

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

J/1026. számú

jelentés

az agrárgazdaság 2005. évi helyzetéről

I-II. kötet

I. kötet

**Előadó: Gráf József
földművelésügyi és vidékfejlesztési
miniszter**

Budapest, 2006. október

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	7
1. Az agrárgazdaság helyzete, szerkezete	9
1.1. A mezőgazdaság nemzetgazdaságon belüli helye	9
1.2. Földtulajdon és földhasználat	11
1.3. A mezőgazdasági vállalatok szerkezete.....	13
1.4. Az FVM tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó társaságok	15
1.5. TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, egyéb szövetkezetek, termelői csoportok.....	15
2. A mezőgazdasági termelés és felvásárlás.....	18
2.1. Szántóföldi növénytermesztés	18
2.2. Kertészet.....	18
2.3. Állattenyésztés	18
2.4. A mezőgazdasági termékek felvásárlása	18
3. Az agrárkereskedelem alakulása	18
3.1. A hazai élelmiszerfogyasztás- és kereskedelem	18
3.1.1. Agrármarketing Centrum közhasznú társaság (AMC).....	18
3.2. Az agrár-külkereskedelem helyzete.....	18
3.2.1. A kivitel szerkezete	18
3.2.2. A behozatal szerkezete	18
4. Termőföld.....	18
4.1. A termőföld hasznosítása és védelme	18
4.2. Ingatlan nyilvántartás.....	18
4.3. Földvédelem.....	18
4.3.1. Nemzeti Kataszteri Program.....	18
4.3.2. Osztatlan földtulajdonok kimérése	18
4.4. A Nemzeti Földalap 2005. évi tevékenysége.....	18
4.5. Kárpótlás	18
4.6. Részarány-tulajdonú földek kiadása	18
4.7. Birtokösszevonás	18
4.8. Szövetkezeti üzletrészek	18
5. Agrárfoglalkoztatás, kereseti viszonyok	18
5.1. Foglalkoztatás, munkaerő-felhasználás	18
5.2. A keresetek alakulása.....	18
6. Áralakulás, pénzügyi szabályozás, hitelpolitika	18
6.1. Áralakulás	18
6.2. Adózás.....	18
6.3. Termelői regisztráció, területalapú kifizetések.....	18
6.4. A 2005. évi agrárgazdasági támogatások és felhasználásuk.....	18
6.4.1. A mezőgazdasági fejlesztési típusú támogatások.....	18
6.4.2. Folyó kiadások és jövedelemtámogatások	18
6.4.3. A mezőgazdasági termelők gazdahitel-programja	18

6.4.4. A hitelek adósságrendezése, a kedvezőtlen besorolású térségekben gazdálkodó mezőgazdasági termelők éven túli lejáratú hitelterheinek mérsékléséről szóló program	18
6.4.5. Az elemi kárt szenvedett termelők támogatása.....	18
6.4.6. A mezei őrszolgálat támogatása.....	18
6.4.7. A mezőgazdasági vállalatok hitelgazdálkodása.....	18
7. A pénzügyi és vagyoni helyzet alakulása a mezőgazdasági vállalkozásokban	18
7.1. A pénzügyi és vagyoni helyzet alakulása a tesztüzemi rendszer eredményei alapján.....	18
7.1.1. Az egyéni gazdaságok jövedelmezősége	18
7.1.2. A társas vállalkozások jövedelmezősége	18
7.1.3. Az egyéni és a társas vállalkozások jövedelmezőségének összehasonlítása	18
7.1.4. Az egyéni és a társas vállalkozások összesített adatai	18
7.2. Az APEH gyorsjelentés elemzése	18
8. Vidékfejlesztés.....	18
8.1. A Vidékfejlesztési Célelőirányzat (VFC) támogatásaival megvalósult, áthúzódó fejlesztések.....	18
8.2. Vidékfejlesztési intézkedések az EU társfinanszírozásával	18
8.2.1. A SAPARD-program áthúzódó kifizetései	18
8.2.2. Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP)	18
8.2.3. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT).....	18
9. Az Európai Unió mezőgazdasága	18
9.1. Termelés	18
9.2. Termelői, értékesítési árak.....	18
9.2.1. Termelői árak	18
9.2.2. Értékesítési árak	18
9.2.3. Ráfordítási árak	18
9.3. Jövedelem	18
MELLÉKLETEK.....	18
1. melléklet: Az agrárgazdaság gazdasági környezete.....	18
2. melléklet: Termelőeszköz-felhasználás	18
3. melléklet: Növényvédőszer-felhasználás, növényvédelem, állategészségügy és állatvédelem.....	18
4. melléklet: Élelmiszer-higiénia, élelmiszer- és takarmány-biztonság és -minőség	18
5. melléklet: Mezőgazdasági vízgazdálkodás.....	18
6. melléklet: Talajvédelem, környezetvédelem, ökológiai gazdálkodás	18
7. melléklet: Erdő- és vadgazdálkodás, halászat.....	18
8. melléklet: Az élelmiszeripar helyzete, szerkezete	18
9. melléklet: Agrárdiplomácia, nemzetközi integráció, várható versenyesélyek	18
10. melléklet: Oktatás, kutatás, szaktanácsadás.....	18

11. melléklet: A 2005. évi agrárjogalkotás	18
12. melléklet: Agrárgazdasági Phare-programok.....	18

Bevezetés

Az agrárgazdaság nemzetgazdasági súlya az elmúlt években fokozatosan mérséklődött. Ez azonban nem változtatott azon, hogy az ország polgárainak többsége érdeklődik az ide tartozó tevékenységek iránt, hiszen mindenki fogyasztója az itt termelt javaknak, és mindenki élvezője az itt folyó környezet- és tájfenntartó munkának. Ezért a magyar agrárgazdaság – multifunkcionális szerepéből következően – a nemzetgazdasági GDP-hez való hozzájárulásánál sokkal jelentősebb gazdasági szektora a nemzetgazdaságnak. Az ágazat a kedvező ökológiai adottságok kihasználásában, a vidék fejlesztésében és a vidéki lakosság foglalkoztatásában, életminőségének befolyásolásában ma is fontos szerepet játszik. A külkereskedelemben tartósan pozitív egyenlegével stabilizáló szerepe nagy jelentőségű. Ebből adódóan az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló 1997. évi CXIV. törvény, valamint az azt módosító 2005. évi XXVIII. törvény is előírja, hogy a Kormány kialakítja és a KSH-val közös felelősségben a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter útján az Országgyűlés elé terjeszti jelentését az agrárgazdaság helyzetéről, a mezőgazdasági termelők jövedelemviszonyairól, a főbb agrárpolitikai célok megvalósulásáról, a megtett intézkedésekről, valamint a költségvetési támogatások felhasználásáról.

Az agrárjelentést a miniszter a tárgyévet követő év október 15-ig terjeszti az Országgyűlés elé. A jelentésről az Agrárgazdasági Tanács véleményt készít és azt a betervezéssel egyidejűleg nyilvánosságra hozza.

Az európai gyakorlatban az agrárbeszámolók mindig az előző naptári vagy gazdasági év agrárgazdasági és agrártársadalmi folyamataival foglalkoznak, s ezeket vetik össze az azt megelőző év fő irányzataival. Így a most összeállított jelentés célja a 2005. év bemutatása, összevetve a 2004. év jellemzőivel.

A most nyolcadik alkalommal elkészült jelentés szerkezete – figyelembe véve az Agrárgazdasági Tanács, illetve a parlamenti vita javaslatait – az évek során folyamatosan módosult. Mivel az elmúlt évben az agrárjelentés szerkezeti felépítése a bizottsági ülések és plenáris vita során nem kapott jelentősebb kritikát, megtartottuk a korábbi szerkezetet. A hangsúlyokat, a fő kiemeléseket tekintve azonban természetesen figyelemmel voltunk a 2005. év fontosabb kihívásaira és történéseire.

A 2005. év valós agrárgazdasági folyamatainak megítélésében gondot jelent, hogy az agrárjelentés az első – részleges – uniós év (mint bázisév), és a csatlakozás utáni első teljes év (mint tényév) adatainak összehasonlításával elemzi a kibontakozó folyamatokat. E két év során azonban olyan feladatok és gondok is felmerültek, amelyek csak egyszeriek, hatásukkal a későbbiekben nem kell számolni. Példaként említhetjük a uniós támogatások – elsősorban a földalapú támogatás – kifizetésének áthúzódását 2004-ről 2005. évre. Ennek következményeként a 2004-ről mérleget készítő gazdaságok éltek azzal a lehetőségükkel, hogy mérlegeik zárását a támogatások beérkezéséig tették függővé. Voltak, akik a támogatások elszámolása előtt határozták meg eredményüket

(amennyiben kevesebb adót akartak fizetni), voltak, akik megvárták, hogy a támogatások is megjelenjenek az eredményükben (ha javítani kellett banki megítélésükön). Ugyanakkor a 2005-re áthúzódó 2004. évi támogatások, valamint a 2005. évben már időben kifizetett támogatások egy év során összegződtek. Így a tárgyév és a bázisév adatai csak feltételekkel hasonlíthatók össze.

A jelentés elkészítésekor – az eddigi gyakorlatnak megfelelően – törekedtünk a tényszerű adatközlésre és folyamatleírásra. A jelentésnek nem célja a történések okainak feltárása, kerülnie kell mindenfajta minősítést. Meg kell teremtenie ugyanakkor annak a lehetőségét, hogy a vizsgált évben megfigyelhető folyamatokról ki-ki szakmai meggyőződése alapján, a maga területén vonjon le következtetéseket.

Mint minden évben, az idén is nehéz feladatot jelentett a naprakész adatok és információk biztosítása. A vizsgált évet jellemző végleges statisztikai adatok legnagyobb része csak az azt követő év júniusától áll a felhasználók rendelkezésére, de egyes adatok – például az APEH végleges adatbázisa, egyes ökonómiai statisztikai információk és mérlegek – csak az őszi folyamán válnak elérhetővé. ***A felhasznált statisztikai adatok alapvetően a KSH 2006. július végéig publikált adatbázisára épültek, a később megjelenteket, illetve a pontosításokat már nem tudtuk figyelembe venni. Ezen túlmenően a jelentéshez több előzetes adatot – egyes esetekben szakértői számításokon alapuló értékeket – is fel kellett használnunk.***

1. Az agrárgazdaság helyzete, szerkezete

1.1. A mezőgazdaság nemzetgazdaságon belüli helye

Hazánkban a mezőgazdaság nemzetgazdaságon belüli aránya – a fejlett országokban tapasztalható irányzathoz hasonlóan – fokozatosan csökkent az elmúlt években.

A mezőgazdaságnak (erdő- és vadgazdálkodással, valamint halászattal együtt) a megtermelt bruttó hazai termékből (GDP) való részesedése 2000 óta folyamatosan 4% alatti értéket tesz ki. A KSH előzetes GDP-adatából (nemzetgazdaság összesen) kiindulva az AKI számításai szerint **2005-ben a mezőgazdaság az ország teljesítményéhez – folyó áron – 3%-kal járult hozzá.** Ez az arány az Európai Unió tagországainak többségét jellemző 2-5%-os sáv középső részén helyezkedik el. Az ágazati GDP alakulását (mérséklődését) az előző évi magas bázisszint is befolyásolta (2004-ben kiugróan jók voltak a terméseredmények).

A 3%-os mérték azonban csak a mezőgazdasági alapanyag-termelés részesedését tükrözi. Ez 3–4 százalékponttal növekszik, ha az élelmiszeripar teljesítményét is figyelembe vesszük. Az ún. agrobizniszt (műtrágya- és növényvédőszer-gyártás, mezőgazdasági gép- és alkatrész-előállítás, -forgalmazás, valamint agrár-kereskedelem, szállítás, oktatás, kutatás stb.) alapul véve további 3-5 százalékpontos részarány-növekedést kapunk.

A hagyományos mezőgazdaság szerepére vonatkozó számszerű adatokon túl meg kell említeni egy – folyamatosan bővülő – új típusú tevékenységet, az agrár-környezetgazdálkodást, amelynek az EU által szorgalmazott ökoszociális piacgazdaság kialakításában – a vidékfejlesztés részeként – nagy szerepe van. Ez a tevékenység egyrészt a termelési folyamathoz kapcsolódik, másrészt számottevően hozzájárul a vidéki népesség helyben tartásához, a munka- és megélhetési lehetőségek megteremtéséhez.

A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban

Év	A mezőgazdaság részaránya					A külkereskedelmi forgalom egyenlege ^{a)} , Mrd Ft ^{d)}
	a GDP-terelésben	a fogyasztásban ^{a)}	az exportban ^{a)}	a beruházásban ^{b)}	a foglalkoztatottságban ^{c)} , %	
	folyó áron, %					
2004	3,3	25,8	6,0	4,3	5,2	275,8
2005	3,0 ⁺	25,0 ⁺	6,1 ⁺	4,6	5,0	278,4

a) Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek.

b) A mezőgazdasági számlarendszer (MSZR) alapján számítva.

c) A munkaerő-felmérés adatai (erdőgazdálkodással együtt).

d) Folyó áron.

+) Előzetes adat (az AKI szakértői becslése).

Forrás: KSH

A fejlett ipari országok fogyasztásában egyre kisebb hányadot képviselnek az élelmiszerek. Ez az irányzat Magyarországon is megfigyelhető: 1995-ben még 32,4%-ot képviselt *az élelmiszerek aránya a fogyasztói kosárban*, 2000 óta azonban már egyik évben sem érte el a 30%-ot és **2005-ben is tovább csökkent.**

A nemzetgazdaság más ágazataihoz viszonyított alacsony jövedelmezősége miatt a befektetők számára továbbra sem vonzó az agrárágazat. ***A mezőgazdaságnak a nemzetgazdasági beruházásokból való részesedése 2005-ben is alacsony (4,6%) volt. Ez az előző évhez képest 0,3 százalékpontos növekedés.***

A nemzetközi irányzathoz hasonlóan az elmúlt évtizedben Magyarországon is folyamatosan ***mérséklődött a mezőgazdaságnak*** (erdőgazdálkodással és halászattal együtt) ***az összes foglalkoztatottakon belüli aránya.*** A munkaerő-felmérés adatai szerint 2005-ben tovább csökkent a mezőgazdasági foglalkoztatottak száma, s a nemzetgazdaságon belüli részesedése ***már csak 5%-ot tett ki.***

Az élelmiszeripari export több mint egy évtizede tartó aránycsökkenése 2005-ben nem folytatódott: ***a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek a nemzetgazdaság összes exportjából az előző évi 6%-kal szemben 6,1%-kal részesedtek.***

Magyarország nyitott gazdaságú ország, ezért a pénzügyi helyzet alakulásában igen nagy szerepe van a nemzetgazdasági ágak export-import egyenlegének. Az ***élelmiszeripari külkereskedelmi egyenlege az elmúlt években mindig pozitív volt.*** Ez a folyamat 2005-ben sem szakadt meg, ***a kivitel és a behozatal egyenlege 278,4 milliárd Ft-ot tett ki.***

1.2. Földtulajdon és földhasználat

A kedvező földrajzi és éghajlati adottságok következtében **Magyarországon jelentős a mezőgazdasági hasznosításra alkalmas földterület.**

A KSH adatai szerint az ország mezőgazdasági területe 2005. május 31-én 5,864 millió hektár, az egy évvel korábbival azonos nagyságú volt. A termőterület – amely a mezőgazdasági területről, továbbá az erdők, a nádasok és halastavak területéből áll – ezer hektárral növekedett (7,735 millió hektár). A termőterület meghatározó része a 4,513 millió hektár szántóföld (a termőterület 58,3%-a, a mezőgazdasági terület 77%-a). Számottevő még az erdők (1,775 millió hektár, 23%) és a gyepek (1,057 millió hektár, 13,7%) aránya, míg az ültetvények és a kertek összesen 3,8%-kal részesednek a termőterületből.

A földterület művelési ágak szerinti változásában említésre méltó, hogy a mezőgazdasági termelést meghatározó **szántóterület 2,8 ezer hektárral nőtt.** A növekedés oka: **csökkent a művelés alól kivett terület,** valamint **közel 3 ezer hektárral mérséklődött a gyepterület.** Ez utóbbi alapvetően az állattartás takarmányszükségletének csökkenésével függ össze, bár gyepterületeink jelentős hányada így is kihasználatlan.

2. táblázat

**A földterület művelési ágak szerinti nagysága
(május 31-én)**

(ezer ha)

Művelési ág	2004	2005
Szántó	4 510,3	4 513,1
Konyhakert	96,8	95,9
Gyümölcsös	102,6	102,8
Szőlő	94,5	95,2
Gyep	1 059,6	1 056,9
Mezőgazdasági terület	5 863,8	5 863,9
Erdő	1 775,1	1 775,1
Nádas, halastó	95,1	95,8
Termőterület	7 734,0	7 734,8
Művelés alól kivett terület	1 569,4	1 568,6
Összes terület	9 303,4	9 303,4

Forrás: KSH

A rendszerváltást követően a tulajdonviszonyok átalakulása megteremtette a földmagántulajdon döntő súlyát Magyarországon. Ennek keretei már 1998-1999-re kialakultak, ekkorra ugyanis **a termőföldeknek már mintegy 90%-a magántulajdonba ment át.** Érdemi változás e vonatkozásban nem történt az utóbbi években, mindössze kisebb mozgások következtek be. Az elmúlt időszakban a

tulajdonlással szemben a földhasználat, a tartós bérleti rendszer kialakítása került előtérbe.

A KSH adatai szerint 2005-ben a gazdasági szervezetek az ország gazdaságra azonosítható földterületének (6 829,2 ezer ha) 56, az egyéni gazdaságok pedig 44%-át művelték. A gazdasági szervezetek földterülete 31 ezer hektárral nőtt, az egyéni gazdálkodók által használt földterület pedig 63 ezer hektárral csökkent az előző évhez képest. A gazdaságra nem azonosítható terület – beleértve a nem mezőgazdasági hasznosítású területeket is – lényegében nem változott.

3. táblázat

**Az ország földterületének gazdálkodási formák szerinti használata
(május 31.)**

(ezer ha)

Gazdálkodási forma	2004	2005	2005/2004 %
Gazdaságra azonosítható terület			
Gazdasági szervezetek	3 815,0	3 845,5	100,8
Egyéni gazdálkodók	3 046,2	2 983,7	97,9
Összesen	6 861,2	6 829,2	99,5
Gazdaságra nem azonosítható terület			
Egyéb	2 442,1	2 474,2	101,3
Ebből: nem gazdasági hasznosítású terület	1 333,4	1 316,5	98,7
Összesen	9 303,4	9 303,4	100,0

Forrás: KSH

A mezőgazdasági terület használati formáinak változása

Megnevezés	2004	2005
Gazdaságra azonosítható terület		
Gazdasági szervezetek összesen		
– földterület, ezer ha	2 206,1	2 215,0
– részarány, %	44,8	45,1
Egyéni gazdálkodók		
– földterület, ezer ha	2 722,4	2 699,1
– részarány, %	55,2	54,9
Összesen		
– földterület, ezer ha	4 928,5	4 914,1
– részarány, %	100,0	100,0
Gazdaságra nem azonosítható terület		
Egyéb		
– földterület, ezer ha	935,4	949,9
– részarány, %	16,0	16,2
Ebből: nem mezőgazdasági hasznosítású terület		
– földterület, ezer ha	279,0	276,4
Magyarország összesen		
– földterület, ezer ha	5 863,8	5 863,9

Forrás: KSH

1.3. A mezőgazdasági vállalatok szerkezete

A mezőgazdasági üzemek szerkezet-átalakulásának döntő része 1998-1999-re lezajlott hazánkban. Azóta már csak mérsékeltebb mozgások voltak az üzemstruktúrában, alapvetően a versenyképes birtokszerkezet kialakításához kapcsolódóan.

A mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a halászatban 2005 végén 55227 vállalkozást regisztrált a statisztika, 1017-tel kevesebbet, mint egy évvel korábban.

**A regisztrált vállalkozások száma a mező-, vad- és erdőgazdálkodásban,
valamint a halászatban**

Gazdálkodási forma	2004	2005
Vállalkozás összesen	56 244	55 227
Ebből:		
Egyéni vállalkozás	41 572	41 165
Társas vállalkozás	14 672	14 062
Társas vállalkozásból:		
Kft.	6 701	6 565
Rt.	337	329
Szövetkezet	1 767	1 549
Betéti társaság	4 464	4 273

Forrás: KSH

A nyilvántartott vállalkozások egynegyede társas vállalkozásként, háromnegyede pedig egyéni vállalkozásként működött. A KSH adatai szerint a társas vállalkozások 68%-a jogi személyiségű szervezet, amelyek száma 9529 volt (401-gyel kevesebb, mint 2004 végén).

A társas vállalkozások között továbbra is a korlátolt felelősségű társaság a legelterjedtebb forma, ezek teszik ki az összes társas vállalkozás 47%-át, a jogi személyiségű gazdasági társaságoknak pedig a 95%-át. A kft.-k száma 6565 volt 2005. december végén (136-tal kevesebb, mint egy évvel korábban).

A részvénytársaságok száma mérsékelten (8-cal), a szövetkezeteké azonban már számottevően (12%-kal, 218-cal) csökkent.

A jogi személyiségű vállalkozásokon kívül a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a halászatban 2005-ben 4533 jogi személyiség nélküli társas vállalkozást tartottak nyilván, amelyek 94%-át a betéti társaságok tették ki. Számuk 4273 volt az év végén, s az összes társas vállalkozásokon belüli arányuk némileg meghaladta a 30%-ot.

Nem folytatódott az egyéni vállalkozások számának a növekedési folyamata 2005-ben: számuk az év végén 41165 volt, 407-tel (1%-kal) kevesebb, mint az előző évben.

A jogi személyiségű társas vállalkozásokat a mezőgazdaságban a kis létszámú vállalkozások túlsúlya jellemzi, arányuk a nagyobb létszámú szervezetek megszűnése miatt évről évre nő. A mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a halászatban nyilvántartott jogi személyiségű társas vállalkozások száma 401-gyel (4%-kal) csökkent 2005-ben az előző évhez viszonyítva. *Valamennyi létszám-kategóriában mérséklődött a szervezetek száma,* a legnagyobb mértékben (csaknem 20%-kal, de csupán hárommal) az 500 fő feletti csoportban.

**A regisztrált jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma
létszám-kategóriák szerint
(év végén)**

Létszám-kategória	Mezőgazdaság, vad-, erdőgazdálkodás és halászat		Élelmiszeripar és dohányipar	
	2004	2005	2004	2005
0-9 fő	7 839	7 574	2 463	2 535
10-19 fő	778	728	533	548
20-49 fő	790	762	504	522
50-249 fő	481	427	330	341
250-499 fő	26	25	43	42
500 fő és felette	16	13	44	40
Összesen	9 930	9 529	3 917	4 028

Forrás: KSH

A jogi személyiségű élelmiszeripari társas vállalkozások száma 2005. december végén 4028 volt, 111-el (2,8%-kal) több, mint egy évvel korábban. A két legnagyobb létszám-kategóriában csökkent, a többi csoportban viszont nőtt a gazdálkodó szervezetek száma.

1.4. Az FVM tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó társaságok

A tárca tulajdonosi felügyelete alá 2005. december 31-én 20, 100%-ban állami tulajdonú és egy résztulajdonú társaság tartozott. A társaságokban a jegyzett tőke 34,2 milliárd Ft-ot, míg a saját tőke 43,2 milliárd Ft-ot tett ki. Előzetes adatok szerint a társaságok mérleg szerinti eredménye 456,3 millió Ft volt.

1.5. TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, egyéb szövetkezetek, termelői csoportok

A zöldség-gyümölcs ágazatot az uniós rendelkezések alapján kizárólag termelői értékesítő szervezeteken (TÉSZ-eken) keresztül lehet támogatni. A **TÉSZ-ek** megalakulását a 2003. és 2004. évi kiemelt támogatási rendszer nagyban segítette. *2005 végén 64 előzetesen és 7 véglegesen elismert szervezet TÉSZ működött, amelyek lefedik a hazai zöldség- és gyümölcsstermesztés-, valamint értékesítés mintegy 15%-át.*

A TÉSZ-ek 2004-ben 26,2 milliárd Ft, 2005-ben 23,5 milliárd Ft értékű tagi árut (a nem tagi árbevétellel együtt 32,8 milliárd Ft) forgalmaztak. Az általuk integrált termelők száma meghaladja a 25 ezer főt. A 2005. évi támogatásokat – már utófinanszírozási rendszerben – valamennyi jogos esetben kifizették.

Az ország zöldség-gyümölcs termelő régióiban mindenütt létrejöttek TЭСZ-ek, így a földrajzi lefedettség csaknem teljesnek mondható. Az elismeréskor sokszor kisméretű TЭСZ-ek – az esetek többségében – az évek során versenyképes nagyságúra erősödtek. A felvevő piac koncentrálódása után (áruházláncok, feldolgozó üzemek) a kínálati oldal is mindinkább összefogott. A nagy mennyiségű, kiegyenlített minőségű és egységes megjelenésű árualap létrehozásában a TЭСZ-eknek jelentős szerep jutott, mely által nagy mértékben javultak a termelők alkupozíciói.

A zöldség-, gyümölcsforgalom 30-40%-ának TЭСZ-ek általi forgalmazásához tovább kell növelni az optimális méretű és piaci pozíciójú TЭСZ-ek létrejöttét, amely részben összeolvadással, illetve TЭСZ-szövetségek, szakmai szövetségek kialakításával valósulhatnak meg.

A **BЭСZ-ek és egyéb szervezetek** a 2004. évi nemzeti hatáskörben nyújtott agrár- és vidékfejlesztési támogatások igénybevételének feltételeiről szóló, többször módosított 25/2004. (III. 3.) FVM rendelet alapján támogatást igényelhettek. A beérkezett igények alapján lehetőség nyílt minden, a rendelet feltételeinek megfelelő szervezet teljes összegben történő támogatására.

A 2006. évre is áthúzódó kifizetések során 32 kérelmező szervezet (BЭСZ), 3 tejszövetkezet és 10 gépkör, mindösszesen közel 300 millió Ft összegben kapott működési támogatást. (Meg kell azonban jegyezni, hogy 1999 óta az évről évre szigorodó feltételrendszer mellett, egyre kevesebben pályázhatnak sikerrel a támogatásokért.) A BЭСZ-ek száma mintegy 700, a tejszövetkezeteké hosszabb ideje változatlanul 7, a gépköröké lassú emelkedés mellett mintegy 20.

2004-ben az elismert **termelői csoportok** száma igen csekély volt, ezért csupán 9 támogatási kérelem érkezett az MVH-hoz. 7 kérelmet jóváhagytak, a hozzájuk kapcsolódó 108,7 millió Ft támogatási összeget pedig 2005 elején kifizették.

A 2004-ben benyújtott és jóváhagyott támogatási kérelemmel bíró termelői csoportok 2005. május 31. és június 30. között kifizetési kérelmet nyújthattak be. A támogatásra jogosult 7 termelői csoport közül 6 kifizetési kérelmét hagyták jóvá. 1 kérelem elutasításának alapja az FVM által visszavont elismerési okirat volt. A kifizetési kérelmek alapján 120,4 millió Ft támogatási összeget fizettek ki 2005. októberében.

2005-ben az FVM a termelői csoportok elismerési feltételül meghatározott 500 millió Ft minimum-árbevétel 300 millió Ft-ra csökkentette, amelynek eredményeképpen 169 új termelői csoportot ismertek el (a 2005. évi támogatási kérelmek benyújtására vonatkozó határidőig).

2005-től kezdődően a támogatási kérelmek benyújtására augusztus 1. és 31. között nyílt lehetőség. **2005. augusztusában 149 új támogatási kérelem érkezett az MVH-hoz, amelyekből előzetesen 140-et hagytak jóvá. Az előzetesen jóváhagyott kérelmek forrásigénye 2,1 milliárd Ft** (kifizetés: 2006. I. negyedévében). 8

előzetesen elutasított kérelem elsődleges elutasítási okai: a végleges elismerési okirat hiánya, illetve a helyszíni ellenőrzés által megállapított árbevétel eltérése a kérelemben szereplő árbevételtől (a tagok hiányzó regisztrációs számai miatti árbevétel-levonásokat is figyelembe kell venni). 1 kérelmet visszavontak.

A rendelkezésre álló pénzügyi források lehetővé tették újabb kérelmek benyújtását. Az MVH közleményére – a támogatási igény november 1. és 30. közötti benyújtásáról – 6 kérelem érkezett. Előzetesen 4-et hagytak jóvá, 2-t pedig a végleges elismerési okirat hiánya miatt elutasítottak. A novemberben benyújtott és előzetesen jóváhagyott támogatási kérelmek forrásigénye 47,1 millió Ft (kifizetés: 2006-ban).

2. A mezőgazdasági termelés és felvásárlás

2005-ben *a mezőgazdaság bruttó kibocsátása* a KSH előzetes adatai szerint – folyó áron – *több mint 10%-kal visszaesett az előző évhez képest*, amit a bázisév kiugróan jó terméseredményei is magyaráznak. A két főágazat közül *a növénytermesztés és kertészet bruttó kibocsátása csaknem 17%-kal csökkent* (a 2003. évi kibocsátást azonban 14,5%-kal meghaladta), *az állattenyésztésé pedig 1,7%-kal*. A legerőteljesebben a burgonya- és a zöldség-gyümölcs ágazatban mérséklődött a teljesítmény, legkevésbé pedig a mezőgazdasági kibocsátás több mint 29%-át kitevő gabonaágazatban (a kukoricatermelés kimagasló eredményeinek köszönhetően).

7. táblázat

A mezőgazdasági termékek bruttó kibocsátása

Megnevezés	2004	2005*	2005/2004, %		2004	2005*
	Mrd Ft, folyó áron		Folyó	Válto- zatlan	A bruttó termelés megoszlása,%	
			áron			
Növénytermesztés és kertészet	963,9	802,3	83,2	88,4	58,4	54,2
Állattenyésztés	541,7	532,4	98,3	94,6	32,7	36,0
Mezőgazdasági szolgáltatás	96,5	102,2	106,0	95,2	5,8	6,9
Nem mezőgazdasági másodlagos tevékenység	50,5	42,8	84,7	82,6	3,1	2,9
Mezőgazdasági kibocsátás összesen	1652,6	1479,7	89,5	90,6	100,0	100,0

*Előzetes adatok

Forrás: KSH

Az állattenyésztés 2005. évi teljesítménye változatlan áron 5,4%-kal csökkent. Folyó áron ennél kisebb a visszaesés. Ez az élő állatok és állati termékek piacának keresleti jellegére utal. *Valamennyi hazai állatfaj állományi létszáma tovább apadt* (a sertésállomány pl. 2005. december elsejére 3,9 millió egyed alá csökkent), *a 2005-ben még szerény mértékben növekvő juhállomány kivételével*. Az állatállomány változásához hasonlóan alakul a vágóállat-termelés is, amelyen belül a vágómarha-termelés visszaesése a legerőteljesebb, a juhhús-termelés viszont szinten maradt.

2004-ben a mezőgazdaság kiugró termelési és figyelemre méltó jövedelmezőségi mutatóinak alakulását a kedvező időjárási körülmények hatására elért növénytermesztési eredmények határozták meg. A kínálat bővülését ugyanakkor nem kísérte a belföldi és a külpiazi kereslet bővülése, a hazai kínálatot csak lassan – s a korábbi évekhez képest számottevően csökkenő áron – szívta fel a

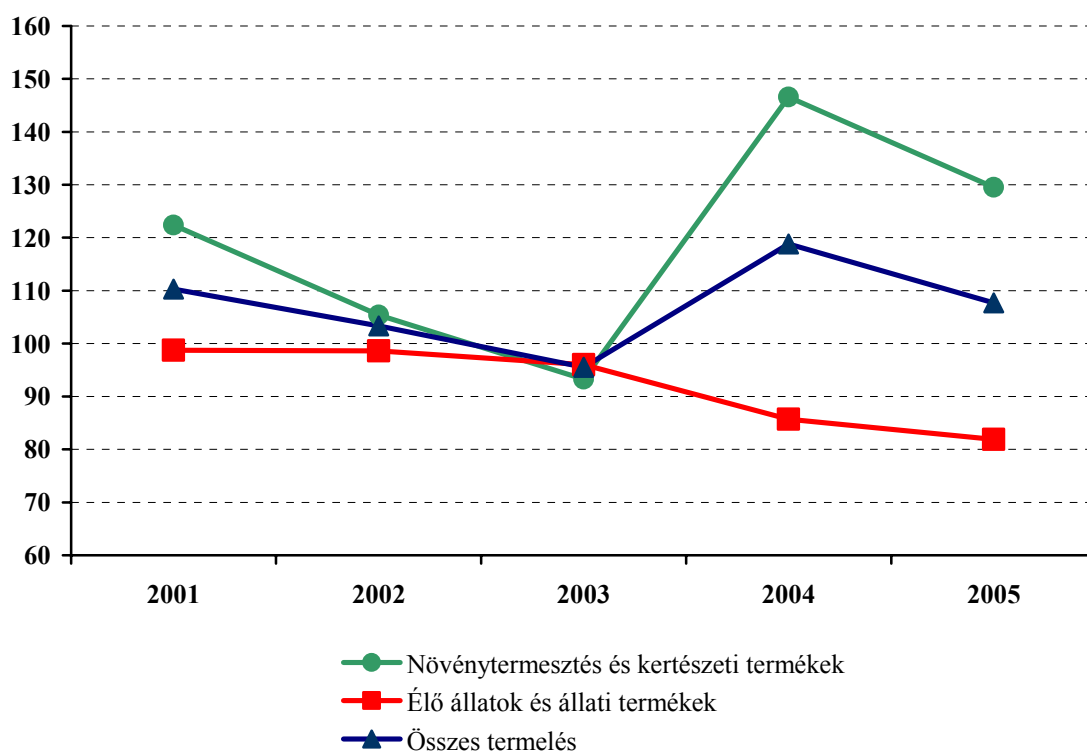
piac. A 2005. évi romló teljesítményt nem követte az árak emelkedése. A 2004-hez képest 10%-kal kisebb kínálat lényegében az előző évi nyomott árakon „talált” piacot.

A mezőgazdasági kibocsátásban *a 2004. évi 26 százalékponttól 2005-re 18 százalékpontra mérséklődött a növénytermesztés és az állattenyésztés arányának a különbsége.* Az arányjavulás hátterében azonban a növénytermesztés és kertészet kibocsátásának időjárásból fakadó ingadozása áll, nem pedig az állattenyésztési kibocsátás növekedése.

1. ábra

**A mezőgazdaság kibocsátásának volumenindexe
összehasonlító áron**

2000. év = 100

Forrás: KSH

2.1. Szántóföldi növénytermesztés

A 2005. május 31-i állapot szerint *a 4 millió 427 ezer hektár hasznosítható szántóterület 96%-át vetették be* (4 millió 246 ezer hektár). Az összes szántóterületből *a vetetlen terület 47 ezer hektárral növekedett.*

A szántóföldi növénytermesztés vetésszerkezetében jelentős változás nem történt 2005-ben. A ténylegesen hasznosított szántóterület 67%-án gabonatermelés folyt, amelynek aránya az előző évinél alig egy százalékponttal lett kisebb, a 2000-

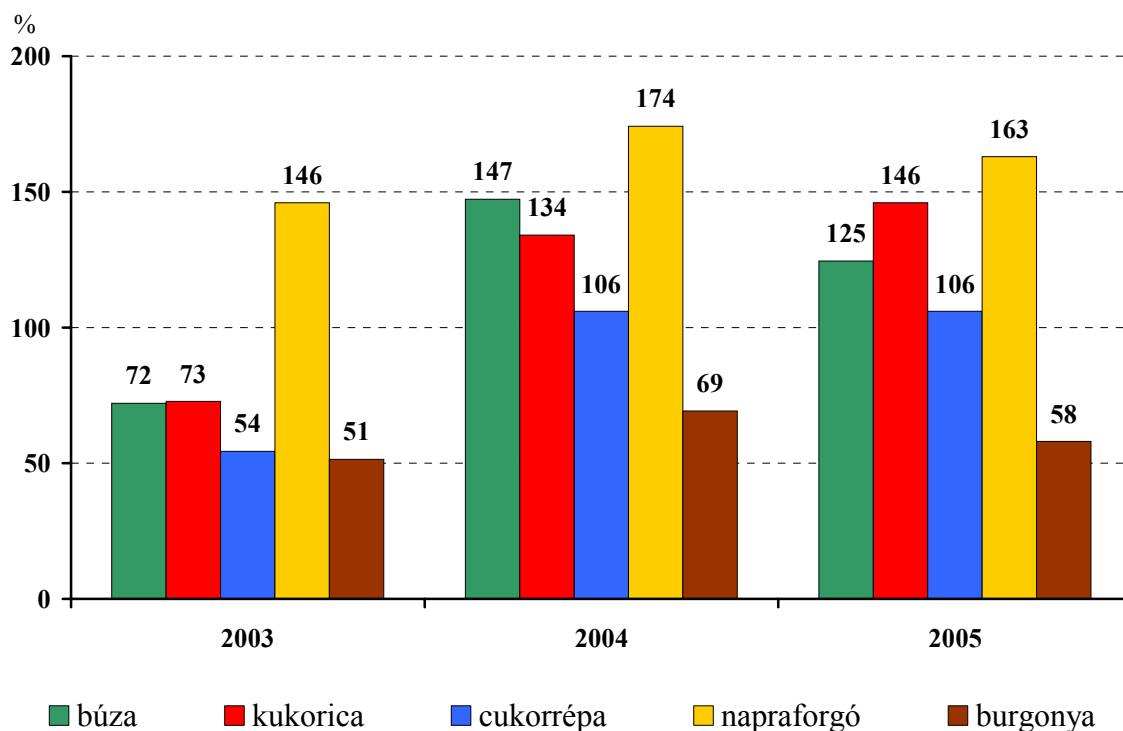
2004. évek átlagától (70,7%) azonban 1,4 százalékponttal elmaradt. A gabonafélék közül a búza területi aránya csökkent 2004-hez képest, az árpával és kukoricával bevetett területé alig változott. Az ipari növények részesedése nőtt a vetésszerkezetben, a burgonyáé pedig tovább mérséklődött. A hüvelyesek vetésterületi aránya változatlan maradt (a lóbab vetésterületének 13%-os növekedése nem ellensúlyozta a borsóterület 2005. évi csökkenését). A takarmánynövények aránya a kisebb takarmány-felhasználás következtében nem érte el az előző évi szintet. Továbbra is a silókukorica és a lucerna a meghatározó takarmánynövény. A zöldségfélék szántóterületből való részesedése tovább zsugorodott, vetésterületük 12%-kal visszaesett.

Gabonafélét a 2005. május 31-i állapot szerint **2,3%-kal kisebb területen vetettek, mint az előző évben**. A búzaterület 3,4%-kal, az árpáé és a zabé pedig 5%-kal csökkent. A rozs és triticales 2005. évi vetésterülete lényegében azonos volt a 2004. évvel, a kukoricáé 4 ezer hektárral mérséklődött.

Az őszi vetésű növények áttelelése kedvező volt, az évszakhoz képest hűvösebb, csapadékosabb tavasz miatt a növények fejlődése viszonylag későn indult meg, s a tavaszi vetések is késtek. A júliusi hatalmas esőzések következtében jelentős károk keletkeztek, szinte minden növény betakarítása csúszott két-három hetet.

2. ábra

**Néhány szántóföldi növény termésének alakulása
1996-2000 évek átlaga = 100**

Forrás: KSH

2005-ben az előző évinél 2%-kal kisebb területről **16,2 millió tonna gabonát** – az előző évinél 567 ezer tonnával kevesebbet – **takarítottak be**. Kalászos gabonából 7,1 millió tonna (-15%), ezen belül búzából 5,1 millió tonna termett. Az utóbbi mennyiség a 2004. évinek a 85%-a, az 1996-2000. évek átlagát azonban 25%-kal meghaladta. 9 millió tonna kukorica – a 2004. évinél 9%-kal, a 1996-2000. évek átlagánál 46%-kal több – termett.

A 2005. évi gabonakínálat alig maradt el az előző évitől. A 2004. és 2005. évi gabonaexport közel azonos szintű volt a 2003. évvel. A kínálat exporttal való levezetését az uniós piacon érvényben lévő – a csatlakozás előtti belpiaci árhoz képest magasabb – intervenció ár is visszafogja.

A cukorrépa termésterülete alig változott az előző évhez képest. 2005-ben **3,5 millió tonna cukorrépat takarítottak be**. A répa cukortartalma nem érte el az előző évit. Csökkent a hazai cukorkvóta, amelynek következtében több lett a „C” cukor, s alacsonyabb az összes répáért kifizetett átlagár. A kínálat jelentősen csökkenni fog, a kevésbé hatékony termelők várhatóan felhagynak a cukorrépa-termesztéssel. Ezen a helyzeten még az sem változtat lényegesen, hogy az új szabályozás szerint az uniós izoglükóz-kvóta növelésből jelentős részt kap a hazai gyártás.

A napraforgó betakarított területe tovább nőtt (7%-kal), 519 ezer hektáron vetettek napraforgót. Az augusztusi bőséges csapadék termés kiesést okozott: **az előző évhez képest 12%-kal csökkent a termésátlag**, 7%-kal a termés (1,1 millió tonna). A hazai olajos termények jól értékesíthetők az európai piacokon (a repce könnyebben, mint a napraforgó). Az élénkebb külföldi kereslet hatására 2005-ben 144 ezer hektáron vetettek káposztarepcét. Ilyen nagy vetésterület már öt éve nem volt.

A burgonya vetésterülete 26 ezer hektárra csökkent. A hozamnövekedés azonban nem volt elegendő a termőterület csökkenésének ellensúlyozásához, így **a 2005. évi burgonyatermés az előző évinek még a 85%-át sem érte el.**

2.2. Kertészet

A kertészet stratégiai jelentőségű az agrárágazatban. A mezőgazdasági tevékenységek kibocsátásából való részesedése 2004-ben még meghaladta a 10%-ot, 2005-ben azonban némileg csökkent ez az arány (9,6%-ra). Munkaigényes ágazat lévén jelentős szerepe van a vidéki munkahely-teremtésben, a jövedelem-kiegészítésben, valamint az ökológiai adottságok és a tájtermelés kihasználásában.

Az európai közös piacon a zöldség- és gyümölcságazatot az ún. „laza” piacsabályozás jellemzi (nincsenek termelési kvóták, a megtermelt áru korlátozás nélkül forgalomba hozható, ha megfelel a minőségi előírásoknak). Az uniós szabályozás két alapvető eleme a TЭСZ-eken keresztül történő támogatás, illetve a minőség szabályozása. Túl kínálat esetén a jó minőségű termékek támogatott

kivonása a piacról kizárólag a TÉSZ-eken keresztül mehet végbe. A termelői szerveződések jelenléte ahhoz is nélkülözhetetlen, hogy a kereskedelmi láncok koncentrált kereslete egyre inkább a termelők alkuhelyzetét erősítő – nagy mennyiségű, kiegyenlített minőségű és egységes megjelenésű – árualappal (koncentrált kínálattal) kerüljön szembe.

A zöldség-gyümölcs ágazat elsődleges termék kibocsátásának mértéke ugyan elmaradt a 2004. évi 167 milliárd forinttól, de a megelőző évek átlagának megfelelően, 155 milliárd forint körül alakult. Késztermék szinten 260-270 milliárd forint az ágazat forgalma.

A 2004. évi kínálati piac hatására kialakult alacsony árak és értékesítési nehézségek (elsősorban a vöröshagyma és a csemegekukorica esetében), valamint a 2005. évi kedvezőtlen tavaszi időjárás következtében a zöldségfélék területe számottevően visszaesett. **Zöldségféléket 2005-ben 87 ezer hektáron, az előző évinél 12%-kal kisebb területen vetettek** (szántóföldi termelés). Végleges adatok szerint 2005-ben **1,5 millió tonna zöldség termett az országban, 486 ezer tonnával (24%-kal) kevesebb, mint 2004-ben.** A legnagyobb csökkenés az ipari zöldségfélék esetében következett be, a visszaesés mértéke egyes fajoknál a 35%-ot is elérte. A friss zöldség- és gyümölcstermelésben keletkezett veszteség 30-35 milliárd Ft-ra becsülhető, a feldolgozott termékeknél pedig ez az összeg 80-90 milliárd Ft-ot is kitehet. A feldolgozott termékek előzetesen 350 milliárd Ft-ra becsült kibocsátása az első becslések szerint 260-270 milliárd Ft-ra teljesül.

A zöldségtermesztésben 2005-ben is ugyanaz a 11 zöldségféle volt a meghatározó, mint korábban (csemegekukorica, paradicsom, görögdinnye, fejes káposzta, vöröshagyma, uborka, sárgarépa, zöldpaprika, zöldborsó, petrezselyem, paradicsompaprika). Az összes termelésből való részesedésük (nem éri el a 87%-ot) valamelyest csökkent az előző évhez képest. A paradicsom részaránya 1%-kal mérséklődött és 2%-kal csökkent a zöldségtermelésben legnagyobb súlyú csemegekukorica 23%-os aránya. Nőtt az uborka, a zöldpaprika, valamint a görögdinnye részesedése. 2004-hez képest a fokhagyma- és a spárgatök-termelés növekedett jelentősebben, a legnagyobb mértékben pedig a tárolt termékek kínálata esett vissza (fejes káposzta, karfiol, sárgarépa, petrezselyem).

Az ország 103 ezer hektáros gyümölcssterületén 732 ezer tonna gyümölcs termett. A gyümölcssterület lényegében nem változott, az összes gyümölcsstermés viszont 30%-kal volt kisebb, mint az előző évben.

Hét faj termésmennyiségéből (alma, körte, cseresznye, meggy, szilva, kajszibarack, őszibarack) származott az összes gyümölcstermelés mintegy 95%-a.

Gyümölcstermesztésünkben továbbra is meghatározó gyümölcsfaj **az alma**, amelynek **termése az összes gyümölcsstermés 70%-át tette ki.** Az almatermesztés egyre nagyobb hányada (78%) az egyéni gazdaságokhoz kötődik. Az összes almaterület 56%-a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében van, s innen származik az

összes termés 47%-a. A termesztésben – mintegy 55%-os részaránnyal – továbbra is a „Jonathán” fajta a legjelentősebb.

Körtéből közel 20 ezer tonnát – az előző évinél 2 ezer tonnával többet – takarítottak be. A termés nagy részének származási helye: Borsod-Abaúj-Zemplén és Zala megye.

A csonthéjasokból összesen 164 ezer tonna termett (-40%). Cseresznyéből és szilvából (mindkettő esetében: -46%), valamint meggyből (-38%) is kevesebbet takarítottak be, mint 2004-ben. A kajszi- és őszibarack-termés az előző év kimagasló terméseredményeitől 26, illetve 42%-kal maradt el.

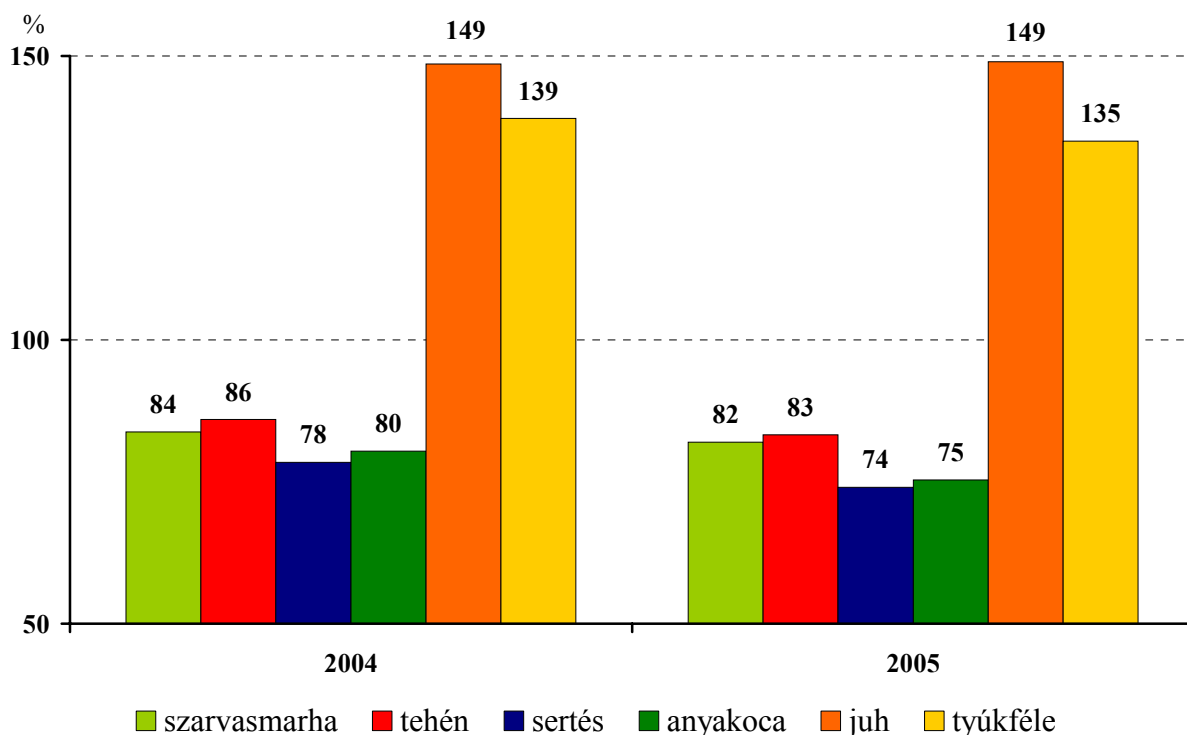
A termésátlagok is kisebbek voltak a 2004. évinél, csupán a körte hektáronkénti termésátlaga nőtt (+8%).

A 2005. évi összes szőlőterület megegyezik az előző évivel, az 1996-2000. évek átlagának azonban csak a 76%-át tette ki. A kedvezőtlen időjárás hatására számottevően csökkenő termésátlag (-32%) az összes termésmennyiségben is hasonló mértékű (-32%) csökkenést okozott. Az egyszer fejtett bortermelés gyakorlatilag a szőlőtermelés csökkenésének megfelelő mértékben esett vissza. A szőlőhiány abban is megmutatkozott, hogy az étkezési szőlőnek az összes szőlőn belüli aránya tovább csökkent. Az újratelepítésekben előtérbe kerülnek a rezisztens, tájjellegű fajták, valamint a csemegeszőlők.

2.3. Állattenyésztés

Az ágazatok többségében folytatódott az előző évek negatív irányzata. 2005-ben kevesebb sertést, szarvasmarhát, a baromfifélék közül kevesebb tyúkfélét tartottak, mint 2004-ben. Ez az irányzat érvényesült a hústermelésben és az állati termékek termelésében is. A juhállomány szerény mértékben, a pulykáé- és a kacsáé erőteljesen nőtt, a libáé pedig számottevően csökkent.

**A december elsejei állatállományok alakulása
1996-2000 évek átlaga = 100**

Forrás: KSH

2005. december elsején több mint 2%-kal kevesebb szarvasmarhát tartottak az országban, **mint egy évvel korábban.** A gazdasági szervezetekben lényegében nem változott a szarvasmarha-létszám, az egyéni gazdaságokban azonban mintegy 6%-kal mérséklődött. A gazdasági szervezetekben a tehénállomány is változatlan maradt, az összes gazdaság alapján azonban több mint 3%-os a visszaesés. A mérséklődő szarvasmarha-állományban **kisebb elmozdulás figyelhető meg a húshasznú állomány javára**, a tehénállományban a húshasznúak száma mintegy 17%-kal bővült egy év alatt, a tejhasznú teheneké viszont csökkent. **A vágómarha-termelés jóval erőteljesebben (mintegy 24%-kal) esett vissza, mint a szarvasmarha-létszám. Ennek hátterében az élőmarha-értékesítés növekedése,** valamint a vágóhidak csökkenő felvásárlása áll. A 2005. évi külkereskedelmi adatok szerint az élő marha külpiaci értékesítése nőtt az előző két évhez képest, a marhahús-kivitel viszont a 2003. évit is alig érte el. A marhahús-import mind mennyiségben, mind értékben megközelítette az export mennyiségét és értékét.

A sertésállomány csökkenése is folytatódott: **2005. december elsején 206 ezerrel (5%-kal) kevesebb sertést tartottak nyilván a megelőző évhez képest. Az anyakocák számának mérséklődése (6%) némileg felülmúlta az összes sertéslétszámét.** Az anyakocák száma nem csupán az egyéni gazdaságokban csökkent számottevően (10%-kal), hanem a gazdasági társaságokban is (4%-kal). Ez a következő évre az állomány további mérséklődését valószínűsíti.

A sertésállomány egyre nagyobb hányada (már mintegy a 60%-a) a gazdasági szervezetekben található. **A „háztáji” sertésstartás a tartási és vágási feltételek szigorodása miatt visszaszorul.** Ma már az egyéni gazdaságok többnyire csak önellátásra termelnek, az árutermelés ezekben a gazdaságokban lényegében megszűnt.

A sertésállomány erőteljes csökkenése már korábban elkezdődött, s noha a 2004. évi rekord-gabonatermés és a keresleti piac hatására növekvő húsárak révén javultak a sertésstartás jövedelmezőségi viszonyai, az állomány mégis tovább csökkent. Az intervenció rendszer életbe lépésével nőtt a gabonák belső piaci árszintje, az intervenció pedig a raktárral bíró piaci szereplőknek biztos bevételt nyújt. A megemelkedett belső árszinten azonban drága az árutakarmány, s csak saját termelésű gabonával lehetne versenyképes az állattartás. A hazai állomány csökkenése miatt a vágóhidak a termeléshez szükséges alapanyag egy részét külpiazi vásárlásokkal szerezték be. **Az élő sertések és a sertéshús importja az EU-csatlakozás után erősödött fel: az import élő sertésnek az összes felvásárláson belüli részaránya 10-15% között mozog, a sertéshús-behozatal pedig 2003-hoz képest csaknem a négyszeresére nőtt 2005-ben.** Az élősertés-export bővült. 2005-ben lényegében ugyanannyi sertéshúst vittünk ki, mint egy évvel korábban, az import növekedése miatt azonban a sertéshús export-import egyenlege kedvezőtlené vált az előző évekhez viszonyítva.

A juhállomány 2004-hez képest csak szerényen (0,6%-kal), az 1996-2000. évek átlagához viszonyítva viszont erőteljesen (49%-kal) **növekedett.** **Az állomány 87%-át az egyéni gazdaságok tartották.** A gazdasági szervezetekben 2 ezerrel csökkent, az egyéni gazdaságokban azonban 10 ezerrel nőtt a létszám. Az anyajuhok esetében éppen fordított a helyzet. Az összes gazdaságnak az előző évhez viszonyított 6 ezer egyednyi állománycsökkenése az egyéni gazdaság anyalétszámának jelentős csökkenéséből, s a gazdasági társaságok anyalétszámának bővüléséből tevődik össze.

A magyar juhágazat továbbra is erősen exportvezérelt, bár csökkenő mértékben. 2001-ben az EU-15-ök élőjuh-importjának még a 23%-a származott hazánkból, 2004-ben azonban már csak 19% körüli volt ez az arány. **2005-ben 8%-kal csökkent az élő juh exportvolumene, de a kedvezőbb exportáruk következtében nőtt az exportbevétel.** A vágójuh mennyisége összességében nem változott 2005-ben.

A baromfiágazatban az egyes baromfifélék létszáma eltérő módon változott. Az ágazaton belül legnagyobb arányú **tyúkfélék létszáma alig változott, erőteljesen nőtt a pulyka- és a kacsalétszám** (+23%, illetve +21%), **a libaé viszont 36%-ot meghaladó mértékben visszaesett.**

A baromfiágazat termékeinek exportja a 2000-es évektől folyamatosan csökken, az import pedig nő. A 2005. évi értékesítési nehézségek okaként a madárinfluenza elterjedésével kapcsolatos hírek miatti fogyasztói pánikot nevezték meg a piaci szereplők és a szakmai érdekvédelmi képviseltek egyaránt.

A vágóállat-termelés 2005-ben – előzetes adatok alapján – **8%-kal csökkent az előző évhez képest.** A legnagyobb mértékben (23,5%-kal) a vágóállat-termelésben egyik legkisebb arányt képviselő vágómarha-termelés esett vissza. A visszaesés okait az előzőekben már említettük. A vágóállat-termelés mintegy felét kitevő vágósertés-termelés több mint 5%-kal mérséklődött, a sertéshús-termelésben azonban az élősertés-, valamint a sertéshús-behozatal is jelentős szerepet töltött be. Az import-alapanyag feldolgozásával a sertéshús-kivitel (mintegy 80 ezer tonna) 2005-ben nem változott az előző évhez képest. A vágóbaromfi-termelés 9%-kal csökkent, a juhhús-termelés változatlan maradt.

Az állati termékek közül a tojástermelés 8%-kal mérséklődött, a tejtermelés lényegében stagnált, egyedül a gyapjútermelés emelkedett (+3,3%). A tehénlétszám csökkenését az egy tehénre jutó tejtermelés növekedése csaknem kiegyenlítette, az egy tojóra jutó változatlan tojástermelés viszont nem ellensúlyozta a 2005. évi átlagos tojóállomány-csökkenést. A gyapjútermelés növekedése elsősorban a 2005. évi átlagos juhállomány bővülésére vezethető vissza.

2.4. A mezőgazdasági termékek felvásárlása

2005-ben a mezőgazdasági kibocsátás és értékesítés volumene azonos irányban és csaknem azonos mértékben változott az előző évhez képest. A mezőgazdasági kibocsátás közel 10%-kal, az értékesítés pedig csaknem 8%-kal csökkent.

A növénytermesztési és kertészeti termékek iránti kereslet nagyobb mértékben (-10%) esett vissza, mint az élő állatoké és állati termékeké (-6%). Az állattenyésztési főágazatban a kínálat a kereslettel csaknem azonos mértékben mérséklődött.

A gabonafélékből 5,5 millió tonnát értékesítettek, 6%-kal kevesebbet, mint az előző évben. A kalászos gabonák közül a búza felvásárlási volumene – részben a kisebb termés következtében – 21%-kal (termelői ára viszont 13%-kal) csökkent 2004-hez képest. Árpából 12, rozsból 38, zabból pedig 11%-kal esett vissza az értékesítés volumene, triticaléből viszont 16%-kal nőtt. A kukorica-felvásárlás 10%-kal emelkedett (a rekordtermés következtében), a 2005-ös naptári évben azonban a termelői ár 8%-kal alacsonyabb volt, mint az előző évben.

A búza és a kukorica kínálatának levezetése szempontjából kiemelkedő szerepe van az intervenciónak. A 2004-ben az intervenció keretében felvásárolt gabona mennyisége 3,9 millió tonnát tett ki, az EU-25 teljes felvásárlásának a 25%-át. Ez az arány **2005-re 50%-ra nőtt (az intervencióra felajánlott gabona mennyisége elérte a 4,3 millió tonnát, az EU-25 teljes felajánlása pedig 8,7 millió tonna volt).** **Magyarország az uniós gabonaintervenció legnagyobb haszonélvezője,** különösen a kukorica felajánlott mennyisége és aránya nagy az EU-25-höz viszonyítva. Az intervenció gabonamennyiség növekedése miatt 2005-ben a

gabonafelvásárlás erőteljesebben csökkent, mint az összes termelés. Kukoricából viszont az intervencióba történő felajánlás növekedése ellenére bővült a felvásárlás.

Az érvényben lévő intervenciós rendszer biztos bevételhez juttatja a raktárral bíró piaci szereplőket, s a főleg piaci kínálatból való kivonása a belpiaci árszint esését is mérsékli. 2004-ről 2005-re (naptári év) ugyan számottevően csökkentek a termelői árak (búza: -12%, kukorica: -9%), a betakarítás időszakainak árait összevetve azonban jól látszik: a kukorica-árak az előző évinél nagyobb termés ellenére sem estek a 2004. évi árak alá.

A napraforgó-értékesítés nagyobb mértékben esett vissza (-19%), mint a termelés (-8%) Az olajos növények termelői ára tovább csökkent, az olajok feldolgozó értékesítési ára kevésbé mérséklődött, mint a magoké. A hazai olajos termények értékesítési helyzete az év második felében romlott, elsősorban a kelet-európai versenytársak bőséges termése miatt. A repcéré javult – a német biodízel-program felfutásának hatására –, a napraforgóé viszont romlott. A Fekete-tenger térségének jó termése miatt ugyanis nem volt lehetőség az ide irányuló – nagyobb mennyiségű – exportra, a német piac pedig teljesen átállt a napraforgó feldolgozására. Mindaddig, amíg az olajos növények energetikai célú felhasználásához szükséges új kapacitások nem épülnek ki az EU-ban, csupán a napraforgómag olaj formájában való eladására nyílik lehetőség. Ez viszont a magexporthoz képest többletbevételt hozhat.

A szinte változatlan volumenű **cukorrépa**-termelés nyomán az **értékesítés 2%-kal, a cukorrépa-ár pedig 13%-kal csökkent az előző évhez viszonyítva**. Az áresés elsődleges oka: a hazai cukorkvóta csökkenése következtében több lett a „C” cukor előállításához felhasznált répa, amelyet a gazdák nem 11 ezer Ft-os, hanem annál jóval alacsonyabb (2000-2500 Ft körüli) áron adtak át az iparnak.

8. táblázat

A mezőgazdasági termékek 2005. évi értékesítése

Megnevezés	Volumenindex	Árindex
	Előző év=100	
Növénytermesztési és kertészeti termékek	90,9	99,4
Ebből: Gabonafélék	93,9	90,1
Ipari növények	90,8	102,8
Zöldségfélék*	92,3	107,6
Gyümölcsök (borszőlővel együtt)	57,2	121,6
Élő állatok és állati termékek	94,2	101,8
Élő állatok	91,0	103,1
Állati termékek	100,0	99,7
Mezőgazdasági termékek összesen	92,4	100,7

*Fűszerpaprika nélkül

Forrás: KSH

A zöldségfélék kínálata 34%-kal, értékesítése azonban a növekvő árak következtében ennél jóval kisebb mértékben (mintegy 8%-kal) esett vissza (keresleti piac). Elsősorban a tárolt zöldségek kínálata és értékesítése mérséklődött. Az egyes zöldségfajok értékesítési folyamata igen eltérően alakult. A paradicsom-, a vöröshagyma- és a csemegekukorica-forgalom nagymértékben csökkent. A paradicsom piaca a kisebb termelés miatt erősen keresleti jellegű lett, a termelői árak csaknem 51%-kal emelkedtek. A kedvezőtlen időjárás a vöröshagyma minőségét oly mértékben rontotta, hogy ezt a gyenge kínálatot is csak az előző évinél alacsonyabb áron szívta fel a piac, a kisebb csemegekukorica-kínálathoz pedig még ennél kisebb kereslet és a 2004. évinél alacsonyabb termelői ár társult. Hasonló mértékű termeléseszkökenés, de árnövekedés jellemezte a tárolt sárgarépat és petrezselymet. A sárgarépa-értékesítés 46%-kal zuhant, míg a tárolást jobban elviselő petrezselyemé 15%-kal nőtt. Az uborka (65%), a zöldbab (31%), a görögdinnye (22%) és zöldpaprika (16%) felvásárlása annak ellenére növekedett, hogy kínálatuk visszaesett. A bővülő felvásárlás háttérében mérséklődő árak állnak.

A belföldi kínálatot – mind mennyiségben, mind választékban – a többnyire kereskedelmi láncokon keresztül érkező behozatal bővítette. A hazainál sok esetben „vonzóbb árú” külpiazi termékek jelenléte piacainkon a friss zöldségtermékek nyomott áron való belföldi értékesítését okozza. A bőséges kínálat ellenére 2004-ben a teljes zöldségtermeléshez viszonyítva erőteljesen nőtt a friss zöldség behozatala. 2005-ben csökkent ez az arány, amelyben a termelés visszaesése, s a behozatal stagnálása egyaránt szerepet játszott.

2005-ben a gyümölcsfelvásárlás mennyisége az előző évnek a felére zsugorodott (a kínálat 30%-kal csökkent, az árak viszont több mint 20%-kal emelkedtek). Almából a gyenge kínálat nem megfelelő minőséggel párosult. A felvásárlás 44%-kal zuhant. A csonthéjas gyümölcsöket az áprilisi fagy és a nagy esőzések károsították. Szilvából 71, cseresznyéből 70, meggyből 57, őszibarackból 43, kajszibarackból pedig 39%-kal vásároltak fel kevesebbet, mint 2004-ben. A körtefelvásárlás több mint a kétszeresére bővült, a bogyós gyümölcsök közül pedig feketeribizskéből közel két- és félszer annyit, málnából 29%-kal értékesítettek többet, mint az előző évben. Csemegeszőlőből szinte nem volt kínálat, a termelői ár a kétszeresére nőtt, az értékesített mennyiség pedig több mint a felével esett vissza.

Folytatódott az élő állatok és állati termékek felvásárlásának csökkenése: élőállatokból a mérséklődő állattartás következtében 2005-ben 9%-kal kevesebbet értékesítettek, mint 2004-ben. Az értékesítés több mint felét kitevő vágósertés-felvásárlás az alapanyag importjának növekedése ellenére tovább csökkent. Hasonló irányzat érvényesült a vágómarha- (24%), és a vágóbaromfi- (7%) felvásárlásban is. Csupán a vágójuh-eladás bővült (7%), ez azonban kis súlyaránya alapján alig mérsékelte az élőállatok értékesítését.

A baromfiágazat kivételével valamennyi állatfaj esetében emelkedtek a felvásárlási árak. A vágósertésnél a hazai alapanyag-hiány teremtett keresleti piacot, bár import-alapanyag, illetve sertéshús korlátlanul behozható. (Az import-vágósertés vágóhídi belépési ára 2005-ben éves átlagban 2%-kal meghaladta a hazai

termelésű termékek árszínvonalát). A vágómarha-árak mintegy 20%-kal voltak magasabbak az előző évinél. Jelenleg is tart a vágómarha-ár felzárkóz(tat)ása az EU átlagárának színvonalára. A vágójuh piaci ára 9%-kal nőtt, az ágazaton belül jelentős exportbevételt eredményező báránykivitel azonban visszaesett. A hazai árak követik az EU-árakat, amelyek jelentősen nőttek az előző évhez képest.

A baromfiágazatban a kínálat csökkenését követő keresletcsökkenés az előző évinél 7%-kal alacsonyabb felvásárlási árakat alakított ki. Ez a folyamat növelte az értékesítés mérséklődéséből eredő bevétel-kiesés mértékét. A belföldi árak csökkenése – amely inkább az év második felére volt jellemző – az export mérséklődésére vezethető vissza.

3. Az agrárkereskedelem alakulása

3.1. A hazai élelmiszerfogyasztás- és kereskedelem

2005-ben a kiskereskedelmi forgalomban értékesített áruk összértéke folyó áron 5642 milliárd Ft volt (6,2%-os növekedés). A forgalom volumene 5,5%-kal bővült. A bővülés üteme csaknem megegyezett a 2004. évvel (5,8%), azonban számottevően elmarad a korábbi évektől.

A két fő tevékenységcsoport közül az élelmiszer- és élelmiszerjellegű vegyes kiskereskedelem eladásainak bővülési üteme élénkült, a nem élelmiszertermékeké viszont lassult. Az előbbi csoportban 2,8%-ról 4,6%-ra nőtt, az utóbbiban viszont 8,4%-ról 6,2%-ra mérséklődött a volumenindex.

Az élelmiszer- és élelmiszerjellegű vegyes kiskereskedelem forgalmán belül a vegyes termékkörű üzletek volumene 4,6%-kal haladta meg az előző évit. Mindenekelőtt a nagy alapterületű egységek – hipermarketek, szupermarketek – növelték eladásait. A sokkal kisebb forgalmat képviselő élelmiszer-szaküzletekben csupán 3,2%-os volt a növekedés.

2005-ben 3,6%-kal emelkedtek a fogyasztói árak az előző évhez viszonyítva. Az árnövekedés átlaga a termék- és szolgáltatás-csoportok árváltozásának jelentős szóródásával alakult ki. Csökkent a tartós fogyasztási cikkek ára, az átlagos mértéktől elmaradt a ruházkodási cikkek, az élelmiszerek, szeszes italok, dohányárak árának növekedése. Átlagon felül drágultak a szolgáltatások, az üzemanyagok, valamint a háztartási energia.

A lakosság kiadásainak közel egynegyedét képviselő **élelmiszerek árnövekedése 2,5%-os volt.**

Az egyes élelmiszerfajták közül a sertészsírért és a friss zöldségért átlagosan 12%-kal fizettek többet a fogyasztók, mint 2004-ben. 5 és 8% között nőtt a sertéshús, a párizsi, a kolbászfélék, a cukrászáru, a gyümölcs, az éttermi és munkahelyi étkezés, valamint a dohányárak ára. 5%-kal mérséklődött a tojás, az étolaj és a péksütemények ára, a liszt és a burgonya pedig több mint 10%-kal lett olcsóbb.

A háztartás-statisztika 2005. I. félévi adatai szerint a háztartások összes folyó fogyasztási kiadásainak volumene mindössze 0,6%-kal bővült. **Az élelmiszer-fogyasztás volumene csökkent. Az élelmezési kiadások egy főre jutó összege 13300 Ft/hó volt, 5%-kal kisebb, mint 2004 azonos időszakában. Az élelmezésnek a folyó kiadásokból való részesedése az előző évi 29%-ról 26% alá mérséklődött.**

A fogyasztás szerkezetében **tovább csökkent a saját termelésű élelmiszer-fogyasztás aránya** (az összes élelmiszer-fogyasztás 8%-át tette ki). A vásárolt

élelmiszerekből származott az élelmiszerfogyasztás 79%-a. A házon kívüli étkezés részesedése 13%-ra emelkedett.

3.1.1. Agrármarketing Centrum közhasznú társaság (AMC)

A közösségi marketingtevékenység fejlesztését az EU-csatlakozás fokozottan szükségessé tette, a közösségi marketing ugyanis az EU által elfogadott, nem korlátozott támogatási forma. A keretösszeg csökkentése következtében **2005-ben** – először az AMC történetében – **termékprogramokra és egyéb (pályázatos) közösségi marketingtámogatásra nem volt lehetőség.**

2005-ben 16 külföldi kiállításon és vásáron vett részt az AMC, bemutatkozási lehetőséget nyújtva a magyar élelmiszertermelők és piacképes termékeik számára, elsősorban a német és az orosz, a bor esetében pedig az angol (cél)piacokon. 2005 legnagyobb jelentőségű rendezvénye a 74. OMÉK megrendezése volt. **Az OMÉK** – külsőségében és szakmai tartalmában – az ágazat és a vidék értékeinek méltó bemutatójának, s agrárdiplomáciai szempontból is **kiemelkedő jelentőségűnek bizonyult.**

A kiadványok zöme az OMÉK-hez kapcsolódott. Ezen kívül a kereskedelmi kapcsolatok fejlesztését szolgáló kiállítási prospektusok is készültek, a kiállítási ország nyelvén, a kiállító cégek legfontosabb adatait, elérhetőségi lehetőségeit tartalmazva.

3.2. Az agrár-külkereskedelem helyzete

2005-ben a nemzetgazdaság teljes külkereskedelmi forgalma az előző évinél kisebb mértékben nőtt ugyan, de az exportnak az importnál erőteljesebb növekedésével javult az egyensúly. A javulás annak ellenére is számottevő volt, hogy a külkereskedelmi cserearány az előző éviéknél nagyobb mértékben romlott. A külkereskedelmi mérleg 265 milliárd Ft-tal (1005 millió euróval) javult, a hiány 722 milliárd Ft-ot (2910 millió eurót) tett ki.

A nemzetgazdasági átlagnál erőteljesebben növekedett **az agrár-külkereskedelmi forgalom,** a kivitel **bővülési mértéke meghaladta az előző évit.** A HS 01-24-es vámtarifaszámokhoz sorolt agrár- és élelmiszeripari termékek 2005. évi **kivitelének értéke 3,5 milliárd euró (+13,5%), a behozatalé 2,4 milliárd euró (+19,8%) volt.** 2004-hez képest az export 417 millió euróval, az import 396 millió euróval emelkedett, **a külkereskedelmi mérleg többlete 1,1 milliárd eurót** (az előző évinél 21 millió euróval többet) **tett ki.** Dollárban számolva a változás ugyanolyan mértékű, mint euróban. Forintban számolva a kivitel 873 milliárd Ft (+12%), a behozatal 595 milliárd Ft (+18%), az aktívum pedig 278 milliárd Ft volt (2,6 milliárd Ft-tal, 0,9%-kal több, mint 2004-ben).

Az élelmiszer, ital dohány árucsoport termékeinek az összes kivitel belüli aránya 6,1%-ot tett ki (a 2004. évvel csaknem azonos mérték). A behozatal

az átlagnál jobban nőtt, ezért az agrártermékeknek a *behozatali forgalomból való részesedése némileg (3,7%-ról 4,1%-ra) emelkedett.*

A termékek 69%-a került EU-tagországokba, míg a behozatal 89%-a érkezett onnan. Az EU-n kívüli európai országok a kivitelből 24%-kal, a behozatalból pedig 6%-kal részesedtek. *Európán kívüli országokba 7%-os arányban exportáltunk, s onnan 5%-os mértékben importáltunk agrártermékeket.* (A módszertan sajátosságából adódóan, ha az unión kívülről érkező, magyarországi értékesítésre szánt terméket az unió területén vámkezelik, s az onnan kerül hazánkba, a terméket a magyar statisztikában – a feladó ország meghatározása miatt – a tagországból érkezett importként veszik figyelembe).

Az EU-ba irányuló kivitel értéke 2005-ben 2,1 milliárd euró volt. Ez az előző évhez képest 290 millió eurós (16%-os) növekedés. A 15 régi tagállamba szállított agrártermékek értéke 14%-kal, az új tagországokba szállítottaké pedig 22%-kal nőtt.

Az EU-ból 1,9 milliárd euró értékben importáltunk az áruфőcsoportba tartozó termékeket 2005-ben, 419 millió euróval (28%-kal) többet, mint 2004-ben. A régi tagországokból feladott behozatal 24%-kal, az újakéból pedig 39%-kal bővült.

Az EU-val folytatott árucseréből 200 millió euró aktívum származott, 129 millió euróval kevesebb, mint az előző évben. A régi tagországokkal szembeni pozitív egyenleg 64 millió euróval csökkent. *Az új tagországok viszonylatában* 2004-ben még 14 millió euró aktívumunk volt, 2005-ben azonban már *51 millió euró passzívum keletkezett.* Az EU-n kívüli európai országokkal szembeni aktívum 615 millió eurót tett ki, 95 millió euróval többet, mint 2004-ben.

Az európai országokkal folytatott agrár-külkereskedelemben 815 millió euró aktívumunk keletkezett, 34 millió euróval kevesebb, mint 2004-ben. Német és a lengyel viszonylatban számottevően (158, illetve 101 millió euróval) romlott az egyenleg, amelyet nem tudott kiegyenlíteni a Görögországgal, Olaszországgal, Oroszországgal és Romániával szembeni – egyenként mintegy 40 millió euróval megnőtt – aktívum.

Az ázsiai, az amerikai és az afrikai országokkal szembeni agrár-külkereskedelmi egyenlegünk 23, 19, illetve 7 millió euróval volt kedvezőbb, mint 2004-ben.

Az élelmiszer, ital, dohány áruфőcsoport forgalmának pozitív egyenlegéhez 2005-ben a húsfélék árucsoportja járult hozzá a legnagyobb mértékben (+436 millió euró), annak ellenére, hogy az előző évhez viszonyítva 71 millió euróval mérséklődött az aktívum. A második legjobb egyenleg a gabonafélék és gabonakészítmények kereskedelméből adódott (+404 millió euró, 135 millió eurós növekedés). A takarmány-kereskedelem egyenlege 70 millió euróval javult.

3.2.1. A kivitel szerkezete

Az export szerkezetében érdemi változás nem történt 2004-hez képest. A megoszlás a következőképpen alakult: magasabb feldolgozottsági fokú élelmiszerkészítmények (38%), növényi termékek (31%), állati termékek (28%), zsírok, olajok (3%).

A legnagyobb értékben (696 millió euró) húst és húskészítményeket szállítottunk külföldre. A zöldség- és gyümölcsfélék exportértéke: 603 millió euró (valamivel nagyobb, mint a 2004. évi érték). A gabonafélék és a gabonakészítmények kiviteli értéke 589 millió euró, 31%-kal (139 millió euróval) múlta felül az előző évit. E három árucsoport exportjából származott az összes agrárjellegű exportbevétel 62%-a. A takarmányok 10%-kal, a cukor és a cukorkészítmények 6%-kal részesedtek az élelmiszeripar kiviteli forgalmából. Az élelmiszer, ital, dohány árucsoport árucsoportjai közül 2005-ben csak a dohányárak exportértéke maradt el az előző évitől.

2005-ben az Európába irányuló agrárkivitelünk 14%-kal (352 millió euróval) nőtt 2004-hez képest. Európa 93%-kal, az egy évvel korábbival csaknem azonos mértékben részesedett agrárexportunkból. *Németország megőrizte elsőségét exportpiacaink között.* Több, mint kétszeresére bővült a Szlovákiába irányuló kivitel értéke, és jelentősen növeltük szállításainkat Olaszországba, Oroszországba, Görögországba és Ausztriába is. A spanyolországi export értéke 40 millió euróval (89 millió euróra) emelkedett. Déli szomszédaink viszonylatában – Szerbia kivételével – kisebb mértékben, de szintén bővült az agrárkereskedelem: amelynek eredményeként Szlovéniába 98 millió euró, Horvátországba pedig 88 millió euró értékben szállítottunk agrártermékeket.

Ázsia részesedése mindössze 5,1% volt, lényegében ugyanannyi, mint 2004-ben. A legfontosabb ázsiai partnerünk Japán, 54 millió eurós exportértékkel, de 10 millió euró fölötti értékben szállítottunk élelmiszertermékeket Dél-Koreába és Libanonba is.

Az amerikai földrész országaiba szállított magyar élelmiszerek értéke 25 millió euró volt (19,5 millió euró: USA, 3,8 millió euró: Kanada, 1,7 millió euró: egyéb országok).

Afrikai országokba 15 millió euró értékben vittünk ki élelmiszertermékeket. Legjelentősebb piacunk Líbia (közel 10 millió eurós forgalommal).

3.2.2. A behozatal szerkezete

A behozatalból 25%-kal részesedtek az állati, 22%-kal a növényi termékek, 5%-kal a zsírok, olajok. Az importnak csaknem a fele (49%-a) a feldolgozott termékekből származott. 2004-hez viszonyítva az állati termékek aránya 5 százalékponttal nőtt, a növényi termékeké 3 százalékponttal, a feldolgozott termékeké pedig 2 százalékponttal csökkent.

Zöldség- és gyümölcsfélét importáltunk a legnagyobb értékben (372 millió euró). Ennek a termékkörnek a behozatala az árufőcsoport teljes behozatalának a 17,4%-át tette ki. A húsok és húskészítmények behozatala 97 millió euróval (260 millió euróra), a tejtermékeké és a tojásé 69 millió euróval, a zöldség és gyümölcsféléké 49 millió euróval, az élő állatoké pedig 46 millió euróval emelkedett. Csak a takarmányfélések importja csökkent (43 millió euróval). A húsok és húskészítmények részesedése a 2004. évi 9%-ról 12%-ra nőtt, a takarmányoké viszont 16%-ról 11%-ra mérséklődött. A kávé, tea, kakaó, fűszer, valamint az egyéb, táplálkozásra alkalmas termékek importértéke 217 millió euró, importaránya 10% volt.

2005-ben 2 milliárd euró értékű élelmiszertermék érkezett az európai országokból (+386 millió euró, +23,4%). Európa részesedése 92%-ról 95%-ra nőtt. Belgium, Csehország, Írország és Málta kivételével az EU-tagállamok növelték szállításaikat. **Legnagyobb szállítónk, Németország** 482 millió euró értékben (+142 millió euró) exportált Magyarországra agrártermékeket, s ezzel 19%-ról 22,5%-ra nőtt az összes agrárimporton belüli aránya. A Lengyelországból származó termékek értéke 103 millió euróval emelkedett (272 millió euróra), csökkent viszont a román és a svájci import értéke (24, illetve 24 millió euróval).

Ázsia 1,7%-kal (2004-ben még 2,4%-kal) részesedett az agrárjellegű importból. Ázsiai importunk 15%-kal csökkent, a legfontosabb partnereinktől (Thaiföld, Kína, Vietnam) ugyanis 25-30%-kal visszaestek a szállítások.

Amerika részaránya 4,3%-ról 2,7%-ra mérséklődött, elsősorban brazil importunk 24 millió eurónyi (70%-os) csökkenése következtében. (Ez azonban vélhetően a módszertan változásának is tulajdonítható). Afrika mindössze 0,7%-kal részesedett az importból.

4. Termőföld

4.1. A termőföld hasznosítása és védelme

A *földhivatalok* a termőföld-hasznosítási kötelezettség ellenőrzésére szolgáló határszempléket 2005-ben a parlagfű-felderítési munkának alárendelve végezték el. E tevékenységük során mintegy **1,2 millió hektár termőföldet a helyszínen ellenőriztek**. (2004-ben 1,5 millió hektár helyszíni ellenőrzésére került sor.) A társhatóságokkal közösen megtartott határszemplék további céljai: az ingatlanok művelési ágának ellenőrzése, a nyilvántartott és helyszíni állapot egyezőségének megteremtése, az időközbeni művelésiág-változások, valamint a termőföld engedély nélküli – más célú – hasznosításának felderítése.

A földhivatalok **a művelési kötelezettség teljesítése érdekében intézkedtek a mulasztókkal szemben**. Az előző évekhez képest kevesebb földvédelmi bírságot vetettek ki. (A helyszínen ellenőrzött területből a hasznosítatlan terület ötödére csökkent!) Ennek fő oka az, hogy a parlagfűvel kapcsolatos sajtókampány eredményes volt, és a közvélemény figyelmét a hasznosítási kötelezettség betartására is ráirányította.

A határszemplék megtartásáról a földhivatalok a sajtóban közleményeket jelentettek meg, a végrehajtásról tájékoztatták az érdekelteket.

A 2005. évi határszemplék adatai:

Mezőgazdasági terület összesen:	5 863 900 hektár
Határszemplén ellenőrzött terület:	1 200 000 hektár

A határszemplék tapasztalatai szerint a hasznosítási kötelezettséget a földhasználók a jó minőségű, gazdaságos művelésre alkalmas szántóföldek és a nagy értékű ültetvények esetében teljesítik. A kárpótlási árverések és a földkiadások nyomán kialakult, elaprózódott földrészek, valamint a volt zártkertek ingatlanai maradtak nagyobb arányban hasznosítatlan állapotban. Az előregedett ültetvények hasznosítása sok esetben elmaradt.

A földhivatalok **2005-ben 6103 hektár termőföld (végleges) más célú hasznosítását engedélyezték**. Az előző évhez képest (6733 hektár) bekövetkezett 10%-os csökkenés elsősorban az út- és vasútépítésnek a 2004. évinél kisebb területigényéből adódott.

A más célú hasznosítás megoszlása:

Ipar, bányászat:	1 542 hektár
Belterületbe vonás:	1 418 hektár
Vízügyi létesítmények:	783 hektár

Út, vasút:	546 hektár
Község- és városfejlesztés:	223 hektár
Egyéb:	1 591 hektár

2005-ben *a más célra hasznosítani engedélyezett termőföldek után 4,3 milliárd Ft földvédelmi járulékot fizettek be.*

A földügyi szakigazgatás a törvényben előírt feladata szerint EOV (Egységes Országos Vetületi Rendszer) koordinátákkal azonosítja a parlagfű-foltokat, amelyeket – a tulajdonos, illetve földhasználó adataival együtt – a növény- és talajvédelmi szolgálatoknak továbbít. A 2005. július 1. és október 11. között végzett terepi ellenőrzés során *a felderített parlagfű-foltok területe 18962 hektár volt* (ebből kultúrnövényben: 5637 hektár).

4.2. Ingatlan nyilvántartás

A földhivatalokhoz 2005-ben 6,7 millió kérelem, illetve megkeresés érkezett, 19%-kal több, mint az előző évben. Ebből 5,7 millió (84%) ingatlan-nyilvántartási tárgyú volt. Az ügyfélforgalom számottevő növekedése ellenére az ügyirathátralék lényegében megszűnt, noha egyre több törvény ír elő soron kívüli – az érkezéstől számított 8 napon belüli – földhivatali ügyintézés. (2005 végén országosan mindössze 2859 ingatlan-nyilvántartási ügyirathátralék volt a földhivatalokban).

Tovább (10%-kal) nőtt a földhivatalok által kiadott tulajdonilap-másolatok száma (4,1 millió). 1,8 milliót díjkötelesen, 1,7 milliót – az összes papíron kiadott másolat 48%-át (!) – díjmentesen, 560 ezret pedig elektronikus úton szolgáltatott a földhivatalok.

A hatályos jogszabályok alapján díjmentes tulajdonilapmásolat-szolgáltatás 2005-ben is jelentősen csökkentette a földhivatalok igazgatási szolgáltatási díjbevételeit, dologi kiadásait viszont jelentősen növelte. Bár a tárca változatlanul szorgalmazza, hogy a kedvezményezettek adatszolgáltatás iránti igényüket a TAKARNET telekommunikációs hálózattal elégítsék ki, a meglévő technikai lehetőség ellenére az adatigénylők továbbra is ragaszkodnak a díjmentes adatszolgáltatáshoz (a hálózat használatáért ugyanis fizetni kell).

Az ingatlan-nyilvántartás hatékonysága és naprakészsége érdekében az FVM 2005-ben is nagy figyelmet fordított az ingatlan-nyilvántartás helyzetére, különösen a fővárosi ingatlanokkal kapcsolatos ügyintézés alakulására.

A Fővárosi Kerületek Földhivatala ügyirathátralékának megszüntetését az FVM nagy eredménynek tekinti, hiszen hosszú éveken át a fővárosi helyzetből vonta le a közvélemény az egységes ingatlan-nyilvántartási rendszerről alkotott általánosító, negatív következtetését. A sikeres hátralék-feldolgozás bizonyítja: az egységes ingatlan-nyilvántartás intézményrendszere életképes és alkalmas az igényeknek megfelelő működésre, a jogbiztonság szavatolására. Csak az egységes ingatlan-nyilvántartási számítógépes rendszerrel valósítható meg az a cél, hogy a

Nemzeti Kataszteri Program keretében készülő digitális ingatlan-nyilvántartási térképeket együtt kezeljük az ingatlan-nyilvántartás szöveges tulajdoni adataival. Így jöhet létre a teljes integrált rendszer, illetve a digitális földhivatal.

2005. decemberében az Országgyűlés – a 2005. évi CXXII. törvénnyel – módosította az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inyvtv.) egyes rendelkezéseit, továbbá az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról szóló 1996. évi LXXXV. törvényt (díjtörvény). Ennek alapján az ingatlan-nyilvántartási eljárásokért a kérelmezőknek 2006. január 1-től igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. Az Inyvtv. módosuló rendelkezéseivel összhangban hirdették ki az okmányirodák által történő tulajdonilapmásolat-szolgáltatás szabályairól szóló 248/2005. (XI. 15.) Korm. rendeletet. A díjtörvény rendelkezéseinek végrehajtására a minisztérium kiadta az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjáról szóló 118/2005. (XII. 19.) FVM-rendeletet. Az Inyvtv. módosításával egyidejűleg módosult az Inyvtv. végrehajtására kiadott 109/1999. (XII. 29.) FVM-rendelet (Inyvhr.), amelyet a 117/2005. (XII. 19.) FVM-rendelet tartalmaz. Az egyes – a számítógépes adatbázishoz való hozzáféréssel elérhető – ingatlan-nyilvántartási adatok igazgatási szolgáltatási díjáról és az adatátviteli vonalon történő adatszolgáltatásról szóló 41/2002. (V. 14.) FVM-rendelet módosítása 2005-ben két rendelettel [43/2005. (V. 5.) FVM-rendelet és 117/2005. (XII. 19.) FVM-rendelet] valósult meg.

A növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény 2005. június 15-én hatályba lépett módosításával ***a parlagrafü elleni közérdekű védekezési eljárásba a Földmérési és Távérzékelési Intézetet (FÖMI) és a földhivatalok is bekapcsolódtak.***

A törvény által előírt – műholdfelvételeken alapuló – veszélyeztetettségi térkép elkészítése, frissítése, valamint az eljáró hatóságok közötti elektronikus adatcserét megvalósító „parlagrafü-szerver” üzemeltetése a FÖMI feladata. ***A 2005-ben kidolgozott, folyamatosan tökéletesített, magas technikai színvonalú módszer egyedülálló Európában.***

A növény- és talajvédelmi szolgálatok az átadott jegyzőkönyvek nyomán hatóságilag intézkednek (kényszervédekezések végrehajtása, illetve növényvédelmi bírság kiszabása). ***2005-ben 10465 határozat született*** (16337 hektárra), ***s 9869 hektárra*** – ahol az összes törvényben előírt feltétel teljesült az intézkedéshez – ***rendeltek el közérdekű védekezést*** (6211 határozattal).

4.3. Földvédelem

4.3.1. Nemzeti Kataszteri Program

2005-ben ***a Nemzeti Kataszteri Program keretében befejeződött az ország teljes külterületét lefedő, analóg*** (papír, fólia) ***formában rendelkezésre álló ingatlan-nyilvántartási térképek digitális átalakítása.*** A földhivatalok

maradéktaianul átvették és forgalomba helyezték a külterületi digitális ingatlan-nyilvántartási térképeket.

Az ország belterületi és különleges külterületi (volt zártkerti) ingatlan-nyilvántartási térképeinek digitális átalakítása 2005. december végére mintegy 18%-ban készült el. 732 ezer hektáron (70%) folyamatban van az átalakítás, a hiányzó 12%-nyi területet érintő közbeszerzések pedig 2006. januárjában zajlottak le. A belterületi térképek digitális átalakítása 2007. decemberében fejeződik be.

Budapest teljes területének (52518 hektár) ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázisa 94,9%-os készütségű. A teljes átalakítás 2006 végére készül el.

4.3.2. Osztatlan földtulajdonok kimérése

A 2001. évi CXVIII. törvénnyel módosított (a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló) 1993. évi II. törvénynek (Fkbt.) „a közös tulajdon megszüntetésének külön szabályai” című fejezete – amely akár egyetlen tulajdonostárs kérelmére, állami költségviseléssel teszi lehetővé a tulajdoni hányadnak megfelelő önálló ingatlan kialakítását – 2002. január 1-jén lépett hatályba. Az Fkbt. 15. §-ában kapott felhatalmazás alapján **a Kormány a 63/2005. (IV. 8.) Korm. rendeletben rögzítette az egységes földhivatali eljárás részletes szabályait. A rendelet hatályba lépése után közel 240 ezer tulajdonostárs kérte az önálló ingatlan kialakítását. Az érintett földrészletek száma 82 ezer, összterülete 1,1 millió hektár.** Az FVM előrejelzése szerint a földhivatalok kb. 5 év alatt tudják teljes egészében végrehajtani a feladatot.

Az Fkbt. a megosztáskor elsőbbséget ad azon kérelmezőknek, akik a keletkező önálló ingatlant sajátjukként művelik. A fenti Korm. rendelet értelmében az elsőbbségi igényt, illetve az azzal kapcsolatos nyilatkozatot 2005. június 15-ig lehetett benyújtani a földhivatalokhoz. A 19 ezer kérelem közül 8 ezernél valamivel több felelt meg a rendeletben foglalt feltételeknek.

A földhivatalok 2005. december 31-ig:

- 6926 földrészlet előkészítését hajtották végre (összterület: 199 ezer hektár);
- 2124 földrészlet esetében hozták meg a megosztás kezdőhelyét és az osztás irányát tartalmazó határozatot;
- Elkészítettek 1328 sorsolási jegyzőkönyvet;
- Meghoztak 954 ingatlan-nyilvántartási bejegyzési határozatot;
- Kitűztek és bemutattak 1509 új földrészletet.

A költségvetés a 2006. évben biztosít fedezetet a munka folytatására.

4.4. A Nemzeti Földalap 2005. évi tevékenysége

A Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA) központi apparátusa és megyei irodái révén végzi tevékenységét, a földbirtok-politikai irányelvekről szóló 48/2002. (VII. 19.) OGY határozattal összhangban. Ellátja a Nemzeti Földalapról szóló – többször módosított – 2001. évi CXVI. törvényben megállapított, továbbá a külön jogszabályokban és a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter által elrendelt feladatokat.

Az NFA vagyonához tartozó termőföldek szerkezete:

Összterület	1 480 000 hektár
ebből erdészeti /ideiglenes vagyonkezelői szerződéssel hasznosítva	880 000 hektár
erdészeti, de tartós mezőgazdasági bérlet keretében hasznosítva	40 000 hektár
tartós mezőgazdasági bérlettel hasznosítva	370 000 hektár
termőföldek költségvetési szervek használatában	100 000 hektár
egyéb bérleti szerződés keretében hasznosítva	50 000 hektár
egyéb, nem bérleti konstrukció keretén belül hasznosítva	5 000 hektár
hasznosítatlan, illetve használaton kívüli terület	35 000 hektár

Az NFA vagyoni köréhez tartozó erdő művelési ágú termőföldek döntő hányada a 100%-ig állami tulajdonban levő erdőgazdasági társaságok vagyonkezelésében van. Az erdőterületeken belül a bérleti konstrukció aránya 4,3 %, mely területek a mezőgazdasági nagyüzemek által működtetett kapcsolt erdőterületek.

A mezőgazdasági nagyüzemek által haszonbérlet, nem erdő művelési ágú területek aránya az összterületből 370000 hektár, ami az NFA területeinek 25,0 %-a. Ez a terület elsősorban a korábbi állami gazdasági területeken nagyüzemi bérlőként üzemelő agrár Rt-k használatában van.

Az egyéb mezőgazdasági haszonbérleti konstrukcióban hasznosított termőföldek közé az alábbiak tartoznak:

- az ideiglenes /egyéves/ földhasználatot engedélyező megállapodások,
- az életjáradékos területvásárlásokból az átvett haszonbérletek,
- az ÁPV Rt. és a KVI korábbi megállapodásaiból átvett területek,
- az NFA haszonbérleti pályázataiból létrejött szerződések területei.

Ebbe a körbe tartozó területek aránya az összes területen belül 3,3%.

Az egyéb, nem haszonbérlettel hasznosított területek közé sorolhatók a kényszerhasznosítású területek, a hatósági kijelölés alapján gazdálkodás alá vont területek, melyek aránya a területből elenyésző, mindössze 0,4%.

Hasznosítatlan, illetve használaton kívüli területek között a részarány-tulajdonoktól kezdve a természetes örökös hiányában a vagyoni körbe kerülő területekig, vagy a kárpótlásból visszamaradó, jelenleg gazdátlan területekig számos ingatlan van. A hasznosítatlan területek felmérése folyamatos, így ezen területekre is kiterjed a haszonbérleti pályáztatás, adott esetben a Nemzeti Erdőtelepítési Program keretén belüli hasznosítás, illetve a Szociális Földprogram.

Az NFA vagyonához tartozó termőföldek összterülete 1,5 millió hektár, melynek 2005. december 31-ei állapot szerinti nyilvántartási értéke 291129,0 millió forint.

A Földalap 2005-ben – készpénzért – több mint 3700 hektár termőföldet vásárolt mintegy 770 millió forint értékben, míg életjáradék keretében 21880 hektár területtel növekedett az NFA vagyoni köre.

A szervezet 2005-ben folytatta a hasznosítatlan területek nyilvános pályázattal történő haszonbérbe adását. A miniszter által jóváhagyott szabályzat alapján 2005-ben összesen 5700 hektár területre hirdetett meg pályázatot az NFA, és hozzákezdett további pályázatok előkészítéséhez. A nyertes pályázók által vállalt haszonbérleti díj mértéke jellemzően 1500-1700 Ft/AK/év között alakult.

Az év során 48 db haszonbérleti szerződés került meghosszabbításra 44127,60 ha nagyságú, 718799,26 AK értékű földterületet érintően.

Ezen túlmenően 2155 db ideiglenes földhasználati engedély kiadásával 11900 hektár termőföld hasznosítása valósult meg.

Birtok-összevonási céllal 4 alkalommal került sor megállapodásra, melynek során az NFA vagyoni körébe mintegy 186,5 ha nagyságú, 1627 AK értékű ingatlan került, és mintegy 132 ha nagyságú, 1119 AK értékű ingatlan került ki az NFA vagyoni köréből.

Közérdekből 7 alkalommal jött létre földcsere, mely során az NFA vagyoni körébe 74,4 ha nagyságú, 1396 AK értékű ingatlan került, és 61,5 ha nagyságú, 687 AK értékű ingatlan került ki az NFA vagyonkezeléséből.

A 23 db szolgalmi jogi megállapodás 45 ingatlant érintett, 74,93 ha összterülettel.

Az NFA ingatlan megosztáshoz, művelésből történő kivonáshoz, ültetvény telepítéshez, selejtezéshez, engedélyezési eljárások lefolytatásához, szolgalmi ügyekben, hígtrágya elhelyezéshez, összesen 760 tulajdonosi hozzájárulást adott ki.

Autópálya építéssel kapcsolatban 12 db, a Vásárhelyi Tervvel kapcsolatban 4 db birtokügyet bonyolított az NFA.

Állami feladataik ellátásához 142 központi költségvetési szerv használ összesen 38280 ha nagyságú, 542500 AK értékű külterületi termőföldet, melyhez kapcsolódóan a vagyonkezelői megállapodások előkészítése megkezdődött.

Az intézmény kiemelkedő tevékenysége a „Termőföldért életjáradékot” program lebonyolítása. Az ez idáig három alkalommal meghirdetett programok alapján az NFA 2005. évben összesen 7838 életjáradék-szerződést kötött meg, és ezáltal 4560,1 millió forint értékű termőföld került állami tulajdonba.

Az ingatlan-nyilvántartási feladatok végrehajtása keretében a körzeti földhivatalok közreműködésével megtörtént a Magyar Állam tulajdonában lévő külterületi termőföldek informatikai leválogatása, ezt követően pedig a Nemzeti Földalap vagyoni körébe tartozó ingatlanokra vonatkozóan az NFA tulajdonosi joggyakorlásának ingatlan-nyilvántartási bejegyzése. Ez megteremtette a szakszerű vagyonhasznosítás alapjait.

A földpiaci szabályozás sajátos eszközeként az NFA részt vesz a földjelzáloghitelezésben. Ennek keretében 109 db feltételes vásárlási nyilatkozat kiadására került sor összesen 2118,9 millió forint értékben.

Az NFA 2005. évi feladatait 10892,1 millió forint kiadással, 5177,9 millió forint saját bevétellel és 5904,4 millió forint költségvetési támogatással oldotta meg. Az intézményi bevételek legjelentősebb része a haszonbérleti szerződésekből származott. Növekedett a haszonbérbe adott terület nagysága és szerződésmódosítások eredményeként a haszonbérleti díj mértéke, s így mindkét tényező bevétel-növekedést eredményezett.

4.5. Kárpótlás

A II. számú (állami) kárpótlási földalapba kijelölt termőföldekre **2005-ben 11 árverés zajlott le, s összesen 120 aranykorona (AK) értékben 25 hektár termőföldet vásároltak meg a kárpótoltak.** A földhivatalok az árverésen elkelt ingatlanokra bejegyezték a vevők tulajdonjogát. Az árverések teljes körű befejezését hátráltatják a földalap-elkülönítési tervezetek ügyében még le nem zárult bírósági jogorvoslati eljárások.

4.6. Részarány-tulajdonú földek kiadása

A 2005-ben benyújtott és eredményes **birtokösszevonási célú termőföld-vásárlási pályázatok száma 709 volt, összesen 434,7 millió Ft támogatás kifizetésével.** Hajdú-Bihar (122), Békés (119) és Bács-Kiskun (82) megyéből érkezett a legtöbb pályázat.

A részarány-földkiadás keretében közel 2 millió jogosult tulajdonát kell(ett) rendezni. 2005 végére a részarány-tulajdonhoz még nem jutott jogosultak száma mintegy 100 ezerre csökkent. 2005-ben **334 ezer részarány-tulajdonos tulajdonát adták ki.** A hatósági földkiadás keretében a megyei földművelésügyi hivatalok 227 ezer AK értékű termőföld kiadásáról hoztak határozatot (12 ezer hektárra).

A földhivatalok 2005-ben az átvezetésre alkalmas földkiadási határozatok 99%-át átvezették az ingatlan-nyilvántartáson. *A részarány-földkiadás feladatainak elvégzésére 2005-ben nem különítették el forrást.* Ez jelentősen hátráltatja a folyamat befejezését.

4.7. Birtokösszevonás

A támogatás segítségével 13399 hektáron valósult meg birtokösszevonás. Ebből a 2005-ben megvásárolt terület 5598 hektárt tett ki, míg 7801 hektár – azonos vagy csatlakozó dűlőben – már korábban a pályázók tulajdonában volt.

4.8. Szövetkezeti üzletrészek

A 100 Lépés Program agrárintézkedéseinek 7. lépéseként az állam megerősítette azt a szándékát, hogy egyrészt kárpótolja a felszámolással megszűnt szövetkezetek egykori üzletrész-tulajdonosait, másrészt megvizsgálja a Szövetkezeti Üzletrészhasznosító Kft. tulajdonában lévő üzletrészek vagyonezelésbe adásának lehetőségét.

A szövetkezeti érdekképviseltek bevonásával *elkészült az új, egységes szövetkezeti törvény* tervezete, amelyet 2005. novemberében a Kormány benyújtott az Országgyűlésnek. 2005. december 19-én az Országgyűlés elfogadta a törvényt, amely egységesen rendezi a jogilag is és gazdaságilag is egyaránt működő *szövetkezetekben még meglévő üzletrészek sorsát, valamint szabályozza az állami tulajdonú üzletrészek rendezését.*

5. Agrárfoglalkoztatás, kereseti viszonyok

5.1. Foglalkoztatás, munkaerő-felhasználás

A mezőgazdaságban (erdő-, és vadgazdálkodással, valamint halászattal együtt) dolgozók létszámadatainak vizsgálatakor meg kell különböztetnünk az alkalmazásban és az egyéb jogviszonyban állók létszámát. Csak a különböző statisztikai adatok figyelembevételével elemezhető megbízható módon a foglalkoztatási szint alakulása, az ágazat munkaerőmérlege.

A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdasági szervezetek és az egyéni gazdaságok munkaerő-ráfordítása jelentős eltéréseket mutat: míg a gazdasági szervezetekben foglalkoztatottak, alkalmazottak többnyire napi 8 órában végzik tevékenységüket, az egyéni gazdaságokban nem ritka a napi csupán néhány órás munkavégzés. Ez tette szükségessé az éves munkaerőegység fogalmának bevezetését, amely lehetővé teszi a néhány órás munkavégzés teljes munkaidős munkavégzésre (évi 1800 óra) való átszámítását. Ily módon összehasonlítvá válik a gazdasági szervezetekben és az egyéni gazdaságokban végzett munka nagysága. Az EU gyakorlatában a fizetett és a nem fizetett munkavégzést is megkülönböztetjük. Az utóbbi az egyéni gazdaságokban a háztartások tagjai által végzett mezőgazdasági munkát takarja.

9. táblázat

Mezőgazdasági munkaerő-felhasználás

(éves munkaegység)

Megnevezés	2003	2004	2005
Összesen	572 405	544 742	512 119
Nem fizetett	458 037	427 345	397 068
Fizetett	114 368	117 398	115 051

Forrás: KSH

A mezőgazdasági munkaerő-ráfordítás nagysága – a korábbi évekhez hasonlóan – **tovább csökkent 2005-ben**. 512 ezer dolgozó éves munkájának megfelelő munkamennyiséggel hozták létre az év folyamán megtermelt mezőgazdasági termékeket. **A nem fizetett munkaerő 7, a fizetett munkaerő 2, az összes munkaerő pedig 6%-kal mérséklődött 2004-hez képest**. Ugyanakkor alig változott a munkaerő-ráfordítás szerkezete: a fizetett munka az összes munkaerő-ráfordításnak még az egynegyedét sem (a 23%-át) tette ki.

Az éves munkaerőegység jól használható ugyan a mezőgazdasági munka szerkezetének vizsgálatára, nem alkalmas viszont a nemzetgazdaság más ágaival való összehasonlítására, hiszen ahhoz valamennyi nemzetgazdasági ág esetében éves munkaerőegységre kellene átszámolni a munkaerő-ráfordítást. Az összehasonlításra

a valamennyi nemzetgazdasági ágra kiterjedő munkaerő-felmérés és az intézményi munkaügyi statisztika szolgál.

A lakossági munkaerő-felmérés a magánháztartásokra kiterjedő reprezentatív felvétel, amely a 15–74 éves személyek gazdasági aktivitásáról nyújt információt. Azokkal a gazdasági szervezetekben munkát vállalókkal és egyéni gazdaságokban munkát végzőkkel számol el, akiknek fő jövedelemszerző tevékenysége a mezőgazdasági tevékenység. A munkaerő-felmérés adatai szerint 2005-ben a nemzetgazdaságban foglalkoztatottak száma 3,9 millió fő volt. Ezen belül **a mezőgazdaságban alkalmazásban állók aránya 5%-ot** (194 ezer főt, az előző évinél 5,3%-kal kevesebbet) **tett ki**.

Az intézményi munkaügyi statisztika a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások és költségvetési szervezetek megfigyelésén alapul, s a mezőgazdaságban, valamint a vad- és az erdőgazdálkodásba és a halászatba sorolt gazdasági szervezetekben foglalkoztatottakra terjed ki. Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint 2005-ben a mezőgazdaságban 98200 fő dolgozott, 3 ezer fővel (3%-kal) kevesebb, mint 2004-ben. A mező-, vad-és erdőgazdálkodásban és a halászatban tevékenykedett a nemzetgazdasági foglalkoztatottak 3,5%-a. A fizikai dolgozók létszáma valamivel nagyobb mértékben csökkent, mint a szellemieké.

A lakossági munkaerő-felmérés csak részben, az intézményi munkaügyi statisztika pedig egyáltalán nem számol az egyéni gazdaságokban végzett mezőgazdasági tevékenységgel.

5.2. A keresetek alakulása

Az intézményi munkaügyi statisztika szerint **a legalább 5 főt foglalkoztató szervezetekben az összes foglalkoztatott egy hónapra jutó bruttó átlagkeresete 2005-ben 102796 Ft/fő volt, ami a nemzetgazdasági átlag 65%-a**. A mezőgazdasági bruttó átlagkeresetek az előző évhez viszonyítva 6%-kal – a nemzetgazdasági növekedés átlagos mértékénél 3%-ponttal kisebb mértékben – emelkedtek. A nettó keresetek egy főre jutó átlaga havonta 76354 Ft-ot tett ki (+7,6%). A nettó keresetnövekedés mértéke – a bruttó keresetekhez hasonlóan – elmaradt a nemzetgazdasági átlagtól (2,5 százalékponttal), így ismét **nőtt az agrárágazatban foglalkoztatottaknak a többi termelőágazattól való lemaradása**.

10. táblázat

A mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban, vadgazdálkodásban és halászatban alkalmazásban állók átlagkeresete 2005-ben

	Fizikai	Szellemi	Összesen
	foglalkozású		
Bruttó kereset, Ft	86 506	158 872	102 796
2005 az előző év %-ában	104,9	107,8	106,0
Nettó kereset, Ft	68 244	104 268	76 354
2005 az előző év %-ában	107,0	108,9	107,6

Forrás: KSH

6. Áralakulás, pénzügyi szabályozás, hitelpolitika

6.1. Áralakulás

Az ágazat termelőiár-színvonala 2005-ben lényegében nem változott. Ez arra utal: a mezőgazdasági termékek piaca továbbra is túlkínálatos, ágazatonként jelentős eltérésekkel.

2004-hez hasonlóan 2005-ben is *ellentétesen mozogtak az árak a két főágazatban*. A növénytermesztési termékek termelőiár-színvonala valamelyest az előző évi alatt maradt, míg az állattenyésztési ágazatok csaknem mindegyikében a termelőiár-színvonal – mérsékeltén ugyan, de – tovább nőtt. Az ellentétes irányú ármozgás ismételten rávilágít a mezőgazdaság szerkezeti gondjaira, a növénytermesztés és az állattenyésztés kibocsátásának mára már „torzzá vált” arányára. Az állattenyésztési ágazat fejlesztési üteme a növénytermesztési ágazat fejlődési lehetőségeit is befolyásolja (a takarmányigény révén).

A gabonafélék – amelyek a szántóterület több mint felét lekötik – termelési volumene csaknem 4%-kal mérséklődött, a kibocsátás azonban még így is – már második éve – meghaladta a 16 millió tonnát. Ezáltal jelentősen enyhült a korábbi éveket jellemző takarmánygabona-hiány, amelynek hatására a takarmányárak is mérséklődtek.

A továbbra is mérsékelt gabonaexport-lehetőségek, valamint a még mindig csökkenő „állattenyésztési kedv” együttes hatásaként enyhe kínálati piac alakult ki a gabonapiacon, ennek megfelelően *a gabonafélék termelőiár-szintje 10%-kal visszaesett*. Lényegében ez határozta meg az egész növénytermesztési ágazat termelőiár-szintjének mozgását, hiszen mind az ipari növények, mind a zöldségfélék, mind pedig a gyümölcsök termelőiár-szintje – kisebb-nagyobb mértékben – nőtt 2005-ben. A zöldségfélék piacát összességében csökkenő kínálat és emelkedő felvásárlási árak jellemezték.

**A mezőgazdasági termékek termelőiár-indexei
(előző év azonos időszaka = 100,0)**

Megnevezés	2004	2005
Mindösszesen	94,6	100,7
Növények összesen	86,2	99,4
Gabona (rizs, vetőmag nélkül)	79,2	90,1
Ipari növények	102,4	102,8
Gyümölcsök (borszőlővel együtt)	75,1	121,6
Zöldségfélék	104,0	107,6
Bor	93,8	82,4
Élő állatok és állati termékek	103,9	101,8
Élő állatok	110,1	103,1
Vágómarha (vágóborjúval)	112,6	120,1
Vágósertés	114,9	105,1
Vágóbaromfi	104,6	96,7
Állati termékek	94,7	99,7
Tej	90,3	102,2
Tyúktojás, étkezési	112,0	97,0

Forrás: KSH

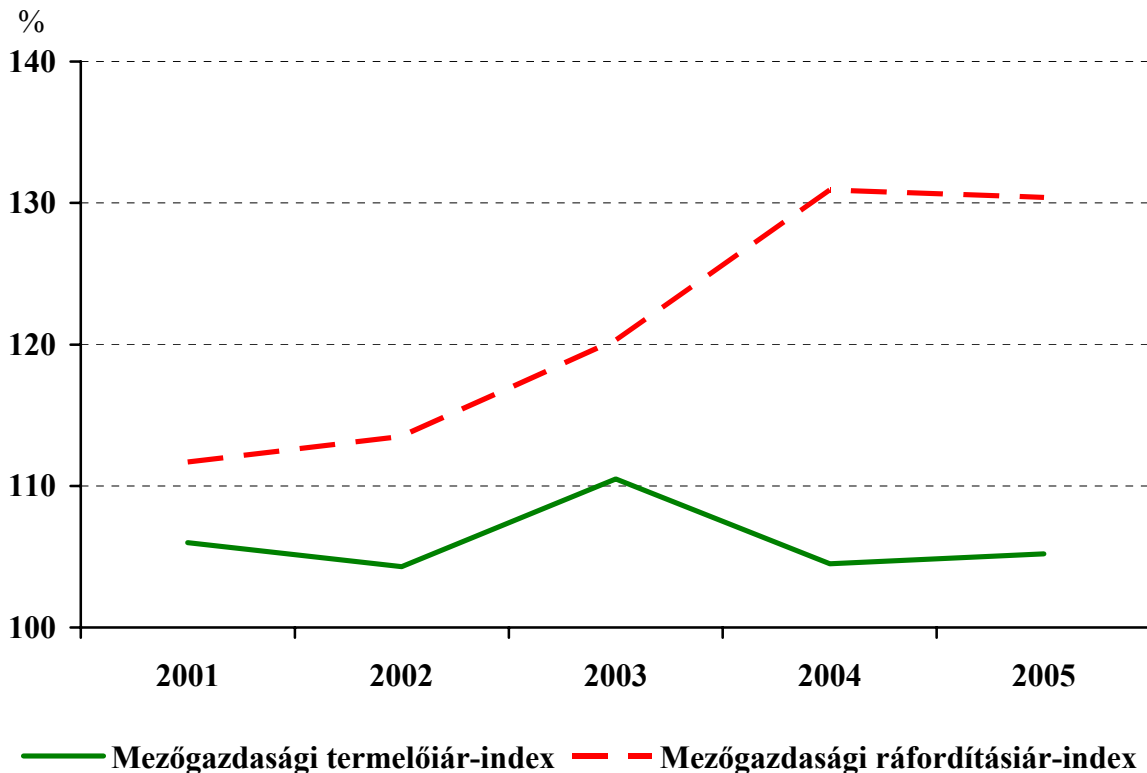
A mezőgazdasági ráfordítások árszínvonala 2005-ben 0,5%-kal csökkent az előző évhez képest. A mezőgazdasági folyó termelő-felhasználási célú termékek és szolgáltatások árai 1,3%-kal mérséklődtek, a mezőgazdasági célú beruházási javak árszínvonala viszont 4,5%-kal nőtt.

A folyó termelő-felhasználási célú termékek közül az energiaárak emelkedtek a legnagyobb mértékben (10,6%-kal). A takarmányok árszínvonala az előző évi magas takarmányárakhoz viszonyítva számottevően (13,6%-kal) csökkent.

A műtrágyák árai 3,2%-kal, a növényvédő szereké 1,6, az állatgyógyászati termékeké és szolgáltatásoké pedig 5,3%-kal múlták felül a 2004. évit. A gépfenntartási költségek 4,3, az épület-fenntartási költségek 3%-kal emelkedtek. A mezőgazdasági gépek beszerzési árai 5,5%-kal, míg a mezőgazdasági célú épületek beruházási költségei 3,4%-kal nőttek.

A mezőgazdasági termelőiár-színvonal változásának és a mezőgazdasági ráfordítások árszínvonal-változásának hányadosából számított *agrárrolló mutatója 101,2 volt 2005-ben. Az árviszonyok alakulása tehát valamelyest javította a mezőgazdasági termelők jövedelmi helyzetét.* A ráfordítások közül azonban csak a teljes egészében mezőgazdasági eredetű takarmányok árszínvonala mérséklődött. Így az a sajátos helyzet alakult ki, hogy a 2004. évi kiugróan jó gabonatermés, illetve az ennek nyomán csökkenő gabonaárak – amelyek 2004-ben rontották az ágazat eredményét – 2005-ben már pozitívan hatottak az ágazat eredményére.

Az agrárrolló alakulása (2000=100)

Forrás: KSH

6.2. Adózás

Az adó- és járulékrendszer 2005. évi módosításának céljai: a közteherviselési rendszer is járuljon hozzá – az állami feladatokhoz szükséges bevételek előteremtésén túl – a nemzetgazdaság kiemelt feladatainak megvalósításához, a gazdaság teljesítőképességének növeléséhez, a foglalkoztatás bővítéséhez, megtakarításokra és befektetésekre ösztönözzön, továbbá erősítse az ország tőkevonzó- és tőkemegtartó-képességét.

A 2005. évi adókorszerűsítési program a közvetlen adópolitikai célokat többek között az adórendszer igazságosságának erősítésében, az adózásban fennálló túlzott különbségek mérséklésében, a foglalkoztatási feltételek javításában, a beruházás- és befektetés-ösztönzés elősegítésében, az adó- és járulékadminisztráció egyszerűsítésében jelölte meg. A módosítások egy része uniós jogharmonizációs kötelezettségünk teljesítésével függött össze.

Az adó- és járuléktörvények 2005. évi – a nemzetgazdaság egészére közvetlenül, vagy közvetetten ható – módosításai *az agrárágazatot több vonatkozásban is kedvezően érintették*. A fontosabb – 2005. január 1-i hatályú – változások:

- a mezőgazdasági kistermelői bevétel összeghatára – amely a kistermelők esetében egyúttal az átalányadózás választhatóságának értékhatára is – 6 millió Ft-ról 7 millió Ft-ra emelkedett;
- a mezőgazdasági kistermelőknek az egyszerűsített bevallási nyilatkozat megtételére jogosító bevételi határa 3 millió Ft-ról 4 millió Ft-ra nőtt. Ezen összegig – ha bevételük 20%-át kitevő számlájuk van – nincs adókötelezettségük;
- mezőgazdasági őstermelőnek minősül a regisztrált mezőgazdasági termelő, valamint a családi gazdálkodó és közreműködő családtagja is, meghatározott tevékenységek bevételei alapján;
- a tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelő az általa megfizetett iparüzési adónak megfelelő összeg 50%-ával csökkentheti bevételét (eddig 25% volt a mérték);
- a mezőgazdasági őstermelőre is vonatkozik az időbeli korlátozás nélküli, gyorsított értékcsökkenés lehetősége;
- bővült a kedvezményes (adómentes) termőföld-átruházási lehetőség;
- azt a támogatást nem kell bevételként figyelembe venni, amelyet a magánszemély – jogszabály alapján, önálló tevékenységének megkezdésével összefüggésben – a megkezdést megelőzően felmerült költségei fedezetére kap;
- az ÁFA-kompenzációs felár igénybevételének köre a baromfigondozásra-, tenyésztésre- és hízalásra is kiterjed;
- a kifizetett ÁFA-kompenzációs felárra nem terjed ki a felvásárló adóalany arányosítási kötelezettsége;
- a tételes egészségügyi hozzájárulás havi összege 3450 Ft-ról 1950 Ft-ra mérséklődött 2005. november 1-től;
- feloldották a biodízel zártrendszerben történő értékesítési tilalmát, a törvénymódosítás a biodízel és a bioetanol esetében rendezte a bekeverés miatt szükséges adóvisszaigénylés vagy adólevonás jogosultságának kérdését.

Az adó- és járulékszabályok évközi – 2005. május 10-i – módosítása, a törvények alkalmazásának egyszerűsítése azt a célt szolgálta: szűnjenek meg azok az akadályok, amelyek a vállalkozások, a lakosság érdekeinek érvényesülését gátolják; számukra olyan feltételeket teremtsenek, amelyek javítják esélyeiket, s elősegítik a fejlett európai országok színvonalára való felzárkózásukat. A törvénymódosítások az ágazat számára számottevő könnyítéseket tartalmaznak. Közülük a legfontosabbak:

- Az ÁFA-arányosítási kötelezettség alóli mentesítés kiterjed a nemzeti hatáskörben nyújtott támogatásokat szabályozó 25/2004. (III. 3.) FVM-rendelet bizonyos joghelyei alapján kapott hitel-kamattámogatásokra, a Hajdú-Bét és a Parmalat Hungária Rt. kárvallott beszállítói számára nyújtott hitel-kamattámogatásokra, továbbá a közraktári hitelek, valamint az Európa Terv Agrár Hitelprogram keretében nyújtott hitelek kamattámogatásaira is. Mindez javítja a vállalkozások és a termelők helyzetét.
- Az adóalap – revízió, vagy önrevízió miatti – utólagos növekedésekor az őstermelők számára lehetővé vált a rendelkezésre álló elhatárolt veszteség

beszámítása, továbbá a közös őstermelői igazolvánnyal tevékenységet végző családi gazdálkodók esetében a közös tevékenység megkezdését megelőzően elkülönített veszteség elhatárolása.

- Termőföld vásárlásakor az addig csak a családi gazdálkodókra vonatkozó illetékmentesség valamennyi regisztrált mezőgazdasági termelőre kiterjedt.
- A költségvetési támogatás faktorálása esetén az adóhatóság a költségvetési támogatás összegét átutalással teljesíti (átutalás a faktoráló cég bankszámlájára). Adótartozás esetén az adóhatóság gyakorolhatja visszatartási jogát, az adózó viszont nem rendelkezhet arról, hogy az igényelt költségvetési támogatást (adó-visszatérítés, adó-visszaigénylés) az adóhatóság adó megfizetésére számolja el.

Az Adóreform Bizottság javaslataival összhangban lévő további évközi változások:

- A személyi jövedelemadóról szóló törvény egyértelművé tette, hogy a közvetlen területalapú támogatás és annak nemzeti támogatásból történő kiegészítése nem tekinthető költségek fedezetére, vagy fejlesztési célra folyósított támogatásnak. A 2005-ben folyósított egységes területalapú támogatást ezért a magánszemély – megosztva a folyósítás évében és az azt követő adóévben – bevételként veheti figyelembe, amely után jövedelemadót fizet. (A rendelkezés 2005. augusztusában lépett ugyan hatályba, de már 2005. január 1-től alkalmazható volt.)
- A területalapú támogatásokkal megemelkedik az SZJA-törvényben érvényesített bevételi összeghatár (a 600 ezer Ft adómentes bevételi határ, a 7 millió Ft kistermelői értékhatár, az egyszerűsített bevallási nyilatkozatra vonatkozó – az adómentességet lehetővé tevő – 4 millió Ft értékhatár stb.). A támogatások összegével tehát növelhetők a bevételi értékhatárok, a támogatások ugyanis a bevétel részei.
- 2005. augusztusától a jövedelem számításakor nem kell figyelembe venni a termőföld értékesítéséből származó bevételt.
- Az SZJA-törvény hatályon kívül helyezte a kárpótlással szerzett földek termőföld-átruházására vonatkozó – az SZJA-törvényben az ingatlan átruházásából származó jövedelemre előírt szigorúbb – rendelkezést.
- Az egyéni vállalkozók és a mezőgazdasági őstermelők – ha adóalapjuk bármilyen okból megnő – korábban elhatárolt veszteségüket döntésük szerinti megosztásban számolhatják el.
- 2005. július 1-től a gázolajra a kéntartalom szerinti adódifferenciálás érvényesül. Nőtt (85 Ft/literről 90 Ft/literre) a magasabb kéntartalommal forgalomba hozott, a mezőgazdaság által felhasznált gázolaj jövedéki adója. Kedvező változás: október 1-től az üzemanyagok – köztük a gázolaj – ÁFA-kulcsa 25%-ról 20%-ra csökkent.
- A hatályos adómértékek relatíve magas szintje miatt 2005-ben nem került sor a jövedékiadó-mértékek bevételi célzatú emelésére. Valorizálás egyedül a cigaretta és a finomra vágott fogyasztási dohány minimum-adó mértékére érvényesül.

Az adózás rendjéről szóló törvény módosításai az adózási rend egyszerűsítését, az adminisztrációs terhek csökkentését, a legális foglalkoztatás bővítését és a gazdaság „kifehértését” szolgálták.

6.3. Termelői regisztráció, területalapú kifizetések

Az EU által finanszírozott támogatás feltételeit, az igénybevétellel kapcsolatos kérdéseket a 18/2005. (III. 18.) FVM-rendelet részletezi. A SAPS-pénzügyi boríték (375,431 millió €) és a SAPS-bázisterület (4355 millió hektár) hányadosából 86,21 € hektáronkénti támogatási összeg adódik. Az Európai Bizottság 2005. július 4-i 1044/2005/EK-rendelete határozza meg az átváltási árfolyamot (249,61 Ft/€). Ennek alapján a SAPS-támogatás hektáronkénti értéke 21518 Ft, amely azonban a SAPS-pénzügyi borítékhoz történő visszaosztási mechanizmus alkalmazása miatt 18904 Ft-ra módosult.

A hazai területalapú támogatási rendszer keretében az EU által finanszírozott SAPS-támogatás mellett bizonyos ágazatok esetében kiegészítő nemzeti támogatás (top-up) adható, amelynek feltételeit és a szabályozással kapcsolatos kérdéseket a 28/2005. (III. 18.) FVM-rendelet írja elő.

Az intézkedésekhez kapcsolódó uniós jogszabályok alapján az előző évhez hasonlóan folytatódott az eljárásrendek kidolgozása, ezzel párhuzamosan pedig az eljárást támogató informatikai rendszer fejlesztése.

A támogatási kérelmek benyújtási határidejéig (2005. május 15.) több mint 207 ezer kérelem érkezett be. A kérelmek rögzítését követő formai ellenőrzés az MVH megyei kirendeltségeinek a feladata (a kérelem teljességének és formai pontosságának vizsgálata, valamint hiánypótlás a tartalmi ellenőrzések előkészítésének érdekében). 2004-hez viszonyítva *a hiánypótlások száma közel a felére csökkent.* A fizikai ellenőrzésre kijelölt termelők távérzékeléses és helyszíni ellenőrzése a nyárvégi és őszi hónapokban zajlott le. Az energetikai célból termesztett növényekre vonatkozó kérelmek ellenőrzése a jogcím sajátosságából adódóan még folyamatban van.

A támogatások folyósítása 2005. december 21-től indult meg.

6.4. A 2005. évi agrárgazdasági támogatások és felhasználásuk

A 2005. évi eredeti agrár- és vidékfejlesztési előirányzat – az FVM-fejezet költségvetésében – 205,5 milliárd Ft volt. Ezt az összeget az EU-Integráció fejezet költségvetésében szereplő 13,4 milliárd Ft AVOP-támogatási keret, továbbá a Magyar Államkincstárnál tervezett, összesen 109,4 milliárd Ft – az EU-ból származó – forrás egészítette ki. *Az összesen 328,3 milliárd Ft agrár- és vidékfejlesztési támogatásból a nemzeti költségvetési forrás 159,0 milliárd Ft-ot (48,4%), az uniós támogatás pedig 169,3 milliárd Ft-ot (51,6%) tett ki.*

Az EU-alapokból és a központi költségvetésből rendelkezésre álló 2005. évi előirányzatok, továbbá az EU által közvetlenül térített egységes területalapú támogatás 2004. évi keretének – a közösségi előírásoknak megfelelő ellenőrzések utáni – 2005. évi felhasználásával **az év végéig összesen 409,2 milliárd Ft támogatást fizettek ki a termelőknek**. A fontosabb kifizetések:

- Az FVM-fejezet költségvetéséből teljesített ún. **nemzeti támogatások: 155,4 milliárd Ft**;
- Az **NVT** alapján fizetett támogatás: **49,7 milliárd Ft** (ebből 6,7 milliárd Ft nemzeti társfinanszírozási rész);
- **SAPARD**-támogatás: **29,7 milliárd Ft** (ebből 8,3 milliárd Ft nemzeti társfinanszírozási rész);
- Az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program (**AVOP**) intézkedéseire kifizetett támogatás: **18,5 milliárd Ft** (ebből nemzeti társfinanszírozási rész 4,8 milliárd Ft);
- Az EU által finanszírozott egységes területalapú (**SAPS**) támogatás: **148,0 milliárd Ft**;
- Az EU által közvetlenül térített **piaci támogatás: 16,9 milliárd Ft**.

A 2005. évi kifizetés összege az előző évinek több mint két és félszeresét tette ki.

A nemzeti hatáskörben nyújtott támogatások fontosabb tételei:

- Folyó kiadások és jövedelemtámogatások: 131,5 milliárd Ft;
- Fejlesztési típusú támogatások: 15,3 milliárd Ft,
- A központosított bevételekből folyósított támogatások (erdészeti feladatok, termőföldvédelem, állattenyésztés, hal-és vadgazdálkodás): 6,7 milliárd Ft.

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

Me.: millió Ft

Az előirányzat neve	2004. évi teljesítés	2005. évi előirányzat	2005. évi módosított előirányzat	2005. évi teljesítés
Fejezeti kezelésű szakmai előirányzatok				
Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT)	1 803,4	44 092,4	54 433,2	49 681,8
Ebből: nemzeti rész	306,7	9 110,0	6 684,0	6 681,8
Méhészeti Nemzeti Program	-	954,8	657,1	139,1
Ebből: nemzeti rész	-	477,4	179,7	139,1
Nemzeti támogatások				
Erdészeti feladatok	5 014,0	4 750,0	5 073,1	4 294,3
Termőföldvédelem támogatása	1 610,7	1 200,0	800,1	598,7
Állattenyésztési feladatok	967,3	1 150,0	1 093,9	1 093,4
Halgazdálkodás támogatása	204,9	280,0	374,5	199,4
Vadgazdálkodás támogatása	791,8	730,0	807,8	526,8
Nemzeti Lovas Program	-	50,0	10,0	-
Fejlesztési típusú támogatások	27 477,4	18 851,1	15 319,1	15 309,1
Folyó kiadások és jövedelem tám.	90 869,1	107 582,2	131 673,8	131 451,5
Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fás. t.	-	4 015,0	2 817,5	1 802,6
Egyes speciális szövetkezők tám.	-	550,0	345,0	102,3
Agrárgazdasági kezességbevéltás	329,5	-	-	-
Nemzeti támogatások összesen	127 264,7	139 158,3	158 314,7	155 378,1
Állatkártalanítás	1 902,4	1 100,0	1 071,6	1 184,4
SAPARD-intézkedések	14 949,5	20 200,0	48 045,7	29 712,0
Ebből: nemzeti rész	3 647,7	5 200,0	9 867,2	8 271,6
FVM fejezeti támogatások összesen	145 920,0	205 505,5	262 522,4	236 095,4
Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP)	-	13 394,6	23 008,2	18 511,9
Ebből: nemzeti rész	-	3 982,7	9 188,4	4 806,6
Összesen	145 920,0	218 900,1	285 530,6	254 607,3
Magyar Államkincstár által meghitelezett – az EU által közvetlenül térített – támogatások				
Piaci támogatások	0,0	20 178,3	20 178,3	16 917,9
Egységes területalapú támogatás*	10 000,0	89 278,6	89 278,6	148 022,9
Mindösszesen	155 920,0	328 357,0	394 987,5	419 548,1

* A „2005. évi teljesítés” oszlopban szereplő összeg 2004. és 2005. évi jogalap alapján kifizetett összegeket is tartalmaz.

6.4.1. A mezőgazdasági fejlesztési típusú támogatások

A 2005-re vonatkozó költségvetési törvény 18,9 milliárd Ft-ot irányzott elő *mezőgazdasági fejlesztési támogatásokra*, a módosított előirányzatnak megfelelő *tényleges kifizetés* pedig *15,3 milliárd Ft volt*. E jogcímcsoport előirányzatának

terhére fizették ki a 2003. évi, illetve a korábbi években megkezdett agrárgazdasági beruházások (gépvásárlás, építés és ültetvénytelepítés, fiatal agrárvállalkozók, öntözés és melioráció, műszaki fejlesztés, egyéb) 2005. évi ütemeinek támogatásait (determinációk). A jelentős összegű determináció tehát részben a 2003-ban, illetve az azt megelőző években jóváhagyott beruházások tervszerű – 2005-re ütemezett – pénzügyi előirányzataiból (15,3 milliárd Ft), részben pedig a 2004. decemberében kialakult „sorban álláshoz” kapcsolódó támogatási igényekből (2,1 milliárd Ft) származott.

A korábbi évek kötelezettségvállalásaira az alábbi főbb jogcímenek történtek kifizetések 2005-ben (millió Ft):

- Építési beruházások (növénytermesztés, állattenyésztés, stb.): 2 964,4
- Élelmiszeripari beruházások: 224,3
- Szőlő-, gyümölcsstelepítések támogatása: 7 796,4
- Beruházási hitelek kamattámogatása: 288,9
- Erdőtelepítés támogatása: 874,8
- Gépvásárlás támogatása: 1 945,1
- Agrárfejlesztési hitelek kamattámogatása: 14,2
- Fiatal agrárvállalkozók támogatása: 293,8
- Melioráció és öntözésfejlesztés támogatása: 691,8
- Egyéb támogatás (K+F, vízügyi, hátrányos helyzetű térs. stb.): 215,4

A fiatal gazdák/pályakezdő szakemberek támogatásával az agrárkormányzat a fiatal gazdálkodók saját tulajdonú gazdaságának létrehozását, továbbfejlesztését, működtetésének elősegítését kívánta támogatni. 2005-ben gyakorlatilag a 2003-ban pályázók fejlesztési támogatásának a terv szerinti determinációját, valamint a támogatási okiratok szerinti – pályázónként 6 millió Ft – vissza nem térítendő induló támogatást fizették ki.

A 2003. évi pályázati felhívásra 83 pályázó adta be támogatási igényét, a minisztérium 62 pályázatot fogadott el. ***A 2005-ben kifizetett támogatás 294 millió Ft-ot tett ki.***

2005-re előirányzott fejlesztési források megoszlása (milliárd Ft):

- Ültetvénytelepítés: 7,7
- Építési beruházás: 3,6
- Gépberuházás: 1,9
- Melioráció, öntözés: 0,7
- Fiatal agrárvállalkozók: 0,3
- Egyéb: 1,1

2005 végén 5383 fejlesztési támogatási igény kielégítése forráshiány miatt elmaradt. A 2,2 milliárd Ft összegű igény a 2006. évi agrártámogatási determinációt növeli.

Az előirányzat a korábbi évek determinációinak kezelésére szolgál, 2005-től új kötelezettség már nem vállalható. Az előirányzat támogatási céljainak egy része a továbbiakban az AVOP kereteiben valósul meg.

6.4.2. Folyó kiadások és jövedelemtámogatások

E jogcím eredeti kiadási előirányzata 107,6 milliárd Ft volt, amelyet növelt az előző évi 9,7 milliárd Ft-os kötelező maradványképzés, így összesen 117,3 milliárd Ft állt rendelkezésre. Ezt az összeget év közben – a forrásfeszültségek enyhítése érdekében, az általános tartalék terhére – 7,0 milliárd Ft-tal megemelték, s további átcsoportosításokra is sor került. Mindezek eredményeként *a módosított előirányzat 131,7 milliárd Ft-ot, a ténylegesen kifizetés pedig 131,5 milliárd Ft-ot tett ki.*

A mezőgazdasági termelők földhasználatának és állattartásának – még a csatlakozás előtt meghirdetett – nemzeti támogatására 51,7 milliárd Ft-ot, a kiegészítő területalapú nemzeti támogatásra 35,8 milliárd Ft-ot fordítottak. Ily módon a csatlakozást követő évben a termelők 87,5 milliárd Ft kiegészítő nemzeti támogatáshoz jutottak. Ebből az előirányzathoz finanszírozták a notifikált nemzeti támogatásokat is az alábbiak szerint:

- A mezőgazdasági termelők által igénybe vett több mint 400 milliárd Ft-nyi kedvezményes hitelállomány kamattámogatására: 20,4 milliárd Ft;
- A kedvezőtlen térségek támogatására: 1,5 milliárd Ft;
- Agrárpiaci intézkedésekre: 4,0 milliárd Ft;
- Állatjóléti és haszonállat-tartási támogatásokra: 3,2 milliárd Ft;
- Oktatásra-képzésre, szaktanácsadásra: 1,0 milliárd Ft;
- Egyéb jogcímekre (biológiai alapok támogatása, agrárgazdasági szolgáltatások fejlesztése, agrárfoglalkoztatás, mezei őrszolgálat) és az előző években keletkezett kötelezettségek 2005. évi kifizetésére: összesen 13,9 milliárd forint.

6.4.3. A mezőgazdasági termelők gazdahitel-programja

A programot a 30/2000. (III. 10.) Korm. rendelet szabályozza. A program és a hozzá kapcsolódó kamattámogatás, állami készfizető-kezeség célja: az agrártermelők eladósodottságának a csökkentése, az eredményes gazdálkodási és termelési szerkezet kialakítása.

A gazdahitel-konstrukcióban a 626 pályázat által igénybevett gazdahitelek összege: 9,55 milliárd Ft. A hitelekhez 80%-os állami garancia és 100%-os kamattámogatás kapcsolódik. Az állami pénzek felhasználását, a beruházások működtetését, a benyújtott elszámolások valóságtartalmát folyamatosan ellenőrizte az FVM. 86 esetben a felvett 2,41 milliárd Ft gazdahitel után igénybevett kamattámogatás visszavonását kezdeményezte a minisztérium (az adóhatóságnál).

A visszavonás okai: 24 esetben (703 millió Ft) a gazdálkodó fizetésektelensége miatti hitel felmondás, 17 esetben (567 millió Ft) a pályázati tervezettől való eltérés, illetve a nem elfogadható teljesítés, 12 esetben (472 millió Ft) a két előző ok együttesen. A fennmaradó 33 esetben (699 millió Ft) a visszavonásra a vállalkozás felszámolása, jogosulatlan hitelfelvétel, illetve a nem megfelelő teljesítés miatt került sor. Összesen 10 pályázó esetében folyik rendőrségi vizsgálat, adóhatósági, illetve bírósági eljárás. Sok gazdálkodó nem mérte fel megfelelő módon a lehetőségeit és ezért a hitelek visszafizetése a továbbiakban is nagy megterhelés számukra. ***A jelenlegi hitelállomány 5,9 milliárd Ft, az állami kezességvállalás összege pedig 4,7 milliárd Ft.*** A program befejezéséig további 60-80 gazdálkodó esetében várható a kamattámogatás visszavonása.

Már 2005-ben megkezdődtek az előkészületek a kibontakozási hitelkonstrukcióban és a gazdahitel-programban résztvevő termelők adminisztrációs terheinek csökkentésére, de a 30/2000. (III. 10.) Korm. rendeletet csak 2006-ban módosították (a 32/2006. (II. 15.) Korm. rendelettel). Ennek nyomán megszűnt az évenként megújítandó ötéves likviditási és üzleti terv beküldésére vonatkozó kötelezettség. Az adminisztrációs kötelezettségek csökkentése jegyében az FVM saját hatáskörben már 2005-ben eltörölte a gazdahitel-pályázati felhívásban előírt – évente elkészítendő – eredmény-beszámolási kötelezettséget. E kötelezettségek megszűnése nem érinti az elszámolási és működtetési kötelezettségeket, azokat ugyanis továbbra is a korábbi előírásoknak megfelelően kell teljesíteni.

6.4.4. A hitelek adósságrendezése, a kedvezőtlen besorolású térségekben gazdálkodó mezőgazdasági termelők éven túli lejáratú hitelterheinek mérsékléséről szóló program

A Kormány – a 46/2003. (IV.3) Korm. rendelettel – a kedvezőtlen térségekben gazdálkodó mezőgazdasági termelők eladósodottsági szintjének csökkentésére, az éven túli lejáratú hitelek terheinek mérséklésére kedvezményes hitelkonstrukciót hirdetett meg.

A rendeletben meghatározott hitelek 50%-át kedvezőtlen térségi hitellé alakították át. A kedvezőtlen térségben gazdálkodók pályázattal (üzleti tervvel) vehettek részt a programban, 2004-2006-ban pedig beszámolót kell(ett) benyújtaniuk a minisztériumhoz, az üzleti tervben rögzített célok végrehajtásáról. A hitelhez 40%-os kamattámogatás és 60%-os állami garancia is kapcsolódott.

A hitelkonstrukcióban ***2005-ben részvételre jogosult gazdálkodók száma 932 volt. A támogatásra jogosultak – 2004. évi üzleti tervük teljesítéséről – 919 beszámolót nyújtottak be, amelyek alapján részükre 2005-ben 2,9 milliárd Ft támogatást ítéltek meg.***

6.4.5. Az elemi kárt szenvedett termelők támogatása

2005-ben a tárcának nem volt forrása a helyi elemi károk enyhítésére, így ilyen jogcímen nem kaptak a termelők támogatást.

Az év folyamán elkészült egy új mezőgazdasági kárenyhítési rendszerről szóló törvénytervezet, amelynek lényege olyan kárenyhítési alap létrehozása, amely árvíz, belvíz, aszály és fagykár esetén nyújt segítséget az elemi kárt szenvedett termelőknek. Az alap forrásai részben állami hozzájárulásból, részben pedig a tagként belépő termelők befizetéseiből származnak. A törvénytervezetet – az állami támogatások uniós notifikációs eljárásának megfelelően – az év végén az Európai Bizottsághoz juttattuk el. Az uniós egyeztetés lezárulása után kerülhet a törvénytervezet az Országgyűlés elé.¹

Az elemi károkkal kapcsolatos *a jégeső-elhárító tevékenység támogatása*, amely *jogcímen* – a 67/2005. (VII. 26.) FVM-rendelettel módosított 25/2004. (III. 3.) FVM-rendelet 284-285 §-ai alapján – *30 millió Ft támogatást fizettek ki* 2005-ben.

6.4.6. A mezei őrszolgálat támogatása

A mezei őrszolgálat megalakításához, fenntartásához nyújtandó állami hozzájárulás igénybevételének rendjét és feltételeit – az 1997. évi CLIX. törvény 30. §-a alapján – a 114/2005. (XII. 14.) FVM-PM együttes rendelet szabályozza.

A tárcának 2005-ben nem volt támogatási előirányzata, ezért a támogatás egy részét a Kormány tartalékkeretéből finanszírozták (mintegy 200 millió Ft értékben). 2005-ben a mezőőrök száma 950 volt. A mezőri szolgálatot működtető települési önkormányzatok az őrszolgálatok megalakításához a költségek 50%-át kapták meg támogatásként (őrszolgálatonként legfeljebb 300000 Ft). A működtetési költségek mérséklésére a költségek 50%-át (legfeljebb 50000 Ft/hó/fő) lehetett elszámolni.

A megyei földművelésügyi hivatalok a 2005. évi teljesítés alapján *554,4 millió Ft támogatási igényt igazoltak* (a 114/2005. (XII. 14.) FVM-PM rendelet alapján). Ezen felül 2005. első negyedévében az APEH átutalta a települési önkormányzatoknak a 26/2004. (III. 3.) FVM-PM rendelet alapján igényelt – a 2004-re vonatkozó, de 2004-ben ki nem fizetett – támogatásokat (determinációk).

Az őrszolgálatok 2005-ben jelentős mértékben hozzájárultak a termelési biztonságnak növekedéséhez.

¹ A törvény-tervezet (T/899. számon) 2006. szeptember 1-jén benyújtásra került.

6.4.7. A mezőgazdasági vállalatok hitelgazdálkodása

Az agrártámogatási rendszer keretében a költségvetés a forgóeszköz- és a fejlesztési célú hitelekhez kamattámogatást nyújt, a vállalkozások hitelgazdálkodását pedig esetenként kezességvállalással segíti. *Az agrárfinanszírozás támogatására 2005-ben összesen 23,5 milliárd Ft-ot fordított az ágazati költségvetés.*

A kamattámogatásban részesülő hitelek 2005. december 31-i állománya 406,9 milliárd Ft-ot tett ki. Ebből 189,8 milliárd Ft volt az EU-csatlakozást segítő hitelek, 52,8 milliárd Ft az éven túli lejáratú forgóeszköz-hitelek, 6 milliárd Ft a kibontakozási konstrukcióban igényelt hitelek állománya, 28,1 milliárd Ft pedig beruházási célokat szolgált.

A kedvezményes hitelek közül különösen jelentős volt a családi, a kis- és középvállalkozások támogatására működtetett, illetve a 2003-ban fagykárt és aszálykárt szenvedett mezőgazdasági termelők kárenyhítő támogatásáról szóló konstrukció, amelyekhez kapcsolódóan 2005-ben összesen 69,1 milliárd Ft, illetve 32,5 milliárd Ft kedvezményezett hitel után igényelhetek támogatást az érintett mezőgazdasági termelők.

Csaknem minden hitel-, illetve vállalkozói kötelezettség 2005. év végi állománya kisebb volt, mint a 2004. évi. Az év végi hitelek záró állománya az előző évhez képest 12,5%-kal csökkent. Ennek elsődleges oka: az időközben esedékessé vált tőketörlesztések megfizetése. 2005-ben nem utolsó sorban az tette lehetővé a kötelezettségek mérséklődését, hogy a korábbi évekhez viszonyítva bővülő mezőgazdasági támogatások kedvezőbb ágazati jövedelemhelyzetet teremtettek.

**Összefoglaló adatok a kamattámogatásban részesülő
agrárhitelekről és kölcsönökről**

Me.: Milliárd Ft

Megnevezés	Fennálló hitelállomány			
	2002. dec. 31.	2003. dec. 31.	2004. dec. 31.	2005. dec. 31.
Hitelek összesen	368,6	400,2	464,5	406,9
Ebből				
1. Éven belüli hitelek összesen	155,1	67,3	10,2	2,6
2. Éven túli hitelek összesen	213,5	332,9	454,3	404,3
Melyből				
<i>éven túli forgó-eszköz hitelek</i>	65,4	108,5	69,8	52,8
<i>beruházási hitelek</i>	42,5	59,7	36,4	28,1
3. Egyéb hitelek				
30/ 2000. (III. 10.) Korm. rend. Kibontakozási és gazdahitelek	36,1	18,1	9	6
7/2000.(II. 29.)FVM rend. 1.§ (4)b. Mizo-hitelek		0,3	0,1	0
57/2001. (IX. 21.) FVM rend. reorganizációs és agrárlogisztikai hitelek	0,3	0,9	0,4	0,3
317/2001.(XII. 29.) Korm. r. családi- kis- és közép vállalkozások hitelei	67,1	75,4	72,7	69,1
46/2003.(IV. 3.) Korm. r. alapján kedvezőtlen besorolású térségi vállalkozások hitelei		6,3	5,7	3,8
3/2003.(I. 24.) FVM r. 271.§ birtokfejlesztési hitelek		2	3,2	3,9
25/2004. (III. 3.) FVM r. 267-269.§ élelm. termékek előfinanszírozási hitelei		13,7	12,1	16,3
84/2003. (VII. 22.) FVM r. alapján felvett aszályos h.		46,4	39,7	32,5
6/2004. (I. 22.) FVM rend csatlakozási hitelek			203,1	189,8
107/2004. (V. 22.) FVM rend. alapján felvett hitelek (Hajdú- Bét)			2	1,7

7. A pénzügyi és vagyoni helyzet alakulása a mezőgazdasági vállalkozásokban

A mezőgazdaság pénzügyi és vagyoni helyzetének elemzéséhez két információs rendszert – az Agrárgazdasági Kutató Intézetben működő Tesztüzemi Információs Rendszer és az APEH gyorsjelentése – használtunk fel.

7.1. A pénzügyi és vagyoni helyzet alakulása a tesztüzemi rendszer eredményei alapján

Az elemzéshez a Tesztüzemi Információs Rendszer 2005. évi adatait használtuk fel. A tesztüzemi rendszerben *az adatgyűjtés 1940 üzemet fog át*. Az eredményeket az összes megfigyelt üzem alapvető termelési és jövedelmezőségi alapadatára építve számítottuk ki. Az adatszolgáltatók közül 1546 egyéni gazdaság, 394 pedig társas vállalkozás volt.

A továbbiakban először elkülönítve vizsgáljuk az egyéni, illetve a társas vállalkozások gazdálkodását, majd összehasonlítjuk a két csoport eredményeit, végül pedig összesített eredményeket közlünk (amelyek összevontan tartalmazzák az egyéni és a társas gazdaságok mutatószámait). **Hangsúlyozzuk: a jelentésben szereplő minden adat csakis a vállalkozások tágabb értelemben vett mezőgazdasági tevékenységére vonatkozik, s figyelmen kívül hagyja az esetleges ipari, kereskedelmi és nem-mezőgazdasági szolgáltató tevékenységeket.**

7.1.1. Az egyéni gazdaságok jövedelmezősége

A felmérésben 1546 egyéni gazdaság² szerepelt. Ez a minta *a* 2005. évi Gazdaságszerkezeti Összeírás (GSZÖ) keretében regisztrált, *2 európai méretegység³nél (EUME³) nagyobb egyéni gazdaságokat reprezentálja*, amelyek száma 81 ezret tett ki. A vizsgált 81 ezer gazdaság az összes egyéni gazdaság⁴ által használt földterület 81%-át művelte, illetve az összes standard fedezeti hozzájárulás (SFH⁵) 75%-át állította elő. A vizsgálat tehát – az EU előírásainak megfelelően – csak a nagyobb, árutermelésre alkalmas méretű gazdaságokra terjedt ki. Az eredmények értékelésekor figyelembe kell venni, hogy az ilyen méretű vállalkozások általában sikerebbek, mint a kisebbek.

² Ide tartoznak az őstermelők, az egyéni vállalkozók, illetve az ún. összevont – adózási, illetve a támogatási rendszerrel összefüggő okok miatt formailag részekre osztott („szétíratott”), de ténylegesen egységes vállalkozásként működő és a tesztüzemi rendszerben is egy egységként kezelt – gazdaságok.

³ EUME: a gazdaság összes SFH értékéhez hasonlóan, az ökonómiai üzemméret kifejezésére használatos jellemző az Európai Unióban. 1 EUME egyenlő az üzem összes SFH-jának 1200 eurójával.

⁴ Ezek száma az GSZÖ adatai szerint csaknem 707 ezer volt.

⁵ Az SFH egy normatív mutató, mely a gazdaságok tartós jövedelemtermelő-képességét fejezi ki euróban vagy forintban, és ezáltal alkalmas a mezőgazdasági üzemek ökonómiai méretének meghatározására.

A gazdaságok átlagos területe 26,7 hektár volt (ennek 37,1%-át bérleményként használták), egy gazdaságban 1 fő éves munkaerőegységet (ÉME⁶) foglalkoztattak, 17,8 millió Ft értékű eszközállománnyal (a saját termőföld értékét is beszámítva). A korábbi évekhez képest az egyéni gazdálkodók jövedelmezősége jelentősen javult ugyan, de továbbra is szerény mértékű.

Egy hektár mezőgazdasági területre 37220 Ft, egy munkaerőegységre 952 ezer Ft, *egy gazdaságra pedig 962 ezer Ft adózás előtti eredmény jutott* átlagosan. Az egységnyi mezőgazdasági területre jutó *adózás előtti eredmény 25%-kal nagyobb a 2004. évinél.* 100 Ft termelési értékre vetítve 15 Ft volt az adózás előtti eredmény. Az össztóke jövedelmezősége 6,1%-ot, a saját tőkéé pedig 6,5%-ot tett ki. Az adózás előtti eredmény és a személyi jövedelmek együttes összegéből 1364 ezer Ft jut egy éves munkaerőegységre (munka-jövedelmezőségi mutató).

Bár a fenti mutatók értékei – reálértéken is – az utóbbi évek legjobb eredményei, azt azonban figyelembe kell venni: *a kimutatott eredmények valójában az elvárható személyi jövedelem egy részét is magukban foglalják, hiszen a ténylegesen elszámolt bérköltség az egyéni gazdaságokban mindössze 412,1 ezer Ft/év – mindössze 34,3 ezer Ft/hó – volt* munkaerő-egységenként. Így az egyéni gazdaságok átlagában a kigazdálkodott bruttó eredmény nagy része szükségképpen a személyes fogyasztást, s nem a termelés fejlesztését szolgálta.

A jövedelmezőség annak ellenére javult, hogy *az 1 hektárra jutó értékesítés árbevétele 7%-kal mérséklődött*, vagyis: ezt a visszaesést *ellensúlyozta a közvetlen támogatások 16%-os emelkedése, illetve az üzemi költségek 11%-os csökkenése.* A ráfordítások ilyen nagy arányú változása az 1 hektárra jutó takarmányvásárlás „megfeleződésének” a következménye.

14. táblázat

**Az egyéni gazdaságok eredmény-kimutatásának főbb tételei,
jövedelmezőségi mutatók (1000 Ft/ha mezőgazdasági terület /MT/)**

Megnevezés	Érték	Megoszlás,%
Bruttó termelési érték	248,01	100,00
Ebből: értékesítés nettó árbevétele	185,72	74,88
ebből: szántóföldi növénytermesztés	87,61	35,33
állattenyésztés	54,74	22,07
zöldség, gyümölcs, szőlő, bor	37,68	15,19
egyéb bevételek	60,41	24,36
aktivált saját teljesítmények	1,88	0,76
Üzemi költségek összesen	206,62	100,00

⁶ ÉME: a munkateljesítmény mértékegysége. Egy teljes munkaidőben foglalkoztatott, teljes értékű munkavégzésre alkalmas dolgozó éves munkaidő-teljesítménye.

Ebből: anyagköltség	98,20	47,53
ebből: vásárolt vetőmag, szaporítóanyag	14,03	6,79
műtrágyák	12,16	5,89
növényvédő szerek	12,48	6,04
állatvásárlás	5,81	2,81
takarmányvásárlás	16,03	7,76
hajtó- és kenőanyag	19,86	9,61
személyi jellegű ráfordítások	20,35	9,85
ebből: bérköltségek	15,95	7,72
értékcsökkenési leírás	34,42	16,66
Üzemi tevékenység eredménye	41,39	
Adózás előtti eredmény	37,22	
Adózás előtti eredmény, ezer Ft/üzem	961,66	
Mérleg szerinti eredmény	14,18	
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség, %	15,01	
Össztőke-jövedelmezőség,%	6,13	
Sajátőke-jövedelmezőség,%	6,45	
Munkajövedelmezőség, ezer Ft/ÉME	1 363,60	

A jövedelemhelyzet kedvező alakulása azonban *nem növelte a beruházási kedvet*. A 2004. évi 20 százalékpontos visszaesést újabb hasonló arányú csökkenés követte 2005-ben. Így tehát már két egymást követő évben negatív a nettó beruházás (bruttó beruházás – értékcsökkenési leírás) értéke, azaz a beruházások az amortizációt sem kompenzálják. Ez figyelmeztető jel. A beruházások csökkenésének legfőbb oka: *az utóbbi öt év alapján a beruházási támogatások értéke a legkisebb (3,2 ezer Ft/ha)*. A gépek, berendezések, járművek beruházásai az összes bruttó beruházás 42,4%-át tették ki, ingatlanokba 34,7%-os arányban ruháztak be a termelők, míg a tenyészállatok állománya 10,8%-kal nőtt. A következő évre vonatkozóan nem jó előjel, hogy a befejezetlen (aktiválásra váró) beruházások értéke csaknem a harmadára csökkent (2,9 ezer Ft/ha).

A hosszú lejáratú *kötelezettségek értéke* közel 10%-kal (45,74 ezer Ft/ha-ra), a rövid lejáratú kötelezettségeké pedig 1%-kal *csökkent*. A tulajdonosoktól kapott kölcsönök (hátrasorolt kötelezettségek) értéke is visszaesett (18%-kal, 42,5 ezer Ft/ha-ra). Ez azt jelenti: a 2003. évi veszteségek fedezése, illetve a 2004. évi likviditási gondok miatt befizetett tulajdonosi kölcsönök egy részét elkezdték visszafizetni. Ezt a folyamatot a kedvezően alakuló jövedelmi viszonyok felerősítették.

A forrásszerkezetben több éves irányzat fordult meg 2005-ben, folyamatos csökkenés után ugyanis először *növekszik a saját tőke aránya*. Ennek elsősorban az az oka, *hogy a piaci feltételeknél jelentősen kedvezőbb hitelhez jutási lehetőségek* rendkívül *beszűkültek*. Továbbra is igaz tehát a megállapítás: a gazdálkodók többsége kénytelen önfinanszírozó képességéhez igazítani tevékenységét. A kis

mértékű eladósodottság csökkenti ugyan a vállalkozással járó kockázatokat, korlátozza viszont a fejlődés ütemét, s akadályozza a versenyképes méretű és felszereltségű üzemek nagyobb arányú létrejöttét.

A gazdálkodás eredményességét átfogóan jellemző jövedelmezőségi mutatókat a gazdaságok ökonómiai mérete⁷ szerint képzett csoportokban vizsgálva változatlanul a nagyobb méretű egyéni gazdaságok fölénye tapasztalható.

A nagyméretű egyéni gazdaságok 125,1 hektár mezőgazdasági területet műveltek és 21 számosállatot tartottak. A kis méretkategóriába tartozóknál ugyanezen jellemzők értéke: 13,1 hektár, illetve 4 számosállat. A termelés szerkezetét vizsgálva szembevetendő, hogy a kisméretű üzemekben jelentősebb a munkaintenzív ágazatok (zöldség, szőlő, gyümölcs) bevételi aránya (21,4%), mint a nagyméretűekben (14,4%). Ennek következtében a kicsik egy hektárra jutó árbevétele 13,4%-kal felülmúlja a nagyokét. Ugyanakkor a nagyobbak az egyéb bevételek között szereplő termelési agrártámogatásokból 31,4%-kal többet kapnak hektáronként. A nagyok területegységre vetített termelési költségei 15%-kal kisebbek a kis méretű gazdaságokéinál. Ezek alapján *a nagyméretűek kategóriájában az egy hektárra jutó üzemi eredmény 2-szeresen haladja meg a kis méretcsoportba sorolt gazdaságokét*. A különbség tekintélyes ugyan, *a korábbi évekhez képest* azonban számottevően *csökkent* (2004-ben pl. 4,1-szeres volt). *A mérséklődés az ágazat konszolidációját jelzi*: a kisebb méretű veszteségesek vagy felhagytak a termeléssel, vagy növelni tudták eredményüket.

15. táblázat

A méretkategóriák szerinti üzemcsoportok jövedelmezőségi mutatói az egyéni vállalkozásokban

Megnevezés	Mértékegység	Méretkategóriák (1000 Ft SFH)		
		Kicsi ≤2500	Közepes >2500 – 7000	Nagy >7000
Üzemszám a mintában	–	301	552	693
Üzemszám az alapsokaságban	–	61 192	13 818	6 023
Mezőgazdasági terület	ha/üzem	13,06	39,16	125,12
Számosállat	db/üzem	3,54	7,89	20,58
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha	248,74	256,8	240,91
Üzemi költségek	1000 Ft/ha	223,38	205,76	189,45
Üzemi tevékenység eredménye	1000 Ft/ha	25,37	51,03	51,46

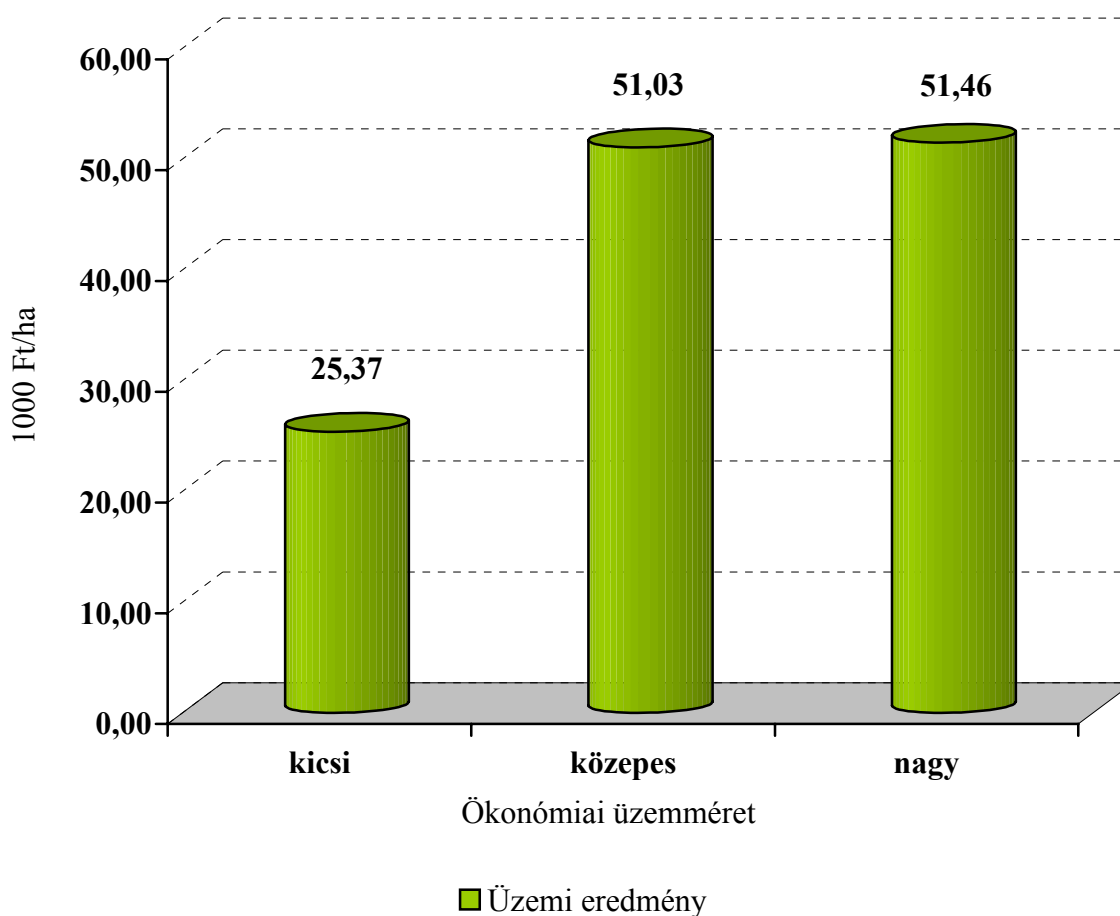
⁷ A gazdaság ökonómiai mérete (az általunk alkalmazott csoportosítás szerint, amely gyakorlati okokból eltér az EU méretkategóriáitól):

kicsi, ha SFH-ja nem haladja meg a 2,5 millió Ft-ot,
közepes, ha SFH-ja nagyobb, mint 2,5 millió Ft, de nem haladja meg a 7 millió Ft-ot,
nagy, ha SFH-ja nagyobb, mint 7 millió Ft.

Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha	24,13	46,82	44,2
Adózás előtti eredmény	1000Ft/üzem	315,15	1 833,65	5 529,66
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség	%	9,7	18,23	18,35
Össztőke-jövedelmezőség	%	3,18	8,06	9,08
Sajáttőke-jövedelmezőség	%	3,29	8,74	10,02
Munka-jövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	701,13	1 862,09	2 785,49

A nagyméretű gazdaságok alapvető előnye – kissé leegyszerűsítve – a sikeresebb költséggazdálkodásban rejlik: a nagyobb méret lehetővé teszi számukra a munkaerő hatékonyabb foglalkoztatását és az eszközök jobb kihasználását, valamint azt, hogy kevesebb külső szolgáltatást vegyenek igénybe (a gépi munkákat ugyanis jórészt saját maguk is el tudják végezni, viszonylag olcsón). E tényezők hatására *fajlagos költségeik kedvezőbbek* lesznek. A közepes méretű egyéni gazdaságok eredményei a két szélső kategória által megszabott határértékek között találhatóak, de inkább a nagyokéhoz állnak közelebb.

Az üzemméret és a jövedelmezőség kapcsolata az egyéni gazdaságokban

A legnagyobb gazdaságok fajlagos bruttó beruházási értéke 1,7-szerese a kis méretű gazdaságokénak (42,2 ezer Ft/ha), így a dinamikusabb fejlesztés hatására az adósságállományuk 1 hektárra vetített értéke is jóval nagyobb (a hosszú lejáratú kötelezettségek fajlagos értéke esetében pl. 3,9:1 az arány). A kisk gazdaságok nettó beruházása továbbra is negatív, amely egyúttal azt is jelenti: az ilyen méretű gazdaságok technológiai lemaradása tovább nő.

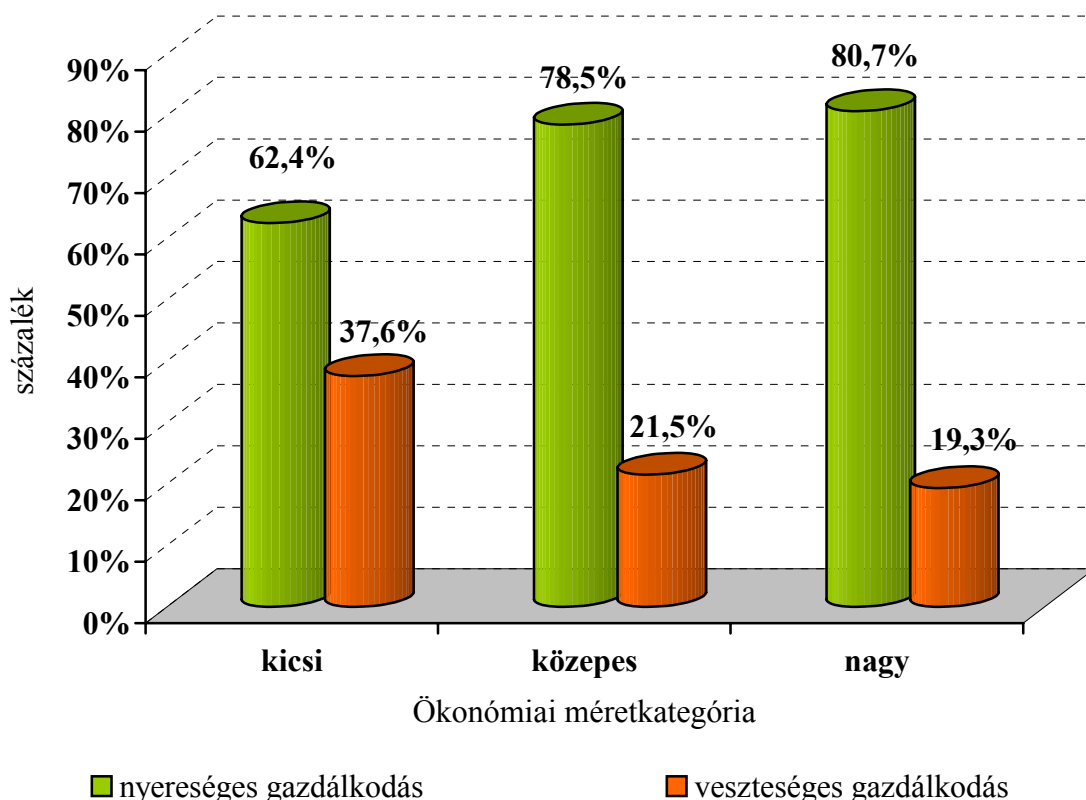
Az egyéni gazdaságok jövedelemalakulását a tevékenység iránya (a jellemző termelési profil) szerint vizsgálva a korábbi évekhez képest jelentős átrendeződés tapasztalható. A kulcsmutatónak tekinthető sajáttőke-jövedelmezőség alapján *a jövedelmezőségi lista élén a sertés- és baromfitartó (állattenyésztés II.) gazdaságok vannak. A második helyen kertészeti gazdaságok állnak. Őket követik az árunövény-termesztő gazdaságok, s ezután következnek a szarvasmarha- és juhtartó (állattenyésztés I.), majd a vegyes profilú gazdaságok. A sort – negatív eredménnyel – a szőlő- és gyümölcstermelők zárják.* Utóbbiak számára 2005 különösen kedvezőtlenül alakult: egyrészt az időjárás miatt jelentős volt a termés kiesés, másrészt értékesítési gondokkal is küszködtek.

Több évre visszatekintve rég nem volt ilyen jó az abraktakarmányt fogyasztó állatokat tartó gazdaságok jövedelmi helyzete. Ez részben a piaci viszonyokkal magyarázható, a takarmányköltségek ugyanis úgy csökkentek, hogy ezzel egyidejűleg 4%-kal nőttek a sertéshús-árak. A 2005-ös GSZÖ-adatok is egyértelműen mutatják az utóbbi két évben bekövetkezett konszolidációt: a legkisebb méretkategóriában sok termelő felhagyott a termeléssel.

Az egyéni gazdaságok jövedelmezőségi helyzetének vizsgálatakor nem hagyható figyelmen kívül, hogy *az átlagértékek nagyon erős szóródást takarnak*. Számításaink szerint a vizsgált sokaságban a mérleg szerinti eredmény az üzemek 66,5%-ánál pozitív (illetve nulla), 33,5%-a esetében pedig negatív előjelű volt. A nyereséges gazdaságok átlagosan 1032,74 ezer Ft hasznot (mérleg szerinti eredményt), a veszteségesek viszont 958,44 ezer Ft ráfizetést könyveltek el. Amíg azonban a legkisebb méretkategóriájú gazdaságoknak csak a 62,4%-a volt képes nyereségesen gazdálkodni, addig a legnagyobbak között ez az arány már 80,7% volt.

6. ábra

Az egyéni gazdaságok nyereséges és a veszteséges üzemeinek aránya méretkategóriák szerint
(a mérleg szerinti eredmény alapján)

A termelési irány szerinti üzemcsoportok jövedelmezőségi mutatói

Megnevezés	Mérték- egység	Termelési irány					
		Árunövény	Állatteny. I.	Állatteny. II.	Ültetvény	Zöldség	Vegyes
Üzemszám a mintában	–	785	106	87	186	59	323
Üzemszám az alapsokaságban	–	34 599	3 532	2 233	11 590	6 249	22 829
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha	196,41	167,95	3 615,85	409,61	1 024,57	239,46
Üzemi költségek	1000 Ft/ha	156,31	134,46	3 197,33	457,17	821,74	198,40
Üzemi tevékenység eredménye	1000 Ft/ha	40,10	33,48	418,52	-47,57	202,82	41,07
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha	36,44	31,47	369,13	-54,55	180,13	38,05
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/üzem	1 377,06	1 280,21	1 576,18	-431,50	1 346,11	824,75
Term.-ért.-arányos jövedelmezőség	%	18,55	18,74	10,21	-13,32	17,58	15,89
Össztőke-jövedelmezőség	%	8,01	7,44	10,89	-1,97	8,11	6,08
Sajáttőke-jövedelmezőség	%	8,53	7,84	13,31	-2,71	9,33	6,47
Munkajövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	2 152,83	1 670,85	1 985,06	48,53	1 303,43	1 193,83

Az egyéni gazdaságok legjobb 25%-ában⁸ 91,6 ezer Ft-ot tett ki az 1 hektár mezőgazdasági területre jutó adózás előtti eredmény, míg a leggyengébb 25% esetében hektáronként 44,6 ezer Ft volt a veszteség.

17. táblázat

Az egyéni gazdaságok legjobb (felső negyed) és leggyengébb (alsó negyed) jellemzői

Mutató	Mérték-egység	Felső negyed	Alsó negyed	Összes gazdaság
Üzemszám a mintában	–	386	387	1 546
Üzemszám az alapsokaságban	–	3 418	33 079	81 033
Standard fedezeti hozzájárulás	1000 Ft/üzem	12 556,16	1 934,26	2 638,69
Mezőgazdasági terület	ha/üzem	129,12	17,17	25,84
Eszközérték	1000 Ft/ha MT	527,67	909,94	690,27
Állatállomány	sz.á./100 ha MT	16,14	25,46	21,47
Búzahozam	t/ha	4,86	4,24	4,46
Tejhozam	l/tehén	5 408,41	3 081,73	4 033,34
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha MT	278,93	224,38	248,01
Nettó beruházás	1000 Ft/ha MT	4,26	-28,76	-14,86
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha MT	91,56	-44,60	37,22
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/üzem	11 822,77	-765,64	961,66
Mérleg szerinti eredmény	1000 Ft/ha MT	41,91	-44,90	14,18
Cash-flow	1000 Ft/üzem	8 529,68	116,49	1 213,18
Sajátjövedelmezőség	%	22,60	-5,97	6,45

*Az üzemek között nagyon nagy jövedelmi eltérések vannak, amelyek 2001-ig visszatekintve állandósulni látszanak. Így továbbra is igaz az a megállapítás: **a gazdálkodási színvonal kiegyenlítődésében még jelentős tartalékok vannak.** A gazdálkodók képességei és szakismeretei egyre nagyobb szerepet fognak játszani az eredményességben, továbbképzésükre, szaktanácsokkal történő ellátásukra tehát nagy figyelmet kell fordítani.*

⁸ A "legjobb", illetve a „leggyengébbek” csoportjának kialakítása úgy történt, hogy az egy üzemre jutó adózás előtti eredmény alapján sorba rendezett üzemek összességét kvartilisekre (negyedekre) bontottuk, s a továbbiakban a két szélső kvartilist vizsgáltuk.

7.1.2. A társas vállalkozások jövedelmezősége

A 2005. évi felméréshez **394 társas vállalkozás** (jogi személyiség nélküli, illetve jogi személyiségű gazdasági társaság, szövetkezet) **szolgáltatott adatokat**. A minta által reprezentált alapsokaság üzemszáma 5740 – a GSZÖ keretében regisztrált összes társas vállalkozás mintegy 72%-a –, amelyek azonban a szektor SFH-jának gyakorlatilag a 100%-át (több mint 99,9%-át) állítják elő, illetve a földterületet is ilyen arányban használják (99,7%).

A vizsgált társas vállalkozások által használt **átlagos mezőgazdasági terület 377,8 hektár** volt, ezt **csaknem teljes egészében** (98%-ban) **bérelték**. A területhez átlagosan 237,9 millió Ft értékű eszközállomány tartozott, az eszközök 1 hektár mezőgazdasági területre jutó értéke: 629,7 ezer Ft. Egy üzem átlagosan 13,6 éves munkaerőegységet foglalkoztatott.

A társas vállalkozások mezőgazdasági tevékenységükkel **hektáronként 459,5 ezer Ft bruttó termelési értéket állítottak elő, 425,3 ezer Ft költséggel**, vagyis az ún. **üzemi eredmény hektáronként 34,2 ezer Ft-ot tett ki**. Az üzemi eredményből levonva a pénzügyi műveleteknek (a jelentős hitelterhekkel összefüggő) veszteségeit (14,9 ezer Ft/ha), s hozzáadva a szokásos vállalkozási tevékenységtől független bevételek és kiadások egyenlegét (2,0 ezer Ft/ha), **21,3 ezer Ft/ha adózás előtti eredményt** kapunk. **Ez 28%-kal nagyobb az egy évvel korábbi értéknél**. Az adózott, illetve a mérleg szerinti eredmény is pozitív előjelű volt (az utóbbinak az értéke 13,5 ezer Ft/ha, illetve 5098,8 ezer Ft/üzem). 100 Ft termelési értékre 4,6 Ft, a saját tőke 100 forintjára 6,3 Ft adózatlan eredmény jutott. Az ún. munkajövedelmezőségi mutató (az adózás előtti eredmény és a személyi jövedelmeknek az éves munkaerőegységre jutó összege) értéke: 2103,5 ezer Ft/ÉME.

A társas vállalkozások saját tőkéjének aránya stabil, 2005-ben kevesebb mint 2%-kal növekedett (53,3%). A saját tőke éppen a befektetett eszközök finanszírozására elegendő (tőkeellátottság: 98,4%), azaz a forgóeszközöket idegen tőkével finanszírozzák. A fennálló kötelezettségek egy gazdaság átlagában 106,1 millió Ft-ot tettek ki, ennek 51,6%-a rövidlejáratú kötelezettség volt. A nettó (a követelések és a pénzeszközök értékével csökkentett) kötelezettségek is 52 millió Ft-ra rúgtak.

A dinamikus eladósodottsági mutató szerint a képződő cash-flow (a mérleg szerinti eredmény és az értékcsökkenési leírás együttes összege) 6,2 év alatt tenné lehetővé a nettó kötelezettségek törlesztését. **A likviditási mutatók értéke 2005-ben jelentősen romlott, de még mindig elfogadható**: a rövidlejáratú kötelezettségek értéke megegyezik a gyorsan mobilizálható eszközök (követelések és pénzeszközök) értékével, az összes forgóeszköz-állomány pedig a rövidlejáratú kötelezettségeknek csaknem a kétszerese (1,95). Összességében tehát javul a társas vállalkozások pénzügyi önállósága, a gazdaságok azonban a tartozások visszafizetésére kénytelenek fordítani szabad forrásaik nagy részét, miközben ezekre a fejlesztésekhez is égető szükségük lenne.

**A társas vállalkozások eredmény-kimutatásának főbb tételei,
jövedelmezőségi mutatók (1000 Ft/ha mezőgazdasági terület /MT/)**

Megnevezés	Érték	Megoszlás,%
Bruttó termelési érték	459,48	100,00
ebből: értékesítés nettó árbevétele	368,66	80,23
ebből: szántóföldi növénytermesztés	113,30	24,66
állattenyésztés	142,31	30,97
zöldség, gyümölcs, szőlő, bor	28,33	6,17
mezőgazdasági szolgáltatások	32,93	7,17
egyéb bevételek	73,63	16,02
aktivált saját teljesítmények	17,19	3,74
Üzemi költségek összesen	425,32	100,00
ebből: anyagköltség	194,76	45,79
ebből: vásárolt vetőmag, szapor.anyag	13,12	3,08
műtrágyák	16,72	3,93
növényvédő szerek	17,36	4,08
állatvásárlás	9,39	2,21
takarmányvásárlás	53,29	12,06
hajtó- és kenőanyag	31,18	7,33
személyi jellegű ráfordítások	72,99	17,16
ebből: bérköltségek	48,83	11,48
értékcsökkenési leírás	37,41	8,80
Üzemi tevékenység eredménye	34,16	
Pénzügyi műveletek eredménye	-14,89	
Adózás előtti eredmény	21,26	
Mérleg szerinti eredmény	13,50	
Egy gazdaságra jutó mérleg szerinti eredmény, ezer Ft/üzem	5 098,77	
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség,%	4,63	
Össztőke-jövedelmezőség,%	5,95	
Sajáttőke-jövedelmezőség,%	6,33	
Munkajövedelmezőség, ezer Ft/ÉME	2 103,51	

Az összes társas vállalkozás átlagában az 1 hektár mezőgazdasági területre jutó bruttó beruházás értéke 86,8 ezer Ft, a nettó beruházásé pedig 16,4 ezer Ft volt. Ezek a 2004. évihez hasonló értékek. A nettó beruházás mutatószáma azt jelzi: *a gazdaságok nominálisan jóval többet ruháztak be annál, mint amennyivel meglévő befektetett eszközállományuk értéke csökkent.* A bruttó beruházás legnagyobb része (24,8%) gépeszerzésre irányult, míg az ingatlan-beruházások 22,5%-os hányadot képviseltek. Számottevő arányú a tenyészállat-állomány növelésére fordított befektetés (19,7%), a befejezetlen beruházások részaránya pedig

27,2%-ot tett ki. 2005-ben a beruházások közel azonos arányban oszlottak meg az egyes állóeszközcsoporthoz között.

A hosszú lejáratú kötelezettségek egy hektárra vetített értéke 2,2%-kal csökkent (116,3 ezer Ft/ha-ra), **a rövid lejáratúaké 7,8%-kal nőtt** (145,0 ezer Ft/ha-ra), a kötelezettségek összesen értéke pedig 3,5%-kal emelkedett (280,9 ezer Ft/ha-ra). A 2004. évi kedvező forrásszerkezet-változás után „visszarendeződés” indult be.

A jövedelmezőséget az SFH-val kifejezett üzemméret⁹ függvényében vizsgálva megállapítható: **a vállalkozások mérettől függetlenül nyereségesek voltak.** A mérethatékonyságból eredő kedvező költséggazdálkodás miatt **a nagyméretű vállalkozások adózás előtti fajlagos eredménye a kis és közepes méretű gazdaságokénak több mint másfélszerese** (24,7 ezer Ft/ha). A saját tőkére vetített nyereség is ehhez hasonlóan alakult. A nagyobb méretű gazdaságokra az intenzív tejtermelés és a sertéshízlalás a jellemző, a fajlagos állatsűrűség a kis- és közepes méretű gazdaságokénak a többszöröse.

A társas vállalkozásokban is igen erős az eredmények szóródása. A mérleg szerinti eredmény alapján a társas vállalkozások 66%-a nyereséges (vagy az eredmény nulla). Ez az arány megegyezik az előző évivel. Egy üzemre átlagosan 12,9 millió Ft nyereség jut. A veszteséges vállalkozásokban átlagosan 10,3 millió Ft a ráfizetés. Minden méretcsoportban nyereséges, illetve veszteséges vállalkozások egyaránt akadnak. A veszteségesek számaránya a legkisebb méretkategóriában a legnagyobb (37,2%), a középső és a nagy méretkategóriára 32,1%-os, illetve 20,0%-os érték adódik.

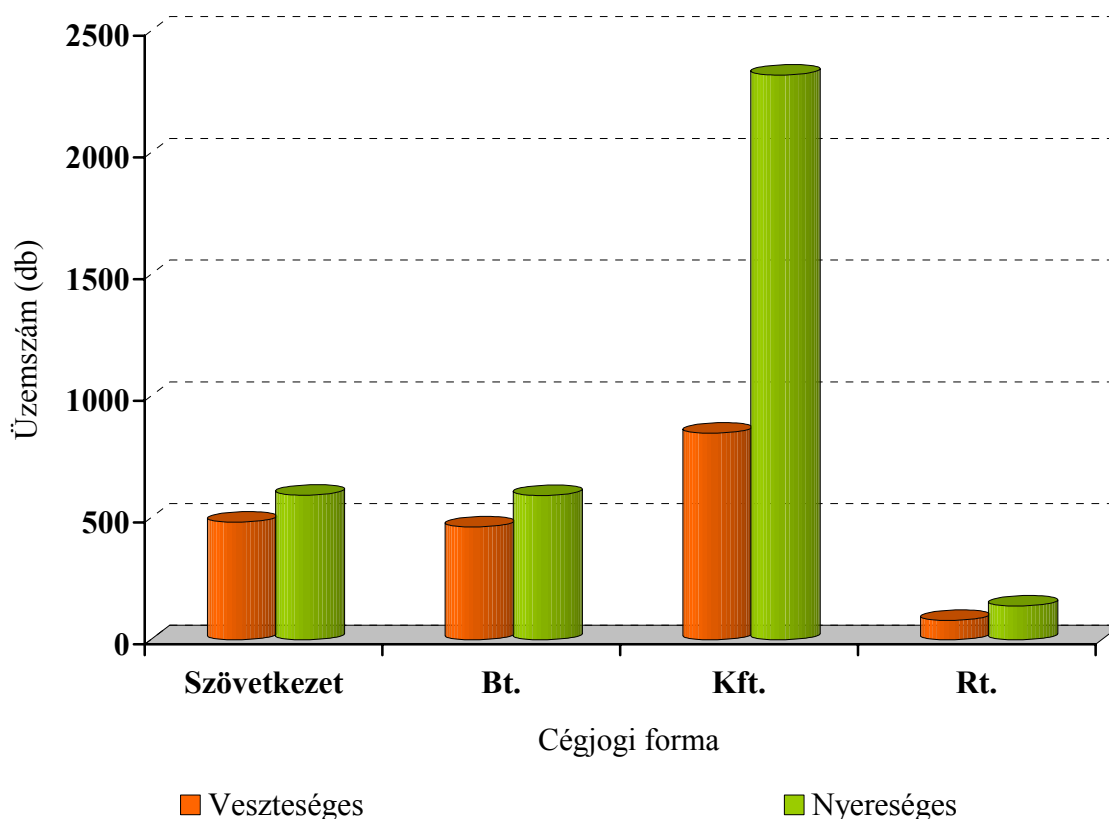
⁹ Az *ökonómiai üzemméret* alapján a 394 társas vállalkozás közül 165 került a kis méretkategóriába (az SFH nem nagyobb, mint 25 millió Ft), 107 a közepes (az SFH nagyobb mint 25 millió, de legfeljebb 80 millió Ft), 122 pedig a nagy méretkategóriába (az SFH nagyobb mint 80 millió Ft) tartozott. Az egyes méretkategóriák üzemszáma az alapsokaságban: 3765, 1091, 884.

**A méretkategóriák szerinti üzemcsoportok jövedelmezőségi mutatói
a társas vállalkozásokban**

Megnevezés	Mérték- egység	Méretkategóriák (1000 Ft SFH)		
		kicsi ≤25000	közepes >25000 – 80000	nagy >80000
Üzemszám a mintában	–	165	107	122
Üzemszám az alapsokaságban	–	3765	1091	884
Mezőgazdasági terület	ha/üzem	84,89	425,94	1 565,27
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha	434,73	410,30	481,71
Üzemi költségek	1000 Ft/ha	404,40	380,50	445,20
Üzemi tevékenység eredménye	1000 Ft/ha	30,33	29,80	36,51
Pénzügyi műveletek eredménye	1000 Ft/ha	-17,67	-14,87	-14,26
Mérleg szerinti eredmény	1000 Ft/ha	6,60	8,38	16,81
Mérleg szerinti eredmény	1000Ft/üzem	560,27	3 569,38	26 312,19
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség	%	3,24	3,86	5,14
Össztőke-jövedelmezőség	%	3,91	5,03	6,98
Sajáttőke-jövedelmezőség	%	3,24	4,81	7,86
Munkajövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	1 333,20	1 848,19	2 379,80

7. ábra

**Nyereséges és veszteséges társas vállalkozások száma cégjogi formák szerint
(a mérleg szerinti eredmény alapján)**

Az egyes cégjogi formák szerint is eltérő mértékben oszlik meg a nyereséges, illetve veszteséges gazdaságok száma: a nyereségesen gazdálkodók aránya a korlátolt felelősségű társaságok esetében a legmagasabb, míg a veszteségeseké a mezőgazdasági szövetkezetekben.

7.1.3. Az egyéni és a társas vállalkozások jövedelmezőségének összehasonlítása

Az egyéni és a társas vállalkozások jövedelmezősége közvetlenül nem hasonlítható össze egymással. Figyelembe kell venni azt a már említett körülményt, hogy az egyéni gazdaságok nem számolják el költségként a családtagok munkaidő-teljesítménye után járó indokolt bértömeget (2005-ben az egyéni gazdaságokra 1 hektárra vetítve 20,4 ezer Ft személyi jellegű ráfordítást számoltunk el, a társas vállalkozásokra pedig 73,0 ezer Ft-ot). Az egyéni gazdaságban dolgozó családtagok személyi jövedelmének egy része tehát a könyvelésben kimutatott eredményben jelenik meg. ***Az összehasonlíthatóság csak korrekcióval teremthető meg,*** amelynek során a két szektorban felmerült munkaidő-teljesítményekre azonos költségtételt számítottunk fel. Azt a megoldást választottuk, hogy az egyéni gazdaságok könyvelésében a családtagok részére elszámolt személyi ráfordítások (bérek,

bérjellegű juttatások és azok közterhei) helyett a tesztüzemi társas vállalkozások személyi ráfordításaival számoltunk (2022,4 ezer Ft/ÉME). Ez a korrekciós érték az előző évinél 3%-kal nagyobb.

A korrekció hatására közel a három és félszeresére nőttek az egyéni gazdaságok személyi ráfordításai, amelyek az üzemi költségeket 23,5%-kal növelték.

A két szektor közötti összehasonlítható adatokat a következő táblázat utolsó két oszlopa tartalmazza.

A társas vállalkozásokban a mezőgazdasági területegységre vonatkoztatott termelési érték 85,4%-kal, az üzemi költség pedig 66,7%-kal volt nagyobb, mint az egyéni gazdaságokban. Ez az eltérés kisebb részben a különböző mezőgazdasági tevékenységek eltérő fajlagos bevételeivel indokolható (a növénytermesztésben 29,3%-os, az állattenyésztésben pedig már több mint két és félszeres az előny a társas vállalkozások javára, míg a zöldség-gyümölcs-, szőlő- és bortermelemben az egyéniek 1 hektárra jutó bevételei 1,3-szer nagyobbak). A különbség döntően az állattenyésztés intenzitásából adódik, a társasok fontosabb haszonállatainak állatsűrűsége ugyanis nagyobb, mint az egyénieké. A nagy különbséghez az is hozzájárul, hogy a társas vállalkozásokban az egyéb mezőgazdasági tevékenységek (mezőgazdasági szolgáltatások, mezőgazdasági termékek kereskedelme, stb.) fajlagos bevételeinek értéke az egyéni gazdaságokénak a többszöröse.

Azt is figyelembe kell venni: az egyéb bevételek között szereplő ***agrártámogatásokból*** (a bevételként el nem számolható beruházási támogatásokat figyelmen kívül hagyva) ***a társas vállalkozások egységnyi területre 1,4-szer nagyobb összeghez jutottak.*** Ennek egyik oka az, hogy a társas vállalkozások területegységként is nagyobb kamattámogatást kapnak, mint a hitellehetőségekkel kevésbé élni tudó egyéni gazdaságok. Másrészt: a társasok jobban kihasználják a pályázati úton elnyerhető támogatási forrásokat (így pl. az egyéni gazdaságokhoz képest 1 hektárra vetítve 2,4-szer több agrárkörnyezeti támogatást [9,1 ezer Ft/ha] könyvelték el).

Az egyéni és a társas vállalkozások összehasonlító mutatói

Mutatók	Mértékegység	Egyéni gazdaságok		Társas vállalkozások
		korrekció nélkül	korrekcióval	
Bruttó termelési érték	1000 Ft/ha MT	248,01	248,01	459,48
Értékesítés nettó árbevétele	1000 Ft/ha MT	185,72	185,72	368,66
Ebből: szántóföldi növ. term.	1000 Ft/ha MT	87,61	87,61	113,30
állattenyésztés	1000 Ft/ha MT	54,74	54,74	142,31
zöldség, gyümölcs, szőlő, bor	1000 Ft/ha MT	37,68	37,68	28,33
egyéb mg.-i tevékenységek	1000 Ft/ha MT	3,34	3,34	41,12
Egyéb bevételek	1000 Ft/ha MT	60,41	60,41	73,63
Aktivált saját teljesítmények	1000 Ft/ha MT	1,88	1,88	17,19
Üzemi költségek összesen	1000 Ft/ha MT	206,62	255,21	425,32
Ebből: anyag jell. ráfordítások	1000 Ft/ha MT	98,20	98,20	194,76
személyi jellegű ráfordítások	1000 Ft/ha MT	20,35	68,94	72,99
igénybe vett szolg. költsége	1000 Ft/ha MT	34,71	34,71	62,59
ún. egyéb ráfordítások	1000 Ft/ha MT	19,70	19,70	21,82
Üzemi tevékenység eredménye	1000 Ft/ha MT	41,39	-7,20	34,16
Adózás előtti eredmény	1000 Ft/ha MT	37,22	-11,37	21,26
Mérleg szerinti eredmény	1000 Ft/ha MT	14,18	-34,41	13,50
Term. érték-arányos jöv.-ség	%	15,01	-4,58	4,63
Össztőke-jövedelmezőség	%	6,13	-0,91	5,95
Sajáttőke-jövedelmezőség	%	6,45	-1,97	6,33
Munka-jövedelmezőség	1000 Ft/ÉME	1 363,60	1 045,49	2 103,51
Cash-flow	1000 Ft/ha MT	46,95	-1,64	48,79

Megjegyzés: a korrekció által érintett tételek félkövér szedéssel jelennek meg.

A költség szerkezet eltéréseit vizsgálva megállapítható: a társas gazdaságok személyi ráfordításainak területegységre vetített összege 5,9%-kal haladja meg az egyéni gazdaságok korrigált mutatóját. Habár egységnyi mezőgazdasági területre az egyéni gazdaságokban valamivel több munkaidő-felhasználás jut (nagyobb arányban foglalkoznak intenzív kultúrákkal), mint a társas vállalkozásokban, azonban az egyéni gazdaságok által foglalkoztatott idegen (fizetett) munkaerő költsége kisebb.

Az igénybevett szolgáltatások (köztük a földbérleti díjak, a biztosítási díjak, a bankköltségek) és az ún. egyéb ráfordítások (pl. a várható veszteségek, illetve kötelezettségek fedezetére képzett céltartalékok, a költségvetéssel, a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók, illetékek, stb.) fajlagos összege a társas vállalkozásokat terheli ugyan nagyobb mértékben, a személyi jellegű ráfordítások korrekciója azonban felemésztja az egyéni gazdaságok – korrekció nélkül még létező – előnyét, s veszteségbe fordítja eredményüket. E hatások így összegződnek: **az egyéni gazdaságok 1 hektárra jutó (korrigált) üzemi eredménye -7200 Ft, mérleg szerinti eredménye -34410 Ft, míg ugyanezek a mutatók a társas vállalkozásokban: 34160 Ft, illetve 13500 Ft.** Értelemszerűen a többi jövedelmezőségi mutató vonatkozásában is a társas vállalkozások vannak előnyben.

Az egyéni és a társas vállalkozási szektor jövedelmezőségének összevetéséből tehát az a következtetés vonható le: **az egyéni gazdaságok a jövedelmezőség alapján csak akkor versenyképesek, ha személyi költségeiket, illetve a családtagok fogyasztását képesek (hajlandók) alacsony szinten tartani. E megállapítás elsősorban a vizsgált egyéni gazdaságok több mint 3/4-ét kitevő alsó méretkategória üzemeire vonatkozik** (üzemi SFH \leq 2,5 millió Ft, átlagos mezőgazdasági terület 13,1 ha).

7.1.4. Az egyéni és a társas vállalkozások összesített adatai

A megfelelő statisztikai becslési (súlyozási) eljárások arra is lehetőséget adnak, hogy **a 2 EUME-értéknél megvont méretküszöb feletti** – több mint 86 ezer gazdaságot tartalmazó – alapsokaság egészére vonatkozó jellemzőket meghatározzuk, figyelembe véve: az így kapott eredmény-mutatók nem tartalmazzák az egyéni **gazdaságokban** dolgozók személyi jövedelmeit. Az alábbiakban bemutatott adatok tehát a magyar mezőgazdaság teljes árutermelő szektorát érintik.

Egy mezőgazdasági üzem átlagos területe 2005-ben 51,0 hektár volt, ebből 49,1 hektár a mezőgazdasági terület. A bérelt terület aránya 68%.

Egy átlagos üzemben **1,8 éves munkaerő-egységet foglalkoztattak. Az üzemi állatállomány 14,5 számosállatnak felelt meg. Az eszközök értéke egy gazdaság átlagában 32,4 millió Ft-ot tett ki, az eszközérték 65,5%-a a befektetett eszközökre, 34,5%-a a forgóeszközökre jutott.** 2004-hez képest egy hektár mezőgazdasági területen 5,8%-kal kevesebb bruttó termelési értéket állítottak elő (355,6 ezer Ft), az üzemi költségek 7,7%-kal csökkentek (317,9 ezer Ft/ha). Így tehát **hektáronként 37,7 ezer Ft üzemi eredmény képződött. Ez közel 13%-kal nagyobb az előző évi értéknél. Az adózás előtti eredmény értéke 29,1 ezer Ft/ha, az adózott eredményé 25,5 ezer Ft/ha. A termelésiérték-arányos jövedelmezőség 8,2%, az osztóke-jövedelmezőség 6,0%, a sajáttőke-jövedelmezőség pedig 6,4%.**

**A mezőgazdasági üzemek eredmény-kimutatásának főbb tételei,
jövedelmezőségi mutatók (1000 Ft/ha mezőgazdasági terület /MT/)**

Megnevezés	Érték	Megoszlás,%
Bruttó termelési érték	355,59	100,00
Ebből: értékesítés nettó árbevétele	278,79	78,40
ebből: szántóföldi növénytermesztés	100,68	28,31
állattenyésztés	99,29	27,92
zöldség, gyümölcs, szőlő, bor	32,93	9,26
mezőgazdasági szolgáltatások	18,37	5,17
egyéb bevételek	67,14	18,88
aktivált saját teljesítmények	9,67	2,72
Üzemi költségek összesen	317,88	100,00
Ebből: anyagköltség	147,32	46,34
ebből: vásárolt vetőmag, szaporító any.	13,57	4,27
műtrágyák	14,48	4,56
növényvédő szerek	14,96	4,71
állatvásárlás	7,63	2,40
takarmányvásárlás	34,99	11,01
hajtó- és kenőanyag	25,62	8,06
személyi jellegű ráfordítások	47,13	14,83
ebből: bérköltségek	32,68	10,28
értékcsökkenési leírás	35,95	11,31
Üzemi tevékenység eredménye	37,71	-
Pénzügyi műveletek eredménye	-9,67	-
Adózás előtti eredmény	29,10	-
Mérleg szerinti eredmény	13,83	-
Egy gazdaságra jutó mérleg szerinti eredmény, ezer Ft/üzem	679,33	-
Termelésiérték-arányos jövedelmezőség,%	8,18	-
Össztőke-jövedelmezőség,%	6,04	-
Sajáttőke-jövedelmezőség,%	6,41	-
Munkajövedelmezőség, ezer Ft/ÉME	1 725,63	-

7.2. Az APEH gyorsjelentés elemzése

A mezőgazdasági, vadgazdálkodási és halászati társas vállalkozások gazdálkodása

A korábbi évekhez hasonlóan 2005-ben is tovább csökkent a társas vállalkozások száma. Az előző évhez képest 496 gazdasági szervezettel kevesebb tevékenykedett az ágazatban. A vállalkozások számának mérséklődése jórészt a kettős könyvvezetésű vállalkozási kört érintette, itt 458 gazdasággal működött kevesebb 2005. év végén, mint egy évvel korábban. A vállalkozások száma nem a koncentráció, hanem a termelést elhagyó vállalkozások számának emelkedésével hozhatók összefüggésbe.

Eredményalakulás

A mező-, erdő- és vadgazdálkodásban 2005-ben közel 50 milliárd forint adózás előtti eredmény keletkezett.

A mezőgazdasági ágazat adózás előtti eredménye 47,0 milliárd forint volt, amely több mint kétszerese az előző évi 19,5 milliárd forintos értéknek. E számottevő növekedést a bevételek mérsékelt ütemű bővülése határozta meg, miközben a ráfordítások színvonala nem emelkedett.

A bevételek pozitív irányú változásában az árbevétel és a folyósított állami támogatások növekedése egyaránt szerepet játszott. Az előbbi, vagyis a nettó árbevétel 28,6 milliárd forinttal haladta meg az előző évit, ami azért is figyelemreméltó, mert a gazdálkodók annak ellenére realizáltak nagyobb árbevételt, hogy a 2004. évi rekordtermésnél kedvezőtlenebb terméseredmények miatt 2005-ben az ágazat termelési volumene mérséklődött, illetve, hogy az értékesítési árak színvonala az előző évhez képest alig nőtt. A nyilvántartott készletérték jelentősen csökkent. A bevételek gyarapodásához érdemben hozzájárult a gazdálkodók által elszámolt, visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás összege is, amely 29,0 milliárd forinttal haladta meg az előző évit. Mindezek hatását ugyanakkor részben ellensúlyozta, hogy az aktivált saját teljesítmények értéke 37,6 milliárd forinttal alacsonyabb volt a 2004. évi értékénél. Végülis **az üzemi tevékenység bevételei összességében 23,9 milliárd forinttal bővültek.**

A ráfordítások a mezőgazdasági vállalkozások ésszerű gazdálkodásának eredményeképpen az előző évek gyakorlatával ellentétben 2005-ben alig, **mindössze 0,8 milliárd forinttal emelkedtek.** Az anyagjellegű ráfordítások 1,3, az értékcsökkenési leírás 3,2 milliárd forinttal növekedett. Az agrárvállalkozások azonban **feladataikat csökkenő személyi jellegű ráfordításokkal oldották meg!**

Az eredmény javulásához az is hozzájárult, hogy a korábbi évekhez képest a pénzügyi tevékenység eredménye pozitív irányba változott. Az évek óta

folyamatosan növekvő pénzügyi veszteség a kamatjellegű ráfordítások 9,8 milliárd forintos csökkenésének hatására 2004-hez képest mérséklődött.

Az ágazat eredményének vállalkozások közötti eloszlása is kedvezőbb volt 2005-ben, mint 2004-ben. Nőtt a nyereségesen gazdálkodók nyeresége, miközben a veszteségesen gazdálkodók vesztesége mérséklődött. A nyereségesen gazdálkodók 67,6 milliárd forintos eredménye 14,3 milliárd forinttal több lett, mint egy évvel korábban, miközben a veszteséget produkáló vállalkozások vesztesége mindössze 20,6 milliárd forint, szemben a 2004. évi 33,8 milliárd forinttal.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatok gazdálkodásának eredménye

Me.: millió forint

Megnevezés	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	2004	2005	2004	2005
Vállalkozások száma	10 336	9 840	4 256	4 176
Ebből: kettős könyvvitelt vezetőik	9 835	9 377	4 253	4 175
Üzemi tevékenység bevételei*	1 286 038	1 309 986	2 452 101	2 362 698
Ebből: nettó árbevétel	1 044 100	1 072 765	2 332 950	2 269 969
visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás	92 003	121 007	13 253	7 968
aktivált saját teljesítmények értéke	87 835	50 257	35 414	4 529
Üzemi tevékenység ráfordításai	1 240 162	1 241 040	2 415 238	2 316 572
Ebből: anyagjellegű ráfordítások	930 270	931 591	1 823 949	1 724 752
személyi jellegű ráfordítások	161 548	160 384	243 643	241 751
értékcsökkenési leírás	72 187	75 387	88 648	80 877
egyéb ráfordítások	76 157	73 678	258 997	269 191
Adózás előtti eredmény	19 472	47 049	23 421	38 287
Adózás előtti nyereség	53 319	67 640	94 880	89 552
Adózás előtti veszteség	-33 847	-20 590	-71 459	-51 265

Forrás: APEH gyorsjelentés.

* A pénzügyi adatok csak a kettős könyvvitelt vezető vállalkozásokra vonatkoznak.

Az élelmiszeripari ágazatba tartozó társas vállalkozások gazdálkodása

A mezőgazdasági ágazathoz hasonlóan az élelmiszeriparban tevékenykedő társas vállalkozások száma is mérséklődött. 2005-ben 78 vállalkozással működött kevesebb az ágazatban, mint egy évvel korábban.

Eredményalakulás

Az élelmiszeripari ágazat **adózás előtti eredménye 2005-ben 38,3 milliárd forint** volt, amely 14,9 milliárd forinttal haladja meg az előző évit. Ezzel megtört a már évek óta tartó, folyamatos eredményromlás. A kedvező irányú változás háttérében azonban a bevételek mérséklődése, és a ráfordításoknak a bevételeknél nagyobb arányú csökkenése áll, amely a vállalkozási szám mérséklődésével is összefüggésbe hozható. Az előbb említett változások eredőjeként az egyes ágazati szereplők az előző évinél nagyobb eredményt realizáltak.

Az értékesítés nettó árbevétele – a termelési volumen 4,4 százalékos csökkenésével egyidejűleg – 63,0 milliárd forinttal (2,7 százalékkal) esett vissza az előző évhez képest. Az aktivált saját teljesítmények értéke szintén mérséklődött, 30,9 milliárd forinttal volt kevesebb, mint 2004-ben. Az üzemi tevékenység bevételei összességében – főként a már említett tényezők hatására – **89,4 milliárd forinttal maradtak el a korábbtól.**

Az üzemi tevékenység ráfordításai ennél nagyobb mértékben, **98,7 milliárd forinttal mérséklődtek.** Az összes termelés már említett 4,4 százalékos csökkenésével összhangban az anyagjellegű ráfordítások értéke 99,2 milliárd forinttal esett vissza. A többi ráfordítás-elem közül a személyi jellegű ráfordítások értéke 1,9 milliárd forinttal, az értékcsökkenési leírás pedig 7,8 milliárd forinttal csökkent, miközben az egyéb ráfordítások 10,2 milliárd forinttal emelkedtek.

A 38,3 milliárd forint adózás előtti eredmény mögött a nyereségesen gazdálkodók 89,6 milliárd forintos nyeresége húzódik meg, amely az előző évhez viszonyítva 5,3 milliárd forinttal csökkent, miközben a veszteségesen gazdálkodók vesztesége 20,2 milliárd forinttal 51,3 milliárd forintra csökkent.

8. Vidékfejlesztés

8.1. A Vidékfejlesztési Célelőirányzat (VFC) támogatásaival megvalósult, áthúzódó fejlesztések

A VFC forrásaira – amelynek támogatási kerete 2000 és 2003 között összesen 16,9 milliárd Ft volt – még 2003 utolsó hónapjaiban is születtek támogatási döntések. Ezek záró elszámolása 2005-re húzódott át. **8 szerződés lezárására került sor, a befejezett beruházások támogatási értéke 63,5 millió Ft-ot tett ki.**

A fejlesztések – egy kivétellel – állattenyésztési ágazatban realizálódtak (szürkemarha-, juh- és húsmarha-tenyésztéshez, valamint gyepgazdálkodáshoz és bioméhészet fejlesztéséhez kapcsolódtak) Az egyetlen nem állattenyésztési vonatkozású beruházás öko-élelmiszert előállító fejlesztés volt, 15 millió Ft támogatással.

A Magyar Államkincstár 2005-ben 143 esetben végzett az előző években lezárt fejlesztéseket érintő utóellenőrzést. **Az ellenőrzések tapasztalatai pozitívak,** a szerződésekhez kapcsolódó zálogtárgyak fellelhetők. A fejlesztések a tervezett költségeknél 9,5%-kal kisebb forrásból valósultak meg. A befejezések a tervezettekhez képest gyakran elhúzódtak, s a csúszások voltak a szerződés-módosítások leggyakoribb okai. A tapasztalatok szerint a kedvezményezettek adatszolgáltatási, bejelentési és beszámolási kötelezettségeiknek esetenként csak késedelmesen, illetve külön felszólításra tettek eleget.

8.2. Vidékfejlesztési intézkedések az EU társfinanszírozásával

Az EU társfinanszírozásával a SAPARD-program, az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) és a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) keretében indultak el vidékfejlesztési intézkedések. A megvalósulásról éves (előrehaladási) jelentést kell készíteni a Bizottságnak. A jelentések időben elkészültek.

8.2.1. A SAPARD-program áthúzódó kifizetései

A SAPARD-terv szerint a négy évre (2000-2003) szóló pénzügyi források 54,4 milliárd Ft-ot tettek ki, öt meghirdetett intézkedésre és a technikai segítségnyújtásra. A kamatokkal és a nemzeti forrásból rendelkezésre álló 10%-os többlet-kötelezettségvállalás lehetőségével együtt **a program végső pénzügyi kerete 65,5 milliárd Ft volt.**

**A SAPARD-program pénzügyi forrásai
(összes közkiadás) intézkedések szerint**

M.e.: millió Ft

Intézkedés megnevezése	SAPARD-támogatási forrás (2000-2003) ^{1/}		Végső pénzügyi keret (2000-2003) ^{2/}	
	millió Ft	megoszlás, %	millió Ft	megoszlás, %
Mezőgazdasági vállalkozások beruházásai	20 278,7	37,3	25 125,1	38,4
Mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése	17 690,4	32,5	19 495,7	29,7
Falufejlesztés- és felújítás, a vidék tárgyi, szellemi örökségének védelme	2 715,2	5,0	5 759,6	8,8
A tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzés	463,2	0,9	463,2	0,7
A vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	13 187,0	24,2	14 594,3	22,3
Technikai segítségnyújtás	73,9	0,1	73,9	0,1
Összesen	54 408,4	100,0	65 511,8	100,0

Megjegyzés:

^{1/}A 4 éves (2000-2003) közkiadás keret: a B(2005) 3625 bizottsági határozat melléklete alapján, amely nem tartalmazza az NVT-ből átcsoportosított forrást, illetve a nemzeti forrásból származó 10%-os többlet-kötelezettségvállalási forrást.

^{2/}Közkiadás keret: a B(2005) 3625 bizottsági határozat melléklete alapján, amely tartalmazza az NVT-ből átcsoportosított forrást, a nemzeti forrásból származó 10%-os többlet-kötelezettségvállalási forrást (a 2212/2004. (VII. 27.) Korm. hat. alapján), valamint SAPARD-eurószámlán keletkező kamatot.

8.2.1.1. Programszintű előrehaladás

A leszerződött pályázatok támogatási igénye 63,5 milliárd Ft, összköltsége pedig 135,5 milliárd Ft ami azt jelzi: az EU-források teljes összege felhasználható lesz. Az intézkedések jellegéből eredően a program nem fejeződhetett be 2005-ben, bár a pályázatok szerződéskötései már 2004. szeptember 30-val lezárultak. A kifizetések (és bizonyos megvalósulások) azonban 2005-re is áthúzódtak, s még mindig vannak áthúzódó fejlesztések, ezért csak 2006-ban lehetséges a program teljes lezárása.

A pénzügyi keret lekötése és a kifizetések intézkedésenként

Intézkedés megnevezése	Végso pénzügyi keret		Kifizetés a leszerződött pályázatokra			
	összesen	ebból: leszerződött	összesen		2005-ben	
			millió Ft	%	millió Ft	%
Mezőgazdasági vállalkozások beruházásai	25 125,1	24 533,6	20 226,8	82,4	12 840,9	63,5
Mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése	19 495,7	18 528,0	13 011,2	70,2	8 115,6	62,4
Falufejlesztés- és felújítás, a vidék tárgyi, szellemi örökségének védelme	5 759,6	5 757,9	2 601,8	45,2	2 601,8	100,0
A tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzés	463,2	474,8	318,9	67,2	318,9	100,0
A vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	14 594,3	14 168,2	9 841,0	69,5	5 810,6	59,0
Technikai segítségnyújtás	73,9	73,9	53,9	72,9	24,2	44,9
Összesen	65 511,8	63 536,4	46 053,6	72,5	29 712,0	64,5

A leszerződött pályázatokra 2005 végéig 46,1 milliárd Ft-ot fizettek ki, ebből a 2005. évi kifizetés 29,7 milliárd Ft volt. A pályázók az év végéig 2193 projektet befejeztek (ez az összes hatályos szerződés 82%-a). A folyamatban lévő – 2006-ban befejezésre váró – projektek száma 490. A kifizetési hányad – a leszerződött összeghez viszonyított kifizetés – a „Mezőgazdasági vállalkozások beruházásai” intézkedés esetében a legnagyobb (82,4%).

8.2.1.2. Intézkedések szerinti előrehaladás

A leszerződött pályázatok több mint a fele (1471) a „Mezőgazdasági vállalkozások beruházásai” intézkedést érinti. Ennek az intézkedésnek a legnagyobb a leszerződött pénzügyi forrása (24,5 milliárd Ft), s itt volt a legtöbb kifizetés is (1412 pályázatra 20,2 milliárd Ft, döntően [14,1 milliárd Ft] gépbeszerzési támogatás). Az átlagos támogatási összeg projektenként 16,7 millió Ft.

A leszerződött pénzügyi forrás alapján a rangsor *második helyén áll a „Mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése” intézkedés* (18,5 milliárd Ft támogatási összeggel, 327 leszerződött pályázattal). Kifizetésben 296 pályázat részesült, 13,0 milliárd Ft értékben. Ennek az intézkedésnek a projektjei jellemzően nagy értékűek, az átlagos támogatási igény 56,6 millió Ft.

A SAPARD-pályázatok főbb adatai

Az intézkedés jele és megnevezése	Leszerződött		Kifizetésben részesült	
	pályázatok			
	száma	közkidás (millió Ft)	száma	közkidás (millió Ft)
2005-ben				
111. Mezőgazdasági vállalkozások beruházásai			600	12 840,9
114. Mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése			163	8 115,6
1305. Falufejlesztés- és felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése			163	2 601,8
1306. A tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzési gazdasági tevékenységek fejlesztése			46	318,9
1308. A vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása			249	5 810,6
41. Technikai segítségnyújtás			5	24,2
SAPARD összesen			1 226	29 712,0
2005. év végéig összesen				
111. Mezőgazdasági vállalkozások beruházásai	1 471	24 533,6	1 412	19 708,6
114. Mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése	327	18 528,0	296	13 025,5
1305. Falufejlesztés- és felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	231	5 757,9	164	2 601,8
1306. A tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzési gazdasági tevékenységek fejlesztése	58	474,8	48	318,9
1308. A vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	583	14 168,2	502	9 840,3
41. Technikai segítségnyújtás	13	73,9	12	79,7
SAPARD összesen	2 683	63 536,4	2 434	45 574,8

„A vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása” a támogatási források alapján (14,2 milliárd Ft leszerződött támogatás) a harmadik legjelentősebb intézkedés. Az 583 támogatott pályázatból 502-re kifizetés is történt, az átlagos támogatási összeg projektenként 24,3 millió Ft.

A „Falufejlesztés- és felújítás, a vidék tárgyi, szellemi örökségének védelme és megőrzése” intézkedésre 231 szerződést kötöttek, 5,8 milliárd Ft támogatási

összeggel. Ennek az intézkedésnek a legkisebb a kifizetési hányada (45,2%). 164 pályázó részére 2,6 milliárd Ft-ot fizettek ki. Az átlagos támogatási összeg: 24,9 millió Ft.

„A tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzés” támogatási forrásai a félmilliárd Ft-ot sem érik el, s itt van a legkevesebb leszerződött pályázat (58 pályázóval).

Összegzésként megállapítható: ***a leszerződött pályázatok száma, a kötelezettségvállalások és a kifizetések összege intézkedések szerint követi a program pénzügyi tábláját, illetve annak előirányzatait.***

8.2.1.3. Az ellenőrzések tapasztalatai

A szabályoknak megfelelően többféle ellenőrzés (közbenső és utólagos helyszíni ellenőrzések, rész- és végelszámolások pénzügyi ellenőrzései) történt, amelyekről negyedévenként összegző jelentést készített az MVH. Általános tapasztalat: ***a program végrehajtása során jellemzően csak kisebb szabálytalanságok, vagy dokumentációs hiányosságok fordultak elő.*** A kifizethető támogatások csökkentésére (a végelszámolások ellenőrzése) főleg olyan esetekben került sor, amikor a helyszíni ellenőrzés megállapította a műszaki tartalom eltérését, vagy pedig a szerződésmódosításokkal összefüggésben a kérelmezett összeg nem egyezett meg a szerződött összeggel.

8.2.2. Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP)

Az AVOP pénzügyi forrása (EU és nemzeti támogatás együtt, más szóval: közkiadás) ***106,1 milliárd Ft, amelyből 35,4 milliárd Ft a 2005. évi összeg.*** (Az összeg euróban került meghatározásra, ezért az árfolyam alakulásától függően változhat.) Az uniós támogatások 98,6%-a az EMOGA Orientációs Részlegéből, 1,4%-a pedig a HOPE-ből származik.

Az AVOP pénzügyi forrásai prioritások szerint

M.e.: millió Ft

Megnevezés	Közkidás				2005. évi forrás
	uniós	nemzeti	összes	megoszlás %	
1. A versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban	46 132,8	15 346,4	61 479,2	57,0	20 520,4
2. Az élelmiszer-feldolgozás modernizálása	11 321,4	3 773,8	1 5095,2	14,0	5 038,4
3. A vidéki térségek fejlesztése	21 421,6	7 140,5	28 562,1	26,5	9 533,4
4. Technikai segítségnyújtás	2 015,0	671,7	2 686,7	2,5	896,7
Összesen	80 890,8	26 932,4	10 7823,2	100,0	35 988,9

8.2.2.1. Programszintű előrehaladás

A program az intézkedéseket (9 intézkedés, plusz a TS¹⁰) három prioritás mentén csoportosítva tartalmazza – így vannak tervezve a források is –, a végrehajtás főbb teljesítési számai a prioritások-intézkedések szerinti forrás-elosztást viszonylag szorosan követik. **2005 végéig az intézkedésekre 6054 pályázat érkezett, közülük minden harmadik pályázat (2097) 2005-ben. A beérkezett pályázatok 51%-a (3087) támogatott (leszerződött), ezek a szerződések lekötötték a három évre rendelkezésre álló források 75,1%-át (81 milliárd Ft-ot)! A támogatási szerződések csaknem mindegyikét 2005-ben írták alá (80,9 milliárd Ft támogatásról).**¹¹

A program első két évében beérkezett **pályázatok 67,4%-a az első, 5,9%-a a második, 25,7%-a a harmadik prioritáshoz kapcsolódó intézkedéseket érinti.** Hasonló arányok vannak a leszerződött pályázatok megoszlásában is (a prioritások sorrendjében 76,1%; 3,3%; 18,9%). A leszerződött támogatási összeg megoszlása (a prioritások sorrendjében: 69,8%, 12,5% 16,7%) azt jelzi: az élelmiszer-feldolgozás forráslekötése időarányosan „jobban áll”, elsősorban a nagyobb fejlesztési költségű (és támogatási igényű) pályázatok miatt. A program keretében a legtöbb pályázat (a beérkezett pályázatok 46%-a) a mezőgazdasági termelés szempontjából leginkább jelentős dél-, és észak-alföldi régióból érkezett, és e régiókból került ki a legtöbb támogatott pályázat is.

¹⁰ Technikai segítségnyújtás.

¹¹ A beszámolóban szereplő adatok elsődleges forrása az Egységes Monitoring és Információs Rendszer (EMIR).

Az AVOP programszintű előrehaladásának főbb mutatói

Intézkedés, prioritás	Beérke- zett pályá- zatok száma	Leszerződött pályázatok			Kifizetésben részesült pályázatok		
		száma	közkiadása		száma	közkiadása	
			Mrd Ft	a 3 éves keret %-ában		Mrd Ft	a 3 éves keret %-ában
2005-ben							
1.1.	878	2 245	55,2	96,8	1 016	13,1	23,0
1.2.*	24	9	0,2	16,5	3	0,1	5,1
1.3.	269	86	0,6	32,8	14	0,1	2,9
1.4.	14	10	0,5	44,7	6	0,1	6,9
1. Prioritás	1 185	2 350	56,5	92,0	1 039	13,4	21,6
2. Prioritás	236	103	10,1	66,7	33	2,3	15,4
3. Prioritás	621	582	13,5	47,0	312	2,2	8,0
3.1	219	127	0,9	22,0	29	0,1	2,0
3.2.	161	173	6,6	49,0	103	1,1	8,0
3.3	20	237	5,7	94,0	144	1	17,0
3.4.	241	45	0,2	4,0	36	0	1,0
4. Prioritás	55	46	0,9	32,9	34	0,5	19,8
AVOP összesen	2 097	3 083	80,9	75,1	1 418	18,4	17
2004-2005 együtt							
1.1.	3 670	2 245	55,2	96,8	1 016	13,1	23,0
1.2.*	31	9	0,2	16,5	3	0,1	5,1
1.3.	352	86	0,6	32,8	14	0,1	2,9
1.4.	28	10	0,5	44,7	6	0,1	6,9
1. Prioritás	4 081	2 350	56,5	92,0	1 039	13,3	21,6
2. Prioritás	360	103	10,1	66,7	33	2,3	15,4
3. Prioritás	1 554	582	13,5	47,0	312	2,2	8,0
3.1.	382	127	0,9	22,0	29	0,1	2,0
3.2.	465	173	6,6	49,0	103	1,1	8,0
3.3.	466	237	5,7	94,0	144	1,0	17,0
3.4.	241	45	0,2	4,0	36	0,0	1,0
4. Prioritás	59	50	0,9	33,9	34	0,5	19,8
AVOP összesen	6 054	3 087	81,0	75,1	1 418	18,4	17,0

*Egyetlen intézkedés, amelyet a Halászati Orientációs Pénzeszköz (HOPE) EU-alap támogat.

A táblázatban számmal jelzett intézkedések:

1. A versenyképes alapanyagtermelés megalapozása a mezőgazdaságban
 - 1.1. A mezőgazdasági beruházások támogatása
 - 1.2. A halászati ágazat strukturális támogatása
 - 1.3. Fiatal gazdálkodók induló támogatása
 - 1.4. Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása
2. Az élelmiszer-feldolgozás modernizálása
 3. A vidéki térségek fejlesztése
 - 3.1. Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése
 - 3.2. Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése
 - 3.3. Falufejlesztés- és megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése
 - 3.4. LEADER+
 - 4.1. Technikai segítségnyújtás

A kifizetések 2005 második negyedévében indultak meg, év végéig 1418 pályázatot érintettek, a kifizetett támogatás pedig 18,4 milliárd Ft-ot tett ki. Ez a

hároméves támogatási keret 17%-a, a leszerződött összeg 23%-a. A program időarányosan teljesült.

8.2.2.2. A támogatottak köre

A program támogatott pályázatainak 43%-át mikro-vállalkozások, 15%-át belföldi természetes személyek, 13%-át kisvállalkozások, 12-12%-át államháztartáson belüli non-profit szervezetek és közép-vállalkozások, 3%-át nagyvállalatok, 2%-át pedig egyéb non-profit szervezetek nyújtották be. A támogatási összegből számarányukhoz képest kisebb mértékű a mikro-vállalkozások (33%) és a természetes személyek részesedése (amelyek/akik jellemzően kisebb értékű projektekkel pályáznak).

8.2.2.3. Intézkedések szerinti előrehaladás

A program intézkedései iránt igen jelentős érdeklődés tapasztalható. Ezt a pályázatok nagy száma is bizonyítja. **2005-ben egy intézkedés kivételével** (1.3.1. „Akvakultúra. Tógazdaságok és iparszerű haltermelő rendszerek építése, felújítása, halkeltetők korszerűsítése”) **valamennyi intézkedést fel kellett függeszteni.**¹²

A mezőgazdasági beruházások támogatása (1.1.)

A program intézkedései közül **ez az intézkedés** (amelynek a keretébe hat alintézkedés tartozik) tekinthető **a legnépszerűbbnek**, hiszen erre 2005. december 31-ig 3670 pályázatot (ebből 878-at 2005-ben) nyújtottak be. Ez a program összes pályázatának a 60,6%-a! A 2005 végéig leszerződött 2245 pályázat támogatásigénye 55,2 milliárd Ft. Ezzel **a hároméves pénzügyi keret 96,8%-a le van kötve** (a lekötés aránya ennél az intézkedésnél a legnagyobb). A leszerződött pályázatok közel felére (1016) már történt kifizetés (13,1 milliárd Ft), így a hároméves keret **közel egynegyedét már kifizették**. A forrásigények miatt minden alintézkedés pályázati lehetőségét fel kellett függeszteni 2005-ben.

A beruházások fajtájának megfelelően részletezett alintézkedések eltérő érdeklődést váltottak ki. Az első alintézkedésre („1.1.1. Állattenyésztést szolgáló építési beruházások támogatása”) a várakozásoknak megfelelő (10,4 milliárd Ft) támogatási igény érkezett (219 pályázat). **Az egyik legnépszerűbb beruházási alintézkedés az „1.1.2. Növénytermesztést és kertészetet szolgáló építési beruházások támogatása” volt** (a beruházási pályázatok 63%-a erre az alintézkedésre jutott). E jogcím keretében **előnyt élveztek az új gabonátároló-építések**, illetve a meglévők korszerűsítései (ezekre mintegy 20 milliárd Ft támogatási összegű szerződést kötöttek), a gabonaintervenciós rendszer követelményeinek való megfelelés érdekében. Az igényekre való tekintettel az alintézkedés támogatási kerete forrásátcsoportosítás révén 1,6 milliárd Ft-tal bővült. A legtöbb gabonátároló építésére irányuló támogatási igény Észak-Alföldről, Dél-Dunántúlról és Dél-Alföldről érkezett.

¹² A pályázatok feldolgozásakor kiderült, hogy van még szabad forrás, ezért 2006-ban kilenc jogcímre a pályázatok újraindultak.

A beruházási támogatás intézkedésen belül igen népszerű volt az „1.1.3. **Új erő- és munkagépek, technológiai és informatikai berendezések támogatása**” (2115 pályázat, 32,3 milliárd Ft támogatási igény), a pályázati lehetőséget erre a jogcímre már 2004. novemberében fel kellett függeszteni. Erre **az alintézkedésre jut a legtöbb támogatott (1420) és kifizetett pályázat (782)**. A többi három alintézkedés (1.1.4.-1.1.6.) iránt igen mérsékelt érdeklődés mutatkozott. Az „1.1.4. Ültetvénytelepítési beruházások támogatása” alintézkedésre benyújtott 19 pályázatból csak 7 kapott támogatást. Az „1.1.5. Öntözési beruházások támogatása” alintézkedésre csupán 1,4 milliárd Ft, az „1.1.6. Meliorációs beruházások támogatása” alintézkedésre pedig még ennél is kisebb (0,2 milliárd Ft) támogatási igény (8 pályázat) érkezett.

Nagy biztonsággal állítható: **a beruházási intézkedés pénzforrásai felhasználhatók lesznek és hozzájárulnak a mezőgazdaság korszerűsítéséhez.**

A halászati ágazat strukturális támogatása (1.2.)

Az intézkedés a többi AVOP-pályázathoz viszonyítva viszonylag szűk pályázói kört érint, a program indításakor talán emiatt is rendkívül lanya volt az érdeklődés. A pályázati feltételek módosítása következtében a potenciális pályázók köre kiszélesedett. Tájékoztatási kampány is indult, **így kissé erősödött az érdeklődés, leginkább a haltermeléssel (akvakultúra) összefüggő fejlesztések iránt**. Először 2005-ben született pozitív pályázati döntés (17 esetben, 0,6 milliárd Ft értékben). 9 pályázó esetében szerződéskötés (0,2 milliárd Ft), három pályázónál pedig kifizetés (75 millió Ft) történt.

Fiatalközvetítők induló támogatása (1.3.)

Az intézkedésre 352 pályázat érkezett (a pályázók 87%-a mikro-vállalkozást tervezett indítani), de csak egyharmaduk támogatására volt lehetőség. Az elutasítás leggyakoribb oka a jogosulatlanság. A 115 támogatott pályázat támogatási igénye 0,8 milliárd Ft, ez megfelel a hároméves keret közel felének. **Szerződéskötés: 86 fiatal gazdával, 0,6 milliárd Ft támogatási összeggel.** 14 pályázó kapott kifizetést, összesen 53 millió Ft-ot.

Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása (1.4.)

Újszerű és viszonylag bonyolult intézkedés, amelyre 2004-ben 14, 2005-ben ugyancsak 14 pályázatot nyújtottak be, 1,3 milliárd Ft támogatási igénnyel. Ez megfelel a hároméves támogatási keretnek. Első ízben 2005-ben született támogatási döntés (12 pályázat esetében, 0,6 milliárd Ft összegről). **Szerződéskötés: 10 pályázóval (0,5 milliárd Ft támogatás)**, közülük minden második már kifizetésben részesült (81 millió Ft összegben). A tanfolyamok közül a környezetvédelem és a jó mezőgazdasági gyakorlat témakörében szervezett képzések voltak a legnépszerűbbek. A tovább- és **átképzésben részesülő gazdálkodók között a nők aránya elérte a 20%-ot**. A speciális **roma-agrárképzésben résztvevők száma a tervezett létszám kétszerese volt**, s minden második hallgató sikeresen fejezte be a tanfolyamot.

A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése (2.1.)

Az élelmiszer-feldolgozás fejlesztését szolgáló intézkedés, amelyre **2005. december végéig 360 pályázat érkezett, 45 milliárd Ft támogatás igényvel. A pályázati lehetőséget 2005. decemberében felfüggesztették**, a beérkezett pályázatok támogatásigénye ugyanis számottevően meghaladta a hároméves támogatási keretet. 116 pályázat támogatására született kötelezettségvállalás. **103 pályázat esetében megkötötték a szerződést**, közülük 33-ra volt kifizetés (1,7 milliárd Ft).

A pályázók között közel azonos arányban vannak a közép- (29,2%), a kis- (27%) és a mikro-vállalkozások (25%), a nagyvállalatok részesedése 11%. **A közép- és nagyvállalatok számarányuknál nagyobb arányban lettek sikeres pályázók, hozzájuk kötődik ugyanis a támogatott pályázatok forrásigényének a 74%-a.** A nyertes 116 pályázat támogatási igénye 11,3 milliárd Ft, a hároméves keret 75%-a. A leszerződött pályázók 34%-a húsfeldolgozással, 17%-a gyümölcs-, zöldségfeldolgozással, 18%-a italgyártással (elsősorban bortermeléssel), 15%-a egyéb élelmiszerek gyártásával, 10% tejfeldolgozással foglalkozik. A malomipari termék és keményítő gyártásával foglalkozók aránya mintegy 6%.

Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése (3.1.)

Tulajdonképpen egyetlen intézkedés csomagról van szó, amelynek elemei, különböző alintézkedései eltérő érdeklődést váltottak ki. Kezdetben mérsékelt volt az érdeklődés, amely később megélnéült. 382 pályázat (ebből 219 pályázat 2005. évi) érkezett a négy különböző alintézkedésre. **A pályázók szinte kizárólag természetes személyek. 2005 végéig 127 pályázóval kötöttek szerződést, 0,9 milliárd Ft támogatási összegről.** Ez a hároméves pénzügyi keret 22%-a. **Nagy érdeklődés a falusi turizmus fejlesztése**, ezen belül a szálláshelyfejlesztés iránt **mutatkozott**. A másik három intézkedésre - köztük a termelés diverzifikálására és a kézműves tevékenységek fejlesztésére - viszont alig érkezett pályázat.

A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése (3.2.)

Ezt az intézkedést a rendelkezésre álló forrásokhoz képest igen **nagy érdeklődés kísérte** (465 pályázat), különösen **a külterületi utak fejlesztési lehetőségét**, vagy pl. **a helyi piacok létesítéséhez megszerezhető támogatást**. Lényegesen mérsékeltébb volt viszont az érdeklődés az energiaellátás, a melioráció és a vízkészlet-gazdálkodás (jellemzően a több gazdálkodó összefogására alapozódó tevékenységek) támogatásai iránt. Ennek az intézkedésnek a keretében támogatható tevékenységekre szinte kizárólag települési önkormányzatok pályáztak. A rendelkezésre álló pénzügyi keret 49%-ára van támogatási szerződés, a kifizetési arány azonban – többek között azért, mert jellemzően időigényes fejlesztésekről van szó – kicsi (a hároméves kerethez viszonyítva csupán 8%).

Falufejlesztés- és megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése (3.3.)

A SAPARD-előzményekkel is bíró intézkedés iránt nagyon erős volt az érdeklődés: **már az első évben a pénzügyi keret kétszeresét meghaladta az igény.** Az intézkedés forrásai a „Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése” intézkedéstől való átcsoportosítás miatt bővültek. Az intézkedés hároméves pénzügyi kerete 2005 végére már gyakorlatilag (94%-ban) le volt kötve. **Az MVH 237 pályázóval szerződött, 5,7 milliárd Ft összegben,** 144 pályázó esetében már kifizetés is volt. **A nyertes pályázatok zömét önkormányzatok,** kisebb hányadát alapítványok és egyesületek **adták** be.

LEADER+ (3.4.)

Az intézkedés működtetésének mechanizmusa más intézkedésekhez képest sajátos és időigényes. Leginkább ezzel magyarázható, hogy csekély előrehaladás történt a lekötött és a kifizetett támogatási összegek alapján. Az intézkedés csak 2005-ben indult, a helyi akciócsoportok felkészülését elősegítő, a képzéseket lebonyolító képzőszervezet kiválasztásával (közbeszerzés keretében). Ezután következhetett a helyi akciócsoportok kiválasztása (két lépésben, 241 pályázó közül), amely folyamat 2006-ra is áthúzódott. Éppen ezért **2005 végéig csak 45 csoporttal sikerült szerződést kötni,** támogatás-kifizetés pedig gyakorlatilag nem volt.

Technikai segítségnyújtás (4.1.)

Az intézkedés pénzügyi forrása **a program működtetését szolgálja** (többek között szakértői megbízásokra, értékelésekre, éves előrehaladási jelentés elkészítésére, informatikaeszköz-beszerzésre, kiadványok előállítására, képzési programokra, tájékoztató tevékenységekre nyújtott pénzügyi fedezetet, az előírásoknak megfelelően).

8.2.2.4. Az ellenőrzések tapasztalatai

Az AVOP Irányító Hatóság (IH) EU-tanácsi rendeletben előírt ellenőrzésein túl további három ellenőrzés érintette a programot: az EU-Audit, az Állami Számvevőszék, illetve az FVM Ellenőrzési Főosztályának általános és a pénzügyi rendszert érintő ellenőrzése. **Az ellenőrzések jelentős szabálytalanságokat nem állapítottak meg,** a jelentésekben szereplő hiányosságok megszüntetésére megfelelő intézkedések születtek.

8.2.3. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT)

Az NVT-ben azok a vidékfejlesztési intézkedések szerepelnek, amelyeket az EMOGA Garancia Részlege támogat. Ezek „kompenzáció jellegű”, kérelemre folyósítható támogatások, az egyes jogcímek támogatásainak elnyeréséhez nem kell saját forrás (saját erő), **a támogatásokat** pedig nem pályázat útján lehet elnyerni – mint az AVOP esetében –, hanem **igényelni kell** azokat (az MVH felhívása

alapján). Az NVT hét támogatható intézkedést (plusz technikai segítségnyújtás) tartalmaz, amelyekre **a 2004-2006 közötti tervidőszakra árfolyamtól függően 180-190 milliárd Ft támogatási lehetőség** (közpénz) **jut**.

8.2.3.1. Programszintű előrehaladás

Az NVT intézkedéseit – egy kivételével – az MVH 2004 harmadik negyedében meghirdette, **támogatási döntések** azonban **csak 2005-ben születtek**, így 2004-ben nem volt kifizetés.

Magyarország 2004. december 23-án kezdeményezte az NVT módosítását, amelyben **a 2004. évi források átcsoportosítását kezdeményezte (8 milliárd Ft a nemzeti közvetlen kifizetések céljára)**. A Bizottság a javasolt módosítást indokoltnak és a rendelkezésekkel összhangban állónak találta, ezért **azt jóvá is hagyta**. Ennek következtében alábbi intézkedések támogatási kerete csökkent:

- Agrár-környezetgazdálkodás (-9,4%),
- Kedvezőtlen adottságú területek támogatása (-55,4%);
- Az EU környezetvédelmi, állatjóléti és higiéniai előírásainak való megfeleléshez nyújtott támogatás (-17,1%);
- A szerkezetátalakítás alatt álló félig önellátó gazdaságok támogatása (-71,3%);
- Termelői csoportok támogatása (-74,0%).

Az MVH 2005-ben 4193 támogatási kérelmet regisztrált, a 2004-ben benyújtott – és folyamatosan elbírált – kérelmek alapján **32739 kérelmet jóváhagyott, 58,1 milliárd Ft támogatási összeggel** (közpénzzel). Ez a támogatási keret 30,2%-ának felel meg. A kifizetések összege (28167 kérelemre) 41,1 milliárd Ft volt.

A jóváhagyott kérelmek 74%-a az agrár-környezetgazdálkodás, 17%-a a kedvezőtlen adottságú területek támogatása intézkedésre irányul. E két intézkedésre épül tehát a jóváhagyott kérelmek több mint 90%-a. A jóváhagyott támogatási összeg alapján az agrárkörnyezeti támogatásoknak még az előzőnél is nagyobb súlya van (77%-os arányban részesednek az összes támogatásból). A második helyen a mezőgazdasági területek erdősítése (15%) áll. E két intézkedésre jut a jóváhagyott támogatási összegek 92%-a. Az összes többi intézkedés egyenként 5%-nál kisebb mértékben részesedik a forrásokból. A kifizetések alapján is ez a két intézkedés vezet (agrárkörnyezeti programok: 85,2%, erdősítés: 7%).

Az intézkedésekre általánosan jellemző: **a támogatási kérelmek számát tekintve az egyéni gazdaságok vannak túlsúlyban, a támogatási összegekben – az üzemméretbeli különbségek miatt – viszont a társas vállalkozások**.

**A termelők részére nyújtott támogatás 2005-ben,
az NVT intézkedései alapján**

Megnevezés	Beérkezett	Jóváhagyott			Kifizetés		
	kérelmek		közpénz ^{1/}		kérelmek		a keret %-ában
	száma	száma	millió Ft	a keret ^{2/} %-ában	száma	közpénz millió Ft	
A.1. Agrár-környezetgazdálkodás	32 692	24 160	44 880	58,8	21 672	35 108,9	46,0
A.2. EU-követelményeknek való megfelelés	1 012	531	1 993	5,5	151	198,1	0,6
B.1. Mezőgazdasági területek erdősítése	2 044	2 120	8 665	42,6	638	2 929,0	14,4
C.1. Félig önellátó gazdaságok támogatása	408	716	183	3,4	710	174,6	3,3
C.2. Termelői csoportok	155	7	113	1,6	13	229,1	3,2
D.1. Kedvezőtlen adottságú területek	787	5 562	2 268	13,1	4 983	1 513,0	8,8
Technikai segítségnyújtás	-	-	-	-	-	1 015,8	11,0
NVT-intézkedések összesen	4 193	32 739^{3/}	58 101	30,2	28 167	41 168,5	23,2
SAPARD-intézkedésekre	-	-	-	-	-	507,0	
Közvetlen kifizetésekre (Top-up)	-	-	-	-	-	8 006,3	
Az NVT forrásai összesen						49 681,8	

^{1/} Közpénz: uniós + nemzeti támogatás.

^{2/} Keret: az NVT megvalósításának időszakában (2004-2006) rendelkezésre álló közpénz.

^{3/} Ha a 2004-ben benyújtott kérelmek egy részét (akár nagyobb részét) 2005-ben dolgozták fel (mint ennél az intézkedésnél), akkor az adott évben a beérkezett kérelmek számához képest nagyobb lehet a jóváhagyott és a kifizetett kérelmek száma.

8.2.3.2. Intézkedések szerinti előrehaladás

Agrár-környezetgazdálkodás (A.1.)

Nagy érdeklődést kiváltó intézkedés, 44,9 milliárd Ft megítélt támogatással. **21672 pályázónak 35,1 milliárd Ft-ot fizettek ki.** Az agrár-környezetgazdálkodási jogcím 2004. évi túligénylése miatt **2005-ben nem volt lehetőség újabb kérelmek beadására.**

A jogcímen belüli 29 db célprogramból a 7 legjelentősebb az alábbi:

- Alapszintű szántóföldi célprogram	14,6 Mrd Ft
- Integrált szántóföldi növénytermesztés	6,3 Mrd Ft
- Integrált ültetvény	3,7 Mrd Ft
- Fűves élőhelyek kezelése	2,6 Mrd Ft
- Szántóföldi növénytermesztés túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal	1,4 Mrd Ft
- Gyepgazdálkodás túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal	1,3 Mrd Ft
- Extenzív halastavak fenntartása	1,1 Mrd Ft

Összesen

31,0 Mrd Ft

EU-követelményeknek való megfelelés (A.2.)

Ez az intézkedés **egyrészt jövedelempótló, másrészt fejlesztési jellegű támogatást tesz lehetővé, jellemzően kisgazdaságok számára** - az NVT szerint összetett és elég bonyolult jogosultsági feltételekkel, illetve eljárással. Az intézkedés – többek között ilyen okokból – nem volt vonzó a gazdálkodók (főként a kisebb egyéni gazdaságok) számára, ezért a feltételeken módosítani kellett. Ennek is köszönhető, hogy 2005-ben 1012 igénylő – a tervhez képest még mindig kevés – volt. A kérelmek mintegy felét (531) jóváhagyták ugyan, de a rendelkezésre álló keretnek így is csupán alig 6%-át sikerült lekötni. **150 gazdálkodó részesült kifizetésben, a kifizetett támogatás pedig mindössze 200 millió Ft-ot tett ki.**

Mezőgazdasági területek erdősítése (B.1.)

Sikeres intézkedésnek minősíthető. 2005-ben fokozódott iránta az érdeklődés: mintegy 18 ezer hektárnyi új erdő telepítésére érkezett (2044) kérelem. **A jóváhagyott kérelmek száma** (a korábbi időszakból áthúzódókkal együtt) **2120, támogatási igénye 8,7 milliárd Ft.** A források 43%-a le van kötve. Mintegy 3 milliárd Ft támogatást fizettek ki, 638 igénylő számára.

Félig önellátó gazdaságok támogatása (C.1.)

A várakozásokhoz és a tervezetthez képest ez az intézkedés nem nevezhető sikeresnek, **a támogatási keretnek** ugyanis **csak a 3,4%-át sikerült lekötni** (mindössze 716 jóváhagyott kérelemmel) és kifizetni. 2005-ben 408 új igénylő jelentkezett - kevesebb, mint az előző évinek a fele, s csupán annak a huszada, amelyet a támogatási keret lehetővé tette.

Termelői csoportok létrehozása (C.2.)

Bár 2005-ben jelentősen nőtt az érdeklődés az intézkedés iránt (155 új támogatási igény érkezett, 2004-ben csak 9 volt), ennek ellenére az összes intézkedés közül ez a legkevésbé sikeres, holott agrárgazdaságunk egyik kulcskérdése a termelők összefogásának hiánya. **2005-ben hét kérelmet hagytak jóvá, mindössze 100 millió Ft támogatási igénnyel** (ez a keretnek csupán 1,6%-a). Kifizetés: 13 csoportnak (200 millió Ft).

Korai nyugdíjazás(C.3.)

A terv szerint az intézkedést később hirdetjük meg.

Kedvezőtlen adottságú területek támogatása (D.1.)

A kérelmek beadási határidejének meghosszabbítása ellenére szinte alig volt igénylő (787), s még ennél is kisebb a támogatott kérelmek száma (331). **Az igényelt támogatás** – amely a tervtől messze elmaradt! – **és az érintett földterület** (alig 16 ezer hektár) pedig **szinte elhanyagolható**. Ezen adatokon kívül a kérelmek regionális megoszlása is jelezte: ez az intézkedés (területi lehatárolás, jogosultsági

kritériumok, támogatható ágazatokkal hasznosított terület), ***felülvizsgálatra és módosításra szorul***. A felülvizsgálat elkezdődött.

Technikai segítségnyújtás

A támogatási keret felhasználása lényegében megegyezik az AVOP-nál leírtakkal.

9. Az Európai Unió mezőgazdasága

A világgazdaság – az előző évinél magasabb energiaárak és a Katrina-hurrikánnak az USA gazdaságára gyakorolt negatív hatásai ellenére – 2005-ben is erőteljesen (az előzetes adatok szerint 4,3%-kal) növekedett. Ebben számos tényező játszott szerepet (alacsony hosszú távú kamatlábak, a feltörekvő piacok adósságainak alacsony kockázati prémiuma, s különösen Kína robusztus [+9,3%] fejlődése). A gazdasági növekedést a kereskedelem némileg kisebb ütemű bővülése követte. Az EU gazdasága a világgazdaság növekedési üteménél jóval szerényebb mértékben (1,6%-kal) bővült.

2005-ben a mezőgazdaság teljesítménye kissé elmaradt az előző évitől, mind a növénytermesztésben, mind az állattenyésztésben. Az állati termékek árai kedvezően alakultak, a növényi termékeké viszont alacsonyabbak voltak, mint 2004-ben. A ráfordítási árak a tagországok többségében számottevően nőttek, elsősorban a magasabb energia- és műtrágyaárak miatt. Az árváltozás mértéke ágazonként és országonként számottevően eltérő volt.

Az EU-n belüli gabonakereslet mintegy 1%-kal múlta felül az előző évit, főként azért, mert az alacsony gabonaárakhoz bővülő takarmánygabona-kereslet kapcsolódott. Az állati termékek közül csökkent a marha-, a sertés-, a juh- és a kecskehús-fogyasztás, s csupán a baromfihúsé nőtt.

2005-ben erőteljesen (8%-kal), de termékenként igen eltérő mértékben emelkedett az EU mezőgazdasági exportja (I-III. negyedévi adatok alapján). A dohány (+41%), a gabonafélék (+32%), a cukor és a cukortermékek (+31%) kivitele dinamikusán, a gyümölcsöké és a dióé, valamint az állati termékeké jelentősen (14-14%-kal) nőtt. Egyes zöldségtermékek, a malomipari termékek, továbbá a kakaó és a kakaótermékek exportja viszont csökkent (29, 18, illetve 5%-kal). A gabonaexport számottevő mértékű növekedésének hátterében elsősorban a kitűnő időjárás áll (2004 nyara), amelynek köszönhetően a tagországok többségében rekordterméseket takarítottak be.

A tejtermékek intervenciós készlete 2002 ősze óta a legalacsonyabb szintre süllyedt 2005-ben (EU-25), a módosított piaci feltételeknek megfelelően. A sovány tejpor készlete az év folyamán 50 ezer tonnával (65 ezer tonnáról 5 ezer tonnára), a vajkészlet pedig 36 ezer tonnával (125 ezer tonnára) csökkent. **A gabonakészletek** – a bővülő belföldi kereslet ellenére – az előzetes adatok alapján **csak igen csekély mértékben** (1,4%-kal) **mérséklődtek**, s viszonylag magas szinten (14,1 millió tonna) maradtak. Ez az állapot a 2004. évi kivételesen jó termés és az alacsony világpiaci árak következménye. **A borkészlet az előző évi 8 millió hl-ről** becslések szerint **több, mint 20 millió hl-re** nő, s mind az asztali, mind pedig a minőségi borok készlete magas szintet ér el. Ezt részben az okozza, hogy a krízislepárlásba bevont bormennyiség (8 millió hl) számottevő hányadát a kampány indulásáig nem szállították el a lepárlókhoz, s így az még mindig készleten van. A cukor esetében az intervenció 2005-ben a piaci szabályozás fontos eszközévé vált (korábban szinte sohasem volt intervenció). Az intervencióra felajánlott több, mint 1,2 millió tonna

cukorból csupán 142 ezer tonnát értékesítettek. A marhahús-készlet minimálisra apadt.

9.1. Termelés

Az EU-25 gabonaterülete 1,6%-kal csökkent, 51,2 millió hektárt tett ki 2005-ben. Az új tagországok gabonaterületének növekedése (+1,9%, 0,3 millió ha) nem ellensúlyozta az EU-15-ben bekövetkezett mérséklődést (-3,1%, 1,1 millió ha). A cirok (-38%), a durumbúza (-16%), a kukorica (-4,3%) és a rozs (-0,8%) területe kisebb lett, míg a lágybúzáé (+4,3%), az árpáé (+7,9%), valamint a zabé (+19,4%) nőtt.

Az összes gabonatermelés becsült mennyisége ***254,9 millió tonna volt. Ez 11%-os*** (mintegy 32 millió tonnás) ***visszaesés 2004/05-höz képest.*** A régi tagállamokban csaknem 200 millió tonnával (196 millió tonna, -12%), az újakban pedig ennél kisebb mértékben (59 millió tonna, -4%) mérséklődött a kibocsátás az aratási időszak kedvezőtlen időjárási viszonyai miatt.

Franciaország termeli továbbra is a legtöbb gabonát (64 millió tonna, -8%). A franciákat a németek (46 millió tonna, -8%) és a lengyelek követik (26 millió tonna, -3%). Magyarországon a 2004 évi rekordtermés után 4%-kal (16,8 millió tonnáról 16,1 millió tonnára) mérséklődött a termelés.

Az összes gabonaféle hozama csökkent. A hektáronkénti átlagos gabonahozam 4,98 tonna volt, 10%-kal kisebb, mint 2004-ben. A legnagyobb hozamcsökkenést elszenvedett termékek: durumbúza (-27%), árpa (-16%), rozs (-15%) és zab (-12%).

Az előző évi kiváló eredmény után becslések szerint mintegy 6%-kal (1,56 millió tonnával) csökkent a rizstermelés, elsősorban a vetésterület visszaesése (-9%) következtében.

Az olajosnövény-terület 4%-kal nőtt az EU-25-ben. A repce területe 4,4%-kal (4,7 millió hektárra), a szójababé ugyancsak 4,4%-kal (281 ezer hektárra) bővült, a napraforgóé viszont 7,5%-kal (2 millió hektárra) mérséklődött. ***Az összes olajosnövény-terület 7,2 millió hektár körül alakult*** (a nem élelmiszeripari célokat szolgáló 870 ezer hektárnyi területtel együtt). Az előző évi kedvező időjárási viszonyokkal szemben átlagosak voltak a körülmények, s ennek megfelelően ***csökkentek a hozamok*** (napraforgó: -6%, repce: -4,5%, szójabab: -3%), ***az összes termelés pedig 19,6 millió tonnát (-2,5%) tett ki.*** A megoszlás: repce: 15,2 millió tonna, napraforgó: 3,6 millió tonna, szójabab: 0,8 millió tonna.

A lenterület csupán 114 ezer hektárnyi volt, a termelést 142 ezer tonnára becsülik.

A fehérjenövény-terület csekély mértékben (1,4 millió hektárra) nőtt. A borsó terméshozama mérséklődött (2,8 tonna/ha), a babé és a csillagfürté nem

változott (2,8 t/ha), **az összes fehérjenövény-termés pedig az előző évi 4,5 millió tonnával szemben 3,9 millió tonnát tett ki.**

Az EU-25 19,6 millió tonnányi cukortermelése némileg az előző évi szint (19,9 millió tonna) **alatt maradt.** A 19,6 millióból 19,3 millió cukorrépából, 0,3 millió pedig cukornádból és melaszból származott. 2004-hez hasonlóan 2005-ben is kiválóak voltak az időjárási viszonyok a cukorrépa-termelő régiók többségében, amelyek következtében számottevően nőtt a cukorrépa cukortartalma. **A vetésterület csupán 0,7%-kal (2,17 millió hektárra) bővült.** Lengyelországban és Németországban kissé csökkent, a tagországok többségében viszont – Olaszország és Görögország kivételével – nem változott a vetésterület. E két utóbbi tagországban erőteljesen (+35%, illetve 29%-kal) emelkedett a bevetett terület. Németország cukortermelése (4,1 millió tonna) csaknem elérte a 2004. évi kimagasló szintet (4,3 millió tonna).

Az olivaolaj-termelés becslések szerint 2,3 millió tonna volt 2005-ben. (Spanyolország: 980 ezer, Olaszország: 879 ezer, Görögország: 435 ezer, Portugália: 41 ezer, Franciaország: 3 ezer tonna). Ez 4%-os csökkenés a rekordtermésű 2004-es évhez képest. A görög (+42%), az olasz (+28%) és a portugál kibocsátás növekedése sem tudta ellensúlyozni a spanyol termelés drasztikus (-30%) visszaesését.

A gyümölcs-termelés igen eltérően alakult az EU-ban. A narancs és a citrom, az őszibarack, továbbá a virágméz (becsült) termelése 4%-kal bővült, a körtée nem változott, az almáé viszont 3%-kal mérséklődött. Kevés adat van a zöldségtermelésről. A spanyolországi hideg tél miatt becslések szerint csökkent a friss paradicsom termelése. Az ipari felhasználási célú paradicsomtermelés (10,1 millió tonna) csaknem 10%-kal múlta alul a 2004. évi rekordtermést.

Az EU bortermelése mintegy 12%-kal mérséklődött az előző évi 173 millió hektoliternyi termeléshez képest. Ez a mennyiség megközelítőleg 3%-kal kisebb, mint az elmúlt 5 év átlaga. Számottevően csökkent a termelés Magyarországon (-35%), Spanyolországban (-20%), Portugáliában (-11%) és Olaszországban (-10%).

A marha- és a borjúhús-termelés becslések szerint 1%-kal (8,1 millió tonnáról 7,9 millió tonnára) **mérséklődött** 2005-ben. **Ugyancsak visszaesett a juh- és a kecskehús-termelés,** mintegy 1,6%-kal.

A legfrissebb adatok szerint **enyhén** (0,5%-kal, 21,1 millió tonnára) **csökkent a sertéshús-termelés.** Az EU-15-ben lényegében nem változott a kibocsátás (+0,1%, 18 millió tonna), az új tagországokban azonban 3,6%-kal mérséklődött (3,1 millió tonnára).

Csekély mértékben (0,8%-kal) **nőtt a baromfi-hús-termelés** az EU-25-ben. Az EU-15-ben lényegében nem változott a termelési szint (mintegy 9,1 millió tonna), az új tagországokban azonban bővült a termelés. Előrejelzések szerint az újonnan csatlakozott országok kibocsátásának 3,4%-os (2 millió tonnányi) növekedése várható – elsősorban a lengyelországi termelés erőteljes bővülésével összefüggésben –, amelynek háttérében a belföldi és az exportkereslet felfutása áll.

Folytatódott a tejelő tehenállomány csökkenése: 2005 végére becslések szerint 22,9 millióra apadt az állatlétszám az EU-25-ben (-2,1%). **Az átlagos tejhozam** viszont **6128 kg-ra emelkedett** (+2,3%). A tejtermelési szint stabilizálódott (142,9 millió tonna, -0,6%). A tejüzemekbe szállított mennyiség (131,2 millió tonna) csaknem 1%-os bővülést mutat 2004-hez képest. Az EU-15-ben lényegében ugyanannyit szállítottak, mint az előző évben (+0,3%), az új tagországok azonban jelentősen (+4%) növelték szállításaikat.

A vajtermelés (valamivel kevesebb, mint 2,2 millió tonna) **0,6%-kal nőtt** 2005-ben **az előző évhez képest**. **A sajítermelés növekedése is folytatódott** (+0,25%). **Az összes sajítermelés 8,3 millió tonna volt**. A tejportermelés becslések szerint 1-2%-kal (1,9 millió tonnára) emelkedett, elsősorban a sovány tejpor termelésének 2,5%-os bővülése következtében. (A soványtejpor-termelés 2004-ben drasztikusan – 19%-kal – visszaesett 2003-hoz viszonyítva.)

9.2. Termelői, értékesítési árak

9.2.1. Termelői árak

A 2005. decemberi adatok szerint igen eltérően alakultak a mezőgazdasági termelői árak a tagállamokban. Lettorszáiban (+17,5%) és Litvániában (+14,8%) jelentősen, Spanyolországban (+5,4%), Németországban (+5,3%), Portugáliában (+4,5%), Görögországban (+3,9%), Észtországban (+3,4%), Belgiumban (+2,8%), Cipruson (+2,3%), Luxemburgban (+1,2%) és Ausztriában (+1,1%) jóval kisebb mértékben nőttek az árak. Viszonylag stabilak maradtak Hollandiában (+0,8%), Magyarországon (+0,7%), Szlovákiában (0,6%) és Írorszáiban (+0,3%), viszont csökkentek Szlovéniában (-11,1%), a Cseh Köztársaságban (-9,3%), Franciaországban (-4,7%), Olaszországban (-4,2%), az Egyesült Királyságban (-4,0%), Finnországban (-3,6%), Svédországban (-1,8%), Dániában (-1,5%) és Máltán (-1,0%).

Litvánia, Dánia, Portugália, Franciaország, Belgium, Görögország, Spanyolország, Ciprus és Málta kivételével mérséklődtek a növényi termék-árak. A tagországok többségében folytatódott a gabonaárak 2004-ben kezdődött csökkenése, -32% (Cseh Köztársaság) és -0,4% (Spanyolország) közötti mértékben. Néhány tagállamban nőtt, a többiben azonban mérséklődött, vagy nem változott a cukorrépa ára. Magyarország és Németország kivételével csökkentek a borárak. Az előbbiben emelkedtek, az utóbbiban pedig stabilak maradtak az árak.

A legtöbb tagországban – termékenként és országonként eltérő mértékben – **növekedtek az állati termék-árak.** A sertéshús ára azonban Cipruson, Írorszáiban, Olaszországban, Litvániában és Belgiumban, a marha- és a borjúhúsé pedig Cipruson, az Egyesült Királyságban, Hollandiában és Portugáliában mérséklődött.

Az általános irányzattal szemben a tagországok többségében a baromfi hús ára is csökkent, különösen Szlovéniában (-42,9%). Ugyanez a helyzet a tojás esetében.

Az Egyesült Királyságban pl. 25,8%-kal, Spanyolországban 22,5%-kal, a Cseh Köztársaságban pedig 21,9%-kal zuhantak az árak az előző évhez képest, de Finnországban, Szlovéniában és Olaszországban is több, mint 10%-kal estek.

A juh- és a kecskehús ára 13 tagországban – köztük Magyarországon – nőtt, 12-ben pedig mérséklődött.

Néhány tagországban csökkent, a többiben viszont – nagy eltérésekkel – emelkedett a tej ára (pl. Lettország: +27,9%, Litvánia: +18,8%, Görögország: +4,4%, Magyarország: +1,1%, Spanyolország: +0,8%)

9.2.2. Értékesítési árak

A gabonaárak alacsony szinten maradtak, a 2004. évi rekordtermés következtében ugyanis jelentősen visszaestek. 2005 első hónapjaiban a következőképpen alakultak az árak: kenyérgabona: 115-116 euró/t, kukorica: 112-118 euró/t, takarmánybúza: 100-102 euró/t, sörárpa: 122-127 euró/t. A július-szeptemberi időszakban némileg nőtt a durumbúza, a takarmánykukorica, és a sörárpa ára. Ezután ismét csökkentek, s az év végéig viszonylag stabilak maradtak a termékek árai. A minőségi durumbúza ára enyhén mérséklődött 2005-ben, s 151-152 eurós szinten állapodott meg az év végén.

A borárak kissé csökkentek 2005-ben, borfajták, régiók és országok szerint meglehetősen eltérő mértékben. Az asztalibor-árak Olaszországban (-28%) és Franciaországban (-25%) visszaestek, Spanyolországban pedig stabilizálódtak.

A marhahús ára is elég magas volt 2005-ben: 42 héten át 283-301 euró/100 kg érték körül mozogtak az árak, majd 240 euróra estek vissza. *Folytatódott a sertéshús-árak viszonylag kedvező szinten való stabilizációja* (37 héten át). 2005 első felében a *baromfi-hús ára* 148 euró/100 kg-ról 160 euróra nőtt (37 hét alatt), ezután 143 euróra *csökkent*.

A juhhús-árak magas és viszonylag stabil szinten maradtak 2005-ben, immár az ötödik egymást követő évben. A nehézbarány-hús ára a 2004. évihez hasonló szinten (375 és 433 euró/100 kg) alakult, a könnyűé pedig többnyire az előző évi alatt maradt (505-640 euró/100 kg).

A tejárak 2004 után 2005-ben is magas szinten stabilizálódtak, a KAP-reform keretében bevezetett ártámogatás-csökkentés ugyanis nem azonnal fejté ki hatását. A vaj és a sovány tejpör belpiaci árai 2005 végén kissé csökkentek ugyan a felvásárlási árakhoz képest, de még így is mintegy 5%-kal felülmúlták azt. A tejporra is hasonló irányzat érvényesült. Ezzel szemben a sajtarak egész évben magas szinten maradtak.

9.2.3. Ráfordítási árak

A mezőgazdasági input anyagok és szolgáltatások árai a tagországok többségében nőttek (nominális értéken), különösen az energia- és a műtrágyaárak. A ráfordítási árak változásának mértéke országonként számottevően eltérő volt. A legnagyobb mértékben Lettországra (+14,8%), Ciprusra (11,6%), a legkevésbé Németországra (+0,4%), a Cseh Köztársaságra (+0,2%) és Olaszországra (+0,1%) emelkedtek az árak. Csak Portugáliában (-4,8%) és Magyarországra (-0,5%) mérséklődött az input-ár.

9.3. Jövedelem

Az Eurostat – az eredményszemléletű MSZR módszertan alapján számított – mezőgazdasági jövedelem adatai szerint 2005-ben *az előző évhez képest átlagosan 5,6%-kal mérséklődött a termelési tényezők reáljövedelme az EU-25-ben*. Csak 8 tagországban nőtt a jövedelem (a legerőteljesebben: Litvánia: +24,6%, Írország: +16,5%, Lettország: +13,1%, Cseh Köztársaság: +12,6%). 17 tagállamban viszont csökkent a jövedelem, közülük 5-ben 10%-nál nagyobb mértékben (Portugália: -12,0%, Szlovákia: -10,6%, Olaszország: -10,4%, Spanyolország: -10,3%, Franciaország: -10,1%) esett vissza.

A jövedelemcsökkenés fő tényezője a kibocsátott mennyiség előző évhez viszonyított számottevő visszaesése volt, különösen a gabonafélék, a gyümölcsök (főként a narancs és a citrom), a bor, a burgonya, valamint az olívaolaj esetében. A meredeken növekvő olajárak nyomában emelkedett az energia, a kenőanyagok, a műtrágyák, valamint a mezőgazdasági szolgáltatások ára. Mindezek ellenére a ráfordítási költségek reálértéken átlagosan 1,6%-kal csökkentek, a takarmányárak jelentős, továbbá a fajlagos felhasználás újbóli mérséklődése következtében.

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak létszáma becslések szerint *szérségszerű mértékben (2,3%-kal) csökkent az EU-ban*. A legnagyobb csökkenés a Cseh Köztársaságban (-8,5%), Litvániában (-5,0%) és Portugáliában (-4,4%) következett be, s csak Luxemburgban nőtt a létszám (+0,7%).

MELLÉKLETEK

1. melléklet: Az agrárgazdaság gazdasági környezete

Az elmúlt évben *folytatódott a gazdaság élénkülése, de a megelőző évinél mérsékeltebb volt a növekedés*. A magyarországi bruttó hazai termék (GDP) a 2004. évi 5,2%-kal szemben 2005-ben 4,1%-kal nőtt. *A magyar gazdaság fejlődése – lévén erősen nyitott gazdaság – fő vonalaiban összhangban állt a világ gazdasági irányzatokkal.*

A fejlett térségeket általában a növekedés lassulása jellemezte. *Az Egyesült Államokban a GDP 2005. évi növekedési üteme (3,5%)* kisebb volt, mint a 2004. évi (4,2%). *Az Európai Unió* gazdaságának fejlődési üteme továbbra is sokkal szerényebb mértékű, mint az amerikaié: *a GDP 2005-ben csupán 1,6%-kal bővült*, 0,8 százalékponttal kisebb mértékben, mint az előző évben. Az EU-n belül az euró-zónához tartozó országok növekedése változatlanul az uniós átlag alatt maradt. Magyarország fontosabb gazdasági partnerei közül Németország mindössze 1%-kal növelte gazdasági teljesítményét. Ausztriában valamivel az átlag felett (2% körüli mértékben) nőtt a GDP, Olaszországban pedig stagnált a gazdaság 2005-ben.

Az EU új tagországaiban a gazdaság 2005-ben továbbra is gyorsabban bővült, mint a régebbieken (EU-15). Közülük a három balti köztársaság növekedése kiemelkedően magas (10% körüli) volt, őket követi Szlovákia és Csehország 5% körüli növekedéssel. Szlovénia és Magyarország gazdasági teljesítménye közel azonos mértékű. Az új tagországok közül a legnagyobb gazdasági potenciált képviselő Lengyelország növekedése 3%-ra esett vissza.

Magyarországon az elért növekmény kizárólag a termelékenység javulásán alapult, a foglalkoztatottak száma ugyanis lényegében változatlan maradt. A gazdasági növekedést keresleti oldalról a beruházás és az export fejlődése alapozta meg. A fogyasztói kereslet lassabban nőtt mint a GDP. Az éven belül leírt fejlődési pálya sem tért el lényegesen a globális folyamatoktól: az év utolsó három hónapjában érdemben lassult a GDP növekedési üteme.

A hazai beruházások 2005. évi 6,4%-os növekedési üteme szerényebb az előző évinél (8%), az utolsó negyedévben pedig számottevően maradt el a korábbitól. *A beruházások szerkezetében tovább nőtt az infrastrukturális fejlesztések aránya,* főként az autópálya- és az útépitésekkel összefüggésben. Az ilyen típusú fejlesztések a szállítás, távközlés gazdasági ágban jelennek meg, ahol a 2004. évi 32%-os növekedés után ismét ilyen mértékben (33%-kal) emelkedett a beruházási teljesítmény. A feldolgozóiparban a 2003. és 2004. évi magas (15%-os) értéket 2005-ben csupán szerény ütemű (2,4%-os) beruházási bővülés követte. A mezőgazdasági beruházások az előző évi csaknem 25%-os visszaeséssel szemben 4,6%-kal nőttek.

A külkereskedelmi termékforgalom 2003-ban kezdődő és 2004-ben tetőző dinamikus növekedése – a nemzetközi konjunktúra gyengülésével párhuzamosan – 2005-ben szintén lassult, *mind az export, mind az import mérsékeltebben*

emelkedett mint egy évvel korábban. Az importdinamikát meghaladó exportbővülés következtében **a külkereskedelmi deficit** a 2004. évi héttizedére **csökkent**, a hiány exporthoz viszonyított nagysága pedig a 2004. évi 8,8%-ról 5,8%-ra mérséklődött. A forgalom növekedésének mérséklődése elsősorban a legnagyobb forgalmat adó gépek és szállítóeszközök árufőcsoport forgalomváltozásából ered. **A külkereskedelmi cserearányok romlásának mértéke az előző években kimutatott 0,5-0,7%-ról 2%-ra nőtt**, nagyrészt az energiaárak folytatódó emelkedésének következtében.

Az Eurostat adatai szerint az EU tagországai egymás közötti forgalma – folyó áron, euróban számolva – 5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az unión kívüli országokkal folytatott külkereskedelemben 10%-kal nőtt az export, 10%-kal az import.

A GDP dinamikáját termelési oldalról kedvezően befolyásolta, hogy a 2003-ban megindult **ipari konjunktúra** 2005-ben is folytatódott – csökkenő ipari foglalkoztatottsággal és számottevően növekvő termelékenységgel. Az elmúlt évekhez képest jelentős változás: a bővülő értékesítés nemcsak az exportra, hanem az előző években lényegében stagnáló belföldi kereslet emelkedésére is támaszkodhatott. Az összes ipari értékesítés több mint felét kitevő export volumene 11%-kal, a belföldi értékesítésé pedig 4,4%-kal nőtt, részben a kisvállalkozások megugró belföldi eladásai nyomán.

A **feldolgozóipari** termelés közel felét, az export kétharmadát adó két ágazat – a villamosgép- és műszergyártás és a járműgyártás – jóval átlag feletti termelésnövekedése volt az ipari növekedés forrása. Az **építőanyag-iparban** a termelés a két gépipari ágazaténál is nagyobb ütemben bővült. A feldolgozóipar 14 ágazata közül a kohászatban, az élelmiszeriparban és két könnyűipari ágazatban csökkent a termelés.

Az élelmiszeripar termelése 4,4%-kal maradt el az előző évitől. Ennek háttérében a hazai eladások mérséklődése áll, miközben a külpiaci értékesítés volumene nőtt.

A 250 főnél többet foglalkoztató nagyvállalatok termelése átlag feletti mértékben bővült, teljes egészében a növekvő export alapján. A kisvállalkozásoknál viszont a bővülés egésze a belföldet szolgálta. A közepes vállalkozások – kiegyenlítettebb belföldi és külföldi értékesítési dinamikával – a kisvállalkozásokéhoz hasonló növekedést értek el.

A mezőgazdaság teljesítményét az előző év nagymértékben befolyásolta, 2004-ben ugyanis kiugróan jók voltak a terméseredmények a növénytermesztésben (különösen a kalászos gabonák esetében). 2005-ben azonban **a mezőgazdaság bruttó kibocsátása 9,4%-kal csökkent** – az állattenyésztési ágazatban ennél kisebb (5,4%), a növénytermesztésben pedig ennél nagyobb (11,6%) mértékben –, amely azonban még így is nagyobb volt, mint a 2004-et megelőző években. A két ágazat bruttó kibocsátása közötti különbséghez hasonló eltérés volt megfigyelhető a termékek felvásárlásában is (növénytermesztési és kertészeti termékek: -10%, élő állatok és

állati termékek: -6%). *A mezőgazdasági termékek felvásárlása összességében 7,6%-kal visszaesett.*

A mezőgazdasági termelői árak az előző évi csökkenés után valamelyest (0,7%-kal) emelkedtek, a ráfordítások árszínvonala pedig – a korábbi folyamatos növekedés után – csekély mértékben (0,5%-kal) mérséklődött. Ez némileg javított a termelés jövedelmezőségén.

A fogyasztói árak a 2004. évi 6,8% után 2005-ben csupán 3,6%-kal nőttek. Ez a növekedés az utóbbi 30 év legalacsonyabb inflációs rátája. Ellentétes irányú hatást fejtett ki viszont az olajárak számottevő növekedése, amely nemcsak közvetlenül az üzemanyagok és a háztartási energia áremelkedése révén, hanem közvetve – az ipari termelői árakon és a behozatali árakon keresztül – is növelte a fogyasztói árakat.

A 2005-ben közel 50%-kal emelkedő olajárak az EU-ban is éreztették hatásukat. Az EU-25-ben az előző évinél 0,2 százalékponttal gyorsabban (2,2%-kal) emelkedtek a fogyasztói árak, szinte teljes egészében az olajár-növekedés szerteágazó hatásaival összefüggésben (az energiaárak változása nélkül mért infláció ugyanis 1,4% volt, alacsonyabb az előző évinél).

A kiskereskedelmi forgalom volumene 5,5%-kal bővült 2005-ben. Ez az ütem némileg kisebb, mint az előző évi (5,8%), lényegében tehát folytatódott az akkor lelassult növekedés. *Az élelmiszer-kereskedelmi forgalom növekedése – az előző két évhez hasonlóan – elmaradt a nem élelmiszer-termékek forgalmáétól,* s még ennél is kisebb mértékben nőtt a kiskereskedelmi forgalomba be nem számított jármű- és üzemanyag-kereskedelem.

Az EU-25-ben – egy hónap kivételével – minden hónapban mérsékelten nőtt a kiskereskedelmi forgalom az előző év azonos időszakához képest. A növekedés mértéke 0,8 és 2,4% között ingadozott, éves szinten pedig az Eurostat 1,5 és 2% közé teszi a forgalommnövekedést (előzetes adat).

2005-ben a munkaerő-piacot a kínálat bővülése és a kereslet stagnálása jellemezte. A gazdaságilag inaktívak közül *52 ezerrel többen léptek be a munkaerő-piacra, mint amennyien elhagyták azt.* A munkaerő-kereslet azonban nem nőtt ezzel párhuzamosan, így ők szinte teljes egészében a munkanélküliek számát gyarapították. Mindezek következtében – a korábbi éveknél nagyobb aktivitási arány ellenére – *a munkanélküliségi ráta a 2004. évi 6,1%-ról 7,2%-ra emelkedett.* A foglalkoztatottak száma az éven belül kissé növekedett ugyan, éves átlagban azonban nem változott 2004-hez képest. Európai összehasonlításban pedig változatlanul alacsonynak számít. A költségvetési szférában, valamint a feldolgozóiparban és *a mezőgazdaságban csökkent a foglalkoztatottság,* amelyet az építőipar és egyes szolgáltató ágazatok által támasztott bővülő munkaerő-kereslet éppen csak ellensúlyozni tudott.

Az EU-ban a 2004. évi 9,1%-ról 8,7%-ra mérséklődött a munkanélküliségi ráta annak ellenére, hogy Németország és Franciaország nem tudta csökkenteni

9,5%-os munkanélküliségi szintjét. Csökkent viszont a munkanélküliség Csehországban, valamint a rendkívül magas rátájú Lengyelországban és Szlovákiában.

A 2004-es alacsony bérdinamikát – kissé csökkenő nettó reálkeresetet – **2005-ben** élénk keresetnövekedés követte: **a nettó reálkereset 6,3%-kal nőtt**. A költségvetésben dolgozók keresetének emelkedése 2005-ben meghaladta a magánszférában dolgozókéét. A két év közötti keresetnövekedési ütemkülönbség, valamint az éveken belül a versenyszféra és a költségvetési ágazatok bérdinamikája közötti különbség jelentős részben abból fakad, hogy a költségvetésben az egyhavi különjuttatás kifizetését 2004. decemberéről egységesen 2005. januárjára ütemezték át. A különjuttatások, prémiumok nélkül számított keresetindex lényegében megegyezik a két szférában.

Az államháztartás – helyi önkormányzatok nélküli – **hiánya** a Pénzügyminisztérium előzetes pénzforgalmi adatai szerint 2005-ben 984 milliárd Ft volt, **az egy évvel korábbinál 301 milliárd Ft-tal kisebb**. A csökkenés a központi költségvetésben ment végbe, ahol a hiány a 2004. évinél 345 milliárd Ft-tal kevesebbet tett ki (részben egyszeri, nagy összegű befizetéseknek köszönhetően). **A társadalombiztosítási alapok hiánya viszont 47 milliárd Ft-tal nőtt az előző évhez képest**. **A központi költségvetés bruttó adósságállománya** december végén **12,7 billió Ft volt, egy év alatt mintegy 10%-kal emelkedett**. (2006 januárjában az államháztartás helyi önkormányzatok nélküli hiánya 140 milliárd Ft-ot tett ki, 58 milliárd Ft-tal kevesebbet, mint egy évvel korábban.)

2. melléklet Termelőeszköz-felhasználás

2005-ben a *mezőgazdasági termelőeszközök kereskedelme az elmúlt évhez viszonyítva* – folyó áron – *10,4%-kal nőtt*. Ezen belül az *értékesített mezőgazdasági gépek értéke* az AKI által megfigyelt körben dinamikusán (*61,5%-kal*), az *alkatrészeké* csupán *6,9%-kal bővült*. Ezzel szemben a *műtrágya-forgalom 12,7%-kal*, a *növényvédő szereké 4,1%-kal*, a *műszaki áruké* pedig *0,2%-kal csökkent*.

1. táblázat

Az összes forgalmazó szervezet termelőeszköz-értékesítése

(milliárd Ft)

Megnevezés	2004	2005	2005/2004 %
Mezőgazdasági gép (használt nélkül)	42,5	68,7	161,5
Alkatrész	16,1	17,2	106,9
Műszaki áru	1,4	1,4	99,8
Műtrágya	53,4	46,6	87,3
Növényvédő szer (alapanyag nélkül)	60,1	57,7	95,9
Összes termék	173,5	191,6	110,4

Forrás: AKI

A forgalmazói szervezeteknél a 2005 végén rendelkezésre álló zárókészletek értéke az alábbiak szerint alakult:

- 13,3 milliárd Ft értékű mezőgazdasági gép,
- 7,3 milliárd Ft értékű alkatrész,
- 0,5 milliárd Ft értékű műszaki áru,
- 10,2 milliárd Ft értékű műtrágya,
- 7,1 milliárd Ft értékű növényvédő szer.

Az összes készlet csökkent 2004-hez képest.

Az értékesített műtrágya összes hatóanyag-mennyisége (392162 hatóanyag-tonna) 13,5%-kal maradt el az előző évitől. Ezen belül 11,3%-kal csökkent a forgalmazott nitrogén-hatóanyag mennyisége, 18,7%-kal a foszforé, s 16,5%-kal a káliumé.

Műtrágya-felhasználás

Megnevezés	2004	2005
Értékesített műtrágya, hatóanyagban (ezer t)*	453	392
Ebből: Nitrogén	293	260
Foszfor	75	61
Kálium	85	71
Egy hektár mezőgazdasági területre kijuttatott hatóanyag (kg)	77	67
Egy hektár szántó-, kert-, gyümölcsös és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag (kg)	94	82

*A mezőgazdasági termelőeszköz-kereskedelmi szervezetek közvetlen értékesítése a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás részére.

Forrás: AKI

Az egy hektár mezőgazdasági területre, illetve szántó-, kert-, gyümölcsös- és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag mennyisége csökkent az előző évhez képest (13, illetve 12,8%-kal).

A műtrágya-felhasználás visszaesésében a műtrágya-árak növekedése is szerepet játszott. 2005-ben a nitrogén-műtrágyák 2,9%-kal, a foszfor-műtrágyák 3,1%-kal, a kálium-műtrágyák 17,5%-kal, az összetett műtrágyák pedig 3,3%-kal kerültek többre, mint az előző évben.

Talajvédelmi és élelmiszerbiztonsági szempontból fontos tényező a műtrágyák nehézfém-tartalma. Elsősorban a foszfor-műtrágyák kadmium-tartalma okozhat gondokat. Sajnálatos, hogy a műtrágyákról szóló 2003/2003 EK-rendelet értelmében azok a foszfor-műtrágyák is felhasználhatók Magyarországon, amelyek nagy mennyiségben tartalmazzak kadmiumot. Ez az EK-rendelet nem határoz meg határértéket a műtrágyák nehézfém-tartalmára, ezért a hatóság kezében nincs szankcionálási lehetőség.

A Növény- és Talajvédelmi Szolgálat laboratóriumaiban 2005-ben is folytatódott a műtrágyák hatósági ellenőrzése. A 2004. évinél kevesebb műtrágyát (154) vizsgáltak meg. A vizsgálati eredmények szerint *a műtrágyák hatóanyag-tartalma megfelel a gyártók által garantált értéknek*. A foszfor-műtrágyák kadmium-tartalma a vizsgált minták 18%-ában haladta meg a magyarországi nem EK-műtrágyákra előírt határértéket. Ebből kiindulva továbbra is törekednünk kell arra, hogy az Európai Bizottságnál érvényt szerezzünk annak a korábbi magyarországi álláspontnak: az EK-rendeletben meg kell határozni a minél alacsonyabb kadmium-határértéket – a talajok tisztaságának és az élelmiszerek biztonságának védelme érdekében.

3. melléklet: Növényvédőszer-felhasználás, növényvédelem, állategészségügy és állatvédelem

1. Növényvédőszer-felhasználás, növényvédelem

2005-ben 19352 tonna növényvédő szert értékesítettek, 57,0 milliárd Ft értékben. Az értékesített mennyiség **2,7%-kal elmaradt a 2004. évitől**. A forgalomnak mennyiségben a 43%-át (8275 tonna), értékben pedig több, mint a felét (31,3 milliárd Ft) a herbicidek tették ki. Rovarölő szerekből 3047 tonnát (7,6 milliárd Ft), gombaölő szerekből 5223 tonnát (15,5 milliárd Ft), egyéb készítményekből pedig 2807 tonnát (2,7 milliárd Ft) forgalmaztak.

A növényvédelem helyzetét jelentősen befolyásolja az időjárás alakulása. A tenyészidőszakot átlag körüli hőmérsékleti értékek jellemezték, míg csapadékból átlag feletti mennyiség hullott. Ez kedvezett a növények fejlődésének. Jó volt a termés a kalászosokból és a kapásnövényekből. Több kultúrában azonban (napraforgó, cukorrépa) a nyár végére – a preemergens gyomirtási technológiák alkalmazása ellenére – erőteljes gyomosodást lehetett tapasztalni. Ez a parlagfű elleni védekezést is nehezítette, a tarlókon ugyanis több hullámban, rendkívül gyorsan kikelt a gyom. Az időjárás elsősorban a növényi kórokozóknak kedvezett, több kultúrában járványveszélyes helyzet alakult ki. Ez meghatározta a védekezések irányát és gyakoriságát.

A növények és a növényi termékek **export** folyamatában a **berakóhelyeken 55394 tételt, a határállomásokon 144 tételt vizsgáltak meg**, közülük **11 küldemény nem felelt meg** az importáló ország növény-egészségügyi előírásainak. Az importküldemények ellenőrzésekor a határon 17817, belföldi területen 199 tételt vizsgáltak meg. Visszautasítás 181 esetben volt.

Összesen **49589 hektáron volt hatósági termőhelyi szemle**, több, mint kétharmad részben (33960 ha) vetőmag-előállító területen. További szemleterületek a következők voltak: egyéb növények szaporítása (15168 ha), vetőburgonya (461 ha).

Zárlati károsítók előfordulása miatt **96 esetben rendeltek el növény-egészségügyi zárlatot** (főként a kukoricabogár, a burgonya-fonalféreg, a stolbur mikoplazma és a burgonya baktériumos barna rothadása elleni védekezésként). **Kötelező növényvédelmi eljárás alkalmazásának elrendelésére 28, növény vagy növényi termék megsemmisítésére pedig 23 alkalommal volt szükség**. Zárlati károsító fertőzése miatt elrendelt megsemmisítés (a burgonya 2004. évi *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* fertőzésével összefüggésben) részleges kártalanítása címén mintegy 20 millió Ft-ot fizettek ki.

Faiskolákat (illetve lerakatokat) **1569 esetben ellenőriztek**, amelyek során **123 esetben hoztak hatósági intézkedést**.

A raktározott termények esetében a 2850 ellenőrzött egységben megvizsgált mennyiség 3,9 millió tonnát tett ki. Fertőzöttség miatt 105 alkalommal kellett hatóságilag intézkedni.

A növényvédelmi felügyeleti hatósági tevékenység keretében ***a megyei szolgálatok összesen 7964 védekezési felszólítást adtak ki***, döntően (6144) gyomirtáshoz kapcsolódóan. ***Növényvédelmi bírságot 10626 esetben szabtak ki*** (10461-et gyomirtás elmulasztása miatt), ***csaknem 365 millió Ft összegben***. Ezen belül a növény- és talajvédelmi szolgálatok külterületen 6202 esetben (összesen 9742 hektárra) rendeltek el közérdekű védekezést (parlagfű-mentesítés). ***A parlagfű-fertőzés miatt 6211 alkalommal kiszabott bírság*** (9869 hektárra) ***218,6 millió Ft-ot tett ki***.

A felszíni víz-monitoring vizsgálati program kapcsán az analitikai laboratóriumok 69 vízmintában 2094 vizsgálatot végeztek el. A felszín alatti vizek növényvédőszer-koncentrációjának vizsgálatokor a TIM-pontokhoz (Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszer) kapcsolódó figyelő-kutakból 137, egyéb környezetvédelmi vizsgálatokban pedig 51 mintát (talaj és más) analizáltak.

A növényvédőszerek minőségét vizsgáló két minősítő laboratórium (Fejér és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) 2005-ben 690 tételt vizsgált meg (több, mint 46000 tonna anyag) Az 11362 minta mintegy ***10%-a kifogásolható volt***. A minőségi kifogások elsősorban a termékek fizikai tulajdonságait (lebegőképesség, hatóanyag-tartalom, emulzió-stabilitás), illetve a csomagoló-burkolat címkéjét érintették. Több esetben termékhamisítást állapítottak meg. Elsősorban termésmenvelő anyagok használatából eredő szennyeződések kimutatására 5 speciális laboratóriumban végeztek rendszeres vizsgálatot, főleg talajból, illetve növényekből is.

2. Állategészségügy és állatvédelem

2005-ben fogadták el az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI. törvényt, amely bevezeti a jogosult állatorvos intézményét, továbbá felhatalmazza a Kormányt, hogy rendeletben állapítsa meg a jogosult állatorvos hatáskörét és működésének részletes szabályait. E felhatalmazással összhangban a rendelet egyes állami és hatósági állategészségügyi feladatok ellátására vonatkozó előírásokat tartalmaz. A rendelet azonban nem érinti a magán-állatorvosi tevékenységet, ezt ugyanis a Magyar Állatorvosi Kamaráról, valamint a magán-állatorvosi tevékenység gyakorlásáról szóló 1995. évi XCIV. törvény szabályozza.

A jogosult állatorvos intézménye bevezetésének elsődleges célja: egyes állami feladatok elvégzésekor a kétszemélyes ügyintézés (magán- és hatósági állatorvos) egyszemélyessé váljon (jogosult állatorvos). Ezzel egyrészt az állattartók és az élelmiszeripari vállalkozók számára egyszerűbbé és átláthatóbbá válik ügyeik intézése, valamint a jogszabályi kötelezettségeknek való megfelelés, másrészt az állami, hatósági feladatok ellátása költségkímélőbb módon valósul meg, s egyúttal – a mai társadalmi igényeknek megfelelően – pártatlanná válik a hatósági állatorvosi ellenőrzés.

A rendelet lehetőséget teremt valamennyi – az előírt feltételeket teljesítő – állatorvosnak arra, hogy jogosult állatorvosi tevékenységet folytathasson. Így az állami teendőket helyben, egyszerűbben lehet elintézni. A rendelet a feladat elvégzéséért a jogosult állatorvosnak járó díjazás alapelveit is meghatározza. Ugyanakkor – a szubszidiaritás elveit is figyelembe véve – az egyes állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomások igazgató-főállatorvosainak kötelezettségévé és felelősségévé válik a rendszer helyi szintű, a gyakorlati élet kívánalmainak megfelelő kiépítése. Ennek háttérében az áll, hogy a jelenleg hatályos törvényi rendelkezések értelmében az állami és hatósági állategészségügyi feladatok összehangolt – teljes területi és időbeli lefedettséget megteremtő – ellátásának megszervezése az állam érdeke és feladata.

2005. évben az állategészségüghöz kapcsolódó jogalkotási tevékenység az alábbi jogszabályokra terjedt ki:

- a ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésről szóló 23/2005. (III. 23.) FVM-rendelet, amely felváltotta a 71/2002. (VIII. 15) FVM-rendeletet és átveszi az EU 85/2003/EK irányelvében foglalt új szabályokat;
- a vadon élő állat és a tenyésztett vad elejtéséről, húsvizsgálatáról és forgalmáról, valamint a házinyúl húsvizsgálatáról szóló 9/2002. (I. 23.) FVM-rendelet módosításáról szóló 7/2005. FVM-rendelet, amely egyúttal a vaddisznók sertéspestis-fertőzöttségének felderítésére irányuló szűrővizsgálatok jogszabályi alapját is módosította;
- az állategészségügről szóló 2005. évi CLXXVI. törvény, amely felváltotta az állategészségügről szóló 1995. évi XCI. törvényt.

A járványügyi ellenőrzési tevékenység fő pillérei a következők:

- E tevékenység magában foglalja a járványvédelmi feltételek meglétére vonatkozó, illetve az egyes betegségek elleni védekezéssel kapcsolatos ellenőrzéseket, valamint az esetleges hiányosságok utóellenőrzését, a bejelentendő állatbetegségekkel kapcsolatos céllenőrzéseket.
- Valamennyi nagy létszámú állattartó telepet évente legalább egyszer, szarvasmarhák esetén legalább kétszer ellenőriz az állategészségügyi szolgálat. Kis létszámú állattartó telepeken (háztáji udvarok) – azok nagy száma miatt – az ellenőrzés szűrőpróbaszerű, de szarvasmarhák esetében évente egy alkalommal minden állományt (gyakorlatilag minden állatot) – a gümőkór felderítésére irányuló vizsgálatokkal együtt – ellenőriz a szolgálat.
- Az állategészségügyi szolgálat feladata az egyes állatfajok egyedi nyilvántartási és azonosítási rendszerével (ENAR) összefüggő ellenőrzés. Ez a szarvasmarhákra vonatkozóan a központi adatbázisban nyilvántartott tenyészetek 10%-ára terjed ki.

A hatósági ellenőrzés 2005-ben – a jogszabályok és a belső utasítások szerint előírt módon – az állatvédelem által jogszabályokkal lefedett valamennyi

részterületre kiterjedt. ***Az Állami Állategészségügyi Szolgálat hatósági állatorvosai mintegy 220000 esetben végeztek állatjóléti célú helyszíni ellenőrzést.***

Az FVO (az EU Élelmiszer- és Állategészségügyi Hivatala) 2005-ben is teljes körűen megvizsgálta a magyarországi állatvédelem hatósági felügyeleti és ellenőrzési tevékenységét. Alapvető kifogás nem merült fel.

4. melléklet: Élelmiszer-higiénia, élelmiszer- és takarmány-biztonság és -minőség

Az FVM szakemberei 2005-ben is részt vettek az élelmiszer-higiéniai és az élelmiszerbiztonsági területeket érintő jogalkotásban, jogalkalmazásban. 2006. január 1-én hatályba lépett az élelmiszerek higiéniájáról szóló 852/2004/EK-, az állati eredetű élelmiszerek különleges szabályairól szóló 853/2004/EK-, az emberi fogyasztásra szánt állati eredetű termékek hatósági ellenőrzésének megszervezésére vonatkozó – különleges szabályok megállapításáról szóló – 854/2004/EK- („higiéniai csomag”), valamint a takarmány- és élelmiszerjog előírásainak, továbbá az állat-egészségügyi és az állatok kíméletére vonatkozó szabályoknak való megfelelés hatósági ellenőrzéséről szóló 882/2004/EK-rendelet.

Az alábbi területeken történtek kiemelt ellenőrzések:

- Az élelmiszer-ellenőrző hatóságok 2005. húsvétjától három alkalommal **ellenőrizték** átfogóan **a nagy áruházláncokat és azok logisztikai központjait** (hús- és tejkészítmények, zöldségek, hal- és baromfi-hús, tojás, üdítőitalok, ásványvizek, bor).
- **34 kereskedelmi egységben 1163200 tojást kivontak a forgalomból. 430 üdítőital- és ásványvíz-mintából 57 minőségi hibás volt, a vásárlókat megtévesztő jelölést pedig 54 esetben találtak az ellenőrök.**
- **Élelmiszer-higiéniai és -biztonsági szempontból súlyosabb hiányosságok miatt 34 esetben felfüggesztették a forgalmazást, 54 esetben elkobozták a terméket.**
- **Borellenőrzéskor 34 esetben szabtak ki minőségvédelmi bírságot, összesen 2759500 Ft értékben.**
- Mikotoxin-szennyezettség miatt **403 kg spanyol származású szennyezett paprikaőrleményt kivontak a forgalomból, 1000 kg szlovák eredetű fűszerpaprika-őrleményt pedig visszaszállítottak Szlovákiába.**
- **Más tagállamban szabálytalanul előállított 250000 liter 2,8%-os UHT-tejet visszagyűjtöttek.**

Fogyaszthatósági döntés 4263752 **emlősállatról** született, ebből **fogyasztásra alkalmatlan volt 13564 (0,3%)**. A megvizsgált 199897 tonna **baromfi mintegy 2,9 százaléka (5780 tonna) volt fogyasztásra alkalmatlan. Minőségügyi ellenőrzésre 21011 alkalommal került sor, és 3276 esetben merült fel minőségügyi kifogás.** Ezek miatt 3538,5 tonna terméket semmisítettek meg.

A 2005. évi laboratóriumi vizsgálatok a következők szerint alakultak:

	Mintaszám	Kifogás, %
Mikrobiológiai vizsgálat	696 780	6,2
Maradékanyag-vizsgálat	128 273	<1,0
Minőségügyi vizsgálat	72 446	15,6
Radiológiai vizsgálat	13 046	0

2005-ben módosították a takarmányok előállításáról, forgalomba hozataláról és felhasználásáról szóló 2001. évi CXIX törvényt (2005. évi CLIX tv.) és hatályba lépett az 52/2005. (VI. 4.) FVM-rendelet a takarmányok harmadik országból való behozataláról. 2005-ben 11528 esetben került sor takarmány-ellenőrzésre. Az ellenőrzések során 2555 előállító üzemet, 5713 forgalmazóhelyet, 3026 takarmány-felhasználó mezőgazdasági üzemet, 234 takarmányraktárat ellenőriztek a takarmány-felügyelők. Az ellenőrzések több mint 5 millió tonna takarmányra terjedtek ki. Az ellenőrzések során 6601 db hatósági mintát küldtek az ellenőrök laboratóriumi vizsgálatra. A vett mintákból 25503 vizsgálatot végeztek el az erre kijelölt laboratóriumok. A vizsgálatok közül 11183 a biztonsági értékekre, míg 14320 az előállító által garantált minőségi értékekre irányult. Az ellenőrzések és a vizsgálatok következményeként 1460 esetben került sor hatósági szankcionálásra.

Magyarországon a zöldség-gyümölcs ellenőrzési rendszer több mint egy évtized alatt, folyamatosan épült ki. 2005-ben – az EU-csatlakozás utáni tapasztalatok alapján – módosult az élelmiszer- és a növényvédelmi törvény. Ennek megfelelően **2005. júliusától a zöldségek és gyümölcsök minőségét a növényvédelmi igazgatás szervezetének keretében működő Zöldség-Gyümölcs Minőségellenőrzési Szolgálat ellenőrzi.** Ezzel egyidejűleg a növényvédelmi hatóság az általános élelmiszer-ellenőrzéssel járó jogosítványokat is megkapta, s így jelentősen bővült intézkedési jogköre. Az élelmiszer-ellenőrzés feladatainak megosztásáról szóló kormányrendelet azonban a feladatokat is bővítette: a klasszikus növényvédőszer-maradék vizsgálatokat a feldolgozott növényi eredetű élelmiszerekre is kiterjesztette. Ez viszont növeli a laboratóriumi vizsgálatokhoz szükséges források iránti igényt.

A Növény-és Talajvédelmi Szolgálat az éves feladattervnek, valamint a Kormány „100 Lépés Programjában” és az Agrár-megállapodásban meghatározott feladatoknak megfelelően 2005-ben is elvégezte a növényvédő szerek hatóanyag-maradékára és a terméknövelő anyagokból származó toxikus vegyianyag-tartalomra vonatkozó **élelmiszerbiztonsági** vizsgálatokat.

Ennek során 3693 hatósági minta (fel nem dolgozott mezőgazdasági termés) analízisére került sor (2069 hazai, 1624 import minta). A hazai (piaci, termőhelyi és export-) **minták 62,3%-a nem tartalmazott kimutatható mennyiségben szermaradékokat. Határérték feletti mennyiségben mért szermaradék-tartalom miatt a minták 1,2%-a, nem engedélyezett növényvédő szer használata miatt pedig 0,3%-a volt kifogásolható.**

74 import mintában (4,6%) mértek megengedett határérték feletti szermaradékot, míg a minták 38%-ában nem volt kimutatható növényvédőszer-hatóanyag. A minták közel 70 %-a származott unión kívüli országból.

Összességében a növényvédelmi hatóság feladatainak kiterjesztése – a hozzá kapcsolódó szervezeti átcsoportosításokkal – a központilag elrendelt létszámcsökkentés ellenére hatékonyabbá tette a hatóság tevékenységét. A pozitív hatás elsősorban a két határellenőrzési ponton lezajló zöldség-gyümölcs ellenőrzés eredményeiben mutatkozott meg. 2004-ben még csak 2854 importtételt, 2005-ben azonban már 21561 – a harmadik országokból az EU-ba irányuló – zöldség-gyümölcs tételt vizsgáltak meg.

A többségében importtermék-vizsgálatkor felfedett leggyakoribb gond a rothadt, romló-hibás, továbbá felületi héjhibás termék, illetve a nem megfelelően jelölt áru volt. Az ellenőrök az előírt minimum-követelményeknek sem megfelelő áru forgalmazását megtiltották, illetve a jelölést kijavították. A jelölési hiányosság nem látszik ugyan súlyosnak, a származási ország kötelező jelölésének elmulasztása azonban – a nyomon követhetőséghez kapcsolódóan – már élelmiszerbiztonsági kérdés is lehet. Valamennyi kifogásolt esetben kiszabták a törvény szerinti minőségvédelmi bírságot.

5. melléklet: Mezőgazdasági vízgazdálkodás

A mezőgazdasági vízgazdálkodási program kiemelt célja a mezőgazdasági termelés és a települések biztonságának megteremtése, beleértve egyrészt a szükség szerinti belvízmentesítést, másrészt aszályos időszakban a vízpótlást. A belvízvédekezést a nagy mennyiségű csapadékon kívül az árvíz jelenléte is szükségessé teheti, a gravitációs kivezetési lehetőség megszűnése miatt ugyanis a szivattyútelepeket üzemeltetni kell.

Magyarország síkvidéki területét 85 belvízrendszer fedi le, amelyek térbeli lehatárolása eltér a közigazgatási határoktól, s amelyek nagy térségekben egységes kezelést (fejlesztést, fenntartást, üzemeltetést, szabályozást) igényelnek.

Az FVM az alábbi két forrásból valósította meg 2005. évi vízgazdálkodási feladatait:

- Az FVM fejezeti kezelésű költségvetéséből a „Vízügyi feladatok támogatása” előirányzat;
- Uniós forrás (Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program, AVOP).

A „Vízügyi feladatok támogatása” fejezeti kezelésű előirányzat 2005. évi keretösszege 202 millió Ft volt. A 2005. évi tavaszi belvízvédekezés finanszírozásához a Kormány 480 millió Ft-nyi forráskiegészítésről döntött, összesen tehát 682 millió Ft állt rendelkezésre.

E keretösszeg az alábbi célok megvalósítását segítette elő:

- 118 – FVM-hivatali kezelésben lévő – állami tulajdonú szivattyútelep üzemben tartási és készenlétben tartási működési költségének (energia, személyi, dologi) fedezete a védekezésen kívüli időszakban, normál üzemmód esetén;
- rendkívüli vízkáresemények fedezete, a forgalomképes állami tulajdonú szivattyútelepeken végzett pontszerű belvízvédekezés (szivattyúzás) költségeinek fedezete;
- vizek és vízilétesítmények működőképességének biztonsága és a vizek szabályozott el- illetve odavezetése érdekében szükséges tervszerű, folyamatos karbantartás;
- újonnan alapított vízgazdálkodási társulatok induló támogatása.

Mezőgazdasági célú vízgazdálkodással kapcsolatos beruházási feladatok támogatását is tartalmazza az AVOP-nak a mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra-fejlesztése című intézkedése. Ezen belül a Vízkárelhárítás önkormányzati és/vagy magántulajdonban lévő létesítményeinek kollektív beruházásai támogatási forrás szolgálja a vízkárelhárítási létesítmények beruházását. E támogatás igénybevételére az önkormányzatok és a gazdálkodó tulajdonosok jogosultak. A cél: új, közhasznú vízilétesítmények létrehozása és a meglévő művek teljesítőképességének növelése, (rekonstrukció) annak érdekében, hogy csökkenjenek a vizek által a gazdálkodóknak

közvetlenül okozott károk, a vizek és a hozzájuk kapcsolódó vizes élőhelyek pedig jó ökológiai állapotban legyenek.

A 2004-2006. közötti időszakra rendelkezésre álló forrás – öntözőrendszerek fejlesztésére és vízkárelhárításra együttesen – mintegy 3,7 milliárd Ft-ot tesz ki. ***Vízkárelhárítási létesítmények beruházására 2005 végéig 22 pályázat érkezett be, 943 millió Ft támogatási igénnyel. Ebből 19 szerződést kötöttek meg, 759 millió Ft értékben.***

6. melléklet: Talajvédelem, környezetvédelem, ökológiai gazdálkodás

1. Talajvédelem

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezésével szembeni védelemről szóló 49/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet (az ún. nitrátrendelet) felülvizsgálata szerepelt a Kormány 2005. évi 100 Lépés Programjában. A nitrátrendeletet azért kellett felülvizsgálni, mert a szabályozás az EU-ban alkalmazottnál szigorúbb környezetvédelmi, trágyakezelési szabályokat is tartalmazott.

Az új nitrátrendelet a trágyatárolók megépítésének a határidejét 2005. december 31-ről 2009-re módosította. Ez az új határidő elsősorban a hígtrágyás telepeket érinti. Az almos technológiával üzemelő telepek esetében az első határidő – a szigetelt trágyatároló megépítésére – 2013 lesz. A nagyméretű baromfi- (40000 férőhely feletti) és sertéstelepek (2000 férőhely, vagy 750 koca feletti) szigetelt trágyatárolóinak megépítésére vonatkozó 2007. október 31-i határidőt az egységes környezethasználati engedélyezési eljárást szabályozó új rendelet [314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet] is tartalmazza. Az itt meghatározott határidő módosítására nem volt lehetőség, ez a határidő ugyanis valamennyi tagállamra vonatkozik (EU-előírás). Az egységes környezethasználati engedélyt pedig csak akkor adja meg a környezetvédelmi hatóság, ha egyéb feltételek (pl. szennyvízkezelés, légszűrők, stb.) teljesülése mellett a szigetelt trágyatárolók is megépülnek. Erre a kérdéskörre akkor célszerű visszatérni, amikor az 1698/2005/EK-rendeletben meghatározott – az EMVA-ból (Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap) finanszírozott – vidékfejlesztési támogatások magyarországi bevezetését szabályozzuk, az EK-rendelet ugyanis a támogatás igénybevétele esetén 3 év türelmi időt tesz lehetővé.

A gazdálkodók helyzetét megkönnyíti, hogy az új nitrátrendelet szerint a 2005-ben kapott környezetvédelmi hatósági határozat is módosítható az új határidőkre, a gazdálkodó kérelme alapján. Erre az új rendelet hatályba lépésétől számítva 60 nap áll rendelkezésre. A határozat módosításáért nem kell igazgatási szolgáltatási díjat fizetni. A 49/2001. (IV. 3.) Korm. rendeletben meghatározott „Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat” szabályai és az adatszolgáltatási kötelezettség egyelőre hatályban maradnak.

Annak érdekében, hogy a nitrát-érzékeny területekre meghatározott kötelezettségek csak a ténylegesen érzékeny területeket érintsék, szükséges e területek MePAR-blokk (Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer) szintű meghatározása. A munka megkezdődött, amelynek végeztével (FVM) miniszteri rendelet fogja kihirdetni a blokk-azonosítókat.

A Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszer (TIM) üzemeltetése évek óta a Növény- és Talajvédelmi Szolgálat egyre csökkenő működési költségvetését terheli. *Ennek következtében 2005-ben a Szolgálat már nem tudta a TIM-et a meghatározott tervek szerint működtetni.* Csupán (az 1200 kijelölt

ponton) a talajmintavételre volt lehetőség, a laboratóriumi vizsgálatok viszont – pénzügyi források hiányában – elmaradtak. Az archivált minták vizsgálatához mindenképpen forrásokat kell teremteni, az EU készülő talajvédelmi keret-irányelve ugyanis valamennyi tagállam számára kötelezővé fogja tenni a talajok monitorozását – elsősorban élelmiszerbiztonsági, illetve környezetvédelmi okokból.

A szennyvízelvezetési és szennyvíztisztítási programmal összefüggésben növekvő mennyiségben keletkezik hazánkban *kommunális szennyvíziszap*, amelynek *ártalmatlanítása egyre nagyobb gondot okoz* a szennyvíztisztító műveknek. A korábbi elhelyezési lehetőség – az iszapok hulladéklerakókba való szállítása – a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény előírásai alapján visszaszorulóban van. A mezőgazdasági területek tulajdonviszonyában történt változás következtében a szennyvíziszapok mezőgazdasági területen való felhasználása szintén visszaszorul. A gazdálkodók nem szívesen „adják oda” talajaikat a szennyvíziszapok felhasználásához.

E gondok enyhítésére készült el a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól szóló 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet módosító tervezete. A módosítással a szennyvíziszapokból készített szennyvíziszap-komposztok e rendelet hatálya alá kerülnek. A rendelettervezet szabályozza a szennyvíziszap-komposztok mezőgazdasági területen történő felhasználásának talajtani, talajvédelmi, környezetvédelmi és élelmiszerbiztonsági feltételeit. Meghatározza azokat a mezőgazdasági területeket, ahol nem juttatható a talajba szennyvíziszap-komposzt.

2. Agrár-környezetvédelem

Az EU 1992 óta kötelezi tagállamait agrár-környezetvédelmi programok működtetésére, azzal a céllal, hogy a gazdálkodók számára környezetbarát termelésre való ösztönzési rendszert alakítsanak ki. A környezetkímélő gazdálkodási módszereket az EU által meghatározott formában – programba foglalva – kell működtetni. Magyarország ezt az előírást a 2002-től működő Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program (NAKP) bevezetésével teljesítette.

A NAKP-ok döntő többségükben – éppen a támogatási célokból adódóan – több évet fogtak át, s 2003. decemberében azzal zárultak le átmenetileg, hogy folytatásuk 2004-ben már a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervhez (NVT) kapcsolódik. A gazdálkodók számára ez nemcsak azért kedvező, mert az általuk választott környezetkímélő gazdálkodási módszerekkel történő termeléshez a támogatási lehetőségek továbbra is nyitottak, hanem azért is, mert a támogatás mértéke kellő jövedelmet biztosít a számukra.

Az NVT részletes tervdokumentációját 2004. július 20-án hagyta jóvá Brüsszel. A döntés értelmében a program finanszírozására – a 2004-2006 közötti időszakban – 602,3 millió euró uniós támogatás vehető igénybe. E forrást ezen időszakra további 151,84 millió euró nemzeti támogatás egészíti ki, s így összesen több, mint 750 millió euró használható fel a meghatározott intézkedésekre. Ez az összeg az árfolyamváltozások függvényében hozzávetőlegesen 180-190 milliárd Ft

támogatásnak felel meg. Az agrár-környezetvédelmi intézkedések az NVT költségvetésének mintegy 41 %-át (307,2 millió euró) emésztik fel.

A hazai jogszabályok a program elfogadása után készültek el (köztük az agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybeviteléről szóló 150/2004. (X. 12.) FVM-rendelet). Az új agrár-környezetgazdálkodási programok változatlan alapelve: a gazdálkodóknak a termelési folyamatban be kell tartaniuk a fenntarthatóság és a minőség követelményeit. Az NVT agrár-környezetgazdálkodási intézkedései meghatározott termelési módszerek támogatásával ösztönzik a NAKP bevezetésekor kitűzött környezet- és természetvédelmi, valamint az adott táj fenntartását és megőrzését szolgáló célokat. Elősegítik a megművelt területek környezetbarát hasznosítását, a növény- és az állatvilág, a tájkép minőségének és változatosságának megőrzését, illetve helyreállítását. A természeti erőforrások ily módon való védelme piaci versenyképességünk növelésének egyik fontos tényezője.

Az agrár-környezetvédelmi intézkedéseket célprogramok tartalmazzák, amelyek egyrészt meghatározott térségekre vonatkoznak (sajátos helyi adottságokra épülnek), másrészt az ország teljes területére kiterjeszthetők (az általános adottságokra alapoznak). Az országos célprogramok segítik a környezetbarát termelési eljárások elterjedését az egész magyar mezőgazdaságban, a hosszú távon is fenntartható és versenyképes gazdálkodás kialakulása érdekében. A térségi programok célterületei közé olyan térségek és kistérségek tartoznak, amelyek természetvédelmi, talajvédelmi, vagy vízvédelmi szempontok miatt valamilyen speciális hasznosítást igényelnek – térségenként kidolgozott földhasznosítási formákkal, gazdálkodási módszerekkel. E térségi célprogramok hálózatot alkotnak, amely az Érzékeny Természeti Területek rendszerére épül.

Az NVT keretében 2005. december 31-ig 207,5 millió euró támogatást fizettek ki, amelyből 2 millió euró a SAPARD-támogatásokhoz kapcsolódik, 39 millió eurót pedig – a 2004. évi átcsoportosítás jóváhagyása alapján – a top-up kifizetésére fordítottak. Ezenkívül – a technikai segítségnyújtás keretében – 4 millió eurót folyósított az MVH, a vidékfejlesztési intézkedések tehát összesen 162,5 millió eurót, (az összes kifizetés 78,2%-át) tettek ki.

A támogatás döntő hányada (87,2%-a) agrár-környezetgazdálkodási intézkedéseket finanszírozott. Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedésekre 2004-ben beérkezett 32685 kérelem elbírálási és helyszíni ellenőrzési folyamata 2005-ben zajlott le. A támogatásra jogosult 24160 kérelmező közül 2005. december 31-ig 21672-nek fizették ki az igényelt összeget.

A rendelkezésre álló forrásokból 2005 végéig a 2004. évi átcsoportosítással módosított 2004-2006. évi összes támogatási keret mindössze 16,6%-át hívták le, intézkedésenként eltérő mértékben. Az agrár-környezetgazdálkodás jogcímnél például a hároméves keret több, mint 25%-át igényelte az MVH, az EU-követelményeknek való megfelelés, a kedvezőtlen adottságú területek támogatása, valamint a korai nyugdíjazási intézkedések esetében azonban nem volt igénylés.

3. Ökológiai gazdálkodás

Az agrár-környezetgazdálkodási programok között továbbra is jelentős szerepet kap az ökológiai gazdálkodás valamennyi formája.

Magyarországon – a világ más országaihoz hasonlóan – az elmúlt tíz évben dinamikusan nőtt az ökogazdálkodással művelt terület és az ilyen módon gazdálkodó szervezeti egységek száma. 1995-ben még csak 100-nál valamivel több üzemben és 8000 hektáron termeltünk biotermékeket, **2005-ben** azonban már **128575 hektáron folyt** – a 2092/91/EGK-rendelet szerinti – **ellenőrzött ökológiai gazdálkodás, 1935 ellenőrzött mezőgazdasági vállalkozással** (december 31-i állapot).

A Biokontroll Hungária Kht. által ellenőrzött terület 122615 ha, amelyből 41818 ha az átállás alatti, 80797 ha pedig már átállt terület. A Hungária Öko Garancia Kft. megfelelő adatai: 5960 ha, 1993 ha, 3967 ha. Az ellenőrzött terület 66%-a tehát már átállt, ökológiai minősítésű, 34 %-a pedig még átállási időszakban lévő.

1. táblázat

Az ellenőrzött terület összetétele 2005-ben

Megnevezés	Átállás alatt (ha)	Átállt (ha)	Összesen (ha)
Szántó	15 952	37 993	53 945
Rét, legelő	25 002	41 696	66 698
Ültetvények	1 208	1 379	2 587
Egyéb termőterület: halastó, erdő, nádas, nem használt terület	1 649	3 696	5 345
Összesen:	43 811	84 764	128 575

Az ellenőrzött mezőgazdasági terület 3%-kal, az ellenőrzött mezőgazdasági termelők száma pedig 59-cel csökkent az előző évhez képest.

2. táblázat

Ökológiai gazdálkodásba vont terület és az ellenőrzött vállalkozások száma

Vállalkozások tevékenysége	2004	2005*
Ellenőrzött mezőgazdasági terület, ha	133 009	128 575
Vállalkozások száma:	1 837	1 935
Mezőgazdasági termelők	1 610	1 551
Feldolgozók, csomagolók	160	301
Kereskedelmi egységek	67	76
Importőrök	-	7

* A vállalkozásokból 113 vállalkozás mezőgazdasági termelési és feldolgozási tevékenységet, 5 vállalkozás feldolgozó és importőri tevékenységet együtt folytat.

7. melléklet: Erdő- és vadgazdálkodás, halászat

1. Erdőgazdálkodás

Az erdőtulajdonosok (magán, közösségi és állami) éves tevékenységüket a hosszú távú – 10 éves – erdőgazdálkodási tervek alapján végzik, amelyeknek a kereteit az erdőtörvény és annak végrehajtási rendelete határozza meg.

Az erdőgazdálkodás éves teljesítménye a nemzetgazdaság egészében csupán 0,3%-ot képvisel. Az erdőgazdálkodás anyagi teljesítményét és az erdő vagyoni értékét, valamint annak anyagi hozadékát azonban sokszorosan meghaladja az immateriális érték, amelyet az erdő a társadalom egészének szolgálatában betölt, sokirányú védelmi és közjóléti funkcióin keresztül.

1.1. Az erdőgazdálkodás vagyoni és tulajdoni viszonyai

Magyarország összes földterületének több mint egyötöde az erdőgazdálkodásba vont (erdőtervezett) terület (1983 ezer hektár), amelynek 93,3%-át (1853 ezer hektár) borítja faállomány. Magyarországon a szántó után az erdő a második legnagyobb területű művelési ág. Az erdőtervezett területek tulajdoni megoszlása:

- állami tulajdon: 1148 ezer hektár (58%);
- közösségi tulajdon: 18 ezer hektár (1%);
- magántulajdon: 817 ezer hektár (41%);

Az erdőterület 12,2%-án (243 ezer hektáron) nem folyik erdőgazdálkodási tevékenység. A 243 ezerből 233 ezer hektár (96%) magántulajdonban van. Az elmúlt évtizedet a magántulajdonú erdők területének folyamatos növekedése jellemezte (új erdőtelepítésekkel), míg az állami és a közösségi tulajdonú erdők területe stabilizálódott.

A magánerdő-területek csaknem 30%-ában továbbra is gond az erdőgazdálkodás működőképességének megteremtése. Ennek okai: a tulajdonviszonyok rendezetlensége, a közös tulajdon feletti rendelkezési jog gyakorlásának körülményessége, valamint a speciális erdészeti gépek-eszközök hiánya.

Az erdészeti igazgatásnak korlátozottak a lehetőségei arra, hogy megindítsa a működésképtelen tulajdonosi kör gazdálkodását. A passzív erdőtulajdonosok erdőgazdálkodási tevékenységének a megszervezését az ún. integrátori hálózat kiépülésének – az erdészeti támogatási rendszeren keresztül történő – elősegítésével lehet ösztönözni.

Az állami tulajdonú erdőkben folyó erdészeti tevékenység szakmai színvonala összességében jó. Az állami erdők kezelése összhangban van az

erdőtörvény és a természetvédelmi törvény által megszabott szakmai követelményekkel.

Magyarországon *az erdőterület évről évre nő*. Az összes favagyron is gyarapszik, amelynek mennyisége – az erdészeti hatóság által működtetett adatbázis alapján – 2005. január 1-én 341 millió köbmétert tett ki. *Az élőfa-készlet anyagi értéke több mint ezer milliárd Ft.*

Az általános európai helyzettől eltérően nálunk az összes erdőterület 85%-án lombos erdő található, a fenyőerdők területe csupán 15%. Jellemző a fajok sokfélesége és az elegyesség. A hazai erdők összetételük alapján változatosak, ökológiailag stabilak.

Az erdők egészségi állapotához kapcsolódó monitoring-tevékenységet az EU a 2152/2003/EK – Forest Focus – rendeletével szabályozza. A rendelet a 16x16 km-es egységes erdővédelmi hálózat (EVH I. szint) felmérésein alapszik. Magyar erdőterületen 4x4 km-es hálózatban (EVH II. szint) folyik egészségi állapotfelmérés. A mérési adatokat az Állami Erdészeti Szolgálat dolgozza fel és értékeli. Az adatokból megállapítható: a levélvesztés alapján 2004-hez képest *2005-ben kis mértékben romlott az erdők egészségi állapota*. Nőtt a kocsánytalan tölgy, a cser, a bükk, az akác és a nyárfélék levélvesztése, mérséklődött viszont a kocsányos tölgyé, az erdei-, a fekete- és a lucfenyőé. A kiemelkedően nagyarányú – az erdők mintegy 15%-át érintő – gyapjaslepke-károsítás mellett az ország nyugati részében kiterjedt szúkár, Debrecen környékén széldöntés volt tapasztalható.

1.2. Fakitermelés

A fakitermelés 2005-ben is az ágazat fontos bevételi forrása volt. Az erdőgazdálkodók mintegy 101 ezer hektár erdőterületen végeztek fahasználati tevékenységet (véghasználat, gyérítés, tisztítás, egészségügyi és egyéb beavatkozások). *Csaknem 7,2 millió bruttó köbméter fatömeget termeltek ki. Ez az erdőtervi éves kitermelési lehetőségek 71%-a.*

Az engedély nélküli fakitermeléseket – amelyek inkább a magánszektor területeire jellemzőek – az erdészeti hatóság erdőgazdálkodási bírság kivetésével igyekszik fékezni. Ennek hatékonyságát viszont számottevően rontja az elhúzódo jogorvoslati út, valamint a végrehajtási eljárás nehézkessége. Az ország egyes területein *az illegális – és szervezett – fakitermelések növekedése figyelhető meg*. Az erdőtulajdonosok – az alacsony felderítési arány és a büntetőjogi szabályozás hiányosságai, nem megfelelő szigora miatt – továbbra is védtelenek a falopásokkal szemben.

1.3. Erdőfelújítás, erdőtelepítés

Az erdőgazdálkodók a jogszabályokban előírt erdőfelújítási kötelezettségeiknek jó színvonalon tettek eleget. A tárgyévi erdőfelújítási első kivitelek nagysága 20,1 ezer hektár, amelyből 436 hektár az erdőfelújítást pótló telepítés volt. Az erdőfelújítási első kiviteleknél a magról történő felújítások területi aránya kicsi

(16%), a sarjztatásé viszont nagy (31%). A természetközeli erdőgazdálkodás arányának növelését a magas vadlétszám is korlátozza. Helyenként nemcsak a mesterséges erdősítések, de a természetes erdőfelújítások is csak vadkár elhárító-kerítések mögött végezhetőek el sikeresen.

Az ország agroökonómiai potenciáljának kihasználásán alapuló agrárgazdasági politika, a mezőgazdasági szerkezetátalakítás elősegítése, valamint az ország környezeti állapota egyaránt igényli, hogy a mezőgazdasági területek bizonyos hányada – elsősorban a kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági területek erdősítésre alkalmas része – erdőtelepítéssel hasznosuljon. Ezt tartalmazza az új erdőtelepítési program, amely a 2001-2010 közötti időszakban évi 15 ezer hektár erdőtelepítéssel számol. A program első két éve a tervnek és a rendelkezésre álló pénzügyi forrásoknak megfelelően teljesült. 2003-ban és 2004-ben a mérséklődő forrásokhoz igazodva az erdőtelepítés üteme is csökkent. 2003-ban 9469 hektár, 2004-ben 7574 hektár erdőtelepítés teljesült, tisztán nemzeti forrásból. **2005-ben** uniós társfinanszírozásból – a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv „Mezőgazdasági területek erdősítése” intézkedés keretében – az erdősítések műszaki átvételét igazoló jegyzőkönyvek alapján **7657 hektár első kivételű erdőtelepítés valósult meg.**

Az új erdőtelepítések hozzájárulnak a mezőgazdaság szerkezetátalakításához, az ökológiai adottságokhoz jobban igazodó földhasználathoz, a vidékfejlesztéshez, a foglalkoztatási gondok enyhítéséhez, a belvízveszéllyel rendszeresen fenyegetett térségek védelméhez, a környezetnek, a tájnak és az élővilágnak a védelméhez is. Az erdők hosszabb távon az egészségesebb emberi környezet kialakítását is elősegítik.

2. Vadgazdálkodás

Az 56/2005. (VI. 25.) *FVM*-rendelet **módosította a vadászati törvényt** (a vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény) **végrehajtási rendeletét** (az érintett vizes területek, illetve azok védősávjának kijelölése, e területeken az ólomsörét fokozatos kiváltása, a trófeabírálati díjak egyes tételeinek csökkentése).

A vadgazdálkodási költségek 2005. év során számottevően nőttek. Az ágazat helyzetének megőrzéséhez további tökebehozatalra és a versenyképességet fenntartó támogatásokra van szükség. A támogatások célja: a vadászható állatfajok természetes állományának megőrzése, élőhelyük védelme, a különleges rendeltetésűnek minősített vadászterületek nagy genetikai értékű vadállományának fenntartása és hosszú távú hasznosítása. Az élőhely fejlesztésére és fenntartására, a vadállomány természetes élőhelyi feltételeinek megóvására, védelmére és fejlesztésére 2005-ben – pályázatok alapján – 399 millió forintot fizettek ki (mintegy 44 millió forinttal többet, mint 2004-ben). **2005-ben a vadgazdálkodás támogatása** – az élőhely-fejlesztési támogatások kivételével – **utólagos finanszírozásúvá vált. Ez jelentős fennakadásokat okozott a pályáztatási rendben.**

Az apróvad-állomány környezeti feltételei az elmúlt évek élőhely-fejlesztési tevékenysége következtében már érezhetően **javultak**. A két legfontosabb

apróvad faj közül a mezei nyúl állománya egyes területeken nőtt, s a természetes fácánállomány is kedvezően alakult a korábbi évekhez viszonyítva.

2005-ben a lenesi Állami Fogoly Törzstelep is megkezdte működését, az Országos Fajvédelmi Programmal összhangban kiváló minőségű fogoly-tenyésztéssel.

A 2003-ban elfogadott szakmai irányelveknek megfelelően **folytatódott a nagyvadállomány apasztása**. Özből rekordmennyiségű egyed került terítékre és az állományapasztási törekvésekkel összhangban a többi nagyvad-faj esetében is magas szintű volt az állományhasznosítás. A természetvédelemmel közösen megállapított irányelveknek megfelelően, a vadeltartó képességnél jóval nagyobb nagyvad létszámú vadgazdálkodási körzetekben tovább kell folytatni a létszámapasztást. Ennek eredményeképpen enyhén **csökkent a reálértéken számított mezőgazdasági vadkár, a teríték viszont nagyobb lett, s e két tényező alapján csekély mértékű nyereség keletkezett az ágazatban**.

3. táblázat

A vadgazdálkodás ágazati mutatói

Megnevezés	2002/2003. vadászati év	2003/2004. vadászati év	2004/2005. vadászati év	2005/2006. vadászati év
Becsült vadállomány (ezer db)				
Gímszarvas	82,6	78,5	74,1	69,2
Dámszarvas	20,9	20,5	21,6	21,8
Őz	324,4	320,8	316,0	310,4
Muflon	9,3	7,9	8,3	9,2
Vaddisznó	86,6	77,8	78,1	77,7
Mezei nyúl	630,8	535,1	520,9	535,2
Fácán	880,6	691,0	736,8	796,9
Vadállomány hasznosítás, teríték (ezer db)				
Gímszarvas	41,7	43,2	41,2	36,7
Dámszarvas	9,0	8,4	9,1	8,9
Őz	72,5	76,8	85,9	89,9
Muflon	3,7	2,9	3,0	2,8
Vaddisznó	94,0	81,5	86,8	79,5
Mezei nyúl	132,1	102,4	132,7	105,1
Fácán	558,4	391,3	453,1	474,0

*előzetes adat
Forrás: FVM

3. Halászat

Az elmúlt évekhez hasonlóan 2005-ben is sikerült fenntartani a termelők versenyképességét. **A termelés volumene kis mértékben bővült**, a lakossági halfogyasztás évről-évre nő.

A magyar haltermelők hozzájutottak a nemzeti és az uniós támogatásokhoz. Különösen pozitívan kell megítélni az AVOP keretében működő Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz fejlesztési támogatásainak folyamatos felhasználását.

Az Európai Bizottság és a Tanács halászati munkacsoportjainak, bizottságainak és irányítóbizottságainak tevékenységében Magyarország aktívan részt vett. A hazánk szempontjából fontos kérdésekben érvényesítettük álláspontunkat (elsősorban az akvakultúrának a hagyományos tengeri halászattal szemben való előtérbe helyezése, a halászati mikro- és kisvállalkozások mellett a középvállalkozások támogathatósága). Több tagállam segítségével az akvakultúra és a halfeldolgozás területén elértük a 2007-2013-as időszakra vonatkozó társfinanszírozott támogatások 60%-ra való növelését.

A halászati szakigazgatás kiemelt fontosságú feladata a Nemzeti Halászati Stratégiai Terv és az ahhoz kapcsolódó Halászati Operatív Program elkészítése a 2007-2013 közötti költségvetési időszakra, s e dokumentumok benyújtása az Európai Bizottsághoz. A dokumentumok előkészítési munkálatai már 2005-ben megkezdődtek.

A nem társfinanszírozott nemzeti támogatások közül a halgazdálkodási tevékenységek támogatásának célja: *a természetes vizek halállományának és a halak élőhelyének szinten tartása, illetve fejlesztése, a halászati kutatás támogatása és a halászattal kapcsolatos ismeretterjesztés elősegítése.* A 2005-re kiírt *pályázatra 294 pályázat érkezett, amelyek közül 275 volt eredményes.* A telepítésre, védelemre és élőhely-fejlesztésre vonatkozó pályázatokat 2005-től már a megyei bizottságok bírálták el. A felosztható megyei kereteket alapos egyeztetés után, a szakmai érdekvédelmi szervezetek bevonásával határozták meg.

Az önálló strukturális alapként működő *Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz felhasználását AVOP-intézkedés szabályozza.* Az intézkedés „A halászati ágazat strukturális támogatása” címmel foglalja össze mindazon társfinanszírozott támogatási lehetőségeket, amelyek a halászati ágazat rendelkezésére állnak. A pályázatok folyamatosan nyújthatók be, a támogatási keret lekötése is folyamatos és arányos. A támogatásokat az MVH kezeli és az AVOP Irányító Hatóság bírálja el. *2005-ben az 1,46 milliárd forintos támogatási keret felét kötötték le.* A pályázatok benyújtásának intenzitásából arra következtetünk, hogy a rendelkezésre álló támogatási keretet le fogják kötni.

8. melléklet: Az élelmiszeripar helyzete, szerkezete

Az élelmiszeripar 2005. évi teljesítménye gyengébb volt az egy évvel korábbinál, holott már 2004-ben is visszaesett a termelés és a belföldi értékesítés. Az erősödő versenyben – többek között az import növekedése miatt – számos vállalkozás veszített piacot, illetve lett veszteséges.

1. Az élelmiszertermelés és -értékesítés alakulása

Az élelmiszer, ital- és dohánygyártás ágazat bruttó termelésének volumene 2003. (-1,2%) és 2004. (-4,0%) után 2005-ben is csökkent (-4,4%). Ezen belül az élelmiszerek és italok termelése csupán 3,2%-kal mérséklődött, a dohánytermékeké viszont már 46,5%-kal (!) zuhant.

Az öt főnél többet foglalkoztató vállalkozások adatai alapján *az ágazat folyó áron számított bruttó termelési értéke 1875 milliárd Ft volt*, az előző évinél 78 milliárd Ft-tal kevesebb. A 14 ágazatot átfogó feldolgozóiparnak az élelmiszeripar a harmadik legnagyobb ága, annak ellenére, hogy az ipar teljesítményéből való részesedése 2002 óta (14,9%) folyamatosan csökken: 2005-ben már csak 11,4%-os volt ez az arány.

1. táblázat

Az élelmiszeripari szakágazatok felső harmadának bruttó termelési értéke és részaránya (2005)

Szakágazat	Bruttó termelési érték, Mrd Ft	Részarány, %
1. Húsfeldolgozás, tartósítás	233,6	12,5
2. Tejtermék gyártása	210,2	11,2
3. Baromfihús feldolgozása, tartósítása	177,9	9,5
4. Üdítőital gyártása	118,9	6,3
5. Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás	115,4	6,2
6. Kenyér, friss tésztaféle gyártása	95,5	5,1
7. Haszonállat-eledel gyártása	90,8	4,9
8. Sörgyártás	88,8	4,7
9. Édesség gyártása	84,7	4,5
10. Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	73,1	3,9
11. Cukorgyártás	68,4	3,6
12. Malomipari termék gyártása	61,5	3,3
1.-12. összesen	1 418,8	75,7
Élelmiszeripar összesen	1 875,0	100,0

Forrás: KSH

Az ágazatban ugyanaz a 12 szakágazat maradt meghatározó jelentőségű, mint 2004-ben. Az ágazat teljes termelési értékének több mint háromnegyedét állították elő.

A szakágazatok sorrendje csak kis mértékben rendeződött át. A legjelentősebb szakágazatok közül a 2004. évi bővülés után az üdítőital, valamint a kenyér, friss tésztaféle gyártása, illetve a húsfeldolgozás, -tartósítás tudta növelni termelési értékét. A tejtermék-gyártás a szakágazat termelésének csekély mértékű csökkenése és a húsfeldolgozás, -tartósítás szakágazat teljesítményének jelentősebb növekedése következtében e két szakágazat helyet cserélt az élen. A baromfihús feldolgozása, tartósítása és az egyéb gyümölcs- zöldségfeldolgozás szakágazatok bruttó termelési értéke újból számottevően mérséklődött. A hús-baromfihús-készítmény gyártása szakágazatban az előző évi kiemelkedő termelésnövekedést (47,5%) 2005-ben nagyobb mértékű csökkenés követte. A sörgyártás szakágazatban a 2004. évi visszaesés után ismét nőtt a termelés, s ezzel a szakágazat megelőzte az édességgyártás szakágazatot.

2. táblázat

**Az egyes jelentősebb élelmiszeripari szakágazatok
bruttó termelési értékének változása (2005)**

Növekvő termelésű szakágazatok	Előző év = 100%	Csökkenő termelésű szakágazatok	Előző év = 100%
Üdítőital gyártása	114,8	Tejtermék gyártása	98,1
Húsfeldolgozás-, tartósítás	110,6	Cukorgyártás	90,5
Desztillált szeszesital- gyártás	107,7	Baromfihús feldolgozása, tartósítása	90,3
Kenyer, friss tésztafélék gyártása	104,5	Egyéb gyümölcs- zöldségfeldolgozás	84,0
Sörgyártás	103,7	Malomipari termék gyártása	81,4
Édességgyártás	101,1	Hús-, baromfihús- készítmény gyártása	68,7

Forrás: KSH

Az üdítőital-gyártás, valamint a kenyér, friss tésztafélék gyártása szakágazatokon kívül az édességgyártás szakágazat is tovább növelte termelését 2005-ben. Az előző évben még csökkent, 2005-ben viszont már nőtt a húsfeldolgozás-, tartósítás, a desztillátszeszesital-gyártás, a sörgyártás szakágazatok teljesítménye.

A 2004. évi ugrásszerű termelésnövekedést ellenkező irányú folyamat követte a cukorgyártásban és a hús-, baromfihús-készítmény gyártásában, s kisebb növekedés után 10%-kal visszaesett a baromfihús feldolgozása, tartósítása szakágazat termelése.

Tovább csökkent a termelés a tejtermékek gyártása, a malomipari termékek gyártása, és az egyéb gyümölcs- és zöldségfeldolgozás szakágazatokban.

Az élelmiszer, ital, dohány gyártása ágazat összes értékesítése 2005-ben 1903 milliárd Ft-ot tett ki. Az értékesítés volumene 2%-kal csökkent az előző évhez képest. (A dohánygyártás szakágazat nélkül az értékesítési volumen mindössze 0,4%-kal mérséklődött.) Ezen belül a belföldi értékesítés volumene a 2004. évi 6,8%-kal szemben csekélyebb mértékben (3,4%-kal) – a dohánygyártás szakágazat nélkül 1,6%-kal – esett vissza.

Az előző évinél több szakágazat növelte belföldi értékesítését. Abban a két szakágazatban – baromfihús feldolgozása, tartósítása és a hús-, baromfihús-készítmény gyártása –, amelyikben 2004-ben számottevően nőtt a belföldi értékesítés, 2005-ben megfordult a folyamat.

3. táblázat

A belföldi értékesítés alakulása egyes szakágazatokban (2005)

Növekvő belföldi értékesítésű szakágazatok	Előző év =100%	Csökkenő belföldi értékesítésű szakágazatok	Előző év =100%
Cukorgyártás	125,3	Egyéb gyümölcs- és zöldségfeldolgozás	99,6
Üdítőital gyártása	114,6	Tejtermék gyártása	97,9
Húsfeldolgozás-, tartósítás	114,6	Haszonállat-eledelel gyártása	90,6
Kenyér, friss tésztafélék gyártása	112,5	Baromfihús feldolgozása, tartósítása	90,5
Desztillált szeszesital-gyártás	104,9	Édességggyártás	85,6
Sörgyártás	102,1	Malomipari termék gyártása	83,3
		Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	63,5

Forrás: KSH

A táblázatban felsorolt szakágazatokon túl jelentősen növelte belföldi és exportértékesítését a nyersolaj gyártása és a finomított olaj gyártása szakágazat.

Az élelmiszeriparba sorolt gazdálkodó szervezetek exportja – az előző évek irányzatát folytatva – 2005-ben is növekedett (2,9%-kal). A dohánygyártás szakágazat nélkül a kivitel 3,6%-kal bővült. Az élelmiszeripar termékeinek már közel egynegyedét értékesíti külpiacokon.

A folyó áron számított exportbevétel – előzetes adatok szerint – mintegy 447,5 milliárd Ft-ot – az előző évinél 16,8 milliárd Ft-tal többet – tett ki. A szakágazatoknak az exportbevételből való részesedése évről évre változik.

Az exportértékesítés alakulása egyes szakágazatokban (2005)

Növekvő exportértékesítésű szakágazatok	Előző év = 100%	Csökkenő exportértékesítésű szakágazatok	Előző év = 100%
Cukorgyártás	378,0	Hús-, baromfihús- készítmény gyártása	97,5
Desztillált szeszital- gyártás	160,2	Baromfihús feldolgozása, tartósítása	93,0
Haszonállat-eledel gyártása	145,6	Malomipari termék gyártása	90,0
Édességgyártás	120,2	Egyéb gyümölcs- és zöldségfeldolgozás	79,0
Üdítőital-gyártás	115,3	Kenyér, friss tésztafélék gyártása	12,0
Húsfeldolgozás-, tartósítás	109,4		

Forrás: KSH

Az élelmiszeripari ágazat külkereskedelmi egyenlege továbbra is pozitív ugyan, nettó exportőri helyzetünk azonban az EU belső piacán egyre kedvezőtlenebb.

Az élelmiszer, ital, dohány gyártása ágazat *összesített termelői áremelkedése* 2005-ben **1,4%-ot tett ki** (a magyar ipar egészében 4,3%-ot). Az ágazat belföldi értékesítési ára 1,4%-kal, az exportértékesítésé pedig 1,2%-kal volt nagyobb az előző évinél. Az előbbi adat különösen annak tükrében figyelemre méltó, hogy a teljes iparon belül a belföldi értékesítési ár 8,4%-kal nőtt (az exportértékesítésé pedig 1,3%-kal).

Az élelmiszeripari termékek áralakulását továbbra is jelentősen meghatározza az európai uniós tagság. A belföldi értékesítési ár minimális emelkedésében a bővülő mértékű import árletörő hatása érvényesül.

2. Foglalkoztatottság, keresetek, termelékenység

Az élelmiszeriparban alkalmazásban állók száma 2005-ben 113,4 ezer fő volt, 2,1%-kal kevesebb, mint 2004-ben. Az ágazat az összes ipari alkalmazott 14,9%-át, a feldolgozóipariénak pedig a 16,2%-át foglalkoztatta (második az ágazati rangsorban).

Az egy főre jutó havi bruttó átlagkereset 2005-ben 131041 Ft-ot tett ki, 3,2%-kal többet, mint 2004-ben. (A 2004. évi bruttó átlagkereset még 8,9%-kal haladta meg az előző évit). A nettó átlagkereset: 89963 Ft/hó (+5,7%). A feldolgozóipar egészében a bruttó havi átlagkeresetek 7,2%-kal (151241 Ft-ra) nőttek. *A feldolgozóipar ágazati rangsorában az élelmiszeripar csak a 10. helyet foglalta el.*

5. táblázat

**Az élelmiszeripari szervezetekben alkalmazásban állók
átlagkeresete 2005-ben**

	Fizikai	Szellemi	Összesen
	foglalkozású		
Bruttó kereset, Ft	95 708	248 428	131 041
2005 az előző év %-ában	102,3	103,9	103,2
Nettó kereset, Ft	72 878	146 725	89 963
2005 az előző év %-ában	105,1	106,2	105,7

Forrás: KSH

Az ipar ágazataiban a termelés növekedése létszámcsökkenéssel párosult, amelynek következtében a termelékenység színvonala 10,7%-kal javult. Ez alól kivétel az élelmiszer, ital, dohány gyártása ágazat: *a termelékenység* ugyanis 2004-ben még 5,4%-kal nőtt, **2005-ben** azonban már **2,4%-kal mérséklődött**. A termelésesökkenés mértéke meghaladta az alkalmazásban állók számának visszaesését.

3. Vállalkozási és tulajdoni szerkezet

A KSH statisztikája alapján *az élelmiszeriparban 2005. december 31-én 8814 vállalkozást regisztráltak.*

6. táblázat

**Az élelmiszeriparban regisztrált vállalkozások száma és létszám-kategóriák
szerinti megoszlása (2005. december 31.)**

Létszám-kategória	Vállalkozások száma	Megoszlás, %
0-9 fő	6 957	78,9
10 -49 fő	1 425	16,2
50-249 fő	350	4,0
250 fő felett	82	0,9

Forrás: KSH

Az élelmiszeripari vállalkozások zöme (csaknem 80%-a) **10 főnél kevesebbet foglalkoztató mikro-vállalkozás**. A 10-49 főt foglalkoztató kisvállalkozásokkal együtt az élelmiszeripar vállalkozásainak 95%-a kis létszámmal tevékenykedik. A vállalkozások közel fele jogi személyiségű, döntően kft. Az egyéni vállalkozások több, mint egyharmadnyi arányt képviselnek.

7. táblázat

A regisztrált vállalkozások gazdálkodási formák szerinti megoszlása

Megnevezés	Vállalkozások száma	Megoszlás, %
Jogi személyiségű társas vállalkozás	4 028	45,7
Ebből: részvénytársaság	219	5,4
korlátolt felelősségű társaság	3 686	91,5
Jogi személyiség nélküli társas vállalkozás	1 453	16,5
Egyéni vállalkozás	3 333	37,8
Összesen	8 814	100,0

Forrás: KSH

A kis- és közepes méretű vállalkozások termelése – csekély mértékben ugyan, de – *tovább bővült, a 250 főnél többet foglalkoztató nagyvállalatoké* viszont tovább *csökkent*, az exportból való részesedése pedig gyakorlatilag változatlan maradt. Ez a folyamat eltér az ipar egészére jellemző irányzattól, ott ugyanis az erős koncentráció révén a nagyvállalkozások termelésből való részesedése 74%-ot, exportaránya pedig 85%-ot tesz ki.

8. táblázat

Az élelmiszeripari termelés és export létszám-kategóriák szerinti megoszlása (%)

	Év	5-9 fő	10-49 fő	50-249 fő	250 felett	Összesen
Termelés	2004	1,1	10,6	28,0	60,3	100,0
	2005	1,3	11,3	28,5	58,9	100,0
Export	2004	1,4	10,0	26,1	62,5	100,0
	2005	1,8	9,8	25,8	62,6	100,0

Forrás: KSH

A vállalkozások tulajdoni szerkezetében *a külföldi tulajdon aránya 3,6 százalékponttal nőtt, csökkent a belföldi társasági tulajdon*. A külföldi tulajdon aránya több, mint 60%-ot tesz ki.

9. táblázat

**A jegyzett tőke tulajdoni szerkezete az élelmiszer-, ital- és dohányiparban
(összes jegyzett tőke=100%)**

Megnevezés	2004. január 1.	2005. január 1.
Állami tulajdon	1,5	1,5
Külföldi tulajdon	56,8	60,4
Belföldi társasági tulajdon	27,9	25,3
Belföldi magántulajdon	11,9	10,3
Egyéb tulajdon	1,9	2,5

Forrás: KSH

4. Beruházások és a termelés műszaki feltételei

Az élelmiszeripari beruházások volumene 2005-ben kis mértékben – 0,3 százalékponttal – *emelkedett*. A 2004. évi mintegy 17%-os növekedés után a beruházási érték – folyó áron – lényegében változatlan maradt.

10. táblázat

A beruházások alakulása az élelmiszeriparban

Megnevezés	Folyó áron, millió Ft (2004)	Ebből		Folyó áron, millió Ft (2005)	Ebből	
		építési	gép		építési	gép
		arány %			arány %	
Élelmiszer-, ital-, dohány gyártás	112 168	32,2	66,4	111 281	30,5	67,0

Forrás: KSH

A 2004. május 1-jén indult *AVOP-program* 2005-ben folytatódott. A „Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése” elnevezésű intézkedés keretében *pályázhattak a vállalkozások beruházási támogatásért. 2005 végéig 360 pályázat érkezett be, mintegy 25 milliárd Ft támogatási igénnyel. 2005. december 31-ig 127 pályázat támogatásáról született döntés, 12,7 milliárd Ft támogatási kötelezettségvállalással. Az ehhez kapcsolódó beruházási érték 38,4 milliárd Ft.*

9. melléklet: Agrárdiplomácia, nemzetközi integráció, várható versenyhelyek

1. Nemzetközi kapcsolatok

A nemzetközi kapcsolatok alakulását 2005-ben döntően az határozta meg, hogy Magyarország az EU teljes jogú tagjaként tevékenykedett. ***A tárca felső vezetői utazásainak középpontjában az EU agrárminiszteri tanácsüléseken, illetve az informális agrárminiszteri tanácsüléseken való részvétel állt.*** Az EU bizottsági és tanácsi ülésein a szakértői szintű munkát összességében nagy aktivitás jellemezte.

A szomszédos országok szaktárcaival kölcsönösen jó együttműködésre törekedett az FVM. A Romániával és Bulgáriával – mint az EU társult tagországai – kialakult kapcsolatok megkülönböztetett figyelemben részesültek.

Miniszteri és államtitkári találkozókra került sor a német, az angol, a francia, a szlovén, a szlovák, az olasz és az amerikai szakminisztériumok vezetőivel. ***Tárgyalások folytak az algériai, a jordániai, a brazil és a laoszi társtárca képviselőivel. Kínával, Algériával és Laossal külön megállapodást írt alá a tárca.***

Az uniós tagság minőségi változást hozott az OECD és a WTO szervezeteiben kifejtett tevékenységekben. ***Az OECD*** esetében valamennyi ülést EU-összehangolás előzi meg.

Az EU-csatlakozásunk következtében a legfontosabb változás az volt, hogy a 2004. évre vonatkozó, Agrárpolitikák az OECD Országokban, Monitoring és Értékelés című éves kiadványban hazánk esetében megszűnt az egyik legfontosabb agrártámogatottsági mérőszám, a PSE mutató (termelői támogatási egyenérték) számítása, mivel azt ezentúl csak az EU szintjén számítanak.

Valamennyi FAO-rendezvényen felső szinten képviseltette magát az FVM. A FAO-konferencia ülészakán közigazgatási államtitkári küldöttség vett részt. A FAO Európai Regionális Hivatal Budapestre történő elhelyezéseért eredményesen lobbizott a minisztérium az európai országok agrárminisztereinél. Az egész régió támogatta a magyar javaslatot.

Az ágazati kereskedelem fejlesztése érdekében ***a tárca rendszeresen magas szinten vesz részt az Oroszországi Föderációban megrendezett szakkiállításokon.*** Az ezeket kísérő tárgyalásoknak, valamint az orosz piacon érdekelt magyar vállalatok aktivitásának köszönhetően dinamikusán nőtt az árucere-forgalom.

Németország néhány tartományával hagyományosan jó az együttműködés. Több rendezvényen az FVM a legfelső szinten képviseltette magát.

A 74. OMÉK-re (Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás) ***19 országból érkezett magas rangú küldöttség,*** közülük 11 miniszteri szintű volt.

A küldöttségekkel kétoldalú tárgyalásokat folytatott a tárca, amelyek hozzájárultak az együttműködések továbbfejlesztéséhez.

A határon túli magyar gazdákkal intézményes keretek között foglalkozott a minisztérium. A Romániai Magyar Gazdák Egyesületével, a Kárpátaljai Magyar Agrárvállalkozók Szövetségével és a Vajdasági Magyar Nemzeti Tanáccsal együttműködés szabályozza a kapcsolattartást. Közös érdek a kapcsolatok továbbfejlesztése, amelyhez a tárca támogatást nyújt. Az OMÉK-hez kapcsolódóan megállapodást írt alá a tárca a Vajdasági Magyar Nemzeti Tanáccsal.

Sikeres farmgyakornoki programok vannak érvényben több európai országgal, továbbá az Amerikai Egyesült Államokkal. A programok fejlesztéséből, a hazai igényekhez való igazítása folyamatos tevékenységet igényel.

2. Nemzetközi integráció

2.1. A cukorpiac reformja

2005-ben folytatódott a KAP-reform. Ennek egyik eleme volt a negyven éve szinte változatlan cukortámogatási rendszer módosítása. A reform célja a cukorpiac versenyképességének növelése és a piacvezérelt termelés elősegítése. A Mezőgazdasági Tanács 2005. november 23-24-i ülésén született politikai megállapodás volt a cukorpiacra vonatkozó szabályozás megalkotásának az alapja. Az ülésen az Elnökség és a Bizottság az egyes tagállamokkal külön-külön háromoldalú egyeztetéseket is folytatott.

Magyarország célja kompromisszumos megállapodás elérése volt, annak érdekében, hogy a hazai cukorágazat szereplői a lehető legkisebb veszteségekkel alkalmazkodhassanak az új feltételekhez. Magyarország megkísérelte a legjobb piaci és pénzügyi feltételeket kiharcolni az ágazat minden szereplője számára.

A határozottan és következetesen képviselt magyar álláspont szerint az árcsökkenés legfeljebb 35%-os lehetett volna, a termelői kompenzációnak viszont legalább 65%-ot kellett volna elérnie. A reform számunkra előnyös elemeinek érvényesítése érdekében végül Magyarország elfogadta a 36%-os árcsökkenést, valamint a répatermelők 64,2%-os mértékű kompenzációját – a termeléstől teljesen elválasztott területalapú támogatás formájában. Ezen felül a cukorgyárakra kvótájuk arányában a reform első három évében jelentős (20-40%-os) illetéket vetnek ki, amely a szerkezetátalakítási alapba kerül. Ebből a bezárásra kerülő cukorgyárak a visszaadott kvóta mértékéig támogatást kapnak, ha teljesítik az előírt feltételeket (a gépek leszerelése, a terület helyreállítása, az elbocsátott dolgozók szociális gondjainak kezelése). ***Magyarország számára kedvező az a kompromisszum,*** hogy a támogatás háromnegyedét akkor is meg fogják kapni a gyárak, ha bezárás helyett áttérnek pl. a bioetanol gyártására.

A Tanács elfogadta azt az eredetileg magyar kezdeményezést: az alaphoz azok a répatermelők is támogathatók lehessenek, akik a gyárbezárás miatt kénytelenek abbahagyni a termelést. E célra a támogatások legalább 10%-át kell

fordítani. Kiegészítő támogatás jut a gyárbezárás által érintett régióknak, amelyet a közösségi vidékfejlesztési szabályok szerint lehet felhasználni a nehézségek rendezésére. A kompromisszum érdekében Magyarország elfogadta a következő javaslatot: azon országok további (közösségi és nemzeti) támogatást kapnak a répatermelés fenntartására, ahol a kvóta legalább 50%-át visszaadják a szerkezetátalakítási rendszer keretében.

Több tagország – köztük Magyarország – kérésére a szerkezetátalakítási program működése idején fennmarad az intervenció rendszere. Az intervenció ár a referencia ár 80%-a, a közösségi szinten évente 600 ezer tonna cukor vásárolható fel. (A Bizottság 75%-os intervenció árát és legfeljebb 400 ezer tonnát javasolt.) Az eredeti javaslatnak megfelelően az „A” és „B” kvótákat összevonták. Azok az országok, amelyek „C” cukrot termeltek, lehetőséget kaptak arra, hogy 730 €/t befizetés ellenében kiegészítő kvótát vásároljanak. Az eredetileg 1 millió tonnás, néhány országra leosztott lehetőséget 100 ezer tonnával növelték. Tíz további tagország – köztük Magyarország – kapott 10-10 ezer tonnás vásárlási lehetőséget. Magyar kérésre 10%-ról 25%-ra növelték az országon belül, a gyárak között átcsoportosítható kvóta mennyiségét. E lehetőség különösen fontos a fennmaradó gyárak hatékonyságának növelése céljából.

Magyarország nagyon fontosnak tartotta, hogy a lehető legszigorúbb szabályokat rögzítsék a kedvezményes import ellenőrzésére. Kompromisszumként sikerült elérni: a Bizottság minden olyan esetben automatikusan vizsgálatot fog kezdeményezni, amikor az adott országból érkező import egy év alatt legalább 25%-kal nő. Több tagország támogatásával el lehetett érni az importra vonatkozó származási szabályok szigorítását. Ha a legkevésbé fejlett országok vámentesen feldolgozott termékeket szállítanak, azok alapanyagának is onnan, vagy az afrikai, karib-tengeri és csendes-óceáni országokból kell származnia. Továbbra is fennmarad az exporttámogatás lehetősége, a WTO-korlátok figyelembevételével (évente 1,2 millió tonna). Ezt Magyarország is szorgalmazta.

2.2. Izoglükóz

A kukoricából előállított izoglükóz ügyében Magyarország számára kedvező megoldás született azzal, hogy a termelési kvótát háromszor 100 ezer tonnával növelték. Ez több mint 50%-os bővülés. A mennyiségeket a meglévő kvóták arányában osztják el. Ennek megfelelően a többlet közel egyharmada Magyarországnak jut. A kvóta-növelés évente további 300 ezer tonna kukoricának teremt biztos piacot. Elfogadták az alábbi két magyar kezdeményezést:

- Az izoglükóz-termelők a szerkezetátalakítási alaphoz 50%-os mértékben járuljanak hozzá;
- A hosszabb kvótaév miatt az izoglükóz-kvótát 2007-ben 25%-kal emeljék.

2.3. A KAP új alapjai

A Tanács 1290/2005/EK-rendelete a közös agrárpolitika új finanszírozási rendszerét határozta meg, azzal a céllal, hogy egyszerűsítse, átláthatóvá tegye az agrártámogatásokat, s világosan elkülönítse a KAP két pillérét: a piacpolitikát és a vidékfejlesztést.

A 2007-es pénzügyi évtől az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) helyett két új alap jön létre:

- A közvetlen és a piaci támogatásokat finanszírozó Európai Mezőgazdasági Garancia Alap (EMGA), valamint
- A vidékfejlesztést kizárólagosan finanszírozó Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA).

Az EMVA főbb céljait a 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK-tanácsi rendelet határozza meg, amely szerint a vidékfejlesztés közösségi támogatási forrásai (intézkedéstől függően 50-80%) az alábbi gyakorlati célok eléréséhez járulnak hozzá:

- A mezőgazdaság és az erdészet versenyképességének javítása a szerkezetátalakítás, a fejlesztés és az innováció támogatásával;
- A környezet és a vidék minőségének javítása a termőföld-hasznosítás támogatásával, az életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági tevékenység diverzifikálásának ösztönzése.

Az új rendszerre való átállás következtében Magyarországon 2006-ban a vidékfejlesztési támogatásokhoz kapcsolódó hazai jogszabályi háttér, ezen belül a pénzügyi szabályozás változása várható, továbbá jelentős intézmény-, humán erőforrás- és informatikai fejlesztést kell megvalósítani. Ennek legfontosabb eleme: az új alap kifizetéseit akkreditált kifizető ügynökségen keresztül kell teljesíteni, az akkreditáció határideje 2006. október 15. Az EMVA kifizető ügynökségének a Kormány a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalt (MVH) jelölte ki.

A második pillért jelentő vidékfejlesztés céljára a 2007-2013 közötti hét éves időszakban – jelenlegi ismereteink szerint – 3,4 milliárd eurót kapunk, azaz évente 450-500 millió euró közösségi pénzzel számolhatunk. Ez a társfinanszírozással együtt évente 160-170 milliárd Ft-ot tesz ki. Ezeket az összegeket további hazai költségvetési forrásokkal lehet kiegészíteni.

2.4. A WTO-tárgyalások értékelése

A Világkereskedelmi Szervezet 2005. december 13-18. között megtartott miniszteri értekezletén a felek egyetértettek az exporttámogatások 2013-ig történő leépítésében. E vállalás jelentős részét 2010 végéig teljesíteni kell. Az EU nyomására a Hong Kongban elfogadott miniszteri nyilatkozat támpontokat és

tartalmi elemeket határozott meg – az exporthitelekre, az állami külkereskedelmi vállalatokra és az élelmiszer-segélyekre – a kidolgozandó részletes szabályozás elkészítéséhez. Az EU az exporttámogatásról való lemondást az e támogatás megkerülésére alkalmas támogatáspolitikai eszközök alkalmazásától és az exporttámogatáshoz hasonló kezelésétől – az ún. párhuzamos intézkedések meghozatalától – tette függővé.

A támogatások leépítéséről szóló megállapodásnak a magyar agrárexportőrökre gyakorolt közvetlen hatása előre láthatólag minimális lesz, Magyarország ugyanis igen kevés export-visszatérítésben részesül. A támogatásokat fokozatosan építik le, ezért az érintett exportőröknek elegendő idejük marad az alkalmazkodásra. Az exporttámogatás megszüntetése lényegében a jelenlegi uniós intervenciós rendszer átalakítása, szűkítése. Az intervenciós rendszer nyújtotta termelői biztonság és kiszámíthatóság megszűnése a magyar agrárgazdaság számára is új helyzetet teremt, ma még beláthatatlan következményekkel.

A magyar agrárkivitel szempontjából az EU belső piaca a meghatározó. Ennek ellenére nem lebecsülhető jelentőségük az unión kívüli piacok sem. Agrárgazdaságunk szempontjából nem mindegy, milyen mértékű és ütemű lesz az exporttámogatások leépítése. ***A valóságos gond*** nem az exporttámogatásban részesíthető unión kívüli piacok, hanem a belső piac formájában jelenik meg. Az unión kívüli országokba irányuló magyar kivitel ugyanis marginális, ezért ***a belső piac nyitottá válásának*** – azaz az importvédelem leépítésének – ***jelentékeny hatása lesz a magyar agrártermékek eladhatóságára.***

3. Az agrárgazdaság versenyhelyei

Magyarország az uniós gabonaintervenció egyik legnagyobb haszonélvezője, az ország méretéhez képest ugyanis mi ajánljuk fel a legtöbb gabonát intervencióra. Ha a szabályozás alapvetően nem változik meg, akkor az eddigi folyamatok évenkénti megismétlődése valószínűsíthető, az aktuális termésmennyiség függvényében változó intenzitással. Magyarország erősen kontinentális éghajlata miatt nagyon jelentős ingadozások is előfordulnak egyes évek terméseredményei között, így gyenge termésű években akár minimálisra is csökkenhet az abban az időszakban intervencióra felajánlott mennyiség. Az intervenciós értékesítések továbbra is lassú ütemben folynak. Az AVOP keretében 2006-ban új tárolókapacitásokat hoztak létre, illetve újítottak fel.

Számottevő javulás a gabonaágazatban rövidtávon nem valószínűsíthető: a gabonafélék belföldi humánélelmezési és egyéb ipari felhasználása ugyanis aligha változik, az állatállomány viszont folyamatosan apad. Az előrejelzések szerint a hazai gabona-exportárualap – átlagos évjáratokat feltételezve – 6,3-6,4 millió tonna körül alakul az elkövetkező években. Ez a mennyiség a jelenlegi infrastruktúrával nem szállítható ki teljes egészében az országból. Mindez számottevően befolyásolja a legfontosabb termények jövedelemhelyzetét.

A napraforgó- és repcemag hazai piacát 2005-ben – a nemzetközi irányzathoz igazodva – nyomott felvásárlási árak jellemezték. ***A repcetermelés középtávú piaci***

kilátásai egyértelműen kedvezőnek ítéelhetők (biodízel-gyártás). **A napraforgó termelés** azonban **egyelőre nem kínál alternatívát**, jövedelmezősége a napraforgóolaj nemzetközi áralakulásának függvénye (az EU önellátottsága napraforgóból 75% körül alakul).

A jelenleg még kedvező jövedelmezőségű cukorrépa-termelés piaci kilátásai a cukorpiaci rendtartás reformjának életbe léptetésével megváltoznak.

Zöldség- és gyümölcstermelésünk legnagyobb versenytársai az EU-ban: Olaszország, Spanyolország, Franciaország, az újonnan csatlakozott országok közül Lengyelország. Ezen országokból a jövőben is **jelentős importnyomásra számíthatunk**. A magyar áru számára továbbra is az EU-n belüli és a közeli régiókba történő értékesítés látszik reálisnak, a távoli felvevő piacok lehetőségeinek kiaknázása jelenleg még várat magára.

Középtávon az EU-ban **a szőlőterület csökkenése és a minőségi bortermelés részarányának növekedése**, a nem hagyományos bortermelő országokban pedig az új telepítések ütemének lassulása **várható**. A borpiaci szabályozás várható reformjának okai: továbbra sem szűnt meg a túltermelés, az intervenciók mechanizmusok lejárására való termelésre buzdítanak, az ültetvénytelepítéseket változatlanul korlátozni, a kivágásokat pedig ösztönözni kell, liberalizálni szükséges a minőségi borok szabályozását, s át kell térni a minőségi borok támogatására (beruházások, a piacra jutás segítése).

A médiában megjelent hírek a lakosságot és a fogyasztókat elbizonytalanították, és érdemtelenül felnagyított, torzított képet adtak a madárinfluenzáról. A Baromfi Termék Tanács és az AMC közötti tárgyalás eredményeképpen 20 millió Ft marketing-támogatásról szóló szerződést kötöttek meg, amelynek célja a madárinfluenza kapcsán meggyengült fogyasztói bizalom megerősítése. Az árufelesleg felvásárlása helyett a tárca inkább az előállított árualapnak az országból való mielőbbi kiszállítására, illetve a média keltette pánik következtében csökkent fogyasztói bizalom marketing-eszközökkel történő visszaállítására helyezi a hangsúlyt.

A hazai sertés tenyészállomány világszínvonalú, a tartástechnológia azonban elmaradott az uniós versenytársakhoz képest. A sertésletelepek 80%-át kellene felújítani, e telepek mindössze 20%-ában alkalmaznak európai színvonalú technológiát. Az épületek rekonstrukciója, a technológia lecserélése 100 milliárd Ft befektetést igényelne. **A sertéságazat jelenlegi helyzete nem teszi lehetővé, hogy az uniós piaci versenyben megtartsa korábbi helyzetét.**

A tárca 2005-ben új nemzeti támogatás jóváhagyását kezdeményezte az Európai Bizottságnál, a vágósertést és vágóbaromfit előállító alapanyag-termelőnél keletkező állati eredetű hulladék ártalmatlanítására. A magyar vágott-test minősítési rendszert a 2005/382/EK-bizottsági határozattal fogadta el a Bizottság.

Az FVM a hatósági ellenőrzések során – az áruk szabad áramlása követelményének tiszteletben tartásával, de a magyar termelők által előállított

termékek védelme érdekében – a hatályos jogszabályok előírásait az eddiginél szigorúbban tartatja be. A cél: az országban forgalmazott élelmiszerek, élelmiszeripari alapanyagok minőségének fokozott ellenőrzése, a termékek nyomon követése, valamint a laboratóriumi vizsgálatszám növelése.

A marhahús-termelés átmenetileg – az egységes gazdaságtámogatás bevezetéséig – *emelkedhet*, a közvetlen támogatásban részesíthető viszonylag magas anyatehén-kvótának és a viszonylag magas közvetlen támogatásnak köszönhetően. Ezzel együtt a jövedelmezőség is nő. Az egységes gazdaságtámogatás bevezetése után a termelés alakulása attól függ, élünk-e a termeléshez (állattartáshoz) köthető prémium alkalmazásának lehetőségével.

A tejtermelés jövedelmezőségének a helyzete a közeljövőben aligha változik, bár a tejtermeléstől leválasztott tejprémium bevezetésével (2007-től) a tejtermelés visszaeséséhez vezethet.

A közvetlen támogatás hatására *Magyarországon* – az egységes gazdaságtámogatás bevezetéséig – *átmenetileg vonzó lehet a juhtartás*.

Az EU-ban kiéleződő verseny, az alacsonyabb mértékű közvetlen támogatások, valamint a szigorúbb közösségi előírások elsősorban a termelői szakaszban teremtenek a jelenleginél nehezebb feltételeket. *A kis állatszámú gazdálkodók, illetve a közösségi szabványokat és elvárásokat teljesíteni nem képes termelők kényszerülnek elsősorban a mezőgazdasági árutermelés abbahagyására.* A kritikus ágazatokban végbemenő változások multiplikátor-hatása nemcsak a termeléshez és feldolgozáshoz kötődő, hanem az – érintett családok jövedelemhelyzetének romlásával párhuzamosan – egyéb vidéki infrastruktúra és szolgáltatások leépülésével-megszűnésével jár. A termelés csökkenése és a feldolgozóipari kapacitások megszűnése tehát további munkahelyek megszűnéséhez vezet. Ez a korlátozott alternatív munkavállalási lehetőségekkel bíró régiók fokozottabb lemaradását okozhatja, amely válságkezelő programok mihamarabbi kidolgozását, alternatív jövedelemszerzési lehetőségek megteremtését teszi szükségessé.

10. melléklet: Oktatás, kutatás, szaktanácsadás

1. Agrár-szakoktatás

A 2005-ben elkészített új Országos Képzési Jegyzék (OKJ) és az új felsőoktatási törvény várhatóan jelentősen befolyásolja a középfokú és felsőfokú agrárszakképzés rendszerét.

A támogatási előirányzatból **2005-ben 258,6 millió Ft-ot használt fel a tárca a középfokú intézmények tangazdaságai, tanüzemei fejlesztésére, valamint arra, hogy az FVM-fenntartású intézmények részt vehessenek a más fejezetek által hirdetett pályázatokon** (támogatás az önrész előteremtéséhez). Az intézmények e támogatások (35,2 millió Ft) révén több mint 200 millió Ft pályázati összeghez jutottak. A tanüzemek, tangazdaságok minősítésével összefüggő feladatok elvégzésére 3 millió Ft-ot fordított az FVM.

Az agrárszakképzést folytató közép- és felsőoktatási intézmények tangazdaságai, tanüzemei korszerűsítésére 2000-ben hatéves középtávú fejlesztési terv készült. 2000 és 2003 között évente 1 milliárd Ft-tal járult hozzá a minisztérium – pályázati rendszerben – a középtávú fejlesztési tervek megvalósításához. 2004-ben és 2005-ben azonban – a források számottevő szűkülése miatt – nem volt lehetőség a középtávú fejlesztési terv időarányos teljesítésére. **Közvetlen fejlesztési** támogatást 2005-ben az FVM-fenntartású középfokú intézmények tangazdaságai és tanüzemei kaptak (a gyakorlati képzési feltételek javítására, az EU-követelményekhez való alkalmazkodáshoz, illetve az egyéb [pl. ÁNTSZ] előírásokban meghatározottak szerinti – feltétlenül szükséges – fejlesztésekhez). A **támogatási összeg** azonban csupán **221,4 millió Ft volt**.

A többszintű – a rész- és alapképzéseket, illetve a leágazó és a „ráépülő” szakképzéseket magában foglaló –, új Országos Képzési Jegyzék követelményeinek kidolgozása folyamatban van.

Az FVM fenntartásban működő 20 szakképző iskola 1817 fős engedélyezett intézményi létszámmal, 315 tanulócsoportban (osztályban) – mintegy 7000 fős diákközösség részére, 60 szakon (szakmában) – képez agrárszakembereket. Az iskolák nem csupán felnőtt- és továbbképzési tevékenységet folytatnak, hanem rendkívül kiterjedt nemzetközi szakmai kapcsolatokat is kiépítettek. Fontos feladatuk a szaktanácsadás, továbbá a tanüzemi mintagazdaság, a bemutató-gazdaság és a logisztikai központ működtetése. Az intézmények az adott régió fontos képzési, továbbképzési, szaktanácsadási és információs bázisai.

Az FVM Képzési és Szaktanácsadási Intézet (KSZI) a tárca háttérintézményeként látja el a miniszter státúumából eredő – a közoktatási és szakképzési törvényben megfogalmazott – feladatokat (szakmai tankönyvek, képzési dokumentumok, központi tantervek kiadása, központi vizsgakövetelmények és

központi tételek elkészítése, kiadása, szakmai tanulmányi versenyek, szaktanári továbbképzések szervezése, stb.).

Az agrárágazati szakemberellátás kiemelkedően fontos területe a felsőoktatás. A 2000. évi felsőoktatási intézményhálózat-átalakítás (integráció) következtében *az agrárágazati egyetemi és főiskolai képzés ma 7 egyetem és 5 főiskola keretében – 14 egyetemi és 8 főiskolai karon – folyik; az agrárképzést folytató karok összesen 54 alapképzési szakot gondoznak*. Ebből – az Oktatási Minisztérium által megállapítottan és finanszírozottan – 38 szak (17 egyetemi és 21 főiskolai) tartozik az ún. agrárszakcsoportba.

Az agrár-felsőoktatásban is folyamatban van – az Európai Felsőoktatási Térséghez való kapcsolódás, az ún. Bolognai Folyamat szellemében – a többciklusú „lineáris” képzési szerkezetre történő áttérés, valamint az intézményrendszer korszerűsítése. E feladatok nagy oktatási-szakmai kihívást jelentenek az intézmények számára. A folyamatnak úgy kell megvalósulnia, hogy a magyar agrár-felsőoktatás megtartsa haladó hagyományait, s a gyakorlat, a munkaerőpiac számára „használható” szakembereket bocsásson ki.

A korábbi főiskolai szintnek megfelelő új alapszakok (BSc) meghatározásakor, de az új – jelenleg akkreditálás alatt álló – egyetemi szintű mesterszakok (MSc) meghatározásakor is elsők között jártak az agrár-felsőoktatás intézményei, sok esetben konzorciumba tömörülve. Az ide vonatkozó Korm. rendelet az agrárképzési területen belül – 6 képzési ágban – 15 alapszakot, valamint az alapszakokra épülően 22 mesterszakot (és az ún. osztatlan képzésben indítható állatorvosi szakot) különböztet meg.

A 2005-ben kodifikált új felsőoktatási törvény 143. §-a tartalmazza az agrártudományi képzést folytató felsőoktatási intézményekre vonatkozó külön rendelkezéseket. (Pl. az agrártudományi centrumok kialakításának lehetőségét, működési feltételeit, továbbá az FVM-miniszter lehetőségeit a feladatarányos költségvetési támogatásra.)

Eredményként értékelhetjük, hogy az új felsőoktatási törvényben a gyakorlatigényes alapképzési szakokhoz tartoznak az agrár-alapszakok, amelyeken féléves összefüggő szakmai gyakorlatot kell szervezni. Ez az agrár-főiskolai képzést folytató karok kérésével-igényeivel is találkozik, s egyúttal a munkaerőpiacon való sikeres elhelyezkedési lehetőségnek a feltétele.

2. Agrárkutatás és -fejlesztés

Az FVM agrár K+F-forrásai 2005-ben számottevően csökkentek az előző időszakhoz képest. Ez különösen a folyó kiadások támogatási jogcímeit érintette érzékenyen. A pénzügyi források mérséklődésére való tekintettel 2004 után újra szűkíteni kellett a támogatott kutatási területeket és alacsonyabb szinten megszabni a támogatások felső határát. *2004-hez hasonlóan 2005-ben is elmaradt a K+F-eszközbeszerzés pályázati támogatása.*

A szűkös forrásokból *a tárca mindössze egyetlen K+F-pályázati kiírást tett közzé* saját hatáskörben, *tartamkísérletek és biológiai alapok támogatására*. Erre összesen **60 millió Ft állt rendelkezésre**, de már a 2006. évi forráskeretek terhére. 107 pályázat érkezett be, összesen 329 millió Ft forrásigénnyel. Végül is 23 pályázat nyerte el a 60 millió Ft összegű támogatást.

Az FVM és a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) között megkötött 3 éves stratégiai együttműködési megállapodás értelmében **2005-ben is kiírták a Gazdaságorientált Agrárágazati Kutatások támogatása pályázatot** (II. GAK-pályázat). Ez az együttműködés mind méretében (3 milliárd Ft-os költségvetés), mind koncentrátságában (több tízmillió Ft-nyi átlagos projektméret) a korábbi pályázati lehetőségeket messze meghaladó kereteket hozott létre. **A támogatás a magyar agrárágazat fenntartható fejlődését, valamint a megszerzett új ismeretek és tudás gyakorlati alkalmazását kívánja előmozdítani**, a K+F-tevékenységek, illetve a gazdálkodó szervezetek és a kutatóhelyek együttműködésének ösztönzésével. Az ágazat számára az is előnyös, hogy a pályázati rendszer költségvetésének nagyobbik része (80%-a) az Innovációs Alapból származik, a fennmaradó részt pedig az FVM finanszírozza.

A 2005. évi GAK II.-pályázatra benyújtott 242 téma (mintegy 80-nal több, mint az előző évben) összes forrásigénye 16702 millió Ft volt. **39 témát fogadtak el** (2004-ben 45-öt), **összesen 3000 millió Ft támogatási összeggel**.

Az egyéb K+F-támogatások körében folytatódott a 2004-ben elfogadott – „Az agrártermelés innovációs háttérének biztosítását megalapozó kutatások támogatása” elnevezésű – pályázat keretében nyertes 92 pályázó (összesen 1012 millió Ft támogatással) 2004-2006. évre vonatkozó K+F-projektjeinek finanszírozása.

A kutatási témák támogatásán túl a tárca a Balaton-kutatási programot, a tudományos lapok kiadását, a háttérintézmények szakfolyóirat-beszerezését, a tudományos rendezvények/vásárok megrendezését (Magyar Tudomány Ünnepe, OMÉK 2005), a közhasznú K+F-feladatok finanszírozását, valamint az OTDK Agrártudományi szekcióját is segítette.

A minisztérium az országok közötti kutatási kapcsolatok kialakítását is ösztönözte. Az EU-hoz történt csatlakozással ugrásszerűen megnöttek a nemzetközi együttműködésből fakadó feladatok, s ezekkel összefüggésben több szakbizottságba, munkacsoportba és projektbe kapcsolódtak be az FVM agrár K+F-tevékenységgel foglalkozó részlegei. A fejlődő országok megsegítését célzó mezőgazdasági kutatások (ARD-Agricultural Research for Development) európai konzorcium 14 tagországot tömörít, amelynek 2005-től az FVM is tagja. Becslések szerint a mezőgazdasági kutatásokra fordított összeg eléri az évi 1 milliárd eurót.

A rosszabbodó pénzügyi feltételek az FVM kutatóintézeti rendszerét is érintették. A központi támogatás alacsony szintje nem garantálta a zavartalan működést, a kötelezően előírt alapfeladatok gondtalan ellátását. 2005-ben is jelentős erőfeszítésekre volt szükség a kedvezőtlen hatások ellensúlyozásához, a

feladatellátás körülményeinek megteremtéséhez, a szakmai színvonal megtartásához. Mindezek eléréséhez a K+F-területek ésszerűsítésére, a kutatási témák számának, valamint az intézményi létszámnak a csökkentésére, szigorú takarékosági intézkedésekre, erőforrások átcsoportosítására, az egyéb támogatási lehetőségek felkutatására és kihasználására, egyéb bevételek megszerzésére volt szükség. A beruházások, korszerűsítések elhalasztása miatt a K+F-infrastruktúrában megtorpant a felzárkózási folyamat.

Az intézményrendszerben kevés fejlesztés volt 2005-ben. A szőlészeti-borászati intézményrendszer (kutatóintézetek) átszervezése kapcsán megszűnt a budapesti intézet. Az ingatlan vagyongazdálkodó jogutódja az FVM SZBKI Kecskeméti intézet lett, amelynek értékesítenie kell a telephelyet. **2005. második felében az FVM összevonta a Kisállattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézetet, valamint az Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézetet.** Az FVM SZBKI Badacsonyi intézetben pedig megkezdte működését a talajtani laboratórium, a Központi Élelmiszerkutató Intézetben a mikrobiológiai laboratórium.

A megújuló energiaforrások kérdésköre 2005-ben is kiemelt szerepet kapott. A mezőgazdaság termelési és piaci struktúrájának átalakításával összefüggésben megtörténtek az első biztató lépések az energetikai célú növénytermesztésben:

- közel 8000 hektáron megkezdődött az energetikai növénytermesztés, amelynek területe az előzetes tervek szerint 2013-ra elérheti a 800 ezer, egymillió hektárt, új piacokat teremtve a mezőgazdasági termelőknek;
- a 74/2005. (VIII. 22.) FVM-rendelet megalkotásával létrejött az energianövények EU-konform kiegészítő területalapú támogatásának rendszere (a 100 Lépés Programban meghatározott feladat);
- megkezdődött a bioetanol üzemanyagként történő felhasználása (az alapanyag elsősorban kukorica volt);
- megkezdődött a fás szárú energiaültetvények kísérleti telepítése. Ennek eredményeképpen olyan technológiák jöhetnek létre, amelyek alternatív földhasználati lehetőségeket teremthetnek a gazdálkodóknak, folyamatos jövedelemszerzési lehetőségekkel;
- számos – a biomassza energetikai felhasználásán alapuló – mintaprojekt épült meg;
- jelentősen nőtt a biomassza energetikai felhasználása, ennek következtében pedig bizonyos – 2010-re vonatkozó – EU-kötelezettségeket már 2005-ben teljesített Magyarország;
- 2005 elején elkészült a biomassza hasznosításának 2010-ig szóló koncepciója;
- a Nemzeti Fejlesztési Terv II. üteméhez kapcsolódva elindult a „Zöldenergia komplex program” tervezési folyamata. A program 100-130 ezer termelőt érinthet.

3. Szaktanácsadás és a gazdálkodás eredményességét segítő ismeretátadás

A nemzeti forrásból támogatott *ismeretátadási formák* az elmúlt évben (is) *az alábbiak voltak*:

- *A regisztrált termelőknek – a szaktanácsadás igénybevételéhez – nyújtott normatív támogatás;*
- *A gazdálkodás eredményességét segítő intézkedések támogatása:*
 - szakképesítést adó – iskolarendszeren kívüli – képzés,
 - szakképesítést nem adó tanfolyamok, előadások,
 - térítésmentes – csoportos – szaktanácsadási programokkal összefüggő rendezvények,
 - bemutató-üzemi rendezvények,
 - szakmai rendezvények,
 - szakmai kiadványok (szakkönyvek),
 - szaktanácsadók továbbképzése,
 - szaktanácsadási központokban folytatott szaktanácsadási tevékenység és az ehhez szükséges feltételek megteremtése.
- *Fiatal agrárszakemberek gyakornoki programja.*

Az agrárgazdaság szereplői számára tervezett ismeretátadási tevékenység támogatására **2005-ben 240 millió Ft állt rendelkezésre**. A társfinanszírozás mértéke 50-75%-ig terjedt, a céloktól függően. Az állami forrást minden esetben a végső kedvezményezettnek kell kiegészítenie saját forrással.

Az államilag támogatott ismeretátadás főbb célcsoportjai a regisztrált termelők, illetve a nekik szolgáltatást nyújtó szervezetek voltak.

Az elmúlt évekhez hasonlóan 2005-ben is a magyar szaktanácsadók, az oktatási és kutatási intézmények, a köztisztviselők és a könyvkiadók, vagy – a külföldi farmgyakornoki program esetében – a fejlett agrárgazdaságú országok agrártermelői adták át a termelői célcsoportok számára szükséges ismereteket.

4. Agrár-közművelődés

Az FVM fenntartásában működő országos közművelődési intézmények – az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum – *ellátják* ugyan *alapfeladataikat*, de forráshiánnyal küszködnek. 2005. évi feladataik teljesültek, a magyar mezőgazdaság történetét – 1000 évét – bemutató, nagyszabású állandó kiállításnak azonban csak az első üteme készült el 2005-ben.

11. melléklet: A 2005. évi agrárjogalkotás

Az FVM 2005-ben is intenzív jogalkotási tevékenységet folytatott. *Az Országgyűlés 10, a tárca által előkészített törvényt fogadott el. A Kormány 17 agrárvonatkozású kormányrendeletet, a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter pedig 123 rendeletet hirdetett meg.*

A tagállami működésből adódó jogharmonizációs feladatok teljesítése folyamatos volt, különösen a növény-egészségügy szabályozásával, a géntechnológiai tevékenységre vonatkozó előírásokkal, a növényfajták állami elismerésével, a növényi szaporító anyagok előállításával és forgalmazásával, valamint az élelmiszerekre vonatkozó rendelkezésekkel összefüggésben.

Nemzetközi jogi vonatkozásban számos tárcaközi megállapodás, nyilatkozat született. Ezek közül a legjelentősebbek:

- Jegyzőkönyv a Kínába irányuló búzaexportról (aláíró partner a kínai Karantén Hivatal);
- Az algériai mezőgazdasági miniszter magyarországi látogatásához kapcsolódó nyilatkozat;
- A Vajdasági Magyar Gazdák Szövetségével az OMÉK-on aláírt együttműködési megállapodás.

Megtörténtek a szükséges belső jogi eljárási lépések a vágóállatok védelméről szóló – a Strasbourgban 1979. május 10-én aláírt – Európai Egyezményhez, valamint a kísérleti és egyéb tudományos célokra felhasznált gerinces állatok védelméről szóló – a Strasbourgban 1986. március 18-án aláírt – Európai Egyezményhez történő csatlakozáshoz.

A tárca közreműködött annak a – jogi eljárásban képviselt – magyar álláspontnak a kidolgozásában, amelyet hazánk az Európai Bíróság előtt az olasz „tocai” névhasználat ügyében lefolytatott. (Az eljárás Magyarország számára kedvező döntéssel zárult.)

Fontos jogalkotási lépésként említhető meg az élelmiszerekről, a takarmányokról, valamint a növényvédelemről szóló törvényeknek az élelmiszerbiztonság fokozása és a jogharmonizációs kötelezettségek teljesítése érdekében történt módosítása.

A növényvédelmi törvény módosítása nyomán *2005-ben megteremtődött a parlagfű elleni hatékony védekezés jogszabályi háttere. A minisztérium kidolgozta a hagyományos és a géntechnológiával módosított (GMO) növények egymás melletti termesztésének feltételeit kialakító (koegzisztencia) jogszabályok tervezetét.*

Jelentős feladat volt az ingatlan-nyilvántartásról szóló törvény módosítása.

A módosított törvénybe az új közigazgatási eljárási törvény szabályain kívül a lakásmaffia-tevékenységet feltáró albizottság munkája során született javaslatok is beépültek.

A Kormány által meghirdetett 100 Lépés Program végrehajtásának keretében lépett életbe ***egy törvéncsomag***, amely egyrészt ***az állattartó telepek földterülethez való jutását segíti elő*** (takarmányigényük kielégítéséhez), ***másrészt lehetővé teszi, hogy az önkormányzatok szociális földprogramjához szükséges termőföld-igényt a Nemzeti Földalaphoz tartozó földvagyonból elégítsék ki***. A törvény rendelkezései a jogutód nélkül megszűnő szövetkezetek esetében – a részarány-földkiadás teljes körű befejezése után – a szövetkezeti földhasználati jog címén visszamaradt földek tulajdoni viszonyainak a rendezését is szolgálják. Ezen földterületek ugyanis – árverezés helyett – a Magyar Állam tulajdonába kerülnek, a jogosultak megfelelő kártalanításával.

Módosult a szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról szóló 2004. évi XVIII. törvény. A szőlő-bor ágazatban elterjedt az illegális borelőállítás és a számla nélküli borforgalmazás. Az ágazat helyzetét tovább rontja, hogy az alacsony nyereség miatt nincs fedezet a közösségi marketing finanszírozására. Az ellenőrzésekre fordított munkaidő, a felmerült költség nem áll összhangban az elért eredménnyel. Éppen ezért a termelők érdekképviselői szervezetei kezdeményezték: a természetes borok jövedékiadó-mértéke nulla-kulcsos legyen, s ezzel egyidejűleg törvényi kötelezettség írja elő a jövedéki adóval azonos mértékű termelői befizetést. Ebből az ellenőrzés többletköltsége és a bor közösségi marketing-tevékenysége finanszírozható lesz.

Az agrártámogatások vonatkozásában is fontos év volt 2005. A csatlakozás után felhalmozódott tapasztalatokat át kellett ültetni a gyakorlatba. Ennek keretében a tárca kezdeményezte a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és az egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezekkel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. törvény módosítását. A módosítással sokkal gyorsabbá, áttekinthetőbbé váltak a támogatási eljárások. Hasonló szempontok miatt ***módosult az agrárium kerettörvénye, az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló 1997. évi CXIV. törvény.***

A már működő jogcímek mellett új támogatások is életbe léptek. A Kormány az Agrár Fejlesztési Hitelprogram megindításával új tőkeinjekcióhoz juttatta az ágazatban tevékenykedő vállalkozásokat. Ezzel egyidejűleg a korábbi kötelezettségvállalások egy részét enyhítették a rendelkezések.

A támogatási (miniszteri) rendeletek között továbbra is a legfontosabb a területalapú és állatalapú támogatások meghirdetése. Az EU által adott lehetőségeken belül ismételten meghirdette a tárca a gabona intervenció felvásárlását, a termelők által létrehozott termelői csoportokról szóló rendeletet, s továbbra is hatályban tartja a nemzeti támogatások jogcímeit.

A Kormány elfogadta a hatósági élelmiszerellenőrzésről szóló új kormányrendeletet.

A 2005-ben hatályba lépett jogszabályok az alábbiak:

TÖRVÉNYEK

2005. évi X. tv. A mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. törvény módosításáról
(MK 34. szám, 2005. március 22.)
2005. évi XXVIII. tv. Az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló 1997. évi CXIV. törvény módosításáról
(MK 64. szám, 2005. május 13.)
2005. évi LXXXVII. tv. A mezőgazdasági termelők nyugdíj előtti támogatásának bevezetéséhez kapcsolódó egyes törvények módosításáról
(MK 98. szám, 2005. július 13.)
2005. évi LXXXVIII. tv. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról (földművelésügyi ágazati feladatokkal összefüggő törvények)
(MK 96. szám, 2005. július 11.)
2005. évi CXXII. tv. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény módosításáról
(MK 150. szám, 2005. november 15.)
2005. évi CLVII. tv. Egyes agrárágazati törvények módosításáról
(MK 168. szám, I. kötet, 2005. december 25.)
2005. évi CLVIII. tv. A mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. törvény módosításáról
(MK 168. szám, I. kötet, 2005. december 25.)
2005. évi CLIX. tv. Egyes élelmiszer-biztonsággal kapcsolatos törvények módosításáról
(MK 168. szám, I. kötet, 2005. december 25.)
2005. évi CXXV. tv. A Nemzeti Földalapról szóló 2001. évi CXVI. törvény módosításáról
(MK 171. szám, I. kötet, 2005. december 28.)
2005. évi CXXVI. tv. Az állategészségügyről
(MK 171. szám, I. kötet, 2005. december 28.)

ORSZÁGGYŰLÉSI HATÁROZATOK

- 58/2005. (VI. 10.) OGY h. Az élelmiszerbiztonsági ellenőrzés hatékonyságának növeléséről
(MK 77. szám, I. kötet, 2005. június 10.)
- 86/2005. (XI. 30.) OGY h. Az agrárgazdaság 2004. évi helyzetéről szóló jelentés elfogadásáról
(MK 155. szám, 2005. november 30.)

KORMÁNYRENDELETEK

- 6/2005. (I. 19.) Korm. r. A mezőgazdasági eredetű etil-alkoholok közösségi rendtartásával kapcsolatos nemzeti hatáskörbe utalt feladatokról
(MK 7. szám, 2005. január 19.)
- 31/2005. (II. 15.) Korm. r. Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája magyarországi végrehajtásában, illetve a nemzeti agrártámogatási rendszerben érintett ügyfelekkel összefüggő ügyfélregiszter létrehozásáról és az ezzel kapcsolatos nyilvántartásba vételről szóló 141/2003. (IX. 9.) Korm. rendelet módosításáról
(MK 16. szám, 2005. február 15.)
- 39/2005. (III. 10.) Korm. r. Az Agrár Fejlesztési Hitelprogram szabályozásáról
(MK 30. szám, 2005. március 10.)
- 46/2005. (III. 11.) Korm. r. A mezőgazdasági, halászati, erdészeti és vidékfejlesztési támogatások Európai Bizottság részére történő bejelentési rendjéről
(MK 31. szám, 2005. március 11.)
- 63/2005. (IV. 8.) Korm. r. A részarány földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdon megszüntetésének részletes szabályairól
(MK 46. szám, 2005. április 8.)
- 68/2005. (IV. 13.) Korm. r. A Nemzeti Földalap vagyonyilvántartásának, vagyonkezelésének és hasznosításának részletes szabályairól szóló 254/2002. (XII. 13.) Korm. rendelet módosításáról
(MK 48. szám, 2005. április 13.)
- 100/2005. (V. 31.) Korm. r. A családi gazdaságok létrehozásáról, nyilvántartásba vételéről, működtetéséről, valamint kiemelt támogatásukról szóló 326/2001. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról
(MK 72. szám, 2005. május 31.)
- 160/2005. (VIII. 16.) Korm. r. A növényvédelmi közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól
(MK 112. szám, 2005. augusztus 16.)
- 185/2005. (IX. 13.) Korm. r. A Nemzeti Fejlesztési Terv operatív programjai és az EQUAL Közösségi Kezdeményezés Program esetében alkalmazandó biztosítékokkal kapcsolatos szabályokról szóló 54/2005. (III. 26.) Korm.

- rendelet módosításáról
(MK 122. szám, 2005. szeptember 13.)
- 217/2005. (X. 7.) Korm. r. A mezőgazdasági termelők éven belüli lejáratú hiteleinek adósságrendezési programjáról szóló 215/2002. (X. 17.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezéséről
(MK 133. szám, 2005. október 7.)
- 226/2005. (X. 13.) Korm. r. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatálybalépésével összefüggő, egyes földművelésügyi ágazati feladatokat érintő kormányrendeletek módosításáról
(MK 135. szám, 2005. október 13.)
- 232/2005. (X. 19.) Korm. r. A részarány földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdon megszüntetésének részletes szabályairól szóló 63/2005. (IV. 8.) Korm. rendelet módosításáról
(MK 138. szám, 2005. október 19.)
- 237/2005. (X. 25.) Korm. r. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalról szóló 81/2003. (VI. 7.) Korm. rendelet módosításáról
(MK 140. szám, 2005. október 25.)
- 274/2005. (XII. 20.) Korm. r. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter feladatairól és hatásköréről szóló 155/1998. (IX. 30.) Korm. rendelet módosításáról
(MK 164. szám, 2005. december 20.)
- 275/2005. (XII. 20.) Korm. r. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalról szóló 81/2003. (VI. 7.) Korm. rendelet módosításáról
(MK 164. szám, 2005. december 20.)
- 302/2005. (XII. 25.) Korm. r. A hatósági élelmiszer-ellenőrzés rendjéről
(MK 168. szám, I. kötet, 2005. december 25.)
- 325/2005. (XII. 28.) Korm. r. A termőföld állam által életjáradék fizetése ellenében történő megszerzéséről szóló 210/2004. (VII. 9.) Korm. rendelet módosításáról
(MK 171. szám, I. kötet, 2005. december 28.)

KORMÁNYHATÁROZATOK

- 2012/2005. (II. 8.) Korm. h. A Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatalnak a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter irányítása alól az egészségügyi miniszter irányítása alá történő áthelyezésével összefüggő költségvetési előirányzatok átcsoportosításáról
(H. Tára 5. szám, 2005. február 8.)
- 2040/2005. (III. 23.) Korm. h. Az EMOGA Garancia részlegéből fizetendő 2005. évi közvetlen termelői támogatáshoz (SAPS) benyújtandó nemzeti kiegészítő támogatásról (top-up)
(H. Tára 11. szám, 2005. március 23.)

- 2047/2005. (III. 23.) Korm. h. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, valamint a gazdademónstrációt kezdeményező szervezetek képviselői közötti megállapodásról
(H. Tára 11. szám, 2005. március 23.)
- 2068/2005. (IV. 28.) Korm. h. A gyapjaslepke hernyójának kártételét megelőző védekezés támogatásáról
(H. Tára, 16. szám, 2005. április 28.)
- 2072/2005. (IV. 29.) Korm. h. Az agrárgazdálkodók közvetlen területalapú támogatási kifizetésének finanszírozásáról
(H. Tára 17. szám, 2005. április 29.)
- 2133/2005. (VII. 8.) Korm. h. A biomasza energetikai hasznosítását elősegítő egyes intézkedésekről
(H. Tára 31. szám, 2005. július 8.)
- 2142/2005. (VII. 14.) Korm. h. A hazai aszály stratégiával kapcsolatos feladatokról
(H. Tára 32. szám 2005. július 14.)
- 1074/2005. (VII. 14.) Korm. h. A „HÚSMÍVESSÉGÉRT” Hústermelési, Húsfeldolgozási és Húskereskedelmi Alapítvány megszüntetéséről
(MK 99. szám, 2005. július 14.)
- 2172/2005. (VIII. 11.) Korm. h. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumból két főnek a Miniszterelnöki Hivatalba történő áthelyezésével összefüggő költségvetési előirányzatok átcsoportosításáról
(H. Tára 38. szám, 2005. augusztus 11.)
- 2245/2005. (XI. 8.) Korm. h. Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) Konferenciájának 2005. november 19-26. között, Rómában tartandó 33. ülészakán való magyar részvételről
(H. Tára 51. szám, 2005. november 8.)
- 2249/2005. (XI. 11.) Korm. h. A Tartalékgazdálkodási Közhasznú Társaság vegyvédelmi készleteinek térítésmentes átadásáról
(H. Tára 52. szám, 2005. november 11.)
- 2257/2005. (XI. 21.) Korm. h. A vágóállatok védelméről szóló, Strasbourgban, 1979. május 10-én aláírt Európai Egyezmény, valamint a kísérleti és egyéb tudományos célokra felhasznált gerinces állatok védelméről szóló, Strasbourgban, 1986. március 18-án aláírt Európai Egyezmény szövegének végleges megállapításáról
(H. Tára, 53. szám, november 21.)
- 2286/2005. (XII. 22.) Korm. h. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap magyarországi intézményrendszerének kialakításáról
(H. Tára 59. szám, 2005. december 22.)

RENDELETEK

- 1/2005. (I. 7.) FVM r. A növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, jelöléséről, tárolásáról és szállításáról szóló 89/2004. (V. 15.) FVM rendelet módosításáról
(MK 1. szám, 2005. január 7.)
- 2/2005. (I. 11.) FVM r. A Magyar Élelmiszerkönyv közösségi előírások átvételét megvalósító kötelező előírásairól szóló 56/2004. (IV. 24.) FVM rendelet módosításáról
(MK 3. szám, I. kötet, II. kötetben a melléklet)
- 3/2005. (I. 11.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) FVM rendelet módosításáról
(MK 3. szám, I. kötet)
- 4/2005. (I. 18.) FVM r. A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek lepárlásáról és kivonásáról szóló 75/2004. (V. 4.) FVM rendelet módosításáról
(MK 6. szám, 2005. január 18.)
- 5/2005. (I. 18.) FVM r. A Hajdú-Bét Rt. és a Parmalat Hungária Rt. mezőgazdasági alapanyag-beszállítói részére biztosított kedvezményes hitel igénybevételének feltételeiről szóló 107/2004. (VI. 8.) FVM rendelet módosításáról
(MK 6. szám, 2005. január 18.)
- 6/2005. (I. 24.) FVM r. A termelői csoportokról szóló 81/2004. (V. 4.) FVM rendelet módosításáról
(MK 9. szám, 2005. január 24.)
- 7/2005. (II. 4.) FVM r. A vadon élő állat és a tenyésztett vad elejtéséről, húsvizsgálatáról és forgalmáról, valamint a házinyúl húsvizsgálatáról szóló 9/2002. (I. 23.) FVM rendelet módosításáról
(MK 13. szám, I. kötet, 2005. február 4.)
- 8/2005. (II. 11.) FVM r. A mezőőrök és hegyőrök szolgálati viszonyáról szóló 29/1998. (IV. 30.) FM rendelet módosításáról
(MK 16. szám, 2005. február 11.)
- 9/2005. (II. 18.) FVM r. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter felügyelete alá tartozó szervek katasztrófák elleni védekezésének irányításáról és feladatairól szóló 42/2001. (VI. 15.) FVM rendelet módosításáról
(MK 20. szám, 2005. február 18.)
- 10/2005. (II. 25.) FVM r. A Magyar Élelmiszerkönyv nemzeti termék-leírásokat tartalmazó kötelező előírásairól szóló 57/2004. (IV. 24.) FVM rendelet módosításáról
(MK 24. szám, 2005. február 25.)

- 11/2005. (II. 28.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes szabályairól szóló 150/2004. (X. 12.) FVM rendelet módosításáról (MK 25. szám, 2005. február 28.)
- 12/2005. (II. 28.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló kedvezőtlen adottságú területek kompenzációs támogatása igénybevételének részletes szabályairól szóló 151/2004. (X. 13.) FVM rendelet módosításáról (MK 25. szám, 2005. február 28.)
- 13/2005. (III. 3.) FVM r. Az Európa terv Agrárhitel programjáról szóló 6/2004. (I. 22.) FVM rendelet módosításáról (MK 27. szám, 2005. március 3.)
- 14/2005. (III. 8.) FVM r. A vágósertések vágás utáni minősítéséről és a hasított féltettek kereskedelmi osztályba sorolásáról szóló 15/1998. (IV. 3.) FM rendelet módosításáról (MK 29. szám, 2005. március 8.)
- 15/2005. (III. 8.) FVM r. A vágójuhok vágás utáni minősítéséről és kereskedelmi osztályba sorolásáról szóló 16/1998. (IV. 3.) FM rendelet módosításáról (MK 29. szám, 2005. március 8.)
- 16/2005. (III. 8.) FVM r. Az egyszerűsített területalapú támogatások és a vidékfejlesztési támogatások igénylésének teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”, illetve a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszerének meghatározásáról szóló 4/2004. (I. 13.) FVM rendelet módosításáról (MK 29. szám, 2005. március 8.)
- 17/2005. (III. 11.) FVM r. A zöldség-gyümölcs piacszabályozás végrehajtásához szükséges működési programok környezetvédelmi intézkedéseiről, valamint az árukivonásra vonatkozó környezetvédelmi előírásokról (MK 31. szám, 2005. március 11.)
- 18/2005. (III. 18.) FVM r. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatás 2005. évi igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről (MK 33. szám, 2005. március 18.)
- 19/2005. (III. 22.) FVM r. Az emberi fogyasztásra szánt állati eredetű termékek előállítására, feldolgozására, forgalmazására és behozatalára vonatkozó állategészségügyi követelmények megállapításáról (MK 34. szám, 2005. március 22.)
- 20/2005. (III. 22.) FVM r. A Magyar Élelmiszerkönyv közösségi előírások átvételét megvalósító kötelező előírásairól szóló 56/2004. (IV. 24.) FVM rendelet

- módosításáról
(MK 34. szám, 2005. március 22.)
- 21/2005. (III. 22.) FVM r. A szántóföldi növényfajok vetőmagvainak előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 48/2004. (IV. 21.) FVM rendelet módosításáról
(MK 34. szám, 2005. március 22.)
- 22/2005. (III. 22.) FVM r. A növényfajták állami elismeréséről szóló 40/2004. (IV. 7.) FVM rendelet módosításáról
(MK 34. szám, 2005. március 22.)
- 23/2005. (III. 23.) FVM r. A ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésről
(MK 35. szám, 2005. március 23.)
- 24/2005. (III. 23.) FVM r. A vágóállatok levágásának és feldolgozásának Biztonsági Szabályzatáról
(MK 35. szám, 2005. március 23.)
- 25/2005. (III. 26.) FVM r. A gabona és rizs intervenciójáról szóló 66/2004. (IV. 29.) FVM rendelet módosításáról
(MK 38. szám, 2005. március 26.)
- 26/2005. (III. 26.) FVM r. Az intervenciók gabonaraktárakkal és rizsraktárakkal szembeni követelményekről szóló 67/2004. (IV. 29.) FVM rendelet módosításáról
(MK 38. szám, 2005. március 26.)
- 27/2005. (III. 31.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, a félig önellátó mezőgazdasági üzemek szerkezetének átalakításához nyújtott támogatás igénybevételenek részletes szabályairól szóló 145/2004. (IX. 30.) FVM rendelet módosításáról
(MK 41. szám, I. kötet, 2005. március 31.)
- 28/2005. (IV. 1.) FVM r. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatásokhoz kapcsolódó 2005. évi kiegészítő nemzeti támogatás igénybevételevel kapcsolatos egyes kérdésekről
(MK 42. szám, 2005. április 1.)
- 29/2005. (IV. 1.) FVM r. A 2004. évi nemzeti hatáskörben nyújtott agrár- és vidékfejlesztési támogatások igénybevételenek feltételeiről szóló 25/2004. (III. 3.) FVM rendelet módosításáról
(MK 42. szám, 2005. április 1.)
- 30/2005. (IV. 1.) FVM r. A tehéntej termékpálya szabályozásában alkalmazott kvótarendszerről szóló 69/2004. (IV. 29.) FVM rendelet módosításáról
(MK 42. szám, 2005. április 1.)

- 31/2005. (IV. 1.) FVM r. A kisajátítási terv elkészítéséről és felülvizsgálatáról szóló 11/1977. (III. 11.) MÉM rendelet módosításáról (MK 42. szám, 2005. április 1.)
- 32/2005. (IV. 8.) FVM r. A Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján nyújtható méhészeti támogatások igénybevételének részletes szabályairól (MK 46. szám, 2005. április 8.)
- 33/2005. (IV. 12.) FVM r. Az intervenciós cukorraktárakkal szembeni követelményekről (MK 47. szám, 2005. április 12.)
- 34/2005. (IV. 15.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes szabályairól szóló 150/2004. (X. 12.) FVM rendelet módosításáról (MK 50. szám, 2005. április 15.)
- 35/2005. (IV. 15.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló kedvezőtlen adottságú területek kompenzációs támogatása igénybevételének részletes szabályairól szóló 151/2005. (IV. 15.) FVM rendelet módosításáról (MK 50. szám, 2005. április 15.)
- 36/2005. (IV. 22.) FVM r. A zöldség-gyümölcs termelői értékesítő szervezetek támogatásáról (MK 53. szám, 2005. április 22.)
- 37/2005. (IV. 27.) FVM r. A növényegészségügyi feladatok végrehajtásának részletes szabályairól szóló 7/2001. I. 17.) FVM rendelet módosításáról (MK 55. szám, 2005. április 27.)
- 38/2005. (IV. 27.) FVM-EüM-GKM e.r. Az élelmiszerek jelöléséről szóló 19/2004. (II. 26.) FVM-ESzCsM-GKM együttes rendelet módosításáról (MK 55. szám, 2005. április 27.)
- 39/2005. (IV. 27.) FVM r. A mező- és erdőgazdálkodási, valamint az élelmiszeripari tevékenységhez kapcsolódó szakértői működés engedélyezésével kapcsolatos eljárásról szóló 61/1994. (XI. 8.) FM rendelet módosításáról (MK 55. szám, 2005. április 27.)
- 40/2005. (IV. 27.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) FVM rendelet módosításáról (MK 55. szám, 2005. április 27.)
- 41/2005. (IV. 28.) FVM r. A zöldség- és gyümölcságazatban alkalmazott intervenciós intézkedések és a piacról való kivonás végrehajtásához

- szükséges nemzeti szabályokról
(MK 56. szám, 2005. április 28.)
- 42/2005. (IV. 29.) FVM r. A termelői csoportokról szóló 81/2004. (V. 4.) FVM rendelet módosításáról
(MK 57. szám, 2005. április 29.)
- 43/2005. (V. 5.) FVM r. Az egyes, a számítógépes adatbázisból történő lekérdezés útján szolgáltatható ingatlan-nyilvántartási adatok igazgatási szolgáltatási díjáról és az adatátviteli vonalon történő adatszolgáltatásról szóló 41/2002. (V. 14.) FVM rendelet módosításáról
(MK 59. szám, I. kötet, 2005. május 5.)
- 44/2005. (V. 6.) FVM r. A mező- és erdőgazdasági légi munkavégzésről
(MK 60. szám, I. kötet, 2005. május 6.)
- 45/2005. (V. 11.) FVM r. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatás 2005. évi igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 18/2005. (III. 18.), valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatásokhoz kapcsolódó 2005. évi kiegészítő nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 28/2005. (IV. 1.) FVM rendeletek módosításáról
(MK 62. szám, 2005. május 11.)
- 46/2005. (V. 23.) FVM r. A mezőgazdasági termékek harmadik országokban és belső piacon történő megismertetésével és promóciójával kapcsolatos intézkedésekről
(MK 68. szám, 2005. május 23.)
- 47/2005. (V. 23.) FVM r. A juh és kecske fajok egyedeinek Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről
(MK 68. szám, 2005. május 23.)
- 48/2005. (V. 28.) FVM r. A növényegészségügyi feladatok végrehajtásának részletes szabályairól szóló 7/2001. (I. 17.) FVM rendelet módosításáról
(MK 71. szám, 2005. május 28.)
- 49/2005. (V. 31.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló kedvezőtlen adottságú területek kompenzációs támogatása igénybevételének részletes szabályairól szóló 151/2004. (X. 13.) FVM rendelet módosításáról
(MK 72. szám, 2005. május 31.)
- 50/2005. (VI. 1.) FVM r. A szárított takarmány kvótával szabályozott támogatása 2004/2005. gazdasági évtől történő igénylésének általános feltételeiről szóló 61/2004. (IV. 27.) FVM rendelet módosításáról
(MK 73. szám, 2005. június 1.)

- 52/2005. (VI. 4.) FVM-PM e. r. A takarmányok harmadik országokból való behozataláról
- 53/2005. (VI. 16.) FVM r. A 2005. évi iskolatej program tavaszi időszakának szabályozásáról szóló 171/2004. (XII. 23.) FVM rendelet módosításáról (MK 80. szám, I. kötet, 2005. június 16.)
- 54/2005. (VI. 17.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, a félig önellátó mezőgazdasági üzemek szerkezetének átalakításához nyújtott támogatás igénybevételeének részletes szabályairól szóló 145/2004. (IX. 30.) FVM rendelet módosításáról (MK 81. szám, 2005. június 17.)
- 55/2005. (VI. 18.) FVM r. A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek lepárlásáról és kivonásáról szóló 75/2004. (V. 4.) FVM rendelet módosításáról (MK 82. szám, 2005. június 18.)
- 56/2005. (VI. 25.) FVM r. A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet módosításáról (MK 86. szám, 2005. június 25.)
- 57/2005. (VI. 27.) FVM r. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egyes támogatások tekintetében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által delegált és egyéb, szakértő szervezetek közreműködésével ellátott feladatokról (MK 87. szám, I. kötet, 2005. június 27.)
- 58/2005. (VI. 28.) FVM r. Az Országos Borszakértő Bizottságról (MK 88. szám, I. kötet, 2005. június 28.)
- 59/2005. (VI. 30.) FVM r. Az intervenciós gabonaraktárakkal és rizsraktárakkal szembeni követelményekről (MK 90. szám, I. kötet, 2005. június 30.)
- 60/2005. (VII. 1.) FVM r. A zöldség-gyümölcs termelői értékesítő szervezetek nemzeti szabályozásáról (MK 91. szám, I. kötet, 2005. július 1.)
- 61/2005. (VII. 7.) FVM r. A növényvédelmi tevékenységről szóló 5/2001. (I. 16.) FVM rendelet módosításáról (MK 94. szám, 2005. július 7.)
- 62/2005. (VII. 8.) FVM r. A növényegészségügyi feladatok végrehajtásának részletes szabályairól szóló 7/2001. (I. 17.) FVM rendelet módosításáról (MK 95. szám, 2005. július 8.)
- 63/2005. (VII. 12.) FVM r. A gyümölcs és zöldség ellenőrzéséről szóló 82/2004. (V. 11.) FVM rendelet módosításáról (MK 97. szám, 2005. július 12.)

- 64/2005. (VII. 12.) FVM r. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatás 2005. évi igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 18/2005. (III. 18.), valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatásokhoz kapcsolódó 2005. évi kiegészítő nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 28/2005. (IV. 1.) FVM rendeletek módosításáról
(MK 97. szám, 2005. július 12.)
- 65/2005. (VII. 14.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Tervhez kapcsolódó Tanácsadói Névjegyzékről
(MK 99. szám, 2005. július 14.)
- 66/2005. (VII. 25.) FVM r. A tehéntej termékpálya szabályozásában alkalmazott kvótarendszerről szóló 69/2004. (IV. 29.) FVM rendelet módosításáról
(MK 103. szám, 2005. július 25.)
- 67/2005. (VII. 26.) FVM r. A 2004. évi nemzeti hatáskörben nyújtott agrár- és vidékfejlesztési támogatások igénybevételének feltételeiről szóló 25/2004. (III. 3.) FVM rendelet módosításáról
(MK 104. szám, 2005. július 26.)
- 68/2005. (VII. 26.) FVM r. A 2005. évi iskolatej program őszi időszakának szabályozásáról
(MK 104. szám, 2005. július 26.)
- 69/2005. (VIII. 5.) FVM r. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) FVM rendelet módosításáról
(MK 108. szám, 2005. augusztus 5.)
- 70/2005. (VIII. 9.) FVM r. A kedvező gabonatermésből származó előnyök kihasználása érdekében az agrártermelők részére érvényesíthető állami segítség feltételeiről szóló 149/2004. (X. 1.) FVM rendelet módosításáról
(MK 109. szám, 2005. augusztus 9.)
- 71/2005. (VIII. 11.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes szabályairól szóló 150/2004. (X. 12.) FVM rendelet módosításáról
(MK 110. szám, 2005. augusztus 11.)
- 72/2005. (VIII. 15.) FVM r. A Magyar Élelmiszerkönyv közösségi előírások átvételét megvalósító kötelező előírásairól szóló 56/2004. (IV. 24.) FVM rendelet módosításáról
(MK 111. szám, 2005. augusztus 15.)
- 73/2005. (VIII. 19.) FVM r. A szárított takarmány kvótával szabályozott támogatása 2004-2005. gazdasági évtől történő igénylésének általános

- feltételeiről szóló 61/2004. (IV. 27.) FVM rendelet módosításáról
(MK 113. szám, 2005. augusztus 19.)
- 74/2005. (VIII. 22.) FVM r. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatásoknak az energetikai célból termesztett energianövényekhez kapcsolódó 2005. évi kiegészítő nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdéseiről
(MK 114. szám, 2005. augusztus 22.)
- 75/2005. (VIII. 22.) FVM r. A 2004. évi nemzeti hatáskörben nyújtott agrár- és vidékfejlesztési támogatások igénybevételének feltételeiről szóló 25/2004. (III. 3.) FVM rendelet módosításáról
(MK 114. szám, 2005. augusztus 22.)
- 76/2005. (VIII. 31.) FVM r. A szakmai követelmények kiadásáról szóló 64/1994. (XII. 15.) FM rendelet módosításáról
(MK 117. szám, I. kötet, 2005. augusztus 31.)
- 77/2005. (IX. 1.) FVM r. A mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány bevezetéséről és kiadásának szabályairól szóló 83/2003.(VII. 16.) FVM rendelet módosításáról
(MK 118. szám, 2005. szeptember 1.)
- 78/2005. (IX. 6.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, az Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és –higiéniai előírásainak való megfeleléshez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 139/2004. (IX. 24.) FVM rendelet módosításáról
(MK 120. szám, 2005. szeptember 6.)
- 79/2005. (IX. 13.) FVM r. A tenyésztési hatóság által díjfizetés ellenében végzett feladatok körének és a fizetendő díj mértékének megállapításáról szóló 33/1994. (VI. 28.) FVM rendelet módosításáról
(MK 122. szám, 2005. szeptember 13.)
- 80/2005. (IX. 13.) FVM r. Az erdészeti hatósági eljárásban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról szóló 7/2001. (I. 17.) FVM rendelet módosításáról
(MK 122. szám, 2005. szeptember 13.)
- 81/2005. (IX. 13.) FVM r. A növényegészségügyi feladatok végrehajtásának részletes szabályairól szóló 7/2001. (I. 17.) FVM rendelet módosításáról
- 82/2005. (IX. 15.) FVM r. Az állatlétszámhoz kötött támogatási jogosultságról
(MK 123. szám, 2005. szeptember 15.)
- 83/2005. (IX. 17.) FVM-EüM-GKM e. r. A helyi piacon értékesített tojások jelöléséről
(MK 125. szám, 2005. szeptember 17.)
- 84/2005. (IX. 27.) FVM r. A tenyészállatok teljesítményvizsgálatáról és tenyészértékbecsléséről szóló 32/1994. (VI. 28.) FM rendelet

- módosításáról
(MK 128. szám, 2005. szeptember 27.)
- 85/2005. (IX. 27.) FVM r. Az egyszerűsített területalapú támogatások és a vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”, illetve a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszerének meghatározásáról szóló 4/2004. (I. 13.) FVM rendelet módosításáról
(MK 128. szám, 2005. szeptember 27.)
- 86/2005. (IX. 27.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, az Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és –higiéniai előírásainak való megfeleléshez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 139/2004. (IX. 24.) FVM rendelet módosításáról
(MK 128. szám, 2005. szeptember 27.)
- 87/2005. (X. 1.) FVM-PM e.r. A személyes fogyasztásra szánt állati eredetű termékek behozatalának szabályozásáról
(MK 131. szám, 2005. október 1.)
- 88/2005. (X. 11.) FVM r. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatásokhoz kapcsolódó 2005. évi kiegészítő nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 28/2005. (IV. 1.) FVM rendelet módosításáról
(MK 134. szám, 2005. október 11.)
- 89/2005. (X. 11.) FVM-EüM-ICsSzEM-PM e.r. Az élelmiszer-ellenőrzési igazgatási szolgáltatási díjakról
(MK 134. szám, 2005. október 11.)
- 90/2005. (X. 13.) FVM-EüM-GKM e.r. Az élelmiszerek jelöléséről szóló 19/2004. (II. 26.) FVM-ESzCsM-GKM együttes rendelet módosításáról
(MK 135. szám, 2005. október 13.)
- 91/2005. (X. 18.) FVM r. A Villányi borvidék védett eredetű borairól
(MK 137. szám, 2005. október 18.)
- 92/2005. (X. 21.) FVM r. A 2005. évi iskolatej program őszi időszakának szabályozásáról szóló 68/2005. (VII. 26.) FVM rendelet módosításáról
(MK 139. szám, 2005. október 21.)
- 93/2005. (X. 21.) FVM r. Az állatlétszámhoz kötött támogatási jogosultság országos tartalékáról
(MK 139. szám, 2005. október 21.)
- 94/2005. (X. 21.) FVM r. A Magyar Takarmánykódex kötelező előírásairól szóló 44/2003. (IV. 26.) FVM rendelet módosításáról
(MK 139. szám, 2005. október 21.)

- 95/2005. (X. 25.) FVM r. A 2004. évi nemzeti hatáskörben nyújtott agrár- és vidékfejlesztési támogatások igénybevételének feltételeiről szóló 25/2004. (III. 3.) FVM rendelet módosításáról
(MK 140. szám, 2005. október 25.)
- 96/2005. (X. 27.) FVM r. A növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, jelöléséről, tárolásáról és szállításáról szóló 89/2004. (V. 15.) FVM rendelet módosításáról
(MK 142. szám, 2005. október 27.)
- 97/2005. (X. 28.) FVM r. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályaival összefüggő egyes földművelésügyi ágazati miniszteri rendeletek módosításáról
(MK 143. szám, 2005. október 28.)
- 98/2005. (X. 28.) FVM r. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatás 2005. évi igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 18/2005. (III. 26.) FVM rendelet módosításáról
(MK 143. szám, 2005. október 28.)
- 99/2005. (X. 28.) FVM r. A természetes édesítőszeres termékpályáinak szabályozásához kapcsolódó egyes kérdésekről szóló 28/2004. (III. 10.) FVM rendelet módosításáról
(MK 143. szám, 2005. október 28.)
- 100/2005. (X. 28.) FVM r. A mezőgazdasági termékek harmadik országokban és belső piacon történő megismertetésével és promóciójával kapcsolatos intézkedésekről szóló 46/2005. (V. 23.) FVM rendelet módosításáról
(MK 143. szám, 2005. október 28.)
- 101/2005. (X. 28.) FVM r. A gabona intervenciójáról
(MK 143. szám, 2005. október 28.)
- 102/2005. (X. 31.) FVM r. A dohánytermékek gyártásáról, forgalmazásáról és ellenőrzéséről
(MK 144. szám, 2005. október 31.)
- 103/2005. (XI. 4.) FVM r. A Magyar Agrárgazdasági Minőség Díjról
(MK 145. szám, 2005. november 4.)
- 104/2005. (XI. 11.) FVM-KvVM e. r. A nem halászható (horgászható) halfajokról és víziállatokról, valamint az egyes halfajok szerinti halászati tilalmi időkről szóló 73/1997. (X. 28.) FM-KTM együttes rendelet módosításáról
(MK 148. szám, 2005. november 11.)
- 105/2005. (XI. 14.) FVM r. A növényegészségügyi feladatok végrehajtásának részletes szabályairól szóló 7/2001. (I. 17.) FVM rendelet módosításáról
(MK 149. szám, 2005. november 14.)

- 106/2006. (XI. 14.) FVM r. Harmadik országból származó élő patás állatok behozatalának és átszállításának szabályairól
(MK 149. szám, 2005. november 14.)
- 107/2005. (XI. 24.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes szabályairól szóló 150/2004. (X. 12.) FVM rendelet módosításáról
(MK 153. szám, 2005. november 24.)
- 108/2005. (XI. 24.) FVM r. A Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján nyújtható méhészeti támogatások igénybevételének részletes szabályairól
(MK 153. szám, 2005. november 24.)
- 109/2005. (XI. 24.) FVM r. A Hajdú-Bét Rt. és a Parmalat Hungária Rt. mezőgazdasági alapanyag-beszállítói által igénybe vett egyes kölcsönök tőketörlesztő részleteinek részleges átvállalásáról
(MK 153. szám, 2005. november 24.)
- 110/2005. (XI. 24.) FVM r. A szőlőültetvények kivágási támogatásának szabályozásáról
(MK 153. szám, 2005. november 24.)
- 111/2005. (XI. 29.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, a termelői csoportok létrehozásához és működtetéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 133/2004. (IX. 11.) FVM rendelet módosításáról
(MK 154. szám, I. kötet, 2005. november 29.)
- 112/2005. (XI. 29.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, az Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és –higiéniai előírásainak való megfeleléshez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 139/2004. (IX. 24.) FVM rendelet módosításáról
(MK 154. szám, I. kötet, 2005. november 29.)
- 113/2005. (XI. 29.) FVM r. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló kedvezőtlen adottságú területek kompenzációs támogatása igénybevételének részletes szabályairól szóló 151/2004. (X. 13.) FVM rendelet módosításáról
(MK 154. szám, I. kötet, 2005. november 29.)
- 114/2005. (XII. 14.) FVM-PM e.r. A mezei őrszolgálat megalakításához, fenntartásához nyújtandó 2005. évi állami hozzájárulás igénybevételének

- rendjéről és feltételeiről
(MK 160. szám, 2005. december 14.)
- 115/2005. (XII. 15.) FVM r. A 2006. évi iskolatej program első félévének szabályzásáról
(MK 161. szám, 2005. december 15.)
- 116/2005. (XII. 19.) FVM r. A növényvédelmi igazgatási szolgáltatási díjakról szóló 165/2004. (XI. 22.) FVM rendelet módosításáról
(MK 163. szám, 2005. december 19.)
- 117/2005. (XII. 19.) FVM r. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet módosításáról
(MK 163. szám, 2005. december 19.)
- 118/2005. (XII. 19.) FVM r. Az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjáról
(MK 163. szám, 2005. december 19.)
- 119/2005. (XII. 19.) FVM r. A földhivatalokról szó 62/1999. (VII. 21.) FVM rendelet módosításáról
(MK 163. szám, 2005. december 19.)
- 120/2005. A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek leparlásáról és kivonásáról szóló 75/2004. (V. 4.) FVM rendelet módosításáról
(MK 166. szám, 2005. december 22.)
- 121/2006. (XII. 26.) FVM r. A vetőmagvak és szaporítóanyagok minősítésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 107/2003. (IX. 16.) FVM rendelet módosításáról
(MK 169. szám, I. kötet, 2005. december 26.)
- 122/2005. (XII. 26.) FVM r. A növényfajták állami elismerésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 106/2003. (IX. 16.) FVM rendelet módosításáról
(MK 169. szám, I. kötet, 2005. december 26.)
- 123/2005. (XII. 27.) FVM r. A tenyésztő szervezeti és fajtaelismerés rendjéről
(MK 170. szám, I. kötet, 2005. december 27.)

12. melléklet: Agrárgazdasági Phare-programok

A 2005-ben még működtetett Phare-programok a mezőgazdasági szakigazgatás intézményrendszerének fejlesztéséhez nyújtanak támogatást, s az EU-hoz való csatlakozás időpontjáig létrehozott intézmények továbbfejlesztését segítik elő. A programok az alábbi területekre összpontosulnak:

- az állat- és növény-egészségügyi intézményrendszer fejlesztése;
- az erdő-nyilvántartási rendszer fejlesztése;
- élelmiszerhigiéna, élelmiszerbiztonság;
- vetőmagvak, szaporítóanyagok, takarmányok minősítésének fejlesztése;
- a közöspiaci szervezetek, valamint a strukturális alapokat működtető intézményrendszer véglegesítése;
- az Integrált Irányítási és Ellenőrzési Rendszer (IIER) kialakítása;
- az országos növény-egészségügyi diagnosztikai rendszer létrehozása;
- a vadon élő állatok veszetztség-mentesítése;
- földnyilvántartás.

Különösen fontos volt azon projekteknek a folytatása, amelyek az egységes európai piacba való integrálódásunkhoz és a KAP sikeres átvételéhez szükségesek.

A 2002. évi indítású program – amelynek projektjei 2005. végén zárultak – ezeket a célokat valósította meg, nevezetesen:

- a Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatal felállítása;
- a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal létrehozása;
- az átvihető szivacsos agyvelőgyulladásra (TSE) vonatkozó EU-előírások átvétele és alkalmazása;
- a juh- és kecske-regisztrációs rendszer kialakítása;
- a vetőmagok, takarmányok és szaporítóanyagok minősítési rendszerének fejlesztése.

A 2002. évi átcsoportosított maradványpénzből a Phare 2005-ben a növény- és állategészségügyi határellenőrzésben résztvevő munkatársak képzését finanszírozta. A projekt keretében olyan képzéseket és tanulmányutakat szerveztek, amelyeken a magyar szakemberek megismerkedhettek az EU határellenőrzési gyakorlatával és követelményrendszerével.

A 2003. évi indítású program keretében három jelentős projekt kivitelezése kezdődött el, a pénzügyi megállapodás aláírása után:

- ***Az Integrált Irányítási és Ellenőrzési Rendszer (IIER) kialakítása.*** A projekt célja: jól működő integrált irányítási és ellenőrzési rendszer létrehozása az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) támogatásainak fogadására. A projekt három komponensből tevődik össze:

szoftverfejlesztés, minőségbiztosítás, eszközbeszerzés. A meghatározó, legnagyobb értékű komponens a szoftverfejlesztés. A kivitelező által benyújtott helyzetfelmérő jelentés alapján a szoftver-prototípus telepítésének és a felhasználók oktatásának befejezési időpontja 2004. április 30-a volt. Időközben azonban új szabályozás lépett életbe, ezért további 32 jogcímet kellett bevezetni, emiatt viszont meg kellett hosszabbítani a szerződést. A megvalósításhoz 2004. októberében más Phare-projektoktól jelentős összeget csoportosítottak át. Ennek következtében a szoftverfejlesztés minőségbiztosítására 2004. februárjában megkötött szerződés meghosszabbítására is szükség volt. A további jogcímek beillesztése plusz feladatokkal járt, s így hazai forrás hozzáadásával ismét szerződés-módosításra került sor. A szoftverfejlesztés 2006. január 15-én fejeződött be.

- **Az országos növény-egészségügyi diagnosztikai és ellenőrző rendszer létrehozása.** A projekttel folytatódott a hatékony növény-egészségügyi diagnosztikai laborhálózat továbbfejlesztése, az EU-szabványoknak való megfelelés érdekében. A projekt célja: a központi laboratórium és a regionális diagnosztikai laboratóriumok korszerűsítése-fejlesztése. A közbeszerzési eljárás során 3 tendert (karantén-beszerzés, laboerszköz- és információs technológiai eszköz-beszerzés) hirdettek meg 2004. májusában. A szerződéseket 2004. szeptemberéig aláírták, a berendezéseket pedig 2005. első negyedévében leszállították.
- **Vesztség-mentesítés.** A projekttel – az EU kötelező előírása (90/638/EEC), az 1995. évi XCI. törvény, valamint a 13/2002. FVM-rendelet alapján – az ország teljes területén mentesítjük a vadonélő ragadozó emlősöket (főleg a rókákat) a vesztségtől. Ennek érdekében 3 éven keresztül (2004, 2005, 2006) vakcina-tartalmú csalétket helyeznek/helyeztek ki, repülőgép segítségével. A vakcinázás hatékonysága lőtt rókák laboratóriumi vizsgálatával ellenőrizhető, szintén Phare-támogatásból beszerzett laboratóriumi eszközökkel. Az országos vesztség-mentesítés eredményeként a vizsgált veszett vadonélő állatok száma 125-ről (2004) 8-ra csökkent.

A 2003. évi átcsoportosított maradványpénzből az alábbi projekteket finanszírozta a Phare:

- **Gyors szakértői segítségnyújtás a Kifizető Ügynökségnek (MVH),** a közvetlen kifizetésekhez és a területalapú támogatási rendszerhez, a piaci jogcímek bevezetéséhez, a könyveléshez, valamint a pénzügyi jelentéseket érintő kérdésekhez kapcsolódóan. A projekt tevékenysége 2004. december 16-án befejeződött.
- **Az MVH felkészítése a minőségirányítási auditra.** A 2005. december közepén indult 6 hónapos ikerintézményi együttműködési program célja: az MVH minőségbiztosítással foglalkozó szakemberei gyakorlati segítséget kapjanak az auditokra való felkészüléshez. A projekt kivitelezése folyamán megszerzett ismeretek és tapasztalatok a későbbiekben az MVH minőségbiztosítási kézikönyvébe is beépülnek.

- ***A magyar földnyilvántartási rendszer fenntarthatósága.*** A projekt célja: a korábbi földnyilvántartási rendszer hatékonyságának növelése, valamint fenntarthatóságának elősegítése, ikerintézményi együttműködés formájában. A projekt-tevékenység 2004. decemberében indult el és 2005. május 31-én fejeződött be.
- ***A magyar Mezőgazdasági Számlák Rendszerén (MSZR) alapuló gazdasági prognózisok továbbfejlesztése.*** A projekt célja: az MSZR, illetve a számlarendszer számítógépes modellje (az OPAL-rendszer) lehetővé teszi – az EU által kidolgozott módszertan szerint – a mezőgazdaság kibocsátásának, hozzáadott értékének és jövedelmezőségének meghatározását, idősorok és előrejelzések készítését. Az OPAL használata az EU-val szembeni adatszolgáltatási kötelezettségünk teljesítéséhez is segítséget nyújt. A rendszer fejlesztésével a magyar MSZR-alapú gazdasági prognózis minden vonatkozásban megfelel az EU elvárásainak, beleértve az adatok minőségét. A rendszerfejlesztés helyzetét 2004 végén felmérték. 2005 őszére megteremtődtek az országos és regionális gazdasági modellezés feltételei.
- ***Növényvédelmi felügyelők és diagnosztikai szakértők képzése.*** A projekt célja: a növényvédelmi felügyelők és diagnosztikai szakértők felkészítése az EU előírásainak és gyakorlatának megfelelő vizsgálatok elvégzésére. A projekt 2005. április végén indult, s 2006-ban zárul. A résztvevők elsajátították a korszerű diagnosztikai módszereket, felkészülhettek a speciális diagnosztikai laboratóriumok akkreditálására és minőségbiztosítására. A projekt-kivitelezési folyamatban keletkezett megtakarítással lehetővé vált egy külön tanulmányút.
- ***Élelmiszerbiztonsági laboratóriumi infrastruktúra-stratégia fejlesztése.*** A 6 hónapos iker-intézményi együttműködés (twinning light) célja: stratégiai terv kidolgozása az élelmiszerbiztonsági laboratóriumi hálózat infrastruktúrájának hatékony működtetéséhez. Az együttműködés 2005. januárjában indult és hosszabbítás után 2005. októberében zárult. A projekt kedvezményezettje a Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal.

A fentiekén túl az EU a 2004-2006 közötti időszakra pénzügyi támogatást nyújt az újonnan csatlakozott államoknak a mezőgazdasági szakigazgatási kapacitás fejlesztéséhez, valamint a bevált gyakorlat kölcsönös cseréjéhez. Az átmeneti támogatás (transition facility) elsősorban olyan területekre vonatkozik, amelyeken derogációt kaptak az új tagországok, s ahol a támogatás az integráció befejezését segíti elő.

A Csatlakozási Szerződés 34. cikke alapján 2003. szeptemberében a Nemzeti Fejlesztési Hivatal elindította az „Átmeneti támogatás” elnevezésű Programot. A korábbiakban a Phare-program a Csatlakozási Partnerségben és az Adminisztratív és Igazságügyi Kapacitás Cselekvési Tervében meghatározott intézményfejlesztési területek csaknem mindegyikén támogatást nyújtott, ezért az átmeneti támogatás olyan területekre összpontosít, amelyeken a magyarországi adminisztratív és intézményi kapacitás növelése szükséges.

A 2004. évi átmeneti támogatásból finanszírozott projektek:

- ***Agrár-környezetgazdálkodási információs és monitoring-rendszer (AIR).*** Az AIR az NVT agrár-környezetgazdálkodással és a kedvezőtlen adottságú térségekkel kapcsolatos intézkedéseinek a vonatkozó jogszabályok szerinti értékelésére és hatáselemzésére szolgál (értékelő-elemző adatbázis- és információs rendszer). Az FVM Növény és Talajvédelmi Szolgálat fogja működtetni, az Agrár-vidékfejlesztési és Környezetgazdálkodási Főosztály felügyeletével. A projekt egy eszközbeszerzési (számítógép-park, GPS) és egy szolgáltatási (szoftverfejlesztési) komponensből áll, s 2006-ban valósul meg.
- ***Forest Focus. Az EU 2152/2003 sz. Forest Focus rendeletén alapuló, erdészeti projekt,*** amelyet az FVM Erdészeti Főosztálya irányításával az Állami Erdészeti Szolgálat valósít meg 2004 és 2006 között. A cél: a magyar erdők tűzvédelmi és légszennyezés-ellenőrzési rendszerének az EU-követelmények szerinti kialakítása és fejlesztése. A projekt iker-együttműködéssel indult 2005-ben, amelynek során az erdők légszennyezettségének EU-harmonizált ellenőrzési, valamint az erdőtüzek korai előrejelzési rendszerét elemezték. A partneri együttműködés keretében ellenőrzési és előrejelzési szoftver készült el, amely megteremti az informatikai szolgáltatás alapját. A projekt eszközbeszerzési komponense a két monitoring-rendszer eszközigényeinek kielégítésére szolgál.
- ***Fajtakísérleti és vetőmag-bizonylatolási információs rendszer fejlesztése.*** A projekt az Országos Mezőgazdasági és Minőségellenőrző Intézet igazgatási munkáját segíti, a fajta- és vetőmag-minősítés információs rendszerének továbbfejlesztésével. A szakmai segítségnyújtás és a berendezések beszerzése lehetővé teszi egy fejlett informatikai infrastruktúra kialakítását. A vetőmag-minősítési szoftver fejlesztésének befejeződésével létrejön a harmonizált, átfogó adatbázis-rendszer és az összes érintett nemzeti és nemzetközi hatósághoz kapcsolatot teremtő on-line rendszer kialakításának az alapja.

A 2004. évi átmeneti támogatás maradványából finanszírozott projektek:

- ***Az állategészségügyi szolgálat adminisztratív kapacitásának továbbfejlesztése.*** A tagállami működésből eredő kötelezettségek, az élelmiszerbiztonság és a nyomonkövethetőség erősítése szükségessé teszi az IT rendszerek továbbfejlesztését mind az állat- és növény-egészségügyi hosszú távú határállomásokon, mind a megyei állomásoknál. A működő egyed-nyilvántartási rendszereket kockázatbecslést támogató modulokkal kell bővíteni. Az állategészségügyi és állattenyésztési adatbázisokat össze kell kapcsolni. A PDA eszközökre a helyszíni ellenőrzéseket támogató alkalmazásokat kell kifejleszteni. Tovább kell fejleszteni az eddig kialakított járványvédelmi-térinformatikai programokat. Erősíteni kell az elektronikus ügyiratkezelést. Informatikai projekttel kell támogatni a hatósági ellenőrzéseket, és a nemzeti ellenőrzési tervek kialakítását, működtetését. Ki kell alakítani az állategészségügyi nyilvántartások elektronikus adatbázisait.

Web alapú tájékoztató felületeket, és e-learning alkalmazásokat kell kialakítani. Interfész felületeket kell kialakítani az EUROPHYT és a PHYSAN rendszerek között, és ezzel egyidőben tovább kell fejleszteni a PHYSAN rendszert.

- ***A TRACES állategészségügyi nyilvántartási rendszer kivitelezése az állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrzési szolgálatban.*** A TRACES a termék- és az élőállat-szállítmányok nyomon követésére és a szükséges adat- és információbázis kialakítására szolgál. Segítséget ad azon határállomási, megyei és minisztériumi állatorvosoknak, akik az állategészségügyi ellenőrzés-köteles termékek és élőállatok szállításához kapcsolódóan tájékoztató és statisztikai adatokat szolgáltatnak. A projekt tendereztetése jelenleg folyik. A tervek szerint a programban 80 állatorvos vesz részt.

A 2005. évi átmeneti támogatásból finanszírozott projekt:

- ***Az élelmiszerbiztonság intézményi kapacitásának növelése*** Az alapvető cél az élelmiszerbiztonsági hatóság segítése az EU követelményeinek megfelelő nemzeti élelmiszerbiztonsági stratégia megvalósításában. További cél: gazdaságilag életképesebb és költséghatékonyabb, szakmailag pedig integráltabb és fenntarthatóbb intézményi struktúra alakuljon ki. A projekt 3 fő részből áll: az intézmények informatikai fejlesztése, laborszakbeszerzés, valamint élelmiszerbiztonsági szakemberek képzése. Az egyes komponensek tendereztetésének előkészítése folyamatban van, szerződéskötések 2006. őszén várhatók. A projekt fő kedvezményezettje a Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatal.

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

J/1026. számú

jelentés

az agrárgazdaság 2005. évi helyzetéről

I-II. kötet

II. kötet

**Előadó: Gráf József
földművelésügyi és vidékfejlesztési
miniszter**

Budapest, 2006. október

TÁBLÁZATOK

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. Földterület használat szerint.....	7
2. A földterület művelési ágak szerint.....	8
3. A termő- és szántóterületet használó gazdasági szervezetek száma és területe nagyságkategóriánként.....	9
4. A szőlő- és gyümölcsös területet használó gazdasági szervezetek száma és területe nagyságkategóriánként.....	10
5. Az agrárgazdasági ágazatok bruttó kibocsátásának és hozzáadott értékének részaránya az összes ágazat termelésében.....	11
6. Mezőgazdasági számla.....	12
7. Főbb élelmiszeripari adatok 2005-ben.....	13
8. Élelmiszeripari vállalkozások tulajdonosi arányai a jegyzett tőke százalékában Élelmiszeripari vállalkozások tulajdonosi arányai a jegyzett tőke százalékában (folytatás).....	14 15
9. Fontosabb növények termelése.....	16
10. Szőlő- és gyümölcstermelés.....	17
11. Állatállomány.....	18
12. Állattartó gazdaságok átlagos mérete.....	19
13. Vágóállat és állati termék termelés.....	20
14. Az állattenyésztés fajlagos mutatói.....	21
15. Egy főre jutó fogyasztás.....	22
16. Erdőterület, erdősültség.....	23
17. Erdősítés.....	24
18. Összes fakitermelés.....	25
19. Vadgazdálkodás.....	26
20. A természetes vizek és víztározók halzsákmánya 2005-ben.....	27
21. A tógazdasági haltermelés szektoronkénti megoszlása 2005-ben.....	28
22. A beruházások teljesítményértéke ágazatok szerint.....	29
23. Műtrágyaellátás.....	30
24. Mezőgazdasági termékek értékesítésének (felvásárlásának) volumenindexe.....	31
25. A főbb termékek felvásárlási átlagára.....	32
26. A mezőgazdasági termékek termelői árindexe.....	33
27. Egyes termékek éves fogyasztói átlagára.....	34
28. A kivitel termékszerkezetének alakulása.....	35
29. A behozatal termékszerkezetének alakulása.....	36
30. Kiviteli forgalom egyes országokkal és országcsoportokkal.....	37
31. Behozatali forgalom egyes országokkal és országcsoportokkal.....	38
32. Külkereskedelmi volumenindexek.....	39
33. Külkereskedelmi értékindexek.....	40
34. Külkereskedelmi árindexek.....	41
35. A külkereskedelem cserearány-mutatóinak alakulása.....	42

36. Egyes agrártermékek kiviteli árának alakulása.....	43
37. Egyes agrártermékek behozatali árának alakulása.....	44
38. Foglalkoztatás	45
39. A 2005. évi agrár és vidékfejlesztési támogatások	46
40. Összefoglaló adatok a kamattámogatásban részesülő agrárhitelekről és kölcsönökről.....	47
41. Becsült termelői támogatás (PSE-mutató) százalékos értéke	48
42. A gabona termésmennyisége	49
43. A búza termésmennyisége	50
44. A kukorica termésmennyisége.....	51
45. Az árpa termésmennyisége	52
46. A burgonya termésmennyisége.....	53
47. Az összes zöldségtermés.....	54
48. Az összes gyümölcsstermés	55
49. A szőlő termésmennyisége	56
50. A szarvasmarha-állomány.....	57
51. A sertésállomány.....	58
52. A juhállomány.....	59
53. A tejtermelés	60
54. Összes hústermelés	61
55. Marha- és borjúhústermelés.....	62
56. Sertés-hústermelés.....	63
57. EU országok élelmiszer, ital, dohány külkereskedelme	64
EU országok élelmiszer, ital, dohány külkereskedelme (folytatás).....	65
58. EU-költségvetés és agrárfinanszírozás	66
Grafikonok	67

1. Földterület használat szerint
2005. május 31.

Sor- sz.	Gazdálkodási forma	Szántó		Kony- ha- kert	Gyü- möl- csös	Szőlő	Gyep	Mezőgazdasági terület		Erdő	Nádas	Halastó	Termőterület		Művelés alól kivett terület	Összes földterület	
		ezer ha	%					ezer ha					ezer ha	%		ezer ha	
<i>Gazdaságra azonosítható terület</i>																	
1.	GAZDASÁGI SZERVEZETEK	1 872,7	46,7	0,1	27,1	12,8	302,3	2 215,0	45,1	1 275,6	16,9	23,1	3 530,6	54,8	314,9	3 845,6	56,3
2.	EGYÉNI GAZDÁLKODÓK	2 135,1	53,3	37,7	66,0	57,2	403,1	2 699,1	54,9	199,5	5,7	3,3	2 907,6	45,2	76,0	2 983,7	43,7
3.	ÖSSZESEN	4 007,8	100,0	37,8	93,1	70,1	705,4	4 914,1	100,0	1 475,1	22,6	26,4	6 438,2	100,0	391,0	6 829,3	100,0
<i>Gazdaságra nem azonosítható terület</i>																	
4.	EGYÉB TERÜLET	505,4		58,2	9,7	25,1	351,5	949,9		299,9	39,4	7,4	1 296,6		1 177,6	2 474,2	
5.	EBBŐL: NEM MEZŐGAZ- DASÁGI HASZNO- SÍTÁSÚ TERÜLET	86,4		30,1	1,3	1,9	156,6	276,4		0,0	28,5	3,8	308,7		1 007,8	1 316,5	
6.	MAGYARORSZÁG ÖSSZESEN	4 513,1		95,9	102,8	95,2	1 056,9	5 863,9		1 775,1	62,0	33,8	7 734,8		1 568,6	9 303,4	

Forrás: KSH

2. A földterület művelési ágak szerint (május 31-én)

M.e.: ezer hektár

Művelési ág	2001	2002	2003	2004	2005
Szántó	4 516	4 516	4 516	4 510	4 513
Kert	98	99	96	97	96
Gyümölcsös	97	97	98	103	103
Szőlő	93	93	93	95	95
Gyep	1 061	1 063	1 062	1 060	1 057
Mezőgazdasági terület	5 865	5 867	5 865	5 864	5 864
Erdő	1 772	1 772	1 775	1 775	1 775
Nádas	61	60	61	61	62
Halastó	32	33	33	34	34
Termőterület	7 730	7 732	7 734	7 734	7 735
Művelés alól kivett terület	1 573	1 571	1 570	1 569	1 569
Földterület összesen	9 303	9 303	9 303	9 303	9 303
megoszlás (%)					
Szántó	48,5	48,5	48,5	48,5	48,5
Kert	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Gyümölcsös	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
Szőlő	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Gyep	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4
Mezőgazdasági terület	63,0	63,1	63,0	63,0	63,0
Erdő	19,0	19,0	19,1	19,1	19,1
Nádas	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7
Halastó	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Termőterület	83,1	83,1	83,1	83,1	83,1
Művelés alól kivett terület	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9
Földterület összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: KSH

3. A termő- és szántóterületet használó gazdasági szervezetek száma és területe nagyságkategóriánként^{*)}

Nagyságkategória, hektár	A szervezetek száma		A terület nagysága, hektár	
	2004	2005	2004	2005
<i>Termőterület</i>				
9,99 és alatta	1 123	1084	4 177	4 018
10 - 49,99	1 663	1634	43 771	43 386
50 - 99,99	805	865	57 612	61 610
100 - 199,99	794	854	113 922	122 406
200 - 299,99	630	634	158 238	159 274
300 - 499,99	426	489	163 607	189 413
500 - 999,99	466	507	330 072	367 189
1 000 - 2499,99	531	524	829 394	821 009
2 500 - 2999,99	66	70	180 481	190 446
3 000 - 3499,99	33	24	106 833	78 603
3 500 - 3999,99	11	14	41 469	52 965
4 000 - 4499,99	17	15	71 381	62 949
4 500 -4999,99	7	11	33 475	52 837
5 000 -	57	51	1 319 393	1 282 217
Összesen	6 629	6776	3 453 825	3 488 322
<i>Szántóterület</i>				
9,99 és alatta	840	748	2 940	2 470
10 - 49,99	1 050	908	26 458	23 878
50 - 99,99	436	501	31 126	36 297
100 - 199,99	493	517	70 945	75 126
200 - 299,99	507	497	129 591	125 510
300 - 499,99	320	360	124 502	139 792
500 - 999,99	414	460	299 679	334 136
1 000 - 2499,99	476	473	744 879	740 207
2 500 - 2999,99	46	45	126 006	122 804
3 000 - 3499,99	14	13	45 136	41 850
3 500 - 3999,99	12	13	44 332	48 328
4 000 - 4499,99	10	9	42 893	38 291
4 500 -4999,99	1	2	4 717	9 235
5 000 -	19	18	135 873	129 404
Összesen	4 638	4564	1 829 077	1 867 328

Forrás: KSH

^{*)}Használat szerint, csak a jelentést küldők adatai.

4. A szőlő- és gyümölcsös területet használó gazdasági szervezetek száma és területe nagyságkategóriánként^{*)}

Nagyságkategória, hektár	A szervezetek száma		A terület nagysága, hektár	
	2004	2005	2004	2004
<i>Szőlő</i>				
9,99 és alatta	306	357	976	1 203
10 - 49,99	176	194	3 900	4 281
50 - 99,99	38	46	2 548	3 124
100 - 199,99	12	15	1 605	1 953
200 - 299,99	5	5	1 210	1 263
300 -	3	3	1 008	1 008
Összesen	540	620	11 247	12 832
<i>Gyümölcsös</i>				
9,99 és alatta	391	423	1 369	1 551
10 - 49,99	303	351	6 932	8 136
50 - 99,99	64	72	4 499	4 993
100 - 199,99	45	47	6 323	6 821
200 - 299,99	10	9	2 357	2 071
300 -	8	9	3 229	3 403
Összesen	821	911	24 709	26 975

Forrás: KSH

^{*)}Használat szerint, csak a jelentést küldők adatai.

5. Az agrárgazdasági ágazatok bruttó kibocsátásának és hozzáadott értékének részaránya az összes ágazat termelésében

Megnevezés	2001	2002	2003 ^{a)}	2004 ^{a)}
	évben (folyó áron)			
Bruttó kibocsátás milliárd Ft				
Nemzetgazdaság összesen ^{b)}	32 788,9	35 275,5	38 406,8	41 855,6
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat összes tevékenysége	1 660,5	1 638,4	1 571,1	1 762,8
Erdőgazdálkodás	79,9	80,2	73,9	75,0
Élelmiszeripar összes tevékenysége	2 095,1	2 156,5	2 215,0	2 216,5
Agrárgazdaság összes tevékenysége	3 835,6	3 875,1	3 859,9	4 054,4
részarány %				
Nemzetgazdaság összesen ^{b)}	100,0	100,0	100,0	100,0
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat összes tevékenysége	5,1	4,6	4,1	4,2
Erdőgazdálkodás	0,2	0,2	0,2	0,2
Élelmiszeripar összes tevékenysége	6,4	6,1	5,8	5,3
Agrárgazdaság összes tevékenysége	11,7	11,0	10,1	9,7
Hozzáadott érték milliárd Ft				
Nemzetgazdaság összesen ^{b)}	12 904,7	14 619,4	15 944,7	17 372,5
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat összes tevékenysége	526,3	501,1	491,2	646,4
Erdőgazdálkodás	34,9	35,5	30,2	30,3
Élelmiszeripar összes tevékenysége	478,0	523,2	515,4	493,7
Agrárgazdaság összes tevékenysége	1 039,2	1 059,8	1 036,7	1 170,3
részarány %				
Nemzetgazdaság összesen ^{b)}	100,0	100,0	100,0	100,0
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat összes tevékenysége	4,1	3,4	3,1	3,7
Erdőgazdálkodás	0,3	0,2	0,2	0,2
Élelmiszeripar összes tevékenysége	3,7	3,6	3,2	2,8
Agrárgazdaság összes tevékenysége	8,1	7,2	6,5	6,7

Forrás: KSH

^{a)} Új TEÁOR szerinti bontásban.

^{b)} Ágazatok összesen, alapáron.

6. Mezőgazdasági számla

M.e.: millió Ft

Megnevezés	Folyó alapon		
	2003	2004	2005 ⁺⁾
Gabonafélék (vetőmaggal)	278 099	450 060	392 873
Ipari növények (hüvelyesekkel)	96 806	157 689	145 793
Takarmánynövények	29 332	40 229	32 160
Szőlő, gyümölcs	112 816	117 001	81 204
Kertészeti termékek (zöldség, ültetvény, virág)	153 675	158 089	127 966
Burgonya (vetőgumóval együtt)	25 497	28 507	16 268
Egyéb növényi termékek	4 604	12 297	6 007
Növénytermesztési és kertészeti termékek együtt	700 828	963 871	802 271
Állatok	369 640	362 794	359 267
Állati termékek	217 676	178 929	173 138
Élő állatok és állati termékek együtt	587 316	541 723	532 405
Mezőgazdasági termékek összesen	1 288 144	1 505 594	1 334 676
Mezőgazdasági szolgáltatások	76 720	96 496	102 245
Nem mezőgazdasági másodlagos tevékenység	51951	50 512	42 783
Mezőgazdasági kibocsátás összesen	1 416 815	1 652 602	1 479 704
Folyó termelőfelhasználás	921 421	1 015 757	950 015
Bruttó hozzáadott érték alapon	495 394	636 845	529 689
Termelési tényezők jövedelme	365 335	570 805	506 886
Működési eredmény/vegyes jövedelem	212 567	408 629	339 844
Nettó vállalkozói jövedelem	157 283	339 150	266 518

Forrás: KSH, AKI

Megjegyzés: Az MSZR adatai tevékenységi alapon számítva.

⁺⁾ Előzetes adat.

Mezőgazdasági munkaerő-felhasználás

(Éves Munkaerő Egység)

Megnevezés	2003	2004	2005 ⁺⁾
Összesen	572 405	544 742	512 119
Fizetett	114 368	117 398	115 051
Nem fizetett	458 037	427 345	397 068

Forrás: KSH

⁺⁾ Előzetes adat.

Mezőgazdasági jövedelem indexek

(előző év= 100,0)

Megnevezés	2003	2004	2005 ⁺⁾
'A' mutató	101,7	157,0	91,4
'C' mutató	87,9	206,1	76,1

Forrás: KSH, AKI

⁺⁾ Előzetes adat.

7. Főbb élelmiszeripari adatok 2005-ben ^{*)}

Megnevezés	A termelés volumen-indexe 2005/2004 %	Alkalmazás- ban állók száma, 1000 fő	Havi bruttó átlagkereset Ft/fő	Havi nettó átlagkereset Ft/fő
Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása	95,6	113,4	131 041	89 963
Ebből:				
Húsfeldolgozás, -tartósítás	110,6	12,6	100 043	75 168
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	90,3	12,1	110 113	80 446
Hús-, baromfihús- készítmény gyártása	68,7	5,0	124 351	88 096
Gyümölcs- és zöldség- feldolgozás	81,8	10,2	116 916	83 390
Tejtermékek gyártása	98,1	8,3	148 533	100 120
Malomipari termékek gyártása	81,4	4,4	121 782	86 210
Takarmánygyártás	102,7	5,0	164 256	106 254
Kenyér, friss tésztaféle gyártása	104,5	24,5	80 407	64 250
Cukorgyártás	90,5	1,4	224 302	136 290
Édesség gyártása	101,1	4,6	165 734	107 481
Desztillált szeszesital gyártása	107,7	1,4	170 513	108 769
Bortermelés	87,8	4,0	114 294	80 953
Söripari termékek gyártása	103,7	2,3	249 822	146 451
Üdítőital gyártása	114,8	4,7	206 846	125 633
Dohánytermékek gyártása	53,5	1,5	325 631	184 852

Forrás: KSH

^{*)} 5 fő feletti szervezetek adatai.

8. Élelmiszeripari vállalkozások tulajdonosi arányai a jegyzett tőke százalékában
2005. január 1.

TEÁOR kód	Szakágazat	Állami tulajdon	Önkorm. tul.	Külf. tulajdon	Hazai társaság tulajdona	Hazai magánszemély tulajdona	MRP tulajdon	Szöv. tulajdon	Egyéb tul.	Összes jegyzett tőke=100,0
1511	Húsfeldolgozás, -tartósítás	0,32	0,00	29,54	51,97	17,72	0,00	0,42	0,02	100,00
1512	Baromfi-hús feldolgozása, tartósítása	1,77	0,05	18,93	70,98	5,43	0,00	2,58	0,26	100,00
1513	Hús-, baromfi-hús-készítmény gyártása	16,30	0,52	13,23	53,87	11,92	0,00	0,00	4,16	100,00
1520	Halfeldolgozás	0,00	0,00	16,14	28,11	51,08	0,00	4,67	0,00	100,00
1531	Burgonyafeldolgozás	0,00	0,00	98,45	0,10	1,45	0,00	0,00	0,00	100,00
1532	Gyümölcs-, zöldségféle gyártása	0,00	0,00	82,57	8,69	7,01	0,00	0,01	1,74	100,00
1533	Egyéb gyümölcs- és zöldségfeldolgozás	1,99	0,26	19,53	53,45	24,01	0,45	0,26	0,05	100,00
1541	Nyers olaj gyártása	0,00	0,00	0,00	11,07	88,93	0,00	0,00	0,00	100,00
1542	Finomított olaj gyártása	0,00	0,00	98,38	0,03	1,40	0,00	0,19	0,00	100,00
1543	Margarin gyártása	0,00	0,00	99,96	0,00	0,04	0,00	0,00	0,00	100,00
1551	Tejtermék gyártása	0,03	0,01	87,31	9,72	2,39	0,00	0,50	0,04	100,00
1552	Jégkrém gyártása	0,00	0,00	0,53	94,80	4,67	0,00	0,00	0,00	100,00
1561	Malomipari termék gyártása	0,00	0,11	16,51	43,25	26,64	13,23	0,00	0,26	100,00
1562	Keményítő gyártása	0,00	0,00	49,95	49,95	0,10	0,00	0,00	0,00	100,00
1571	Haszonállat-eledelel gyártása	0,78	0,00	48,37	34,84	15,18	0,00	0,76	0,08	100,00
1572	Hobbiállat-eledelel gyártása	0,00	0,00	86,09	0,06	13,86	0,00	0,00	0,00	100,00
1581	Kenyér, friss tésztaféle gyártása	0,08	1,28	17,62	34,81	42,62	2,42	0,93	0,25	100,00
1582	Tartósított lisztes áru gyártása	0,00	6,06	79,24	2,75	11,96	0,00	0,00	0,00	100,00
1583	Cukorgyártás	0,00	0,54	82,17	17,09	0,16	0,00	0,03	0,00	100,00
1584	Édesség gyártása	0,00	0,00	65,92	28,30	5,74	0,00	0,03	0,00	100,00
1585	Tésztafélék gyártása	0,00	0,00	29,76	42,06	28,18	0,00	0,00	0,00	100,00
1586	Tea, kávé feldolgozása	0,14	0,00	97,85	0,47	0,55	0,99	0,00	0,00	100,00
1587	Fűszer, ételízesítő gyártása	0,00	0,00	3,84	47,99	28,66	6,42	13,09	0,00	100,00

Élelmiszeripari vállalkozások tulajdonosi arányai a jegyzett tőke százalékában
2005. január 1. (8. táblázat folytatása)

TEÁOR kód	Szakágazat	Állami tulajdon	Önkorm.tul.	Külf. tulajdon	Hazai társaság tulajdona	Hazai magánszemély tulajdona	MRP tulajdon	Szöv. tulajdon	Egyéb tul.	Összes jegyzett tőke=100,0
1588	Homogenizált és diétás étel gyártása	0,00	0,00	30,97	0,00	69,03	0,00	0,00	0,00	100,00
1589	Máshova nem sorolt egyéb élelmiszer gyártása	0,00	0,00	75,59	5,82	16,29	0,00	2,24	0,07	100,00
1591	Desztillált szeszes ital gyártása	0,00	0,01	24,64	57,51	17,65	0,00	0,19	0,00	100,00
1592	Etilalkohol gyártása	0,00	0,14	0,00	90,87	6,36	0,00	2,63	0,00	100,00
1593	Bortermelés	8,21	0,26	31,42	29,07	29,04	0,00	1,97	0,02	100,00
1594	Gyümölcsbor termelése	0,00	0,00	33,33	33,33	33,33	0,00	0,00	0,00	100,00
1595	Egyéb nem desztillált, erjesztett ital gyártása	0,00	0,00	10,83	43,78	45,39	0,00	0,00	0,00	100,00
1596	Sörgyártás	0,00	0,21	90,27	2,71	5,81	0,00	0,00	0,99	100,00
1597	Malátagyártás	0,00	0,00	85,60	0,00	14,40	0,00	0,00	0,00	100,00
1598	Üdítőital gyártása	0,02	0,00	84,75	5,61	9,54	0,00	0,06	0,02	100,00
15 együtt		1,50	0,23	60,75	25,35	10,58	0,71	0,61	0,26	100,00
1600	Dohánytermék gyártása	0,00	0,00	45,24	23,59	0,07	0,00	0,00	31,09	100,00
15+16 együtt		1,47	0,22	60,38	25,31	10,33	0,69	0,60	1,00	100,00

Forrás: KSH

9. Fontosabb növények termelése

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005 ⁺⁾
<i>Betakarított terület, 1000 hektár</i>					
Búza	1 206	1 111	1 114	1 174	1 131
Rozs	51	49	46	45	42
Árpa	367	371	341	331	317
Zab	61	64	68	70	62
Kukorica	1 258	1 206	1 145	1 190	1 198
Cukorrépa	66	55	52	62	62
Napraforgó	320	418	511	480	511
Lucerna	155	155	157	155	153
Burgonya	36	34	31	31	25
<i>Összes termés, 1000 tonna</i>					
Búza	5 197	3 910	2 941	6 007	5 088
Rozs	121	95	67	125	107
Árpa	1 299	1 046	810	1 413	1 190
Zab	150	138	102	217	157
Kukorica	7 858	6 121	4 532	8 332	9 050
Cukorrépa	2 903	2 274	1 812	3 527	3 516
Napraforgó	632	777	992	1 186	1 108
Lucerna	843	701	548	942	806
Burgonya	908	752	582	784	657
<i>Termésátlag, kg/hektár</i>					
Búza	4 310	3 510	2 640	5 120	4 500
Rozs	2 370	1 960	1 460	2 750	2 570
Árpa	3 530	2 820	2 380	4 270	3 750
Zab	2 450	2 160	1 490	3 120	2 520
Kukorica	6 220	5 050	3 950	7 000	7 560
Cukorrépa	43 780	41 080	35 120	56 720	57 040
Napraforgó	1 960	1 860	1 900	2 470	2 170
Lucerna	5 420	4 480	3 460	6 090	5 240
Burgonya	21 280	18 280	15 660	22 760	23 020

Forrás: KSH

⁺⁾ Előzetes adat.

10. Szőlő- és gyümölcsstermelés

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005 ⁺⁾
<i>Szőlőstermelés</i>					
Összes terület, ezer ha	93	93	93	93	93
Termőterület, ezer ha	82	83	82	..	..
Termésátlag (termőterületre), kg/ha	9 390	5 750	6 250	8 460	5 740
Termésmennyiség, ezer t	811	501	581	789	536
Ebből: étkezési célra felhasznált szőlő, ezer t	48	23	22	24	10
Egyszer fejtett bortermés, millió liter	541	333	388	527	357
<i>Gyümölcsstermelés</i>					
Összes terület, ezer ha	97	97	101	103	103
Termőterület, ezer ha	76	76	81	..	..
Termésmennyiség, ezer t	917	699	724	1 038	732
Ebből: Alma	605	527	508	700	510
Körte	21	13	19	18	20
Meggy	56	38	49	77	48
Szilva	90	49	45	67	36
Kajszi	16	7	31	35	26
Őszibarack	57	22	32	83	48

Forrás: KSH

⁺⁾ Előzetes adat.

11. Állatállomány

M.e.: ezer db

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005
	december 1-jén				
Összes gazdaság					
Szarvasmarha összesen	783	770	739	723	708
ebből: tehén	368	362	350	345	334
Sertés összesen	4 822	5 082	4 913	4 059	3 853
ebből: anyakoca	343	381	327	296	277
Juh összesen	1 136	1 103	1 296	1 397	1 405
Tyúkfélék ^{*)}	34 343	32 206	37 502	32 814	31 902
Gazdasági szervezet					
Szarvasmarha összesen	497	494	489	475	474
ebből: tehén	238	240	233	225	225
Sertés összesen	2 398	2 635	2 658	2 369	2 331
ebből: anyakoca	195	216	208	183	175
Juh összesen	173	150	173	182	180
Tyúkfélék ^{*)}	14 163	14 763	16 184	16 136	16 038
Egyéni gazdálkodó					
Szarvasmarha összesen	286	276	250	249	234
ebből: tehén	130	122	117	121	109
Sertés összesen	2 424	2 447	2 255	1 690	1 522
ebből: anyakoca	147	165	119	113	102
Juh összesen	963	952	1 123	1 215	1 225
Tyúkfélék ^{*)}	20 180	17 443	21 318	16 678	15 864

Forrás: KSH

^{*)} Gyöngyös nélkül.

12. Állattartó gazdaságok átlagos mérete (a december 1-jei állatszámítás alapján)

M.e.: db/gazdaság

Időpont	Szarvasmarha		Tehén		Sertés		Anyakoca	
	Gazdasági szervezet	Egyéni gazdálkodó	Gazdasági szervezet	Egyéni gazdálkodó	Gazdasági szervezet	Egyéni gazdálkodó	Gazdasági szervezet	Egyéni gazdálkodó
2001	618,2	7,3	320,3	4,2	3 849,1	6,4	377,2	1,6
2002	619,3	7,8	324,9	4,4	4 136,6	7,0	393,5	1,7
2003	568,1	8,0	298,1	4,9	3 903,5	5,2	395,4	1,4
2004	572,3	8,3	294,5	4,5	3 883,6	6,7	365,3	1,8
2005	560,0	9,6	294,5	6,2	4 019,0	4,8	370,0	2,0

Forrás: KSH adatok alapján számítás.

13. Vágóállat és állati termék termelés

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005 ⁺⁾
Vágóállat összesen, 1000 tonna	1 453	1 543	1 583	1 433	1 319
Ebből: vágómarha	98	94	111	98	75
vágósertés	689	742	798	683	646
vágójuh	18	18	17	19	19
vágóbaromfi	622	659	631	606	551
Áruhal, 1000 tonna	18	18	18	19	19
Tehéntej, millió liter	2 080	2 068	1 977	1 845	1 839
Tyúktojás, millió darab	3 277	3 397	3 433	3 265	3 017
Gyapjú, tonna	3 917	4 027	4 100	4 703	4 857

Forrás: KSH

⁺⁾ Előzetes adat.

14. Az állattenyésztés fajlagos mutatói

M.e.: kilogramm

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005 ⁺⁾
<i>Vágómarha-termelés</i>					
Egy tehénre	265	256	308	282	219
Egy lakosra	9,6	9,4	10,9	9,7	7,4
<i>Vágósertés-termelés</i>					
Egy kocára	1 872	2 162	2 198	2 210	2 212
Egy lakosra	67,6	69,0	78,7	67,6	64
<i>Vágójuh-termelés</i>					
Egy lakosra	1,8	1,9	1,7	1,9	1,9
<i>Vágóbaromfi-termelés</i>					
Egy lakosra	61,0	68,0	62,2	60,0	54,6
<i>Tejtermelés, liter</i>					
Egy tehénre	5 516	5 999	5 992	5 970	6 128
Egy lakosra	204,0	206,8	194,9	182,5	182,3
<i>Tojástermelés, darab</i>					
Egy tojóra	213	212	210	212	212
Egy lakosra	321	335	339	323	299
<i>Gyapjútermelés</i>					
Egy juhra	3,4	3,3	4,1	4,4	4,2
Egy lakosra	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5

Forrás: KSH

⁺⁾ Előzetes adat.

15. Egy főre jutó fogyasztás

Megnevezés	2001	2002	2003	2004
	kilogramm/fő			
<i>Élelmiszerfogyasztás</i>				
Húsfélék összesen	67,5	72,3	68,6	68,8
ebből: sertéshús	25,2	28,4	27,5	28,8
marha- és borjúhús	3,9	4,3	4,1	3,9
belsőség	3,1	3,3	2,7	2,6
baromfihús	34,3	35,1	33,2	32,3
Hal	2,9	3,1	3,3	3,4
Tej	144,2	143,1	138,3	155,2
Tojás	15,8	16,7	16,5	16,7
Zsiradék összesen	37,4	39,0	39,2	39,0
Ebből: sertészsiradék	16,5	17,7	16,6	16,2
Liszt	90,1	81,7	82,0	83,1
Rizs	5,2	6,1	6,3	6,1
Cukor	32,9	32,6	32,8	32,7
Burgonya	68,2	65,3	64,5	68,0
Zöldség- főzelékfélék ^{a)}	109,9	111,7	113,7	117,7
Gyümölcs összesen ^{a)}	100,0	91,6	86,8	93,7
Égetett szeszesitalok, ^{b)} liter	6,9	6,8	7,1	7,1
Bor, liter	33,8	34,1	32,2	32,7
Sör, liter	71,0	72,7	75,1	73,2
Dohány	1,5	1,5	1,5	1,4
Kávé,	2,8	2,8	2,8	2,7
Tea, dkg	27,8	31,0	32,9	31,9
<i>Napi tápanyagfogyasztás</i>				
Kilojoule	12 943	12 859	13 620	13 851
Fehérje, gramm	93,9	93,5	103,0	105,7
Ebből: állati fehérje, gramm	50,7	52,8	59,7	61,4
Zsír, gramm	140,8	146,1	149,9	151,0
Szénhidrát, gramm	366,8	349,6	378,2	386,5

Forrás: KSH

^{a)} 2000. évtől a feldolgozott termékek friss súlyban számolva.

^{b)} 50 fokos szeszre átszámítva.

16. Erdőterület, erdősültség

M.e.: ezer hektár

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005
1. Összes földterület	9 303	9 303	9 303	9 303	9 303
2. Összes erdőgazdálkodás alá vont terület	1 932	1 953	1 965	1 974	1 983
Ebből: Faállománnyal borított terület	1 798	1 821	1 834	1 843	1 853
Állami tulajdonú erdők	1 036	1 038	1 040	1 048	1 049
Közösségi tulajdonú erdők	11	12	11	15	17
Egyéni gazdálkodók	214	242	248	245	245
Társult gazdálkodók	230	241	272	293	315
Működésképtelen gazdálkodói kör	307	288	263	242	227
Erdősültség, %	19,3	19,6	19,7	19,8	19,9

Forrás: Állami Erdészeti Szolgálat

17. Erdősítés

M.e.: hektár

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Erdőfelújítás első kivétel^{a)}</i>					
Állami erdőgazdaságok	11 451	11 614	11 583	11 825	11 708
Egyéb erdőgazdálkodók	10 178	10 228	9 338	9 170	7 623
Összesen:	21 629	21 842	20 921	20 995	19 331
<i>Erdőtelepítés és fásítás, első kivétel</i>					
Állami erdőgazdaságok	671	755	899	437	628
Egyéb erdőgazdálkodók	12 479	14 075	11 116	7 137	7 029
Összesen:	13 150	14 830	12 015	7 574	7 657

Forrás: Állami Erdészeti Szolgálat

^{a)} Az adatok az erdőfelújítást pótló telepítések nélkül értendők.

18. Összes fakitermelés

M.e.: ezer m³

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005
Bruttó fatömeg föld feletti	7 011	7 013	7 086	7 095	7 167
Nettó fatömeg föld feletti	5 811	5 836	5 784	5 660	5 940
Ipari fa	3 492	3 438	3 003	2 988	2 804
Tűzifa	2 319	2 398	2 781	2 672	3 136

Forrás: Állami Erdészeti Szolgálat

19. Vadgazdálkodás

Megnevezés	2002/2003. vadászati év	2003/2004. vadászati év	2004/2005. vadászati év	2005/2006. vadászati év
Becsült vadállomány (ezer db)				
Gímszarvas	82,6	78,5	74,1	69,2
Dámszarvas	20,9	20,5	21,6	21,8
Őz	324,4	320,8	316,0	310,4
Muflon	9,3	7,9	8,3	9,2
Vaddisznó	86,6	77,8	78,1	77,7
Mezei nyúl	630,8	535,1	520,9	535,2
Fácán	880,6	691,0	736,8	796,9
Vadállomány hasznosítás, teríték (ezer db)				
Gímszarvas	41,7	43,2	41,2	36,7
Dámszarvas	9,0	8,4	9,1	8,9
Őz	72,5	76,8	85,9	89,9
Muflon	3,7	2,9	3,0	2,8
Vaddisznó	94,0	81,5	86,8	79,5
Mezei nyúl	132,1	102,4	132,7	105,1
Fácán	558,4	391,3	453,1	474,0
Pénzügyi adatok (milliárd Ft)				
Bevétel	14,33	13,74	14,40	14,44
Összes kiadás	14,03	14,16	14,25	13,99
Ebből:mg.vadkár	1,62	1,51	1,48	1,26
erd.vadkár	0,18	0,19	0,18	0,16
Eredmény	0,30	-0,42	0,14	0,46

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

20. A természetes vizek és víztározók halzsákmánya 2005-ben

Szektor	Hektár	Zsákmány (tonna)			
		Nemes hal	Fehérhal	Össze- sen	Ebből: étkezési célra
Balaton, Kis-Balaton	62 841	312	208	520	468
Egyéb állami	2 207	1 149	84	1233	1 233
Mg.-i szervezetek	3 903	4	12	16	16
Önkormányzatok	2 796	33	25	58	54
Halászati szervezetek, Kft.-k	33 247	656	331	987	802
Horgász-szervezetek	29 132	..	..	..	..
- üzemi halászat	..	165	22	188	148
- horgász-zsákmány	..	3 343	1 191	4 534	4 534
Kistermelők	2 054	63	11	74	62
Összesen:	136 180	5 725	1 884	7 609	7 317
2004. évi mutatók	136 456	5 314	1 928	7 242	6 817
2005/2004, %	99,8	107,7	97,7	105,1	107,3

Forrás: Országos Halászati Adattár

21. A tógazdasági haltermelés szektoronkénti megoszlása 2005-ben

Megnevezés	Üzemelt tóterület, ha	Lehalászás összesen, tonna	Ebből: étkezési hal összesen, tonna	Intenzív üzemből értékesített étkezési hal, tonna
Állami gazdálkodó szervezetek	5 049,6	4 292	2 503	99
Mezőgazdasági szövetkezetek	455,3	522	395	-
Halászati szövetkezetek	826,6	816	486	-
Horgász szervezetek	871,6	949	756	-
Más társas vállalkozások	14 683,2	11 643	7 624	1 372
Egyéb	1 191,3	883	426	-
Összesen	23 077,5	19 103	12 189	1 471
2005/2004(%)	101	102	106	114

Forrás: AKI

22. A beruházások teljesítményértéke ágazatok szerint^{*)} (folyó áron)

Teljesítményérték: millió Ft

Ágazat	2001	2002	2003	2004	2005 ⁺⁾
Összes beruházás					
Nemzetgazdaság összesen	2 419 021	2 657 435	2 709 649	3 014 605	3 103 581
Ebből: Agrárgazdaság	188 065	209 934	234 057	219 019	228 728
Mezőgazdaság	86 004	96 383	132 007	100 771	111 486
Erdőgazdálkodás	6 317	5 549	5 107	6 080	5 961
Élelmiszeripar	95 744	107 002	96 943	112 168	111 281
Építési beruházás					
Nemzetgazdaság összesen	1 059 153	1 245 554	1 166 861	1 320 061	1 472 520
Ebből: Agrárgazdaság	47 620	60 333	57 106	69 354	73 569
Mezőgazdaság	19 565	27 752	28 606	30 460	36 743
Erdőgazdálkodás	3 219	3 142	2 546	2 771	2 855
Élelmiszeripar	24 836	29 439	25 954	36 123	33 971
Gépberuházás					
Nemzetgazdaság összesen	1 318 145	1 370 509	1 500 489	1 656 626	1 595 146
Ebből: Agrárgazdaság	107 315	115 887	140 960	116 196	123 372
Mezőgazdaság	35 166	37 331	69 659	38 727	45 801
Erdőgazdálkodás	2 809	2 096	2 286	3 042	3 052
Élelmiszeripar	69 340	76 460	69 015	74 427	74 519

Forrás: KSH

⁺⁾ Előzetes adat.

^{*)}Jogi személyiségű vállalkozások és a költségvetési szervek adatai.

Az előzetes adatoknál: 50 fő feletti vállalkozások esetében a megfigyelés teljes körű, 5-49 esetében reprezentatív.

Az éves adatoknál: 20 fő feletti vállalkozások esetében teljes körű, 5-19 esetében reprezentatív.

23. Műtrágyaellátás ^{*)}

Év	Nitrogén-	Foszfor-	Kálium-	Összes
	műtrágya, hatóanyagban			
<i>Értékesített mennyiség, ezer tonna</i>				
2001	275	58	62	395
2002	303	62	72	437
2003	289	67	83	439
2004	293	75	85	453
2005	260	61	71	392
<i>Egy hektár mezőgazdasági területre, kg</i>				
2001	47	10	11	67
2002	52	11	12	74
2003	49	11	14	75
2004	50	13	14	77
2005	44	10	12	67
<i>Egy hektár szántó-, kert-, gyümölcsös- és szőlőterületre, kg</i>				
2001	57	12	13	82
2002	63	13	15	91
2003	60	14	18	91
2004	61	16	18	94
2005	55	13	15	82

Forrás: KSH, AKI

^{*)}A mezőgazdasági termelőeszköz-kereskedelmi szervezetek közvetlen értékesítése a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás részére.

24. Mezőgazdasági termékek értékesítésének (felvásárlásának) volumenindexe

Termék	2001	2002	2003	2004	2005 ⁺
<i>2000 = 100,0</i>					
Növénytermesztési és kertészeti termékek	127,8	121,7	124,5	144,8	131,6
Gabonafélék	125,0	121,5	111,3	133,9	125,7
Zöldségfélék	130,6	166,6	181,8	144,7	133,6
Gyümölcsök ^{a)}	96,2	94,8	114,6	118,5	67,8
Élő állatok, állati termékek	98,7	101,2	109,4	98,1	92,4
Mezőgazdasági termékek összesen	110,1	108,8	115,2	115,5	106,7
<i>Előző év = 100,0</i>					
Növénytermesztési és kertészeti termékek	127,8	95,2	102,3	116,3	90,9
Gabonafélék	125,0	97,2	91,6	120,3	93,9
Zöldségfélék ^{b)}	130,6	127,6	109,1	79,6	92,3
Gyümölcsök ^{a)}	96,2	98,5	120,9	103,4	57,2
Élő állatok, állati termékek	98,7	102,5	108,1	89,7	94,2
Mezőgazdasági termékek összesen	110,1	98,8	105,9	100,3	92,4

Forrás: KSH

⁺) Előzetes adat.

^{a)} 2003-tól borszőlővel együtt.

^{b)} Fűszerpaprika nélkül.

25. A főbb termékek felvásárlási átlagára

Termékek	2001	2002	2003	2004	2005 ⁺
Búza, Ft/t	22 927	22 815	30 197	23 424	20 458
Árpa, Ft/t	25 746	25 260	26 916	23 992	21 272
Kukorica, Ft/t	19 611	21 325	29 988	23 494	21 662
Cukorrépa, Ft/t	7 780	8 399	9 013	10 534	10 234
Napraforgómag, Ft/t	60 136	64 544	52 319	56 006	50 232
Burgonya, Ft/t	34 134	33 521	51 614	37 488	25 584
Fejeskáposzta, Ft/kg	39,10	43,90	47,40	31,50	50,90
Vöröshagyma, Ft/kg	24,50	31,80	38,50	34,20	29,20
Zöldbab, Ft/kg	49,00	52,40	54,60	51,20	50,40
Zöldborsó (szemes súlyban), Ft/kg	55,80	51,30	47,90	61,30	53,60
Paradicsom, Ft/kg	18,10	18,50	20,70	29,30	44,20
Zöldpaprika, Ft/kg	114,40	99,20	138,90	143,50	110,80
Alma, Ft/kg	14,10	11,50	18,50	12,10	25,10
Körte, Ft/kg	46,50	55,20	42,20	50,80	48,50
Sárgabarack, Ft/kg	71,30	139,30	83,60	58,50	104,80
Őszibarack, Ft/kg	64,60	72,60	74,30	58,40	47,40
Borszőlő, Ft/kg	51,10	50,90	59,50	45,00	47,30
Bor (hordós), Ft/liter	120,00	87,00	114,70	107,10	97,00
Vágósertés ^{a)} , Ft/kg	333,00	275,00	229,00	262,10	274,70
Vágómarha ^{b)} , Ft/kg	210,30	216,40	202,00	224,90	267,40
Vágóbaromfi, Ft/kg	238,10	223,50	214,20	224,70	209,60
Tehéntej, Ft/liter	68,50	72,20	71,40	62,90	64,30
Tyúktojás, Ft/db	14,30	15,10	13,80	16,60	15,90

Forrás: KSH

^{a)} Süldő és malac nélkül.

^{b)} Vágóborjú nélkül.

26. A mezőgazdasági termékek termelői árindexe

Termék	2001	2002	2003	2004	2005
<i>2000 = 100,0</i>					
Növénytermesztési és kertészeti termékek	91,3	94,6	113,7	98,0	97,4
Gabonafélék	80,6	83,1	110,8	87,8	79,1
Zöldségfélék	99,5	102,3	110,0	114,4	123,1
Gyümölcsök	87,4	94,2	107,1	80,4	97,8
Élő állatok, állati termékek	121,2	114,4	107,1	111,3	113,3
Mezőgazdasági termékek Összesen	106,0	104,3	110,5	104,5	105,2
<i>Előző év = 100,0</i>					
Növénytermesztési és kertészeti termékek	91,3	103,7	120,2	86,2	99,4
Gabonafélék	80,6	103,1	133,3	79,2	90,1
Zöldségfélék	99,5	102,8	107,6	104,0	107,6
Gyümölcsök	87,4	107,8	113,7	75,1	121,6
Élő állatok, állati termékek	121,2	94,4	93,6	103,9	101,8
Mezőgazdasági termékek Összesen	106,0	98,5	105,9	94,6	100,7

Forrás: KSH

27. Egyes termékek éves fogyasztói átlagára

Termék	2001	2002	2003	2004	2005
	évben, forint				
Sertéscomb, csont és csülök nélkül, kg	1 030	897	773	878	920
Rostélyos, csontos, kg	781	846	890	959	1 030
Bontott csirke, kg	501	479	462	505	521
Száraskolbász, kg	2 040	2 160	2 040	2 130	2 240
Párizsi, kg	562	597	592	640	682
Tojás, 10 db	209	197	190	212	203
Pasztőrözött tej, 2,8 %-os zsírtartalom, liter	141	155	160	159	156
Trappista tömbsajt, kg	1 280	1 310	1 330	1 240	1 190
Tejföl, 20% zsírtartalom, 0,175 l műanyag pohárban, db	77	80	81	85	87
Sertészsír, kg	327	338	254	310	405
Csemege szalonna, füstölt, kg	719	786	756	781	860
Napraforgó étolaj, 1 literes műanyag flakonban,	250	291	284	278	257
Finom liszt, kg	78	70	74	89	70
Hántolt rizs, fényezetlen, kg	172	169	167	180	175
Kenyér, házi jellegű, kg	159	167	178	207	206
Normál kristálycukor, kg	179	187	180	210	199
Pörkölt kávé, 250 g-os, csomag	409	398	390	387	408
Fehér asztali bor, 1 liter	245	268	276	291	289
Világos hazai sör, 0,5 l, palack	99	108	117	124	119
Gyümölcsaromával ízesített szeszesital, 0,2 l, palack	..	..	363	391	397
Sopiane cigaretta, multifilteres, rövid, 20 db, csomag	258	287	344	411	433

Forrás: KSH

28. A kivitel termékszerkezetének alakulása

M.e.: millió USD

Árucsoport	2002	2003	2004	2005
Élő állatok	135,29	126,8	158,7	207,4
Hús, vágási melléktermék és belsőség	544,86	610,2	710,6	732,4
Halak, édesvízi állatok	5,86	6,8	6,5	4,4
Tejtermékek és egyéb élelmezési célra alkalmas állati eredetű élelmiszer	134,20	170,7	162,1	182,4
Egyéb állati termék	75,02	80,5	92,0	93,8
Növényi termékek	17,47	21,6	25,5	24,8
Zöldségfélék	147,15	159,6	190,7	190,6
Gyümölcs, dió, citrusfélék	67,39	99,5	117,6	106,0
Kávé, tea, fűszer	29,45	34,7	33,3	29,3
Gabonafélék	353,86	398,4	454,3	606,0
Malomipari termékek	34,85	58,0	54,6	52,1
Olajos mag, takarmány	170,57	211,4	288,6	328,6
Növényi nedv és -kivonat	0,69	0,5	0,7	0,8
Egyéb növényi termékek	7,90	9,3	8,2	10,4
Állati, növényi zsír	57,84	102,5	131,7	142,4
Állati eredetű élelmiszerkészítmény	102,94	108,5	130,3	141,0
Cukor, cukorkaárúk	54,88	61,5	109,9	186,1
Kakaó, készítményei	39,08	51,7	55,5	59,6
Cukrászati termék	37,01	43,3	63,4	92,4
Zöldség, gyümölcskészítmény	301,09	364,3	422,1	444,0
Egyéb ehető készítmény	69,01	93,0	143,5	187,4
Ital, szesz, ecet	105,86	132,4	137,5	155,4
Állati takarmány, melléktermék	165,21	263,7	331,4	365,5
Dohány és termékei	10,35	14,5	26,9	23,7
Összesen	2 667,84	3 223,5	3 855,8	4 366,5

Forrás: KSH

29. A behozatal termékszerkezetének alakulása

M.e.: millió USD

Árucsoport	2002	2003	2004	2005
Élő állatok	23,33	21,3	74,3	131,1
Hús, vágási melléktermék és belsőség	81,30	68,9	194,8	300,3
Halak, édesvízi állatok	17,44	20,7	23,5	27,5
Tejtermékek és egyéb ételmezési célra alkalmas állati eredetű élelmiszer	56,99	83,6	165,8	244,4
Egyéb állati termék	17,76	22,7	27,8	29,6
Növényi termékek	33,93	50,2	67,5	79,4
Zöldségfélék	42,05	71,4	94,5	107,0
Gyümölcs, dió, citrusfélék	99,59	142,2	188,4	218,9
Kávész, tea, fűszer	41,31	53,7	63,8	75,7
Gabonafélék	28,42	39,7	90,8	55,2
Malomipari termékek	5,18	9,7	18,9	23,9
Olajos mag, takarmány	54,26	66,2	76,7	86,5
Növényi nedv és -kivonat	7,67	10,6	10,0	11,1
Egyéb növényi termékek	1,34	1,1	1,0	1,0
Állati, növényi zsír	73,39	98,1	119,0	136,5
Állati eredetű élelmiszerkészítmény	18,82	24,2	34,9	61,6
Cukor, cukorkaárúk	28,25	38,4	64,4	85,7
Kakaó, készítményei	69,06	94,3	127,2	136,9
Cukrászati termék	76,63	104,3	159,1	197,7
Zöldség, gyümölcskészítmény	66,82	98,7	118,9	136,7
Egyéb ehető készítmény	100,01	142,4	202,7	242,4
Ital, szesz, ecet	51,18	80,8	157,1	185,8
Állati takarmány, melléktermék	274,60	301,0	343,9	293,7
Dohány és termékei	36,86	40,5	64,3	107,0
Összesen	1 306,19	1 684,5	2 489,0	2 975,6

Forrás: KSH

30. Kiviteli forgalom egyes országokkal és országcsoportokkal

Megnevezés	2004	2005
	millió USD	
Kivitel összesen	3 855,8	4 366,5
Európa	3 593,6	4 074,8
Európai Unió	2 655,0	3 019,7
EU 15	2 092,2	2 345,5
<i>Ebből:</i> Ausztria	317,8	378,9
Belgium	64,7	68,6
Franciaország	156,9	156,1
Hollandia	201,8	195,3
Nagy-Britannia	121,9	128,2
Németország	692,0	672,9
Olaszország	288,9	397,6
Spanyolország	69,2	113,5
Svédország	42,1	50,5
EU 10	562,8	674,3
<i>Ebből:</i> Lengyelország	163,6	165,0
Cseh Köztársaság	143,0	157,6
Szlovák Köztársaság	81,5	151,9
Szlovénia	107,9	130,8
Litvánia	26,7	28,3
EU-n kívüli európai országok	938,6	1 055,1
<i>Ebből:</i> Svájc	95,9	78,5
Románia	215,5	246,1
Bulgária	25,0	31,9
Oroszország	217,1	260,4
Ukrajna	59,1	62,8
Horvátország	111,9	117,5
Bosznia-Hercegovina	101,1	98,8
Ázsia	206,0	226,6
<i>Ebből:</i> Japán	78,8	76,2
Koreai Köztársaság	18,4	21,7
Afrika	11,3	19,2
Amerika	42,1	42,9
<i>Ebből:</i> USA	32,0	35,3
Ausztrália és Óceánia	2,8	3,1

Forrás: KSH

31. Behozatali forgalom^{*)} egyes országokkal és országcsoportokkal

Megnevezés	2004	2005
	millió USD	
Behozatal összesen	2 489,0	2 975,6
Európa	2 288,3	2 811,4
Európai Unió	2 081,3	2 640,4
EU 15	1 560,9	1 929,7
<i>Ebből:</i> Ausztria	139,3	196,9
Belgium	61,8	58,2
Dánia	46,5	58,2
Franciaország	118,9	133,0
Görögország	33,1	34,4
Hollandia	371,5	422,0
Nagy-Britannia	40,6	46,9
Németország	467,8	646,7
Olaszország	155,1	193,3
Spanyolország	102,5	108,2
Svédország	9,9	16,8
EU 10	520,4	710,7
<i>Ebből:</i> Lengyelország	213,5	339,7
Cseh Köztársaság	154,0	149,7
Szlovák Köztársaság	133,0	192,4
EU-n kívüli európai országok	207,0	171,1
<i>Ebből:</i> Törökország	20,4	32,5
Románia	84,6	56,7
Ázsia	64,9	53,8
<i>Ebből:</i> India	5,0	6,4
Malajzia	9,2	3,1
Vietnam	8,0	5,9
Afrika	20,3	19,8
<i>Ebből:</i> Uganda	3,5	3,8
Malawi	1,3	0,8
Amerika	114,0	90,0
<i>Ebből:</i> USA	39,0	37,7
Argentína	12,9	9,6
Brazília	42,4	13,5
Peru	1,7	0,9
Ausztrália és Óceánia	1,6	0,6

Forrás: KSH

^{*)} Feladó ország szerint összeállítva.

32. Külkereskedelmi volumenindexek 2005-ben

2004. év = 100,0%

Megnevezés	Élelmiszerek, italok, dohány	Nyersanyagok	Energia- hordozók	Feldolgozott termékek	Gépek és szállítóeszközök	Összesen
<i>B e h o z a t a l</i>						
EU-25	122,7	109,3	118,6	102,9	97,1	101,3
Ebből EU-15	119,6	111,3	112,9	102,8	94,9	99,4
Új EU tagok	131,2	100,6	125,7	103,4	122,5	114,3
EU-n kívüli országok	76,5	90,9	116,6	106,4	122,3	115,9
OECD	118,1	108,3	114,2	103,2	99,9	102,2
Összesen	115,3	101,3	117,2	103,6	104,3	105,4
<i>K i v i t e l</i>						
EU-25	115,9	102,7	124,6	108,3	104,8	106,6
Ebből EU-15	114,4	101,6	129,1	104,3	101,0	102,7
Új EU tagok	121,4	109,1	118,5	129,0	153,5	137,2
EU-n kívüli országok	106,4	119,3	114,4	118,0	138,5	126,8
OECD	110,7	103,6	130,6	106,1	105,5	106,3
Összesen	112,9	105,5	120,6	111,0	110,4	110,8

Forrás: KSH

33. Külkereskedelmi értékindexek 2005-ben, Forint alapon számolva

2004. év = 100,0%

Megnevezés	Élelmiszerek, italok, dohány	Nyersanyagok	Energia- hordozók	Feldolgozott termékek	Gépek és szállítóeszközök	Összesen
<i>B e h o z a t a l</i>						
EU-25	126,6	110,8	141,9	103,9	95,0	101,2
Ebből EU-15	122,6	113,5	136,5	103,6	92,7	98,9
Új EU tagok	137,6	100,0	148,6	105,6	121,0	117,3
EU-n kívüli országok	77,3	96,0	153,1	106,4	119,2	121,3
OECD	122,3	109,9	135,0	103,7	97,6	101,7
Összesen	118,5	104,4	150,4	104,4	101,9	106,9
<i>K i v i t e l</i>						
EU-25	114,6	105,0	164,9	109,4	101,9	105,4
Ebből EU-15	112,9	103,4	174,7	105,3	98,2	101,4
Új EU tagok	120,7	114,0	150,0	130,5	150,0	138,3
EU-n kívüli országok	108,4	121,0	145,3	119,7	134,8	127,1
OECD	109,7	105,4	172,6	107,2	102,7	105,0
Összesen	112,7	107,6	157,3	112,2	107,3	109,9

Forrás: KSH

34. Külkereskedelmi árindexek 2005-ben, Forint alapon számolva

2004. év = 100,0%

Megnevezés	Élelmiszerek, italok, dohány	Nyersanyagok	Energia- hordozók	Feldolgozott termékek	Gépek és szállítóeszközök	Összesen
<i>B e h o z a t a l</i>						
EU-25	103,2	101,4	119,6	101,0	97,8	99,9
Ebből EU-15	102,5	102,0	120,9	100,8	97,7	99,5
Új EU tagok	104,9	99,4	118,2	102,1	98,8	102,6
EU-n kívüli országok	101,0	105,6	131,3	100,0	97,5	104,7
OECD	103,6	101,5	118,2	100,5	97,7	99,5
Összesen	102,8	103,1	128,3	100,8	97,7	101,4
<i>K i v i t e l</i>						
EU-25	98,9	102,2	132,3	101,0	97,2	98,9
Ebből EU-15	98,7	101,8	135,3	101,0	97,2	98,7
Új EU tagok	99,4	104,5	126,6	101,2	97,7	100,8
EU-n kívüli országok	101,9	101,4	127,0	101,4	97,3	100,2
OECD	99,1	101,7	132,2	101,0	97,3	98,8
Összesen	99,8	102,0	130,4	101,1	97,2	99,2

Forrás: KSH

35. A külkereskedelem cserearány-mutatóinak alakulása
2005-ben, Forint alapon számolva

Megnevezés	Élelmiszerek, italok, dohány	Nyersanyagok	Energia- hordozók	Feldolgozott termékek	Gépek és szállítóeszközök	Összesen
EU-25	95,8	100,8	110,6	100,0	99,4	99,0
Ebből EU-15	96,3	99,8	111,9	100,2	99,5	99,2
Új EU tagok	94,8	105,1	107,1	99,1	98,9	98,2
EU-n kívüli országok	100,9	96,0	96,7	101,4	99,8	95,7
OECD	95,7	100,2	111,8	100,5	99,6	99,3
Összesen	97,1	98,9	101,6	100,3	99,5	97,8

Forrás: KSH

36. Egyes agrártermékek kiviteli árának alakulása

Termékcsoport	2004			2005			Árváltozás (2004 = 100)
	Mennyiség	Érték	Átlagár	Mennyiség	Érték	Átlagár	
	(kt)	(millió Euró)	(Euró/kg)	(kt)	(millió Euró)	(Euró/kg)	
Baromfiús frissen hűtve, fagyasztva	125,5	308,9	2,46	109,8	305,5	2,78	113,1
Állatok etetésére szolgáló készítmény	328,4	239,1	0,73	375,2	264,9	0,71	96,9
Kutya-, macskaeledel, kiszerve	237,3	196,7	0,83	265,0	210,0	0,79	95,6
Búza és kétszeres	1 057,0	122,4	0,12	1 784,1	200,0	0,11	96,8
Sertéshús frissen, hűtve vagy fagyasztva	81,0	180,4	2,23	82,9	198,5	2,39	107,5
Zöldségkonzervek, zöldségkészítmények	222,7	166,2	0,75	225,1	185,0	0,82	110,1
Kukorica, nem vetési célra	1 287,8	166,3	0,13	1 777,9	183,7	0,10	80,0
Napraforgómag	540,6	143,5	0,27	503,1	151,9	0,30	113,7
Darabolt sertéshús fagyasztva	50,1	118,9	2,38	50,1	121,9	2,43	102,4
Csemegekukorica konzerv	125,6	95,5	0,76	120,4	98,8	0,82	107,9
Napraforgóolaj, finomítva is	117,3	75,2	0,64	138,0	88,6	0,64	100,2
Nád- vagy répacukor szilárd állapotban	56,4	30,4	0,54	179,9	79,5	0,44	81,9
Pulyka egészben és darabolva	40,5	96,6	2,39	31,0	72,9	2,35	98,6
Repcemag	166,5	41,9	0,25	308,0	71,1	0,23	91,8
Fehér cukor	56,1	28,4	0,51	179,1	67,9	0,38	74,9
Bor, vermut, szőlőmust	53,3	63,9	1,20	49,7	64,8	1,30	108,9
Gyümölcsle és zöldséglé	89,9	71,2	0,79	73,0	64,8	0,89	111,9
Más húskészítmény	15,3	52,3	3,42	16,8	63,6	3,79	110,7
Vágócsirke, -tyúk egészben és darabolva	42,0	74,8	1,78	35,1	62,8	1,79	100,5
Kacsa, liba darabok fagyasztva	16,9	47,0	2,79	17,8	61,2	3,44	123,3
Borsókonzerv	75,8	49,3	0,65	81,1	60,1	0,74	113,8
Toll, töltelékanyag; pehely	6,1	47,9	7,82	6,0	53,6	8,93	114,2
Élő szarvasmarhafélék	18,8	37,9	2,02	21,7	53,0	2,45	121,4
Zöldség fagyasztva	73,7	54,3	0,74	84,9	51,6	0,61	82,5
Más állati takarmányok	91,1	42,0	0,46	110,2	51,1	0,46	100,5

Forrás: AKI

37. Egyes agrártermékek behozatali árának alakulása

Termékcsoport	2004			2005			Árváltozás
	Mennyiség	Érték	Átlagár	Mennyiség	Érték	Átlagár	
	(kt)	(millió Euró)	(Euró/kg)	(kt)	(millió Euró)	(Euró/kg)	(2004 = 100)
Sertéshús frissen vagy fagyasztva	60,0	98,2	1,64	78,4	143,0	1,82	111,5
Szójadara pelletálva is	636,3	145,7	0,23	554,5	114,2	0,21	89,9
Egyéb élelmiszerkészítmények	31,3	75,9	2,43	35,3	90,1	2,55	105,2
Dohány és feldolgozott dohánypótló	9,6	51,6	5,38	12,3	86,5	7,04	130,8
Állatok etetésére szolgáló készítmény	74,6	63,3	0,85	84,0	79,3	0,94	111,2
Élő sertés	30,8	37,5	1,22	61,1	76,9	1,26	103,4
Sajt és túró	18,3	50,8	2,77	20,0	74,1	3,70	133,3
Szivar, cigaretta	2,7	29,4	10,99	6,6	68,7	10,43	94,9
Sertés, legalább 50 kg súlyú	29,1	32,7	1,12	59,1	67,4	1,14	101,6
Ízesített vizek, üdítőitalok	65,6	35,8	0,55	106,0	54,6	0,52	94,3
Darabolt sertéshús frissen	18,5	29,2	1,58	28,4	47,4	1,67	105,6
Más állati takarmányok	46,0	39,6	0,86	46,9	40,1	0,86	99,6
Darabolt sertéshús fagyasztva	20,5	31,6	1,54	24,2	39,8	1,65	107,2
Banán	74,6	36,8	0,49	60,0	38,9	0,65	131,7
Margarin, egyéb étkezési olaj	39,3	34,9	0,89	44,3	37,1	0,84	94,4
Baromfi hús frissen hűtve, fagyasztva	28,9	22,8	0,79	41,1	36,3	0,88	112,0
Égetett szeszes italok	9,2	25,6	2,80	12,8	35,8	2,79	99,8
Más csokoládé, nem táblás	9,4	31,5	3,37	10,1	35,4	3,51	104,3
Más kenyér, pékáru, cukrászsütemény	15,5	29,4	1,89	18,5	35,3	1,91	100,9
Tej, tejszín nem sűrítve, édesítő nélkül	29,4	17,3	0,59	54,6	33,3	0,61	103,7
Dísznövény, dugvány, oltvány	14,7	31,2	2,12	11,6	33,1	2,87	134,9
Kávékivonat, -eszencia, -koncentrátum	8,1	30,4	3,73	7,6	31,6	4,16	111,5
Gyümölcslé és zöldséglé	23,4	21,4	0,92	41,3	31,4	0,76	82,8
Nád- vagy répacukor szilárd állapotban	46,2	21,9	0,47	49,7	31,0	0,62	131,7
Sör	109,6	48,5	0,44	69,2	30,9	0,45	100,9

Forrás: AKI

38. Foglalkoztatás

Megnevezés	2001	2002	2003	2004	2005
<i>A foglalkoztatottak száma, ezer fő</i>					
Ágazatok összesen	3 868,3	3 870,6	3 921,9	3 900,4	3 901,5
Mezőgazdaság	226,3	223,7	199,7	189,4	178,4
Erdőgazdálkodás	17,1	17,2	15,5	15,5	15,5
Élelmiszeripar ^{a)}	158,0	161,2	152,0	141,1	140,4
Együtt	401,4	402,1	367,2	346,0	334,3
<i>Részesedési arány</i>					
Ágazatok összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mezőgazdaság	5,9	5,8	5,1	4,9	4,6
Erdőgazdálkodás	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Élelmiszeripar ^{a)}	4,1	4,2	3,9	3,6	3,6
Együtt	10,4	10,4	9,4	8,9	8,6

Forrás: KSH, Munkaerő-felmérés

^{a)} Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása.
(2001. évi népszámlálás alapján újrászűzött adatok.)

39. A 2005. évi agrár- és vidékfejlesztési támogatások

Me.: millió Ft

Az előirányzat neve	2004. évi teljesítés	2005. évi előirányzat	2005. évi módosított előirányzat	2005. évi teljesítés
Fejezeti kezelésű szakmai előirányzatok				
Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT)	1 803,4	44 092,4	54 433,2	49 681,8
Ebből: nemzeti rész	306,7	9 110,0	6 684,0	6 681,8
Méhészeti Nemzeti Program	-	954,8	657,1	139,1
Ebből: nemzeti rész	-	477,4	179,7	139,1
Nemzeti támogatások				
Erdészeti feladatok	5 014,0	4 750,0	5 073,1	4 294,3
Termőföldvédelem támogatása	1 610,7	1 200,0	800,1	598,7
Állattenyésztési feladatok	967,3	1 150,0	1 093,9	1 093,4
Halgazdálkodás támogatása	204,9	280,0	374,5	199,4
Vadgazdálkodás támogatása	791,8	730,0	807,8	526,8
Nemzeti Lovas Program	-	50,0	10,0	-
Fejlesztési típusú támogatások	27 477,4	18 851,1	15 319,1	15 309,1
Folyó kiadások és jövedelem tám.	90 869,1	107 582,2	131 673,8	131 451,5
Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fás. t.	-	4 015,0	2 817,5	1 802,6
Egyes speciális szövetkezők tám.	-	550,0	345,0	102,3
Agrárgazdasági kezességbevéltás	329,5	-	-	-
Nemzeti támogatások összesen	127 264,7	139 158,3	158 314,7	155 378,1
Állatkártalanítás	1 902,4	1 100,0	1 071,6	1 184,4
SAPARD-intézkedések	14 949,5	20 200,0	48 045,7	29 712,0
Ebből: nemzeti rész	3 647,7	5 200,0	9 867,2	8 271,6
FVM fejezeti támogatások összesen	145 920,0	205 505,5	262 522,4	236 095,4
Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP)	-	13 394,6	23 008,2	18 511,9
Ebből: nemzeti rész	-	3 982,7	9 188,4	4 806,6
Összesen	145 920,0	218 900,1	285 530,6	254 607,3
Magyar Államkincstár által meghitelezett – az EU által közvetlenül térített – támogatások				
Piaci támogatások	0,0	20 178,3	20 178,3	16 917,9
Egységes területalapú támogatás*	10 000,0	89 278,6	89 278,6	148 022,9
Mindösszesen	155 920,0	328 357,0	394 987,5	419 548,1

* A „2005. évi teljesítés” oszlopban szereplő összeg 2004. és 2005. évi jogalap alapján kifizetett összegeket is tartalmaz.

Forrás: FVM

40. Összefoglaló adatok a kamattámogatásban részesülő agrárhitelekről és kölcsönökről

M.e.: Mrd Ft

Megnevezés	Fennálló hitelállomány			
	2002. december 31.	2003. december 31.	2004. december 31.	2005. december 31.
Mindösszesen	368,6	400,2	464,5	406,9
<i>Ebből</i>				
1. Éven belüli hitelek összesen	155,1	67,3	10,2	2,6
2. Éven túli hitelek összesen	213,5	332,9	454,3	404,3
Ebből	65,4	108,5	69,8	52,8
- éven túli forgóeszköz hitelek	42,5	59,7	36,4	28,1
- beruházás hitelek				
- egyéb hitelek				
30/2000. (III.10.) Korm. Rend. kibontakozási és gazdahitelek	36,1	18,1	9,0	6,0
7/2000. (II.29.) FVM rend. 1.§ (4) b. Mizo-hitelek		0,3	0,1	0,0
57/2001. (IX.21) FVM rend. reorganizációs és agrárlogisztikai hitelek	0,3	0,9	0,4	0,3
317/2001. (XII.29.) Korm. Rend. családi, kis- és középvállalkozások hitelei	67,1	75,4	72,7	69,1
46/2003. (IV. 3.) Korm. Rend. alapján kedvezőtlen besorolású térségi v.h.		6,3	5,7	3,8
3/2003 (I.24.) FVM rend. 271.§ birtokfejlesztési hitelek		2,0	3,2	3,9
25/2004. (III.3.) FVM rend. 267- 269.§ élelmiszeripari termékek előfinanszírozási hitelei		13,7	12,1	16,3
84/2003. (VII.22.) FVM rend. alapján felvett aszályos hitelek		46,4	39,7	32,5
6/2004. (I.22.) FVM rend. csatlakozási hitelek			203,1	189,8
107/2004. (V.22.) FVM rend. alapján felvett hitelek Hajdú-Bét			2,0	1,7

Forrás: FVM

41. Becsült termelői támogatás (PSE-mutató) százalékos értéke

Ország	2001	2002	2003	2004	2005
Ausztrália	3	5	4	5	5
Európai Unió	34	34	36	33	32
Japán	59	58	59	58	56
Új-Zéland	0	2	2	2	3
Svájc	72	73	71	68	68
Egyesült Államok	23	18	15	16	16
OECD	31	31	30	29	29
Magyarország	22	33	28	..	..

Forrás: 1999. és 2000.: Agr. Policies in OECD Countries 2001. (kézirat)
2001. és 2002.: Agr. Policies in OECD Countries 2002.
2003.: Agr. Policies in OECD Countries 2004.
AKI számítás

42. A gabona termésmennyisége

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermés százalékában, 2005
	évben, 1000 tonna				
Világ összesen	2 042 390	2 085 774	2 270 360	2 227 980	100,0
EU-15 összesen	214 366	189 672	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	292 718	260 561	11,7
Ausztria	4 461	3 996	5 009	4 470	0,2
Bulgária	6 776	3 831	7 463	5 852	0,3
Cseh Köztársaság	6 771	5 762	8 783	8 079	0,4
Dánia	8 807	9 051	8 963	9 213	0,4
Finnország	3 936	3 788	3 616	4 105	0,2
Franciaország	69 657	54 940	70 534	63 706	2,9
Görögország	4 798	4 535	5 040	4 603	0,2
Lengyelország	26 877	23 391	29 635	26 274	1,2
Magyarország	11 706	8 770	16 779	16 212	0,7
Nagy-Britannia	22 966	21 511	22 030	21 146	0,9
Németország	43 391	39 426	51 097	45 803	2,1
Olaszország	21 256	17 864	23 267	21 401	1,0
Románia	14 350	12 962	24 314	18 605	0,8
Spanyolország	21 710	21 412	24 747	13 792	0,6
Szlovákia	3 193	2 490	3 793	3 625	0,2
Ukrajna	37 994	19 662	40 997	37 394	1,7
Japán	12 184	10 826	11 990	12 051	0,5
Kínai Népköztársaság	399 998	376 123	413 166	426 613	19,1
Kanada	36 303	50 174	52 684	50 363	2,3
USA	298 788	348 897	389 066	364 020	16,3
Ausztrália	23 445	41 652	31 520	35 006	1,6

Forrás: www.fao.org

43. A búza termésmennyisége

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermés százalékában, 2005
	évben, 1000 tonna				
Világ összesen	574 392	561 122	629 873	628 101	100,0
EU-15 összesen	104 434	90 904	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	137 618	124 241	19,8
Ausztria	1 434	1 191	1 718	1 453	0,2
Belgium	1 675	1 640	1 913	1 768	0,3
Bulgária	4 123	2 004	3 961	3 478	0,6
Cseh Köztársaság	3 867	2 638	5 043	4 536	0,7
Dánia	4 059	4 701	4 759	4 826	0,8
Franciaország	38 939	30 475	39 705	36 922	5,9
Görögország	2 076	1 725	2 062	1 800	0,3
Lengyelország	9 304	7 858	9 893	8 556	1,4
Magyarország	3 910	2 941	6 007	5 088	0,8
Nagy-Britannia	15 973	14 288	15 473	14 950	2,4
Németország	20 818	19 260	25 427	23 578	3,8
Olaszország	7 548	6 229	8 639	7 530	1,2
Románia	4 421	2 479	7 812	7 027	1,1
Spanyolország	6 822	6 290	7 108	3 788	0,6
Szlovákia	1 554	930	1 765	1 700	0,3
Törökország	19 508	19 008	21 000	21 000	3,3
Ukrajna	20 556	3 599	17 520	18 700	3,0
India	72 766	65 100	72 060	72 000	11,5
Kínai Népköztársaság	90 290	86 488	91 952	96 340	15,3
Kanada	16 198	23 552	25 860	25 547	4,1
USA	44 063	63 814	58 738	57 106	9,1
Ausztrália	10 132	26 132	20 376	24 067	3,8

Forrás: www.fao.org

44. A kukorica termésmennyisége

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermés százalékában, 2005
	évben, 1000 tonna				
Világ összesen	603 164	642 712	724 515	694 576	100,0
EU-15 összesen	40 544	33 781	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	54 879	49 762	7,2
Ausztria	1 667	1 452	1 654	1 605	0,2
Bulgária	1 288	1 161	2 123	1 586	0,2
Cseh Köztársaság	616	476	552	575	0,1
Franciaország	16 440	11 991	16 391	13 226	1,9
Görögország	2 162	2 314	2 451	2 300	0,3
Magyarország	6 121	4 532	8 332	9 050	1,3
Németország	3 738	3 422	4 200	3 811	0,5
Olaszország	10 554	8 702	11 375	10 622	1,5
Románia	8 400	9 577	14 542	9 965	1,4
Spanyolország	4 425	4 339	4 748	3 951	0,6
Szlovákia	754	601	862	943	0,1
Törökország	2 100	2 800	3 000	3 500	0,5
Ukrajna	4 180	6 875	8 867	7 100	1,0
India	10 300	14 720	14 000	14 500	2,1
Kínai Népköztársaság	121 497	115 998	130 434	132 645	19,1
Egyiptom	6 431	6 530	6 728	6 800	1,0
Argentína	15 000	15 040	15 000	19 500	2,8
Brazília	35 933	48 327	41 806	34 860	5,0
Kanada	8 999	9 587	8 836	8 392	1,2
Mexikó	19 299	19 652	22 000	20 500	3,0
USA	228 805	256 905	299 917	280 228	40,3

Forrás: www.fao.org

45. Az árpa termésmennyisége

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermés százalékában, 2005
	évben, 1000 tonna				
Világ összesen	141 159	142 971	153 830	137 302	100,0
EU-15 összesen	48 049	46 547	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	61 684	52 976	38,6
Ausztria	861	882	1 007	880	0,6
Bulgária	1 211	525	1 181	658	0,5
Cseh Köztársaság	1 793	2 069	2 331	2 281	1,7
Dánia	4 121	3 776	3 589	3 730	2,7
Franciaország	10 976	9 844	11 040	10 357	7,5
Lengyelország	3 370	2 832	3 571	3 461	2,5
Magyarország	1 046	810	1 413	1 190	0,9
Nagy-Britannia	6 128	6 370	5 815	5 545	4,0
Németország	10 928	10 596	12 993	11 723	8,5
Olaszország	1 190	1 026	1 169	1 189	0,9
Románia	1 160	541	1 406	1 135	0,8
Spanyolország	8 362	8 698	10 609	4 448	3,2
Szlovákia	695	804	916	799	0,6
Törökország	8 300	8 100	9 000	9 000	6,6
Ukrajna	10 364	6 833	11 084	9 000	6,6
Kanada	7 489	12 328	13 186	12 133	8,8
USA	4 933	6 059	6 091	4 620	3,4
Ausztrália	8 280	10 382	6 454	6 640	4,8

Forrás: www.fao.org

46. A burgonya termésmennyisége

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermés százalékában, 2005
	évben, 1000 tonna				
Világ összesen	317 015	315 755	330 125	321 061	100,0
EU-15 összesen	47 241	41 721	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	66 752	59 530	18,5
Ausztria	684	560	693	708	0,2
Belgium	2 909	2 522	3 230	2 654	0,8
Cseh Köztársaság	1 106	842	993	1 000	0,3
Dánia	1 504	1 412	1 629	1 600	0,5
Franciaország	6 874	6 348	7 254	6 347	2,0
Hollandia	7 463	6 469	7 488	6 836	2,1
Lengyelország	15 524	13 732	13 999	11 009	3,4
Magyarország	752	582	784	657	0,2
Nagy-Britannia	6 966	5 918	6 316	6 300	2,0
Németország	11 492	10 232	13 044	11 158	3,5
Olaszország	1 855	1 610	1 822	1 810	0,6
Románia	4 078	3 947	4 230	3 985	1,2
Spanyolország	3 078	2 665	2 745	2 592	0,8
Szlovákia	484	392	382	382	0,1
Ukrajna	16 620	18 453	20 755	19 480	6,1
India	24 450	25 000	25 000	25 000	7,8
Japán	3 074	2 939	2 884	2 900	0,9
Kanada	4 705	5 282	5 171	4 850	1,5
USA	20 856	20 766	20 686	19 111	6,0

Forrás: www.fao.org

47. Az összes zöldségtermés^{*)}

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermés százalékában, 2005
	évben, 1000 tonna				
Világ összesen	809 878	850 899	872 441	883 145	100,0
EU-15 összesen	54 740	55 541	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	67 577	66 037	7,5
Bulgária	988	1 387	978	1 179	0,1
Franciaország	8 937	8 673	8 808	8 185	0,9
Görögország	3 713	3 916	4 147	3 848	0,4
Hollandia	3 720	3 772	4 256	3 831	0,4
Lengyelország	4 702	5 092	5 274	5 335	0,6
Magyarország	1 850	1 943	2 033	1 547	0,2
Nagy-Britannia	2 582	2 547	2 583	2 660	0,3
Németország	3 702	3 622	4 086	3 737	0,4
Olaszország	14 155	14 993	16 354	16 687	1,9
Románia	3 504	4 182	4 518	4 025	0,5
Spanyolország	12 454	12 499	12 715	12 348	1,4
Törökország	25 825	25 868	25 235	25 395	2,9
Ukrajna	5 827	6 538	6 964	7 292	0,8
India	71 034	79 679	80 529	80 529	9,1
Japán	12 235	11 810	11 256	11 594	1,3
Kínai Népköztársaság	389 232	410 560	423 395	435 024	49,3
Egyiptom	14 587	15 502	15 900	16 140	1,8
Brazília	8 886	9 397	7 759	7 503	0,8
Kanada	2 398	2 465	2 534	2 620	0,3
Mexikó	9 440	9 916	10 014	10 014	1,1
USA	37 551	36 357	39 185	39 185	4,4

Forrás: www.fao.org

^{*)} Dinnyével együtt.

48. Az összes gyümölcsstermés^{*)}

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermés százalékában, 2005
	évben, 1000 tonna				
Világ összesen	481 683	494 157	511 209	509 110	100,0
EU-15 összesen	55 407	54 162	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	65 204	63 001	12,4
Bulgária	557	617	545	540	0,1
Franciaország	10 654	9 585	11 034	10 339	2,0
Görögország	3 934	3 157	3 636	3 637	0,7
Lengyelország	3 003	3 288	3 477	2 846	0,6
Magyarország	1 200	1 306	1 827	1 268	0,2
Nagy-Britannia	292	269	298	281	0,1
Németország	4 343	4 107	4 260	4 248	0,8
Olaszország	15 743	14 898	17 922	19 203	3,8
Románia	2 029	3 167	3 039	2 099	0,4
Spanyolország	16 064	17 946	16 687	14 805	2,9
Törökország	10 623	11 495	10 811	11 481	2,3
Ukrajna	1 512	2 123	1 918	1 891	0,4
India	46 231	46 961	47 031	47 031	9,2
Japán	3 847	3 639	3 403	3 623	0,7
Kínai Népköztársaság	72 003	78 135	83 239	87 056	17,1
Egyiptom	7 706	7 757	8 206	8 196	1,6
Argentína	7 584	7 655	7 485	7 485	1,5
Brazília	35 734	34 639	36 015	35 423	7,0
Mexikó	13 941	14 746	14 759	14 759	2,9
USA	30 292	29 245	30 197	25 873	5,1
Ausztrália	3 512	3 381	3 577	3 509	0,7

Forrás: www.fao.org

^{*)} Összes szőlőterméssel együtt.

49. A szőlő termésmennyisége

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermés százalékában, 2005
	évben, 1000 tonna				
Világ összesen	61 965	63 412	67 071	66 413	100,0
EU-15 összesen	24 063	24 575	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	28 344	26 774	40,3
Ausztria	351	342	351	351	0,5
Bulgária	409	434	352	380	0,6
Franciaország	6 854	6 307	7 542	6 787	10,2
Görögország	1 100	1 150	1 200	1 200	1,8
Magyarország	501	582	789	536	0,7
Németország	1 368	1 119	1 120	1 122	1,7
Olaszország	7 394	7 483	8 692	9 257	13,9
Portugália	1 039	890	1 000	1 000	1,5
Románia	1 077	1 078	1 230	1 028	1,5
Spanyolország	5 935	7 266	7 286	5 880	8,9
Törökország	3 500	3 600	3 500	3 650	5,5
Dél-afrikai Köztársaság	1 522	1 664	1 683	1 700	2,6
Argentína	2 360	2 370	2 365	2 365	3,6
Brazília	1 149	1 067	1 283	1 209	1,8
Mexikó	363	457	457	457	0,7
USA	6 658	6 027	5 653	6 415	9,7
Ausztrália	1 754	1 497	2 015	1 834	2,8

Forrás: www.fao.org

50. A szarvasmarha-állomány^{*)}

Ország	2002	2003	2004	2005	A világalállomány százalékában, 2005
	évben, ezer darab				
Világ összesen	1 334 604	1 349 183	1 349 984	1 355 084	100,0
EU-15 összesen	80 153	78 990	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	88 314	88 116	6,5
Ausztria	2 119	2 067	2 052	2 011	0,1
Belgium	2 891	2 778	2 739	2 695	0,2
Cseh Köztársaság	1 520	1 474	1 428	1 397	0,1
Dánia	1 796	1 724	1 646	1 595	0,1
Franciaország	20 116	19 597	19 320	19 383	1,4
Hollandia	3 858	3 759	3 767	3 862	0,3
Lengyelország	5 533	5 489	5 353	5 483	0,4
Magyarország	783	770	739	723	0,1
Nagy-Britannia	10 343	10 517	10 602	10 378	0,8
Németország	14 227	13 732	13 386	13 260	1,0
Olaszország	6 510	6 505	6 305	6 314	0,5
Románia	2 800	2 878	2 808	2 950	0,2
Spanyolország	6 478	6 548	6 653	6 700	0,5
Szlovákia	608	593	540	580	0,0
Ukrajna	9 421	9 108	7 712	6 953	0,5
India	189 302	187 382	185 500	185 000	13,7
Kínai Népköztársaság	105 709	108 274	112 537	115 230	8,5
Argentína	48 100	50 869	50 768	50 768	3,7
Brazília	185 347	195 552	192 000	192 000	14,2
Kanada	13 762	13 488	14 653	15 083	1,1
Mexikó	31 390	31 477	31 477	31 477	2,3
USA	96 723	96 100	94 888	95 848	7,1
Ausztrália	27 870	26 644	27 500	27 900	2,1

Forrás: www.fao.org

^{*)} Év eleji állomány.

51. A sertésállomány^{*)}

Ország	2002	2003	2004	2005	A világalállomány százalékában 2005
	évben, ezer darab				
Világ összesen	928 799	941 596	945 080	960 305	100,0
EU-15 összesen	122 402	122 126	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	151 948	152 165	15,8
Ausztria	3 440	3 305	3 245	3 125	0,3
Belgium	6 735	6 539	6 355	6 332	0,7
Cseh Köztársaság	3 441	3 363	3 127	2 877	0,3
Dánia	12 732	12 949	13 233	13 275	1,4
Franciaország	15 327	15 139	15 004	15 000	1,6
Hollandia	11 648	11 169	11 153	11 153	1,2
Lengyelország	18 707	18 605	16 988	18 112	1,9
Magyarország	4 822	5 082	4 913	4 059	0,4
Nagy-Britannia	5 588	5 047	5 161	4 851	0,5
Németország	25 958	26 252	26 495	26 236	2,7
Olaszország	9 166	9 157	8 972	9 272	1,0
Románia	4 447	5 058	6 495	6 500	0,7
Spanyolország	23 518	24 056	24 895	25 250	2,6
Szlovákia	1 517	1 443	1 149	1 300	0,1
Ukrajna	8 370	9 204	7 322	6 466	0,7
Japán	9 612	9 725	9 724	9 600	1,0
Kínai Népköztársaság	464 695	469 809	472 896	488 810	50,9
Brazília	32 013	32 305	33 000	33 000	3,4
Kanada	14 367	14 672	14 623	14 675	1,5
Mexikó	15 123	14 625	14 625	14 625	1,5
USA	59 722	59 554	60 444	60 645	6,3

Forrás: www.fao.org

^{*)} Év eleji állomány.

52. A juhállomány ^{*)}

Ország	2002	2003	2004	2005	A világállomány százalékában, 2005
	évben, ezer darab				
Világ összesen	1 030 800	1 040 577	1 061 893	1 081 099	100,0
EU-15 összesen	101 648	100 792	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	102 323	101 395	9,4
Bulgária	1 571	1 728	1 599	1 693	0,2
Cseh Köztársaság	96	103	116	140	0,0
Franciaország	9 336	9 256	9 151	9 113	0,8
Görögország	9 205	8 932	9 042	9 000	0,8
Lengyelország	345	338	318	316	0,0
Magyarország	1 136	1 103	1 296	1 397	0,1
Nagy-Britannia	35 834	35 846	35 890	35 253	3,3
Németország	2 722	2 658	2 125	2 138	0,2
Olaszország	8 138	7 951	8 106	8 200	0,8
Portugália	5 478	5 500	5 500	5 500	0,5
Románia	7 251	7 312	7 425	7 430	0,7
Spanyolország	23 813	23 486	22 672	22 500	2,1
Szlovákia	316	326	321	316	0,0
Ukrajna	967	950	893	875	0,1
India	61 100	61 789	62 500	62 500	5,8
Kínai Népköztársaság	135 893	143 793	157 330	170 882	15,8
Argentína	12 400	12 450	12 450	12 450	1,2
Brazília	14 287	14 557	14 182	14 182	1,3
Mexikó	6 417	6 820	6 820	6 820	0,6
USA	6 623	6 321	6 105	6 135	0,6
Ausztrália	106 166	101 000	104 000	106 000	9,8

Forrás: www.fao.org

^{*)} Év eleji állomány.

53. A tejtermelés

Ország	2002	2003	2004	2005	A világtermelés százalékában, 2005
	évben, ezer tonna				
Világ összesen	510 082	518 443	523 245	529 833	100,0
EU-15 összesen	122 254	122 768	..	..	..
EU-25 összesen	..	..	141 523	142 524	26,9
Ausztria	3 292	3 230	3 559	3 600	0,7
Belgium	3 469	3 400	3 350	3 120	0,6
Cseh Köztársaság	2 729	2 646	2 602	2 661	0,5
Dánia	4 590	4 675	4 569	4 600	0,9
Franciaország	25 197	24 614	24 358	25 282	4,8
Hollandia	10 677	11 075	10 905	10 532	2,0
Lengyelország	11 873	11 892	11 822	12 400	2,3
Magyarország	2 130	2 037	1 900	1 894	0,4
Nagy-Britannia	14 869	15 010	14 555	14 577	2,8
Németország	27 874	28 350	28 124	27 600	5,2
Olaszország	11 300	11 307	9 969	10 500	2,0
Románia	4 637	4 852	5 716	5 720	1,1
Spanyolország	6 809	7 234	6 300	6 600	1,2
Szlovákia	1 198	1 142	1 079	1 133	0,2
Ukrajna	13 847	13 340	13 458	13 485	2,5
India	36 200	36 500	37 500	38 500	7,3
Kínai Népköztársaság	13 356	17 818	22 929	24 530	4,6
Argentína	8 793	8 198	8 100	8 100	1,5
Brazília	22 315	23 315	23 320	23 320	4,4
Kanada	7 964	8 050	8 000	8 100	1,5
Mexikó	9 658	9 784	9 874	9 874	1,9
USA	77 139	77 289	77 475	80 150	15,1
Ausztrália	11 620	10 075	10 125	10 150	1,9

Forrás: www.fao.org

54. Összes hústermelés

Ország	2003	2004	2005	A világtermelés százalékában, 2005
	évben, ezer tonna			
Világ összesen	253 688	260 098	265 106	100,0
EU-15 összesen	35 945	..	..	..
EU-25 összesen	..	42 431	42 709	16,1
Ausztria	998	987	991	0,4
Belgium	1 740	1 821	1 865	0,7
Csehország	771	750	715	0,3
Dánia	2 114	2 158	2 148	0,8
Fehéroroszország	605	629	699	0,3
Finnország	376	382	382	0,1
Franciaország	6 408	6 255	6 179	2,3
Görögország	463	478	477	0,2
Hollandia	2 223	2 350	2 350	0,9
Írország	976	979	977	0,4
Lengyelország	3 472	3 271	3 235	1,2
Lettország	71	73	75	0,0
Litvánia	197	214	217	0,1
Magyarország	1 200	1 047	1 035	0,4
Moldova	84	86	89	0,0
Nagy-Britannia	3 271	3 270	3 343	1,3
Németország	6 602	6 798	6 884	2,6
Norvégia	275	290	293	0,1
Olaszország	4 020	4 079	4 099	1,5
Oroszország	4 945	4 981	4 885	1,8
Portugália	679	697	710	0,3
Románia	1 147	779	781	0,3
Spanyolország	5 479	5 531	5 736	2,2
Svájc	433	432	435	0,2
Svédország	551	554	554	0,2
Szlovákia	332	312	314	0,1
Szlovénia	184	180	181	0,1
Törökország	1 494	1 583	1 647	0,6
Ukrajna	1 725	1 595	1 580	0,6

Forrás: www.fao.org

55. Marha- és borjúhústermelés

Ország	2003	2004	2005	A világ- termelés százalékában, 2005
	évben ezer tonna			
Világ összesen	58 512	59 714	60 239	100,0
EU-15 összesen	7 373	..	..	..
EU-25 összesen	..	8 069	7 991	13,3
Ausztria	208	206	210	0,3
Belgium	275	281	280	0,5
Csehország	104	97	87	0,1
Dánia	147	150	150	0,2
Fehéroroszország	211	224	247	0,4
Finnország	96	93	93	0,2
Franciaország	1 632	1 566	1 529	2,5
Hollandia	365	388	388	0,6
Írország	568	563	563	0,9
Lengyelország	317	311	304	0,5
Magyarország	61	53	55	0,1
Moldova	16	23	24	0,0
Nagy-Britannia	699	712	747	1,2
Németország	1 226	1 258	1 145	1,9
Norvégia	85	86	84	0,1
Olaszország	1 127	1 148	1 180	2,0
Oroszország	1 990	1 951	1 915	3,2
Portugália	105	118	120	0,2
Románia	185	162	162	0,3
Spanyolország	706	702	715	1,2
Svájc	137	134	134	0,2
Svédország	140	142	142	0,2
Szlovákia	40	41	43	0,1
Szlovénia	52	47	46	0,1
Törökország	290	365	367	0,6
Ukrajna	723	614	556	0,9

Forrás: www.fao.org

56. Sertéshústermelés

Ország	2003	2004	2005	A világtermelés százalékában, 2005
	évben ezer tonna			
Világ összesen	98 473	100 483	102 523	100,0
EU-15 összesen	17 922	..	..	..
EU-25 összesen	..	21 358	21 562	21,0
Ausztria	663	654	654	0,6
Belgium	1 026	1 057	1 100	1,1
Bulgária	250	250	250	0,2
Csehország	411	388	352	0,3
Dánia	1 762	1 810	1 800	1,8
Fehéroroszország	301	299	345	0,3
Finnország	193	199	199	0,2
Franciaország	2 339	2 293	2 257	2,2
Görögország	134	135	135	0,1
Hollandia	1 253	1 299	1 299	1,3
Írország	217	208	208	0,2
Lengyelország	2 209	1 956	1 924	1,9
Lettország	37	37	38	0,0
Litvánia	105	113	110	0,1
Magyarország	631	510	483	0,5
Moldova	43	38	39	0,0
Nagy-Britannia	687	679	704	0,7
Németország	4 239	4 323	4 505	4,4
Norvégia	106	114	117	0,1
Olaszország	1 590	1 589	1 550	1,5
Oroszország	1 706	1 644	1 610	1,6
Portugália	329	315	321	0,3
Románia	533	374	375	0,4
Spanyolország	3 190	3 176	3 310	3,2
Svájc	230	227	233	0,2
Svédország	288	295	295	0,3
Szlovákia	158	137	137	0,1
Szlovénia	64	71	70	0,1
Ukrajna	631	559	510	0,5

Forrás: www.fao.org

57. EU országok élelmiszer, ital, dohány külkereskedelme

Export	EU-n belüli mill. Euró			EU-n kívüli mill. Euró		
	2004	2005	2005/2004 %	2004	2005	2005/2004 %
Ausztria	4 250	4 580	107,8	1 170	1 490	127,4
Belgium	17 820	18 670	104,8	2 310	2 650	114,7
Ciprus	120	110	91,7	70	70	100,0
Csehország	1 510	2 030	134,4	280	360	128,6
Dánia	8 240	8 690	105,5	3 240	3 260	100,6
Egyesült Királyság	10 070	9 960	98,9	5 360	5 460	101,9
Észtország	250	300	120,0	80	110	137,5
Franciaország	26 820	26 740	99,7	9 470	9 920	104,8
Finnország	510	510	100,0	360	370	102,8
Görögország	1 460	1 700	116,4	790	880	111,4
Hollandia	31 840	33 530	105,3	6 700	6 920	103,3
Írország	5 590	5 820	104,1	1 490	1 610	108,1
Lengyelország	3 590	4 950	137,9	1 370	1 720	125,5
Lettország	180	310	172,2	100	150	150,0
Litvánia	570	820	143,9	230	320	139,1
Luxemburg	630	690	109,5	10	10	100,0
Magyarország	1 820	2 160	118,7	850	920	108,2
Málta	10	10	100,0	60	60	100,0
Németország	25 740	27 600	107,2	5 040	5 850	116,1
Olaszország	12 530	12 840	102,5	5 030	5 150	102,4
Portugália	1 610	1 890	117,4	450	480	106,7
Spanyolország	16 090	16 040	99,7	3 290	3 380	102,7
Svédország	2 060	2 400	116,5	1 070	1 180	110,3
Szlovákia	600	890	148,3	80	120	150,0
Szlovénia	120	270	225,0	230	220	95,7
EU-25	174 040	183 530	105,5	49 130	52 650	107,2

Forrás: www.fao.org

EU országok élelmiszer, ital, dohány külkereskedelme (folytatás)

Import	EU-n belüli mill. Euró			EU-n kívüli mill. Euró		
	2004	2005	2005/2004 %	2004	2005	2005/2004 %
Ausztria	4 850	5 040	103,9	730	840	115,1
Belgium	12 980	13 670	105,3	4 270	4 410	103,3
Ciprus	380	440	115,8	140	130	92,9
Csehország	2 230	2 790	125,1	410	360	87,8
Dánia	4 120	4 470	108,5	2 350	2 460	104,7
Egyesült Királyság	21 600	22 960	106,3	10 360	10 810	104,3
Észtország	470	540	114,9	90	70	77,8
Franciaország	22 070	22 300	101,0	5 750	6 030	104,9
Finnország	1 830	1 940	106,0	340	400	117,6
Görögország	3 520	3 550	100,9	1 020	1 070	104,9
Hollandia	15 640	15 480	99,0	7 860	8 510	108,3
Írország	3 430	3 770	109,9	500	560	112,0
Lengyelország	2 700	3 610	133,7	1 060	1 100	103,8
Lettország	500	640	128,0	90	100	111,1
Litvánia	570	730	128,1	170	220	129,4
Luxemburg	1 380	1 370	99,3	60	70	116,7
Magyarország	1 450	1 780	122,8	350	300	85,7
Málta	270	290	107,4	60	50	83,3
Németország	31 040	32 740	105,5	7 980	8 850	110,9
Olaszország	18 530	18 460	99,6	5 370	5 660	105,4
Portugália	3 760	4 020	106,9	1 120	1 120	100,0
Spanyolország	11 730	12 130	103,4	6 500	6 910	106,3
Svédország	4 340	4 550	104,8	1 600	1 940	121,3
Szlovákia	980	1 460	149,0	110	90	81,8
Szlovénia	640	760	118,8	170	250	147,1
EU-25	171 000	179 480	105,0	58 450	62 310	106,6

Forrás: www.fao.org

58. EU-költségvetés és agrárfinanszírozás

Bevételek tagállamok szerint, 2005 Mill. Euró¹

Tagállam	Vámok nettó (75%) ²	Cukor és izocukor járulék nettó (75%) ²	Agrár-vám nettó (75%) ²	Hagyományos saját forrás, összesen nettó, (75%) ²	Forgalmi adó	ÁFA saját forrás, kivéve tartalék	GDP-saját forrás tartalék	Korrekció (angol rabatt, ÁFA és GDP)	Teljes finanszírozás
BE	1 200,7	42,7	15,7	1 259,0	371,0	2 143,9	12,4	248,9	4 035,3
CZ	107,9	11,6	5,5	125,0	130,2	603,7	3,5	70,1	932,4
DK	204,8	23,0	9,8	237,7	245,6	1 468,5	8,5	170,5	2 130,9
DE	2 153,0	249,5	113,5	2 516,0	3 044,0	16 237,3	93,9	327,2	22 218,4
EE	17,3	-	0,9	18,2	13,3	61,7	0,4	7,2	100,8
EL	148,3	10,8	8,7	167,8	276,5	1 282,1	7,4	148,8	1 882,6
ES	760,7	25,7	22,9	809,3	1 313,8	6 091,8	35,2	707,2	8 957,3
FR	881,5	186,2	84,0	1 151,6	2 458,8	12 205,2	70,6	1 416,9	17 303,1
IE	107,6	6,6	0,4	114,6	197,8	917,1	5,3	106,5	1 341,3
IT	1 084,2	62,7	56,4	1 203,3	1 811,1	10 112,6	58,5	1 174,0	14 359,5
CY	16,9	1,8	0,8	19,5	20,2	93,5	0,5	10,9	114,6
LV	11,2	1,2	0,6	12,9	14,8	77,9	0,5	9,0	115,2
LT	37,5	4,1	1,9	43,4	26,1	135,9	0,8	15,8	222,0
LU	13,1	-	0,2	13,3	36,8	170,6	0,9	19,8	241,4
HU	165,2	17,7	8,4	191,3	130,9	606,9	3,5	70,5	1 003,1
MT	10,7	1,1	0,5	12,4	7,3	33,7	0,2	3,9	57,4
NL	1 110,5	45,9	172,4	1 328,7	709,1	3 426,3	19,8	69,0	5 552,9
AT	160,9	18,9	5,1	184,9	348,0	1 730,7	10,0	34,9	2 308,4
PL	185,6	19,9	9,4	214,8	303,8	1 408,8	8,1	163,6	2 099,1
PT	86,0	2,6	12,6	101,2	216,4	1 003,2	5,8	116,5	1 443,0
SI	30,6	3,3	1,6	35,5	42,6	197,8	1,1	23,0	300,0
SK	51,9	5,6	2,6	60,2	49,4	252,8	1,5	29,3	393,1
FI	76,1	4,9	1,9	83,0	209,2	1 116,5	6,5	129,6	1 544,8
SE	279,3	12,2	9,9	301,4	388,7	2 088,6	12,1	42,1	2 832,9
UK	1 848,4	35,8	273,8	2 157,9	2 948,1	13 669,9	79,0	-5 115,2	13 740,0
EU-25	10 749,9	793,8	819,5	12 362,9	15 313,5	77 137,0	466,0	0,0	105 259,5
Mindösszesen								Egyéb bevétel:	1 040,5
									106 300,0

Forrás: BMVEL adatai alapján.

¹⁾ 2005. évi végleges költségvetés

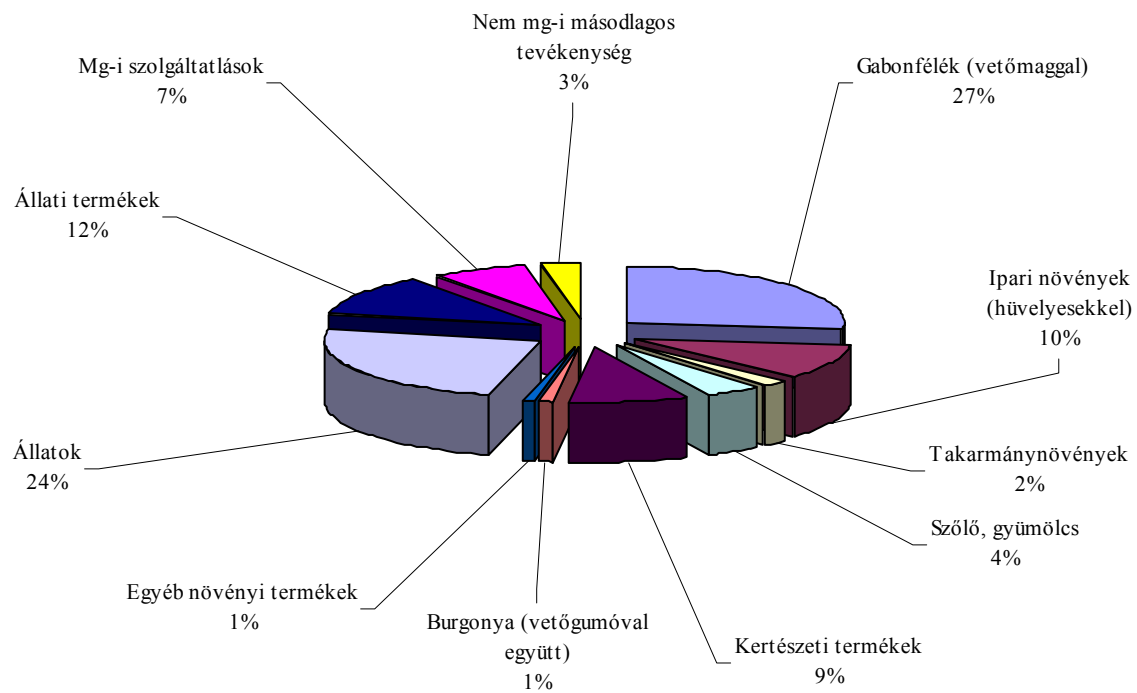
²⁾ 25 % a tagállamoknál maradhat költségek fedezetére

Grafikonok

Grafikonok jegyzéke

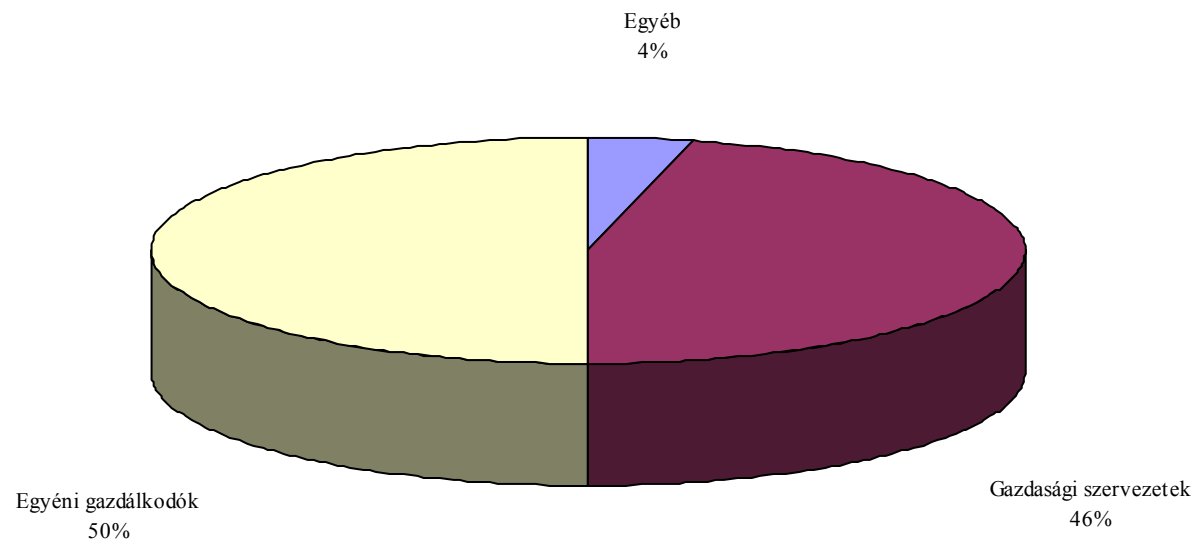
1. A mezőgazdasági kibocsátás megoszlása 2005-ben	71
2. A használt termőterület megoszlása gazdálkodási forma szerint 2005. május 31	72
3. A használt szántóterület megoszlása gazdálkodási forma szerint 2005. május 31.	73
4. A gazdasági szervezetek száma a termőterület nagyságkategóriái szerint 2005-ben	74
5. A gazdasági szervezetek által használt termőterület nagyságkategóriák szerint 2005-ben	75
6. A gazdasági szervezetek száma a szántóterület nagyságkategóriái szerint 2005-ben	76
7. A gazdasági szervezetek által használt szántóterület nagyságkategóriák szerint 2005-ben	77
8. A fontosabb növények termésmennyisége 2001-2005.....	78
9. Állatállomány alakulása 2001-2005	79
10. Vágóállat termelés	80
11. Mezőgazdasági termékek termelői árindexe 2000=100%	81
12. Erdőtelepítés és fásítás alakulása	82
13. Élelmiszeripari vállalkozások tulajdonosi arányai a jegyzett tőke arányában (2005. január 1.)	83
14. Becsült termelői támogatás (PSE mutató) százalékos értéke.....	84
15. Az agrárkülkereskedelem megoszlása 2005-ben euró alapon számolva	85

1. A mezőgazdasági kibocsátás megoszlása 2005-ben (folyó alapon)

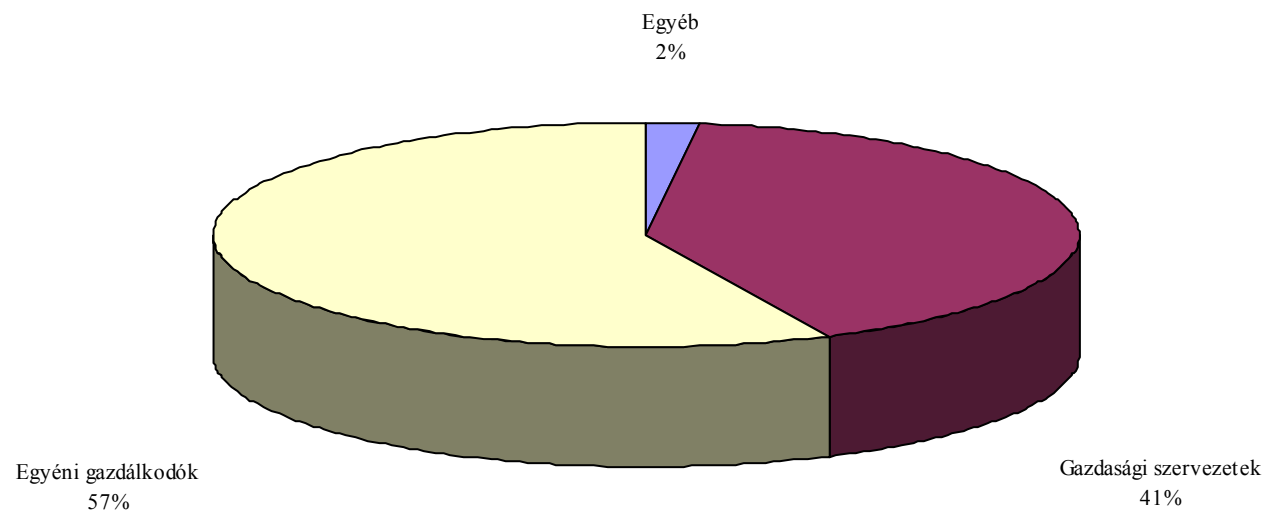
Forrás: KSH

2. A használt termőterület megoszlása gazdálkodási forma szerint 2005. május 31.

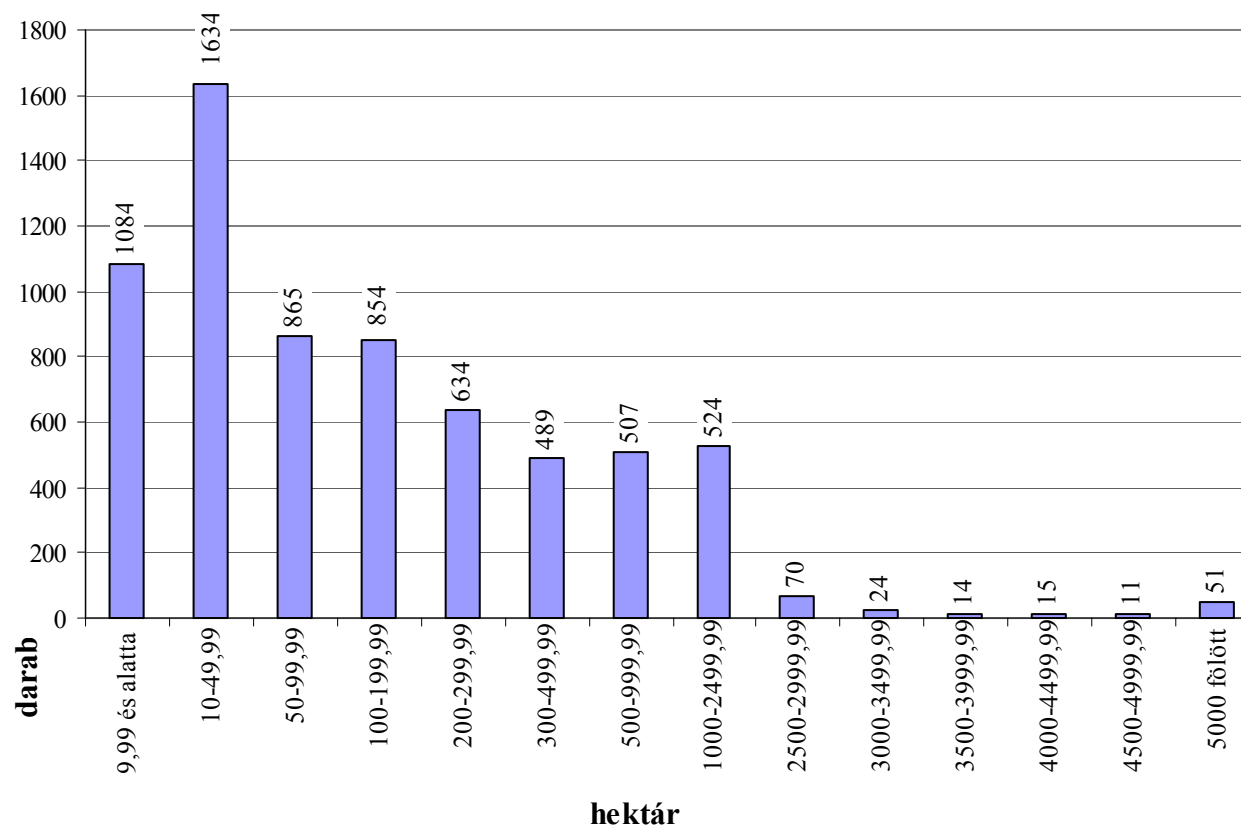
Forrás: KSH

3. A használt szántóterület megoszlása gazdálkodási forma szerint 2005. május 31.

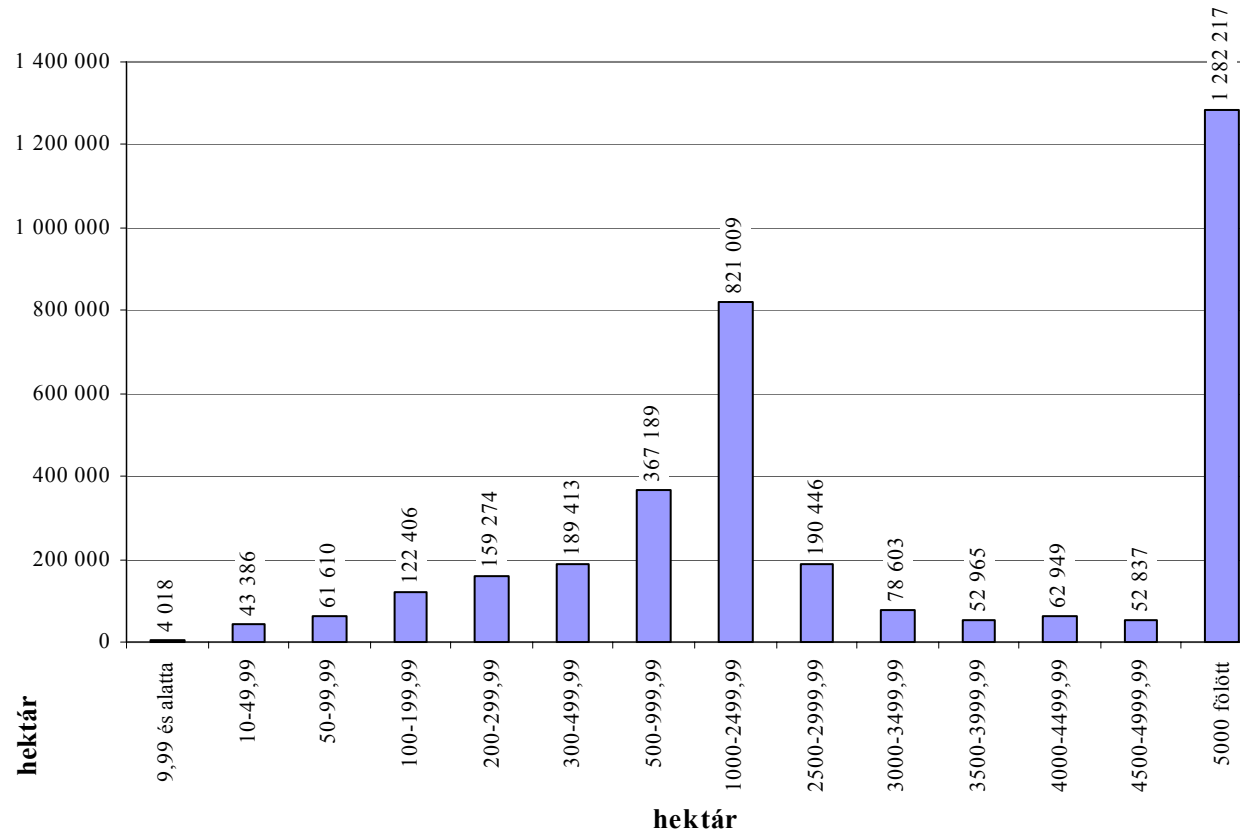
Forrás: KSH

4. A gazdasági szervezetek száma a termőterület nagyságkategóriái szerint 2005-ben

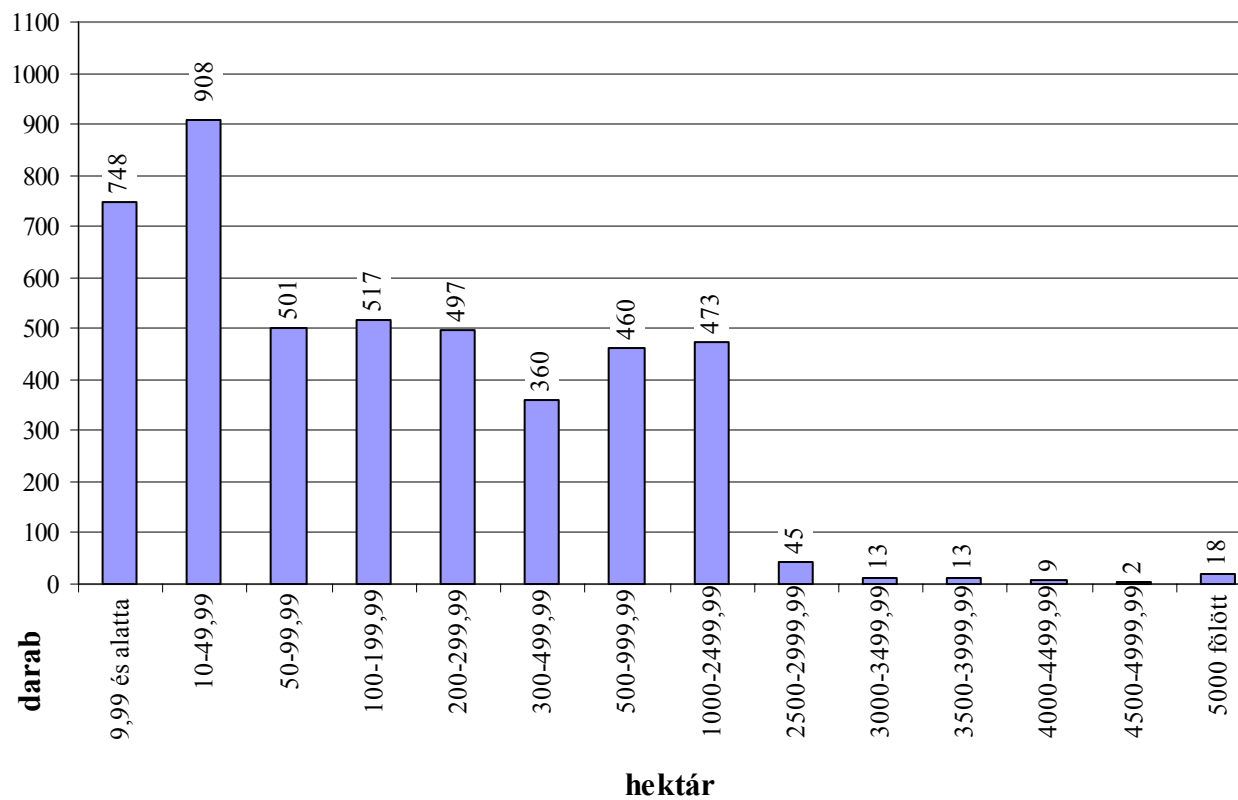
Forrás: KSH

5. A gazdasági szervezetek által használt termőterület nagyságkategóriák szerint 2005-ben

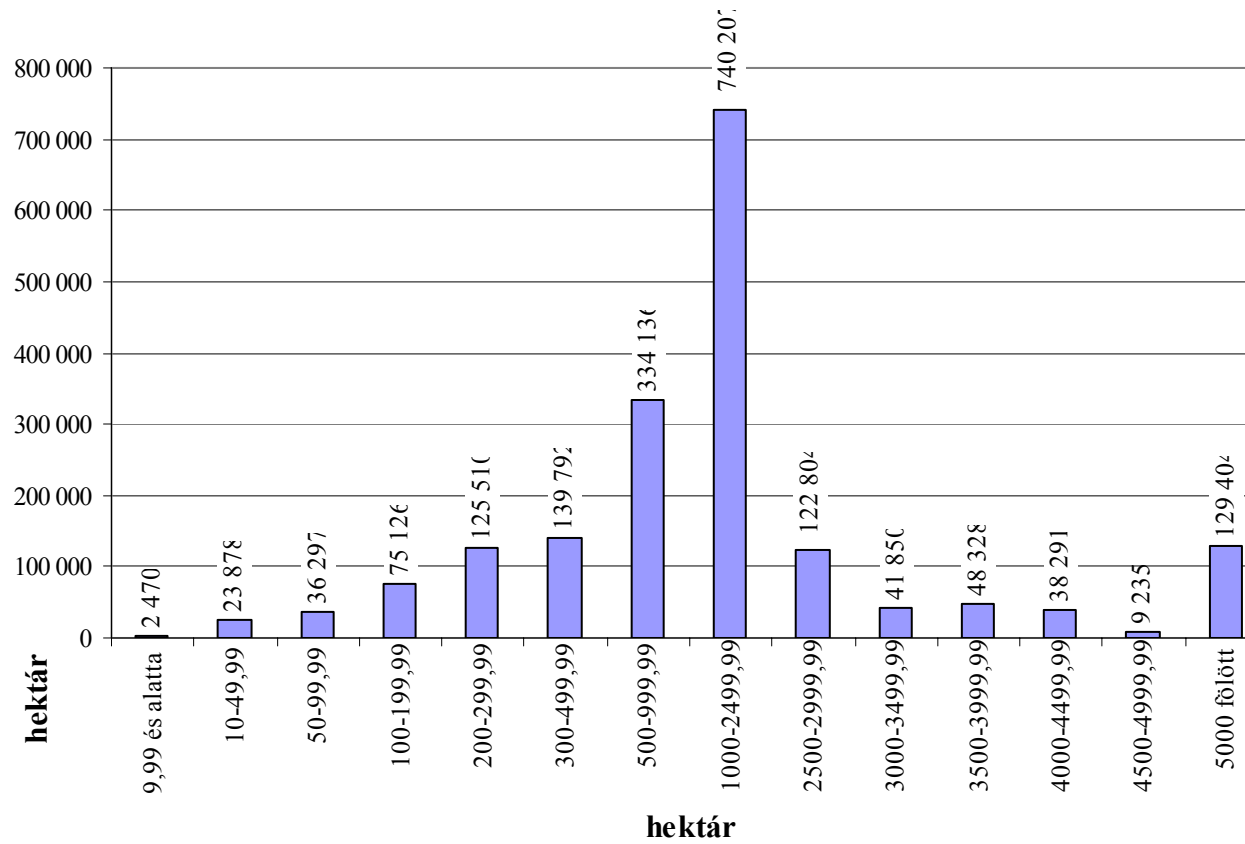
Forrás: KSH

6. A gazdasági szervezetek száma a szántóterület nagyságkategóriái szerint 2005-ben

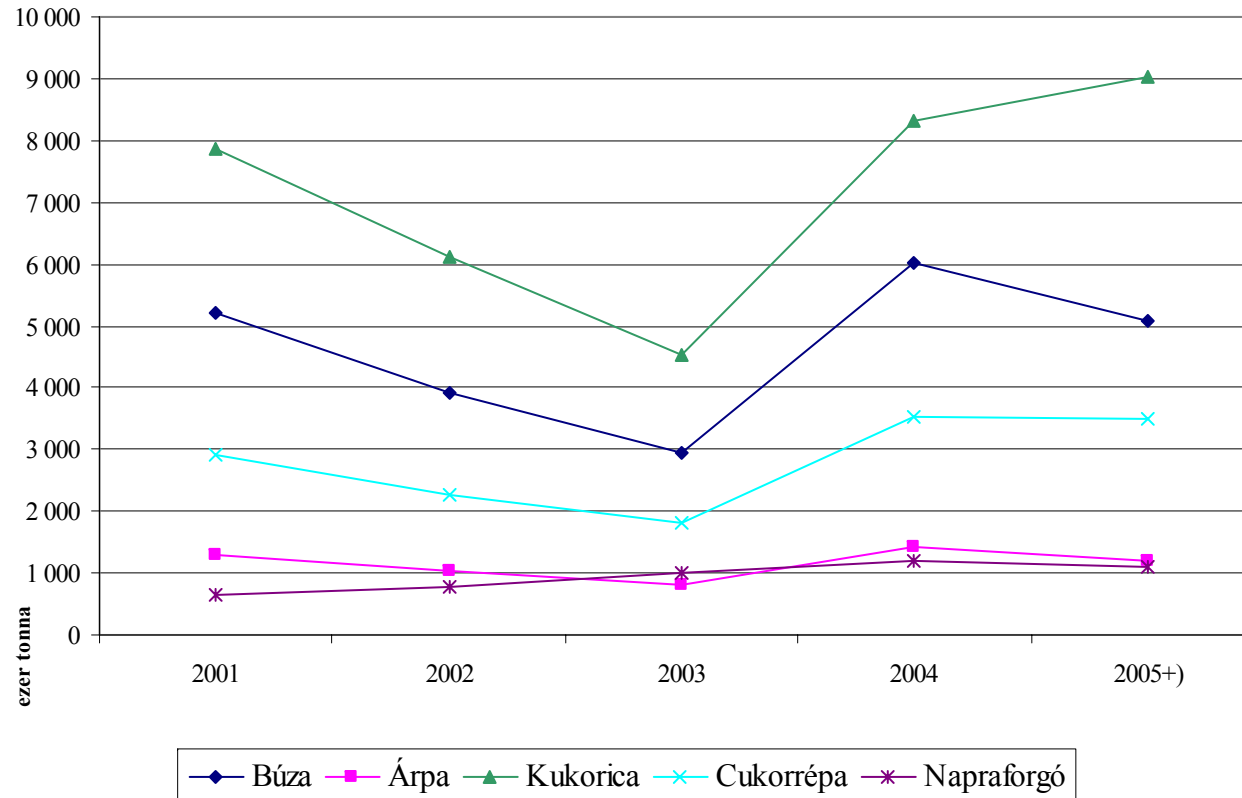
Forrás: KSH

7. A gazdasági szervezetek által használt szántóterület nagyságkategóriák szerint 2005-ben

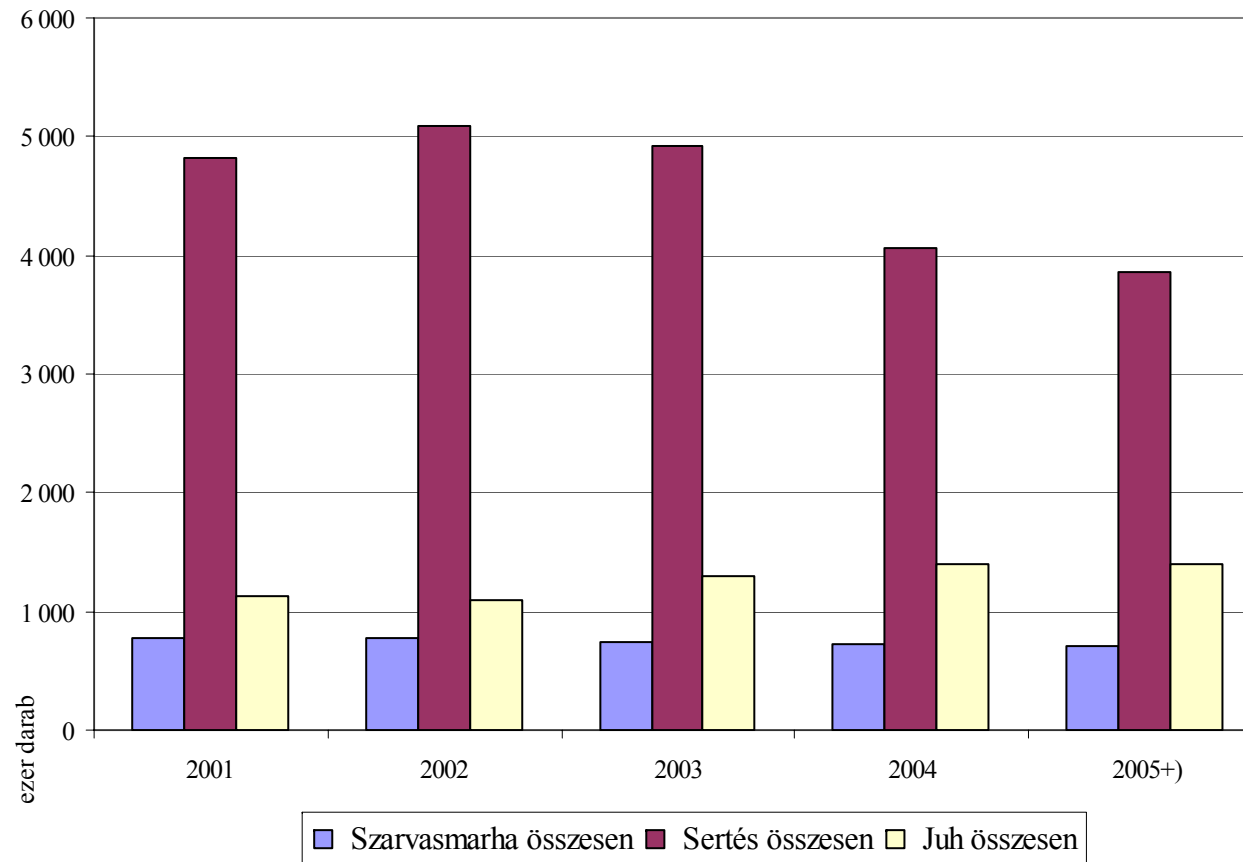
Forrás: KSH

8. A fontosabb növények termésmennyisége 2001-2005

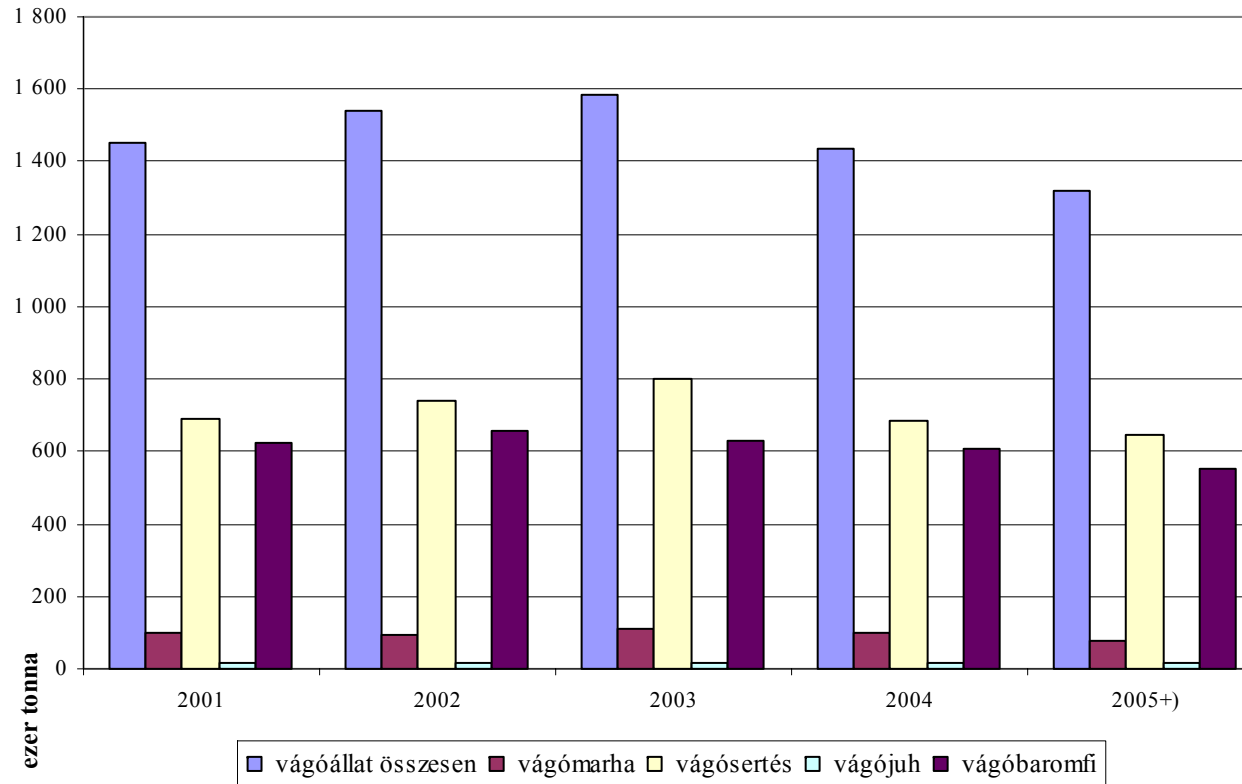
<sup>+) Előzetes adat
Forrás: KSH</sup>

9. Állatállomány alakulása 2001-2005 (december 1.)

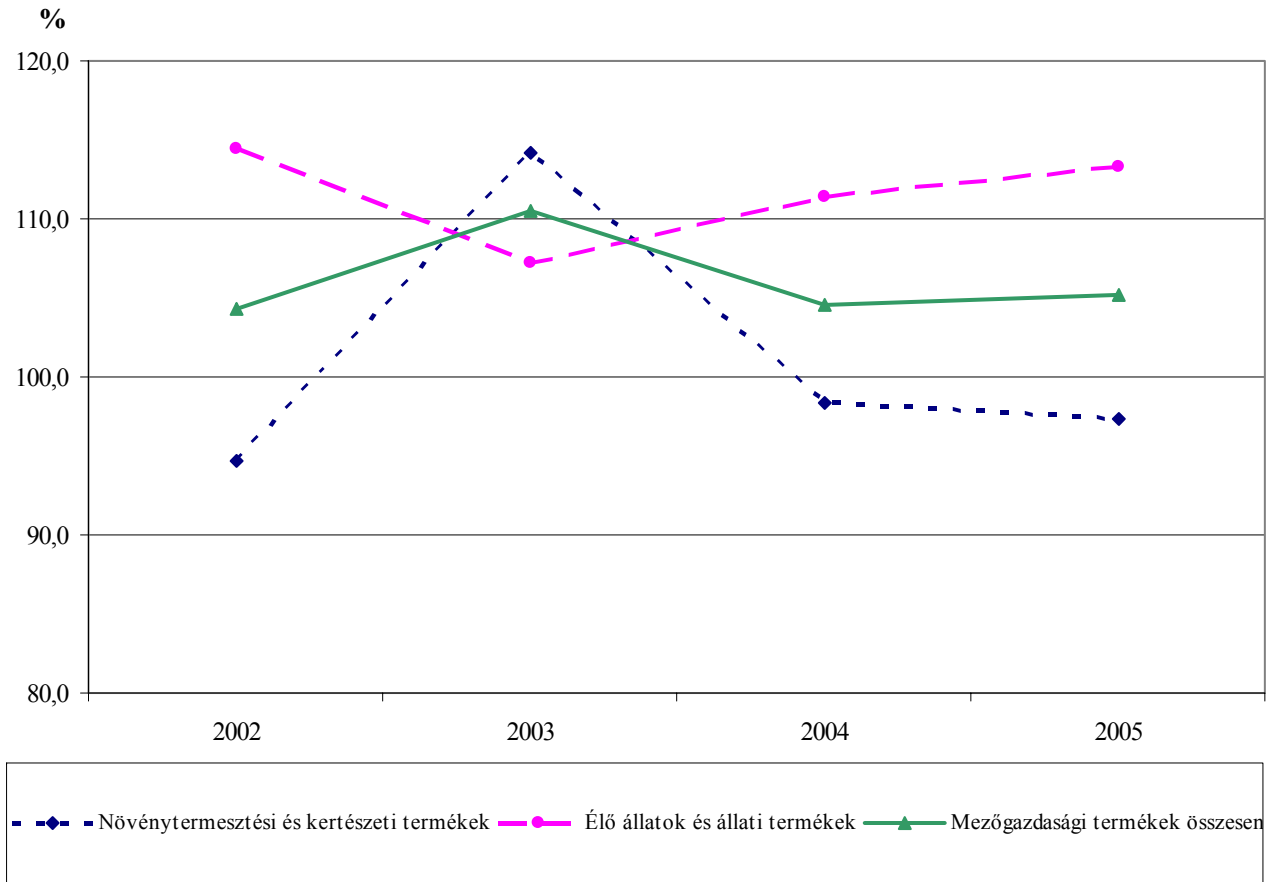
<sup>+) Előzetes adat
Forrás: KSH</sup>

10. Vágóállat termelés

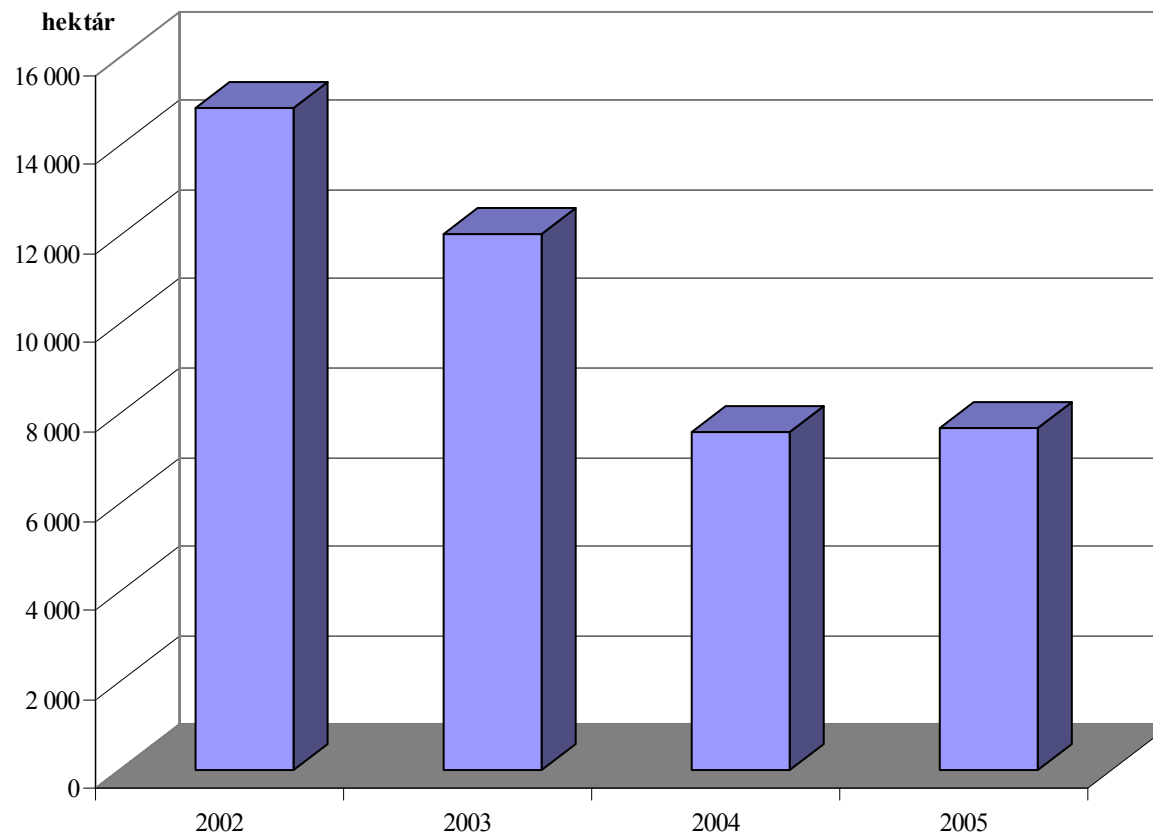
<sup>+) Előzetes adat
Forrás: KSH</sup>

11. Mezőgazdasági termékek termelői árindexe 2000=100%

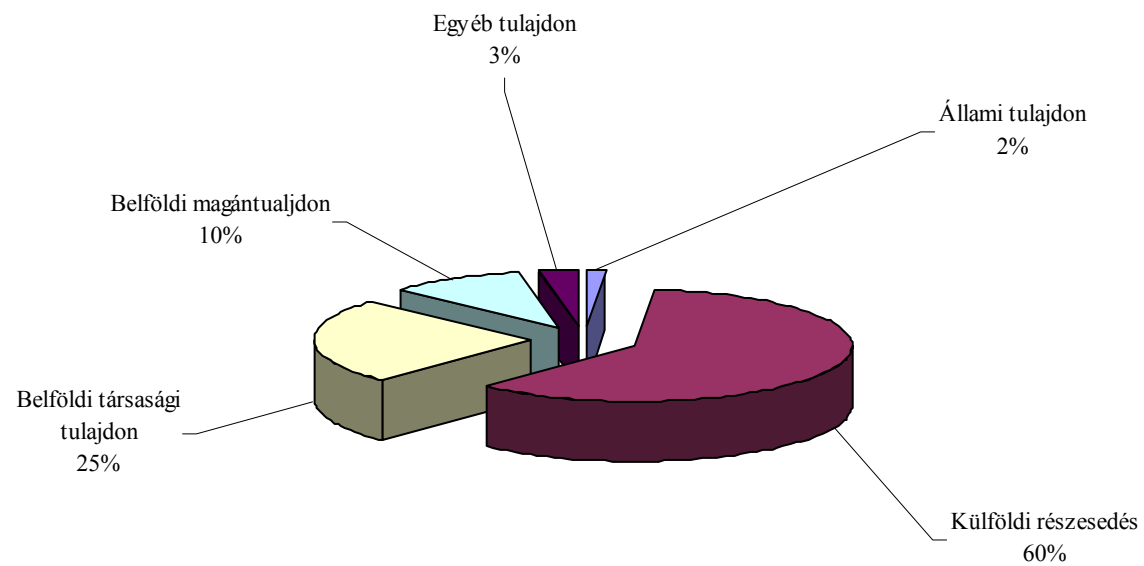
Forrás: KSH

12. Erdőtelepítés és fásítás alakulása

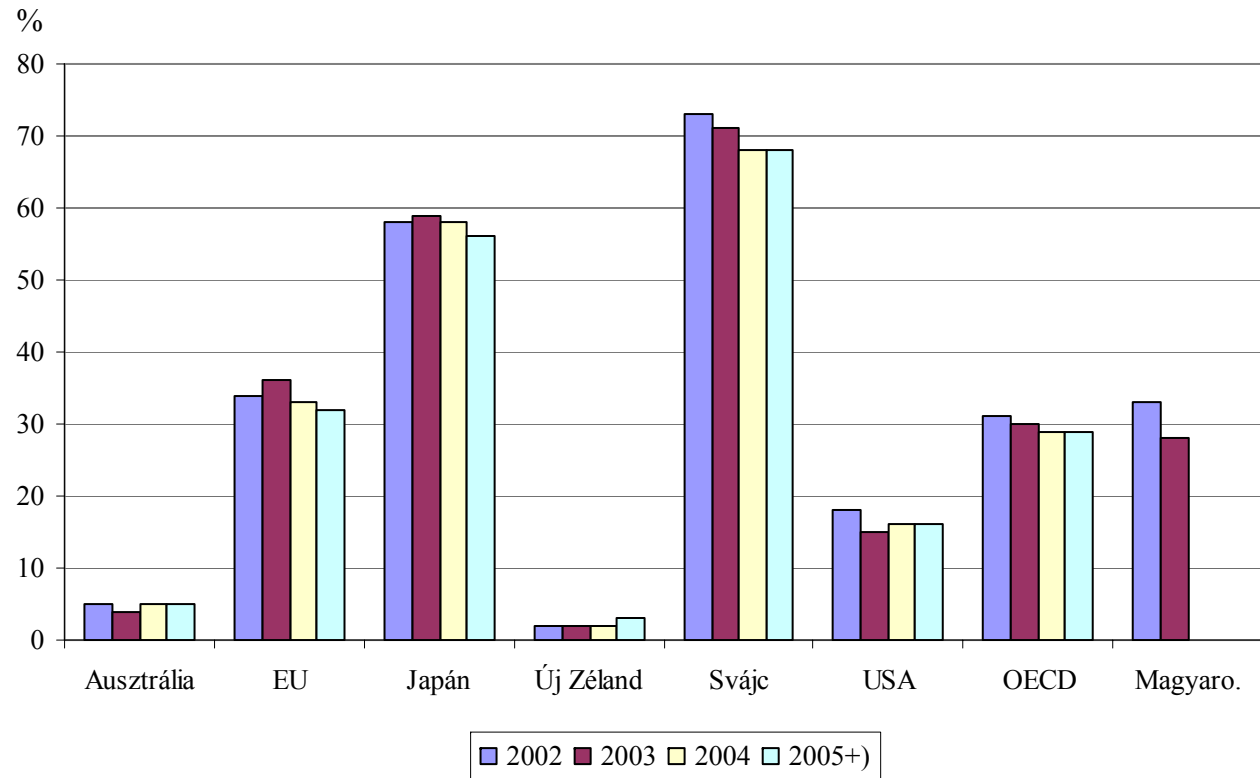
Forrás: FVM

13. Élelmiszeripari vállalkozások tulajdonosi arányai a jegyzett tőke arányában (2005. január 1.)

Forrás: KSH

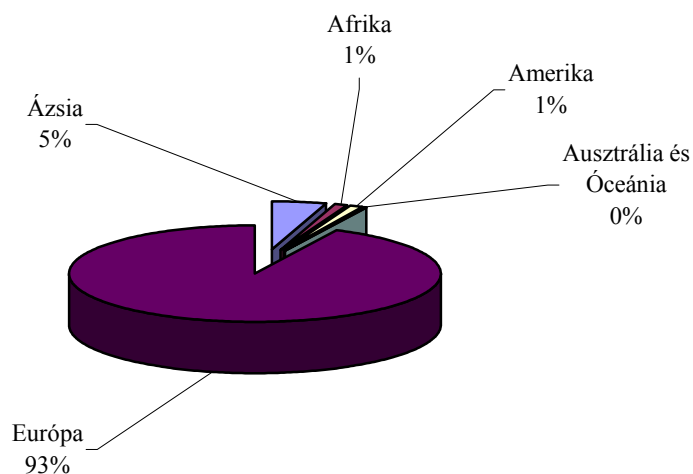
14. Becsült termelői támogatás (PSE mutató) százalékos értéke

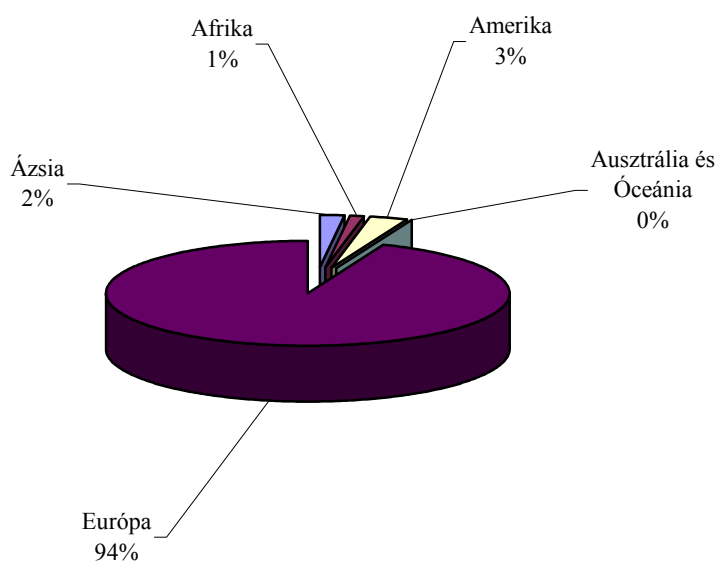
<sup>+) Előzetes adat
Forrás: OECD</sup>

15. Az agrárkülkereskedelem megoszlása 2005-ben euró alapon számolva

Kivitel

Behozatal

Forrás: AKI

Együtt kezelendő a J/1026. számú jelentéssel

Az Agrárgazdasági Tanács
állásfoglalása

az agrárgazdaság 2005. évi helyzetéről
szóló jelentéshez

Budapest, 2006. október

*Az Agrárgazdasági Tanács a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium által elkészített, a 2005. évi XXVIII. Törvénnyel módosított 1997. évi CXIV. Törvény 2.§-a szerinti kötelező **beszámolót a kiegészítésekkel elfogadja.** Egyetért azzal, hogy azt az FVM minisztere az Országgyűlés plenáris ülése elé terjessze.*

A Tanács úgy ítéli meg, hogy az előterjesztők az agrárgazdaság 2005. évi teljesítményeit – a pozitív eredményeket és a gyengeségeket is – reálisan veszik számba. A Tanács minősítése szerint a beszámoló tárgyilagosan tartalmazza mindazokat az információkat, amelyek a 2005. évi folyamatokat és az agrárgazdaság nemzetgazdaságban elfoglalt helyét tükrözik. *Sajnálattal állapítja meg, hogy a világpiacon tendenciák változásával és az EU-csatlakozással kialakult szigorodó versenyhelyzetben, az alapvető agrárpolitikai kérdésekben (birtokpolitika, földpiac, piacvédelem) továbbra sincs konszenzus a hazai agrárszereplők között.*

A Tanács elfogadja a jelentés azon megállapítását, miszerint a 2005. év valós agrárgazdasági folyamatainak megítélésében gondot jelent, hogy az agrárbeszámoló az első – részleges – uniós év (mint bázisév), és a csatlakozás utáni első teljes év (mint tényév) adatainak összehasonlításával elemzi a kibontakozó folyamatokat. E két év során azonban olyan feladatok és gondok is felmerültek, amelyek csak egyszeriek, hatásukkal a későbbiekben nem kell számolni.

A 2005. év pozitívumának ítélnélhető, hogy az intézmények (MVH, intervenciórendszer) működése stabilizálódott. Így a támogatási lehetőségek növekedésével enyhült a mezőgazdaságot gyötrő pénzügyi hiány. Továbbra is gondot jelent azonban a logisztikai rendszerek kiépítetlensége, valamint a termékpályák alacsony szintű szervezettsége és koncentrálttsága, ami felerősíti a magyar agrárgazdaság versenyképességének gyenge pontjait, a gyors alkalmazkodás korlátait. Bebizonyosodott, hogy szállítási hátrányaink égetően sürgőssé teszik egyrészt a logisztikai fejlesztéseket, másrészt a termelési szerkezet harmonikusabb, kevésbé szállításigényes átalakítását.

A Tanács hangsúlyozza, hogy ***a magyar agrárgazdaság potenciális súlya nem kérdőjelezhető meg***. Rövid idő alatt ugrásszerűen javult a termelők és a fogyasztók felelősségvállalása a környezet állapota és az élelmiszerek minősége, biztonsága iránt. A gazdálkodók nagy aktivitást mutattak a különböző pályázati lehetőségek iránt. Mindezek a kedvező folyamatok azonban még csak enyhítették, de nem oldották meg az agrárgazdaság alapvető problémáit. ***A termelési, kereskedelmi, pénzügyi és jövedelmi folyamatok ellentmondásosak***, ágazonként különböző mértékben instabil elemekkel terhesek. Az agrárgazdaságban egyszerre van jelen az erőforrások elégtelen kihasználása, a termésmennyiségek évek közötti túlzott hullámozása, a piaci zavarok kiszámíthatatlan megjelenése, valamint az agráröllő egyszer szerény záródása, máskor erős szétnyílása.

A magyar agrárgazdaság multifunkcionális szerepéből következően a nemzetgazdasági GDP-hez való hozzájárulásnál sokkal jelentősebb gazdasági szektora a nemzetgazdaságnak. Az ágazat a kedvező ökológiai adottságok kihasználásában, a vidék fejlesztésében és a vidéki lakosság foglalkoztatásában, életminőségének befolyásolásában ma is alapvető szerepet játszik, és további lehetőségeket is magában rejt.

A Tanács megállapítja, hogy a mezőgazdasági GDP aránya a nemzetgazdasági GDP-n belül 2005-ben 3,0%-ot tett ki. Az ágazati GDP alakulását (mérséklődését) az előző évi magas bázisszint is befolyásolta. Igazolódott az Agrárgazdasági Tanács elmúlt évi jelzése, miszerint a 2004. évi GDP arány növekedés kizárólag a kiugróan jó terméseredményeknek volt köszönhető.

A Tanács ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy a 3,0%-os mérték csak a mezőgazdasági alapanyag termelés részesedését tükrözi. Ez 3-4 százalékponttal növekszik, ha az élelmiszeripar teljesítményét is figyelembe vesszük. Az úgynevezett agribiznisz részesedés pedig meghaladja a 12 százalékpontot.

A mezőgazdaság 2005. évi bruttó kibocsátása – folyó áron – 10%-kal visszaesett az előző évhez képest, amit ugyancsak az előző év kiugróan jó

terméseredményei magyaráznak. Az állattenyésztés teljesítménye 1,7%-kal, a növénytermesztésé 17%-kal csökkent.

A növénytermesztés aránya a mezőgazdasági termékek bruttó kibocsátásából 2005-ben az előző évi 58%-ról 54%-ra csökkent, míg az állattenyésztés aránya 33%-ról 36%-ra nőtt. A szerény arányjavulás háttérében azonban a növénytermesztés és a kertészet kibocsátásának időjárásból fakadó ingadozása áll, nem pedig az állattenyésztési kibocsátás növekedése. Az elkövetkező években ***a kormánzatnak továbbra is hangsúlyt kell helyeznie az agrártermelés harmonikusabb, fenntartható szerkezetének helyreállítására.***

A mezőgazdaság termelőiár-színvonala 2005-ben lényegében nem változott, de az árak ellentétesen mozogtak a két főágazatban. A növényi eredetű termékek átlagos árszínvonala valamelyest a 2004. évi szint alá csökkent, az élő állatoké és állati termékeké mérsékelten ugyan, de tovább nőtt. Ugyanakkor a mezőgazdasági ráfordítások árszínvonala 2005-ben 0,5%-kal csökkent az előző évhez képest. A mezőgazdasági célú beruházási javak árszínvonala 4,5%-kal emelkedett. Az agrárrolló mutatója 101,2 volt 2005-ben. Az árviszonyok alakulása tehát valamelyest javította a mezőgazdasági termelők jövedelmi helyzetét, ***az agrárrolló enyhén zárult.***

A mezőgazdaságban a foglalkoztatottak száma 2005-ben tovább csökkent. A lakossági munkaerő felmérés adatai alapján az ágazatban, éves átlagban 194 ezer főt foglalkoztattak, 5,3%-kal kevesebbet, mint az előző évben. Ez a nemzetgazdasági összes foglalkoztatottak 5%-a. A foglalkoztatás sokszínű folyamatai különös figyelmet indokolnak, mert tájegységenként is eltérően alakult a mezőgazdaság eltartó képessége. Az előregedés nem állt meg, és feltűnően alacsony a nők aránya a mezőgazdaságban. ***Az agrárnépesség anyagi megbecsülése tovább romlott,*** a mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban, vadgazdálkodásban és halászatban alkalmazásban állók nettó átlagkeresete 2005-ben nem érte el a nemzetgazdasági átlag 75%-át.

A kedvező földrajzi és éghajlati adottságok következtében Magyarországon jelentős arányú a mezőgazdasági hasznosításra alkalmas földterület. A korábbi

években azonban az ágazat által hasznosított terület folyamatosan csökkent. Különösen aggasztó volt, hogy a termelésből való földkivonás jelentős arányban a jó termőképességű termőterületeket érintette. 2005-ben megtört ez a kedvezőtlen folyamat, és az ország mezőgazdasági területe változatlan maradt.

A 2005. évi mezőgazdasági termelés alakulását az alábbiak jellemzik:

- A megelőző év kiváló terméseredményeihez képest szinte valamennyi növényi termék termelése csökkent;
- 2005-ben a szántóföldi növénytermesztés vetésszerkezetében jelentős változás nem történt. A szántóterület 67%-án továbbra is gabonatermelés folyt.
- Búzából 5,1 millió tonna termett, a 2004. évinek a 85%-a, az 1996-2000. évek átlagát azonban 25%-kal meghaladta. 9 millió tonnájával rekordtermést adott a kukorica.
- A cukorrépa termésterülete alig változott az előző évhez képest. 3,5 millió tonna cukorrépát takarítottak be, azonban a répa cukortartalma nem érte el az előző évit. Csökkent a hazai cukorkvóta, melynek következtében csökkent a répáért fizetett átlagár is. Napraforgóból – az előző évinél 7%-kal nagyobb területen – 12%-kal kevesebb terményt takarítottunk be, mint a megelőző évben;
- A kertészeti ágazatokban továbbra sem sikerült kihasználni a kiváló természeti adottságainkat. Indokolatlanok a termésingadozások. 2005-ben a szántóföldi zöldségtermelés 24 százalékkal csökkent és a gyümölcsültetvényeken is 30%-kal kevesebb gyümölcs termett, mint 2004-ben. A szőlőtermelés 32%-kal esett vissza;
- 2005-ben folytatódott az állattenyésztésen belül az előző években már elkezdődött – sok tekintetben kedvezőtlen – szerkezetváltozás. A juhok száma az előző évhez képest szerény mértékben, míg a baromfifélék közül

a kacsza és pulyka állománya erőteljesen nőtt. Az abrakfogyasztók arányának csökkenése takarmánytermesztési adottságainkat figyelembe véve különösen aggasztó;

- A gazdaságokat és a főbb ágazatokat is a – 2005. évi mérséklődés ellenére is még mindig – nagymértékű differenciálódás, a ráfordítások, és az eredmények óriási szóródása jellemzi. A gazdasági méret, a felszereltség, a termelés profilja, a szakember állomány, valamint a piaci kapcsolatok szervezettsége érdemi különbséget okoz a gazdálkodás eredményességében. Ennek következménye, hogy a piaci kapcsolatokat tudatosan nem építő, kisméretű, az integráció lehetőségeivel nem élő gazdaságokat jobban megviselték az uniós lét követelményei.

Az ágazat jövedelem viszonyai 2005-ben kedvezően változtak. A kettős könyvelést vezető mezőgazdasági vállalkozások adózás előtti eredménye 47 milliárd forint volt, amely több mint kétszerese az előző évi 19,5 milliárd forintos értéknek. E számottevő növekedést a bevételek mérsékelt ütemű bővülése határozta meg, miközben a ráfordítások színvonala nem emelkedett. Az ágazat eredményének vállalkozások közötti eloszlása is kedvezőbb volt 2005-ben, mint 2004-ben. Nőtt a nyereségesen gazdálkodók nyeresége, miközben a veszteségesen gazdálkodók vesztesége mérséklődött.

Az egyéni gazdaságok jövedelem helyzete is javult 2005-ben. Az egységnyi mezőgazdasági területre jutó adózás előtti eredmény 25%-kal volt nagyobb az előző évhez képest. Amennyiben azonban legalább a minimálbért elszámolnák a termelés költségei között, esetünkben „nyereségről” alig beszélhetünk.

A 2005. évben összesen 328,3 milliárd forint agár- és vidékfejlesztési támogatás előirányzat állt rendelkezésre. Az előirányzathoz, továbbá az EU által közvetlenül térített egységes területalapú támogatás 2004. évi keretének 2005. évi felhasználásával 2005 december 31-ig 409,2 milliárd forintot fizettek ki. Az Agrárgazdasági Tanács megállapítja, hogy *a kormány 2005. évben a*

támogatásokkal kapcsolatban teljesítette az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló törvényből adódóan rá háruló kötelezettséget.

A mezőgazdaság beruházásai a megelőző évhez képest növekedtek 2005-ben, amiben szerepet játszottak a pályázatos fejlesztési támogatási lehetőségek (SAPARD, AVOP). Mindennek ellenére a Tanács megállapítja, hogy ***a nemzetgazdaság más ágazathoz viszonyított alacsony jövedelmezőség miatt – a jövedelemdiszparitás csökkenése ellenére, – a befektetők számára továbbra sem vonzó az agrárágazat.***

Az agrár és élelmiszeripari termékek 2005. évi kivitelének értéke 3,5 milliárd euró volt, ami jelentős – 13,3%-os – növekedést jelent 2004-hez viszonyítva. A behozatal értéke 16,8%-kal bővült (2,4 milliárd euróra). Így a külkereskedelmi mérleg többlete – 2004-hoz képest 21 millió euróval emelkedve – 1,1 milliárd eurót tett ki. ***Az agrár- külkereskedelmet kedvezőtlenül érintette a 2005. évi rendkívül alacsony forint árfolyam.*** Magasabb árfolyam esetén az ágazat külkereskedelmi mutatói kedvezőbbek lettek volna.

Az agrárgazdaság mennyiségben és minőségben kielégítette a lakosság élelmiszerszükségletét. Az élelmiszerbiztonság tekintetében a magyarországi helyzet semmivel sem rosszabb, mint az EU fejlett tagállamaiban. Ugyanakkor a nemzetközi kereskedelem liberalizálódásával és az EU tagsággal összefüggésben bővülő import és az ezzel összefüggő ellenőrzési feladatok nagyobb terhet rónak a hazai élelmiszerbiztonsági rendszerre.

Bár 2005-ben nőttek az agrárjövedelmek, az átlagkeresetek, ismét nőtt az agrárágazatban foglalkoztatottaknak a lemaradása a nemzetgazdaságot jellemző színvonaltól, s nem teljesítik az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló törvényben előírt arányos tőke- és munkajövedelmek kívánatos kritériumát!

A Tanács felhívja a figyelmet arra, hogy a legtöbb húzóágazatot érintő értékesítési gond az unió piacvédelmének várható liberalizálása esetén súlyosbodni fog. Az Agrárgazdasági Tanács úgy ítéli, hogy a feldolgozók és különösen a

forgalmazók részéről megnyilvánuló piaci nyomás elsősorban a felvásárlási árak leszorításában, s kevésbé a minőségi termelés ösztönzésében fog megnyilvánulni.

Az agrárgazdasági Tanács álláspontja szerint a tagállami működés első teljes éve – a 2004. évi sokk után – az ágazat kezdeti stabilizációs lépéseit mutatja.

A Tanács a teendők közül az alábbiakat hangsúlyozza:

1. Továbbra is ***érdekünk az agrárökológiai potenciál jelenleginél lényegesen nagyobb, a piaci lehetőségekkel összhangban lévő kihasználása.*** Ehhez piacorientáltabbá kell tenni a termelést, és javítani kell a versenyképességet. Törekedni kell a hozzáadott érték növelésére, figyelemmel kell lenni a bioenergia szükségletek kielégítésére, a globális klímaváltozás kihívásaira. A céloknak és intézkedéseknek egyszerre kell jól szolgálniuk az ökológiai, az ökonómiai és a társadalmi követelményeket!
2. A változó világ kihívásainak való ***mind teljesebb megfelelés érdekében erősíteni kell az agrár-innovációs tevékenységet.*** Figyelembevétel az agrárágazat szereplőinek jelentős részére jellemző – nemzetközi összehasonlításban is – veszélyesen alacsony szakmai képzettségi szintet;
 - a Tanács ***elfogadhatatlannak tartja, hogy a 2005-ös esztendőhöz képest a kormányzat jelentősen csökkentse a felsőoktatásban az államilag támogatott agrárképzési keretet,***
 - ***a szakoktatás színvonala és struktúrája reformra szorul,*** a modernizáció elkerülhetetlen fejlesztést is igényel a 2005-ös évhez képest,
 - ***a kutatás és a szaktanácsadás hálózata érdemben megerősítendő.*** Enélkül az ágazat komplex versenyképessége és fenntarthatósága, az EU forrásainak minél teljesebb és hasznosabb kihasználása veszélybe kerül.
3. ***Elkerülhetetlen*** a növénytermesztés és az állattenyésztés megbomlott egyensúlyának helyreállítása, ***az állattenyésztés piacorientált fejlesztése.*** Versenyképes, piaccal bíró és fejlődő állattenyésztés nélkül sem a környezet

kulturállapotban való megőrzése, sem pedig a vidéki népesség megtartása nem oldható meg, és nem enyhíthető a hozzáadott érték termelésben meglévő súlyos lemaradásunk.

4. ***Aktív és kezdeményező agrárpolitikára, gyors és megalapozott irányítási döntésekre van szükség!*** A halogatott döntések nem csupán az agrárirányítás munkájának minőségére hatnak kedvezőtlenül, de a termelők felkészülését, alkalmazkodását is nehezítik. Mielőbb döntéseket kellene hozni olyan – az egész ágazat működését befolyásoló – kérdésekben, mint az Egységes Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap stratégiájára épülő konkrét intézkedések, az SPS bevezetésének időpontja és módja, a piaci reformok.
5. Mivel versenyképességi hátrányaink nem csupán (és nem is elsősorban) a termelés területén vannak, a ***piaci pozícióink erősítése megköveteli az értékesítés logisztikai rendszerének*** (elosztó központok, kikötők, hűtők, raktárak) ***gyors ütemű kiépítését!***
6. A piacra jutás a piaci alkuerő további erősítése érdekében méginkább ***támogatni szükséges a különböző típusú termelői szerveződések működését*** és az ehhez szükséges jogi és infrastrukturális feltételek megteremtését. Oktatással, szakképzéssel és információközvetítéssel ***erősíteni kell a termelőkben a termelői szerveződések elfogadottságát.***
7. Az ágazat társadalmi érdekérvényesítése érdekében szoros ***együtműködésre van szükség*** a mezőgazdasági érdekképviselői- és más civil szervezetek között, valamint e szervezetek és a kormányzat szervei között. ***Összehangolt lobbitevékenységet kell folytatni Brüsszelben*** is az ágazat érdekeinek érvényesítése érdekében.
8. A KAP folyamatosan változó előírásainak való megfelelés kényszere, az uniós forráslehetőségek mind teljesebb megszerzése érdekében az agrárirányítás intézményi rendszerének működési feltételeit is indokolt

alakítani, nem veszélyeztetve ezzel az alapok biztonságosságát. ***A jól működő intézményi elemeket fenn kell tartani.***

9. Az Agrárgazdasági Tanács ***elismeri és támogatja a kormányzat agrárdiplomáciai törekvéseit***, volt és potenciális exportpiacaink visszaszerzése, illetve bővítése érdekében tett erőfeszítéseit, az EU-n kívüli térségekre is súlyt helyezve.

10. Az Agrárgazdasági Tanács megítélése szerint társadalmi érdek a fogyasztók, a magyar lakosság folyamatos tájékoztatása az agrárgazdaság sokszínű szerepéről, az állampolgárok egészségét, életminőségét, életszínvonalát érintő valós hatásairól. ***A magyar társadalomnak tudatában kell lennie annak, hogy a fogyasztó és a termelő hosszú távú érdekei lényeges pontokon (élelmiszerbiztonság, minőség, környezetmegóvás, jó hagyományok, stb.) azonosak***, s ezek szolgálatához szükség lesz a jövőben is itthoni mezőgazdaságra, termőföldjeink hasznosítására! A kommunikáció eszköztárával erősíteni kell a magyar társadalomban a törekvést hazai előállítású élelmiszerek fogyasztására.

Budapest, 2006. szeptember 14.

Dr. Horn Péter
akadémikus
az Agrárgazdasági Tanács elnöke